

ROK NEMÁ POJMU — O NÁS
JAK SE VEDE VYHOZENÝM
HUSÍ OURODA — SMRT NA VĚŽI
STARÉ NOVÉ HESLO

△ V Praze 31. prosince.

„Dooráno!“ volá rok a věsí se na řebík, ne na řebík ve stěně všehomíra, neboť vesmír nemá žádného zabeďnění, nýbrž na řebík lidské mysle a paměti, vědecky a systematicky se zabeďňující. Co je to „rok“! Co je obyvatelům druhého nebo tisícátého nebo milionového slunečního skupení do toho, že u nás přestaly nejkratší dny a nastaly novoroční diškrece, co je Amerikánům do toho, že my Pražané jsme o dvanáct hodin dřív s rokem hotovi než oni! Všechny ty změny, které my nazýváme časem a určujeme na roky, starají se pramálo o nás a naše určování, rok za rokem klade jen jednu rýhu vedle druhé a všechny ty rýhy jsou jedna jak druhá a rozdílny jen v tom, co my sami do nich vložíme. Dovedlo-li lidstvo vložit něco pěkného, velebí — rok, hanobí jej ale, když samo nic nevyvedlo. Letošní rok zpívá své „dooráno“ dle Škroupova nápěvu, neboť nejhloub šla rýha jeho v Čechách. Jindy díval se český čeledín kráčejíci za pluhem po hrudách proti slunci, a kde to zazářilo, tam zvedl ohnivý granát, a když měl těch drobných drahokamů plnou hrst, dostal za ně na nový bič, aby mohl koně týrat; letos však našel *hotový* již bič, ale — na sebe. V Čechách tekla krev a slzy, písňe umlkly a oupění se rozléhalo, v Čechách laje se roku neštěstí, v Prusku velebí se rok slávy, rok sám ale volá lhostejně „dooráno“ a lhostejně věsí se na řebík.

Jeden lesklý granát nalezen však přec, a sice vyhození naše z † buntu. Čechy nepatří již ani v školských atlantech k Německu, a kdo právě chce pravé své peníze vyhodit za falešné šampaňské, může se na to o půlnoci třeba opít. Ostatně, kdo chce a hledá příčinu k důmyslnému rozbíjení sklenic, není nikdy v rozpacích, ani v takových ne, do jakých mnohý český herec přichází, když potřebuje čamaru. Tak leckterému schází

i na českého *herce* ledacos, a přece myslí, že musí cizáckým krojem naznačit, že *umělcem vůbec* — domýšlí se být. Kdyby alespoň ve všem a všady — jenom nenaznačovali!

Ano, tím není ještě všechno odbyto, když jsme z Německa vyhozeni a že jsme doma zase jednou doma. Ba ani tím ne, že studující národnosti německé pro kývající již masopustzvláštní zřizují „ples německých studentů“, aby tím snad zřejmě řekli, že nechtějí patřit sem. To jsou čeští studující již snášelivější, a spolek akademický, aby nepodal příčiny k pohoršení, vykazuje na jediný časopis francouzský sedmdesát čtyry časopisy německé! Pánové, Němci jsou nám sice velmi milí krajané, chtějí-li jimi vůbec být, ale neškodilo by ohlédnout se mnohem více *jinde*. Takové věci vyvinují se ovšem znenáhla a vyvinou se do jista; jsme spokojeni, když vidíme jen jakýs pokrok, ale pokrok *musí* být vidět. Mládež naše má jádro zdravé, bude z něho ještě košatý strom, ale trochu méně kolem něho německé hlíny!

V sociálním životě svém nevidíme ale pokroku, spíše krok nazad, totiž v jevení se českého živlu u veřejnosti. Byla již doba pěkná, ale krátká, kdy z Pražanů české národnosti mluvil jen ten německy, kdo toho nutně potřeboval, a mimo to potřebují ho z mužů jen policajt a ze žen jen ony dámy, které s policajty často se setkávají a pak obyčejně se vyznamenávají češtinou úžasně plynou. Nyní ale — nu, bylo by jednou na čase s duševní nicotou promluvit beze vší galanterie a na husy nevolat jinak než „hejhá!“

Snad někdo řekne, že to vše ani nepatří do silvestrového feuilletonu, který má být veselý, šprýmovný, a — snad má pravdu. Ale rovněž mají pravdu ti, kteří dle sebe soudí o jiných a praví: „Doba od Silvestru 1865 do Silvestru 66 zabila humor.“ Jsme již tak vychováni, že když stojíme na konci roku, vypadá mysl naše jako svařenina všeho toho, co se za rok stalo, a bylo-li to smutné, že nemůžeme být veseli. Stalo se již, že i pierot doopravdy břečel, proč by musil mít feuilletonista jediný na světě věčně humor! Prosím vás, ty dva Silvestry! Mezi nimi byl prý jediný rok, my jsme ale o desíletí zestárli. Vloni se chvěla celá Praha radostí, o půlnoci nebylo

na Staroměstském náměstí místa: zázračné hodiny nechaly sobě bengálem na první procházku apoštolů posvítit, po prvé zas hýbal lakomec měšcem, zvonila smrt. „Co člověk v novoroční půlnoc vidí,“ tvrdí babičky, „to se mu během roku naplní.“ Tak mnozí viděli tenkrát smrt a tak mnohým se vyplnila; „smrt na věži“ obdržela v pražských pověstech nové místo své.

A co bude mezi Silvestrem dnešním a příštím! Snad že celé století! Se všech stran se stahují mračna, bouřka již za horami „pomroukává“, — kéž mají babičky pravdu, zadívali bychom se o půlnoc do svých sklenic a měli bychom alespoň příjemnou jistotu tu, že se nám roku spásy 1867 „naplní“. O vyprázdnění je již menší starost.

Nechť se však stane cokoli, budem se alespoň *snažit*, abychom udrželi se v rozmaru co nejlepším. Běda zákeřníku, který by nám rozmar chtěl oukladně odejmout! Na toho půjdem zostra jako vždy a hlavním v tom ohledu pravidlem bude také na letošek a na časy budoucí heslo:

Na hrubý klóc beř hrubý kyj
a na darebu dva!

NÁRODNÍ LISTY 1. ledna 1867

„MEZI BRANCI“, SCÉNA Z MODERNÍHO
NEVALDŠTÝNOVA TÁBORU

△ *V Praze 4. ledna.*

V pohodlném zákoutí druhé hostinské jizby U bílého šimla sedá již po více let stejná vždy společnost. Náhoda ji snesla z nejrozmanitějších tříd, zvyk ji sklížel tak, že ač se členové její v národním i politickém ohledu co nejvíce různějí a do nutné jednou hádky hned po večeři se spouštějí, přec při sobě vydrželi vzdor volbám a sněmům. Nikdo by tomu neuvěřil! —

„Nu tedy jsme konečně svobodni!“ prál mistr krejčí, měšťan a domácí, věše s úsměvem národní svůj svrchník na historický hřebík svůj. Jindy zahajoval schůzi sám první, dnes (2. to bylo ledna) byl poslední příchozí.

„Ten člověk se samou svobodou ještě zblázní,“ usmíval se pensionovaný důstojník. „Ty české noviny budou ještě vaše neštěstí!“

„Chudáku!“ litoval ho mistr. „Což nedeklamuje vždycky Šimanovský: Jen vojín jesti mužem svobody?“

„A kdo je ten Šimanovský?“

„Kdo je? Bránce je, jako já, jako vy, jako my všichni! Setnina třetí, oddíl první, — hej cožpak nevíte, že jsme všichni vojáci? Sedíte zde schouleni jako jezevci, kdežto byste měli prsa vypínat, abyste se naučili nějak alespoň vypadat!“

„Či tak! Vždyť pravda, že jsme —. Nu ale vaše břicho bude se muset pěkně scvrknout, než budete vy po vojensku vypadat!“

„To bych rád věděl proč! Což to nedělá státu čest, když má tučně krmené vojsko?“ usmíval se zase mistr, prohlížeje jídelní lístek. „Dejte mně kousek libové vepřové! Od května do září, až budou exercírky, snesu pak také tlustou!“

„Vše musí sobě voják vzít sám,
neb dobrovolně nikdo nepodává!“

deklamoval zase, sahaje po košíčku s rohlíky.

„Vždyť jsem povídal, že se zblázní! — Slyšel jsem o tom všem, nečetl jsem ale ničeho, já dostávám Bohemii vždy teprv třetí den, jsme na ni čtyři. A jak je to tedy? Bez výminky?“

„Nu a že konečně jednou něco bez výminky! Je to divno, že ne? Vloni nám ještě nechtěli svěřit zbraň, že prý jsme nebezpečni, a letos nám ji sami nabízejí, snad že jsme už hodnější!“

„Já si to taky už přečet, ač se mne to více netýká,“ podotknul starší již ouředník, majitel tří dcer, dvou na vdavky a jedné už trochu přes. „Bude to divné, nevím — nevím! Tři leta linie, tři leta linie s případnou dovolenou, tři leta první reserva, tři leta druhá — nebo jak to je. Kdypak přijde člověk vlastně do pořádku, aby mohl na zařízení vlastní domácnosti pomyslit!“ A podíval se přitom vlevo na mladého obchodníka, přítele domu jeho.

„Jdu na třicátý; že budu brancem, z toho si nic nedělám,“ podotknul tento jako v odpověď.

„Nikdo si z toho nebude nic dělat!“ horoval zase krejčí. „Všichni budem až do pětáctyřicátky — také vy, pane!“ Mínil protějšího kumpána, scvrklého obchodníka, známého hlavně tím, že umí „grešle držet“.

„Nemám coule!“ bránil se tento.

„Eh co coule! Kdo není zrovna mrzákem, půjde! Prosím vás, vždyť bude tak veselo! Budem sobě volit své důstojníky, své šarže —“

„Volit sami důstojníky?“ tázal se pensista rychle, pak ale dodal trochu malomyslně: „V mém sousedstvu bude chtít nejspíš pan hrabě —“

„Eh co hrabě! Vždyť my nebudem volit žádná hrabata, my zvolíme jen lidi zcela svobodomyšlné! A také nebudu pro pensisty, nebo kdo šel jednou na odpočinek, bylo by hříšno vyburcovati ho!“ pokoušel zase mistr. „Budeme mít své prapory, na jedné straně se lvem, na druhé s orlem, a budeme mít české velení, jenom české, sláva!“

„To to,“ hrozil se starý ouřadník, „když budou všichni, budou mezi námi také velcí páni a ti by sotva chtěli být pod českým velením!“

„Kdopak se jich ale bude ptát, chtějí-li? Praha je česká a Praha bude mít velení české, punktum! Našich venkovských hochů se také nikdo neptá, chtějí-li sloužit pod velením německým! Ale to se vše vyrovná, hlavní věcí bude ta zábava, jakou nám způsobí nedělní cvičení. Žena přijde za mnou — to si už ujednáme s kamarády, aby bylo cvičení vždy poblíž nějaké dobré restaurace, a po cvičení tedy hopkem do ní!“

„Jen si to nemyslete tak zábavné,“ mračil se pensista, „bude přísný vojenský řád!“

„Aťsi je, pokud je ho třeba! Dál ale ani o chlup, rozumíme?“

„A to se tedy nebude moci od května do října ani do Šárky, ani do Krče nebo Stromovky?“ ptal se mladý obchodník.

„Ovšemže ne, leda na dovolenou!“ smál se mistr. „To bude něco nového, feláb na procházku! Ostatně prý už chce právě proto Napoleon odročit letošní výstavu na zimu. Pak tam pojedem ve své vojenské uniformě, totiž tak, jak jsme teď tady. Já si ale vymyslím zvláštní druh vojenské čamary —“

„Aha, už myslí na svůj prospěch,“ škádlil ouřadník.

„Cožpak máme mimo to, že takhle ve vojně ani potřebného času svému obchodu věnovati nemůžeme, rozedřít i vlastní šaty?“ děsil se držgrešla.

„Potřebného času! Vždyť vás od domova nemohou vzdálit dál než na několik pochodů denních!“

„Co je to za naší doby, když se za tři dni dostanu třeba až do Paříže!“

„A co se šatu týká, považte, že můžete vlastním šatem tělíčko své udržet při dobrém zdraví a že ušetříte latinské kuchyně. Můžete si také koupit vlastní zbraň, abyste v navyklosti na ni byl tím jistější svého života. Ostatně, když právě nechcete, můžete přijít v šatu takovém, že vám obec musí dát jiný.“

„Toho já nepotřebuju, nechte si urážky pro sebe, pane mistře!“

„Inu ne, — já tak myslím, že budete mít beztoho nová vydání. Musí se za vámi oběd na strážnici nosit, budete tedy ještě jednu služku potřebovat. Arciže dostanete denně půl bochníka komisárku, kterým ji už vyživit můžete, nebo ženská nepotřebuje mnoho. Pak také budete dostávat vojenský tabák, — kouříte rád limito? Já tuze!“

„Mlčte! — Platit!“

„Inu limito je dobrý tabák,“ mínil mladý obchodník, chtěje slovem zabořit, „zvlášť smíchá-li se s portorikem a tříkrálovým!“

Mistr byl ale v tak rozmarném proudu, že ani nemohl zaražit. „A to víte, staré pravidlo: Vojna se živí zase z vojny! Přijdou peníze do země! Prostý bránce dostane padesát čtyry krejcary, tambor padesát sedm, ostatní ani už nevím.“

„Platit! — Mám tři žejdlíky a rohlík!“

„Vida, vida, jak skromnou míru má pro sebe! A pro vlast prý nemá coulů *dost*!“

Držgrešle byl již ze dveří. Když vyšel, zchladil ho zimní dech, a bylo po hněvu. „Já budu tedy tamborem,“ bručel pro sebe, „učil jsem se po dva měsíce pianu a rozumím ještě trochu hudbě. Postava moje je také podle toho —.“

Zbylí kumpáni smáli se ale uvnitř srdečně, a nejvíc mistr krejčí, až se mu oči zalily. Pak vzal sklenici, ťukl o sklenku pensistovu a zvolal: „Bude české velení — sláva!“

ČEPICE A ČIKOŠ
PONĚMČENÉ KRUPAŘSTVÍ
MLADÁ ČECHIE V KNĚHKUPECTVÍ
EPIGRAMY A PÍSNIČKY
NABÍZEJÍ I HLEDAJÍ SE ODPUSTKY

△ V Praze dne 5. ledna.

Konečně jedna zase zdravá móda v ženském světě! Mním ty kožešinou obšité krásné čepice české, jaké nyní děvčata nosí a při jakých člověk mimovolně věří, že je pod nimi také kus zdravého českého rozumu. Bez péra je to čepice mužská, s pérem čepice ženská, — tak málo je za našich dnů třeba již rozdílu mezi pohlavími, emancipace dostala se místo pod čepce již až pod čepici. Sluší to ale děvčátkům roztomile, zcela jinak než ty zoufale jako střecha na zboření přes čelo všouplé čikoše letošního, pardon! loňského léta, o nichž zvláště starší dámy, u kterých žádná móda není nic více platna, říkaly: „Copak je to za klobouk, když nejde ani přes *celý* nos dolů!“ Nevím již ani, který to byl feuilletonní moralista, jenž se právě vloni tak strašně zlobil, že pařížská demimonde určuje módy celé Evropě, a možno, že jsem to byl sám. Také ty polonosé čikoše poslaly nám z oněch salonů, v nichž se tančí kankán původně, a v Praze nosily je nejdříve ony dámy, které nohatým uměním svým na německém jevišti živý ten kankán do neobratné němčiny přenášejí. Zakrátko ale rozplemenily se čikoše jako houby a půl Prahy vypadalo jako německý balet. Měli jsme z počátku opravdový strach, že „německá partaj“ provedla něco zvláště šikovného proti nám, neboť každý uzná, že není nic na světě tak nebezpečné jako balet, ba ani Napoleonovo nevynalezené nové dělo ne! Před baletem ustupuje i národnost. Bolestný jeden příklad.

Když bylo stvořeno české divadlo v den první, stvořen jest v den vterý také český balet. Ale ten český balet nebyl český, jakož prý Čech vůbec není více Čechem, nýbrž alespoň z lepší polovice své Němcem (čti časopisy německé partaje). A takž byla také lepší, totiž hezčí polovice českého baletu německá. Byla nebyla, ale už není a odešla. Neodešla však daleko a nej-

mohutnější větev její umínila sobě, že vpustí kořeny své v půdu českou, že pod pražským nebem bude kvést, rozkvetat a konečně i odkvetat dál. A větev ta šla, nakoupila bílé mouky a živných luštěnin, najala krám, postavila se do něho a stala se první německou krupačkou v české Praze. Německá krupačka v Praze! Lidé chodí se dívat a vrtí hlavou.

Prorokuju jí dobrý obchod, neboť nadešla doba „mladé Čechie“ a mladá ta Čechie vyznamenává se dle slov jedné české „doktorky“ hlavně tím, že nesmírně mnoho jí. Takto ovšem by byl člověk skoro v rozpacích, kdyby měl říci, co dělá mladá Čechie, když právě nejí. Cvičí se ve zbraních? Až v letě! Čte? Ano, v kavárnách. Píše? Zeptejte se kněhkupců! Kolem Štědrého večera a Nového roku mohli jste se u nich přesvědčit. „Prosím, dejte mně nějakou pěknou knihu českou, která by se hodila co vánoční dárek pro mladou dámu!“ žádal kupující. — „Knihu českou? Musí být česká? Nemohla by snad být takhle francouzská? Nebo snad, teď se obyčejně darují obrazy, nějaké fotografie nebo barvotisky francouzské, máme na výběr!“ — „Ne, chci knihu! Nějaké nové básně!“ — „Nevyšly letos žádné.“ — „Tedy nějaký novoroční almanah.“ — „Almanah? Český už dávno nevyšel žádný! Ale letos je velká poptávka po Gothaickém almanahu genealogickém; kdo dostal řád, chce —“ „Českou knihu chci!“ — „Tedy snad Jablonského?“ — „Dal jsem předloni.“ — „Zapové Pomněnky?“ — „Dal jsem vlani.“ — „Vinařického Sněmy zvířat? Pan kanovník teď mnoho o nich mluví!“ — „Nemějte mne za blázna; já chci něco, co je dobré! Dejte mně pěkně vázaný exemplář Erbenovy Kytice.“ — „Ve vazbě bude as sotva.“ — „Tedy třeba nevázaný.“ — „Ach teď si vzpomínám: je dávno rozebrána a nakladatel netiskne ji znovu!“ — „Nu tak mně ukažte ty barvotisky!“ — —

Tak, tak! Napadá mne tu epigram, určený sice jinam, na němž se ale zajisté neprohřeším, vřadím-li jej také sem. Dává spisovatelům našim „radu“:

Idealisto, tys ještě pouhé děcko:
nepiš tedy nic, však tiskem vydej všecko!

Materialistům radím víc:
hodně psát — a nevydávat nic!

Řídili se spisovatelé podle rady té, nebo řídil se epigramatista podle spisovatelů? „Býváť v životě těžko poznat, kdo čím je kmotrem,“ bědoval nebožtík Rubeš.

„Samostatně“ vystupují v literatuře již skoro jen ti písničkářští landveři, šikovatel Fr. Haisz, desátník Al. Tichý atd. Viděl jsem jeden plod poslez jmenovaného pokeltického barda a ani jsem nechtěl uvěřit, že to nevytištěno v pověstném hamburském Verlagsbureau. Člověk by věru neuvěřil, co se nahonahé nahoty může vytisknout na př. pod titulem Hloupý muž a chytrá žena. Moralita se vystěhovala, hřešíme a hřešíme, a každý pořádný člověk musí s upřímným potěšením vítat zprávu, že páteři jesuité již tvoří nový *odpustkový* spolek! Stanovy jsou již do plynné češtiny přeloženy, členů prý bude, ba je prý již dosti. Ano, vypravuje se, že jesuitů v civilu máme nyní také již dost a dost. Zvláště se mluví o jistém muži, který vždy tvrdí, že je vlastencem, — poněvadž byl při Havlíčkově cestě na Brixen činným, a že je Slovanem, — poněvadž internovaní Poláci králohradečtí na něho ani zapomenout nemohou. Ten prý koná časté pouti k sv. Ignácovi, nosí na kabátě řády a pod kabátem růženec. Činí snad pokání?

NÁRODNÍ LISTY 6. ledna 1867

Z Itálie vypudili jesuity. Ujal se jich snad sv. Otec? Snad římská stolice? Nikoli, nikdo o nich ani nemluví. Ale co nemá ani sv. Otec za příhodné a za povinnost svou, to uznal p. kanovník Vinařický za povinnost svatou a brání jesuity ze vší síly náruživosti své. Již zase našel několik zbytečných archů papíru, i vydal na nich nový sešit svého časopisu, jež překřtěl prý na žádost svobodomyšlnějšího katolického duchovenstva na *Časopis duchovenstva jesuitského*, — a celý ten sešit, od počátku po řádku poslední, věnován jest obraně pověstných páterů. Mohli bychom v takovém úkazu, vzdor obsaženému tam úšklebku na sněmovní antijesuitskou interpelaci, vidět strach o drahou existenci jejich, mohli bychom v tom také třeba vidět dobré vůbec srdce páně kanovníkovo, kdyby — se nebyla ukázala příčina zcela jiná. Pramalinká příčina a nepatrná; historie ale již jednou tomu chce, aby příčiny malinké byly semínkem věcí — několikaarchových.

Každého upřímného milovníka jesuitů musí bolestně dojmout, zví-li z nejnovější apologie té, že pan kanovník brání jesuity *jen z uražené ctižádosti veršovcovy*, jen co pachatel veršů, které dle jeho náhledu nedošly dostatečného uznání. Uražená ctižádost veršovcova je strašná věc, víme to z historie každé literatury; ona sahá k věcem zoufalým, aby se pomstila. Učinili jsme prý něco hrozného, chtěli jsme prý umlčet *druhé* vydání Sněmů zvířat, a poněvadž jsme my nyní proti jesuitům, musí být p. kanovník pro ně, totiž proti nám. Mohli bychom sice p. kanovníka ubezpečit, že nám pranic na tom nezáleží, vyjde-li podobná literární hluchavka třeba desetkrát po sobě, kolem takového „nic“ jde botanik ani se neohlédna dál; ale — stalo se již a sotva bychom p. kanovníka podobným ubezpečením nyní ukojili. P. kanovník má vůbec veršov-

nickou svou houpačku, kterouž v podivné spletenosti má za samého poetického Pegasa, až příliš rád, a když nechce jeho verše žádný dorostlý člověk číst, vnucuje je i jméno své ve famosních čítankách nevinným myslím dětským, jimž se konečně ty hračky a rýmy přece snad líbí. Podobá se onomu neuznanému a nešťastnému veršovci, který, nemoha nikdy tisku dojít, alespoň o každý Nový rok sobě ulehčil a gratulace kominíkům veršoval.

Chápu zcela dobře nesnáze, do jakých upadá původce zvířat, kteráž mají fixní ideu, že budou „umlčena“. Kolem pana Vinařického to as kňučí, mňouká, vyje a hýká, že mu až uši zalehají, a není pak divu, že sobě tak zlostně počíná. On musí a musí jim ulevit, musí je nechat mluvit a nechává je také na každé stránce svého časopisu mluvit, co se jim líbí. Zvláště má v oblibě jakéhosi *rysa*, tvora to na zvířeckost svou dosti vycvičeného, který prý umí ale na všechno odpovídat: uveď historické faktum, rys odpoví, cituj z Lenaua, rys mluví zas. A všechno to věděla ta zvířátka prý již r. 1842. Ty můj bože, celé čtvrtstoletí, a ani trochu nezmoudřela! Tu je opět důkaz, že chápavost němé tváře má velmi úzké meze!

Jesuité dokázali nanovo starý svůj takt, získavše pro obranu svou uraženou ctižádost veršovcovu. Za to ovšem nemohu, že nevládne lepším perem, že z pilného čítání starozákonních spisů zbyly mu v paměti jen ty zvláštnosti co do tučných výrazů, které hodí se pro naivní národ starověký. Malér ten mají i jiní slepí přívrženci páně kanovníkovi a dokazují jej, podle zpráv z venkova nás docházejících, rovněž na kazatelně jako ad marginem přečtených Národních listů. Pan kanovník cítil, že ani on ani veškera zvířátka jeho v boji nevystačí, cítil také, že vydatné pomoci nedojde u zmíněných slepých přívrženců svých, i přibral k sobě tedy p. dra Skočdopole a p. kanovníka Štulce, kteří oba vládnou ušlechtilejším alespoň způsobem psaní. A takž jsou tedy nyní *tři*:

Mein Freund, die Kunst ist alt und neu,
es war die Art zu allen Zeiten
durch Drei und Eins und Eins und Drei
Irrtum statt Wahrheit zu verbreiten —

(nu, aportoval, rýsku, v odpověď na citát zas nějakou moudrost z roku 1842!).

Co se týče pana Skočdopole, nechci „pepřem“, jehož se on právem tak bojí, ubližovat drahému jeho životu. Co se ale týče pana Štulce, musím něco odpovědět, ne jemu, nýbrž zase panu Vinařickému. Tento pán nás důsledně stíhá ze lži a uvádí následující dvě „lže“ naše. Za prvé pravili jsme prý, že byl v Praze jesuitský generál návštěvou, kdežto prý to byl vlastně jakýs — kuchař. Za druhé prý jsme tvrdili, že kanovníci vyšehradští již dávno navštěvovali jesuity v sídle jejich na Rýnu. Zprávu o pobytu jenerálově obdrželi jsme — z kláštera páterů redemptoristů, kteří zajisté dovedou rozeznávat jesuitu kuchaře od jesuity jenerála, a to tím spíše, že páteři jesuité mají místo kuchařů — kuchařky. Zprávu o návštěvě v Kolíně nad Rýnem máme ale — od pana kanovníka Štulce, který nám ji dal, když se právě sám byl z návštěvy té vrátil. Přisvědčí nám ještě lidé jiní, kterým p. kanovník mimo tu zprávu dal také obrázky nebo modlitbičky odtamtud, jakož i ubezpečení, že „bychom mohli jesuitů dobře pro národní své zájmy *po-užít*“, což ovšem nikdo nepřijal — mimo pana Vinařického. Možno ovšem, že p. Štulc nám nedosvědčí, neboť mimo mnohé jiné vzácné dary, jimiž bůh své vyvolené obmýšlí, dal i ten, že „mohou zapomínat, kdy chtějí“.

A ještě nějaká maličkost! Do *Časopisu duchovenstva* napsal p. Vinařický také něco — o mých vousech. Praví tam, že prý jsou tak husty, protože jsem je mazal — cibulí. Řekl bych: „Ale, ale, pane Vinařický, já bych se styděl za takový ‚vtip‘,“ kdybych neobdivoval se tomu, jak p. kanovník zná se v „tajných“ prostředcích. Moje vousy stydí se ve svém naturalismu, že vzrostly bez tak kulturního prostředku! P. kanovník spáchal ale ještě jeden vtip. Tvrdí totiž, čtverák, že „kritika“ pochází od „krtice“, a hned nato dokládá to živým příkladem. Na články *Národních listů* o „účastenství jesuitů v královraždách“ odpovídá totiž kritikou jednovětou, v níž nepovídá jiného, než — že se diví, že my „revolucionáři“ jsme — proti „královraždě“. Nu, není to nejohyznější exemplář krtice, jaký se jen myslet může? Mrzí mne na panu

kanovníku a doporučuju mu v odměnu za jeho cibuli „oleum jecoris — —“, ostatní část názvu mu ale udají v každé lékárně.

NÁRODNÍ LISTY 9. ledna 1867

S A M O M L U V Y S N Ě M E M
P O S U D N E P O T V R Z E N Ě H O B R A N C E

I

△

Jsou prý velké doby, praví pan ministr války, a když velikost doby již i oficiálně uznávají, musí to být již tuze pravdivá pravda. I obecenstvo i vojsko prý cítí, že je potřebí pro onu budoucnost, před kterou školské knihy historické pravidelně se drží v opatrné desíleté vzdálenosti a kteráž nastane dle knih těch tedy snad již letos, vojsko, mnoho vojska, velmi mnoho vojska. Veškeré mužské pokolení mezi 18. a 45., které nevypadá tak, že by Falstaff zvolal: „Nestydím-li se za své vojáky, tedy ať jsem naložená kambala“, — co vůbec mezi 18. a 45. „vypadá“, bude, když řadovým vojínem ne, tedy aspoň řádným brancem. Nu vyrostl jsem již z řad řadových, proč bych ale nevstoup do řad braneckých, když je mne potřebí a když je ministeriálně uznaná velká doba; vždyť mám sílu, že bych unes tamhletu almaru — snad, a na Prusy mám také dosti svrchu!

Proč bych nešel, když musí jít *všichni*, bez rozdílu stavu, náboženství, peněz a coulů! Bude v tom ohledu úplná rovnost, žádný rozmazlený synáček nebude se smít odvolat na své peníze nebo na své spojení s velkými pány a žádný břicho-
pasný Falstaff nebude moci se chlubit, že „namístě sto a padesáti mužův sebral tři sta a několik liber šterlinků“. To nás bude, tu bude utíkání, totiž utíkání *před námi*, neboť zbabělosti mezi námi nebude již proto, že vojenské zákony to zapovídají a také trestají. Proč bychom se také báli?! Většina lidí je pevně přesvědčena o své udatnosti a nepřemožitelnosti, a „co mají *mnozí* lidé za pravdu, má *tytéž následky*, jako by bylo opravdu pravdou“. Nepřátelé budou tedy biti. Jakž by také nebyli! Vyvalíme se jako lavina, a když se jednou lavina vyvalí, *musí* dál a *musí* strhnout všechno s sebou, a — moudří lidé se budou vyhýbat. Prusy mám ale na př. vzdor své ne-

lásce k nim za moudré lidi, Prusy pokládám již tedy za vyhnuté, totiž za přemožené, jakmile se jen pohnem.

Ale *než* se pohnem! Platí-li v celém světě pravidlo, že jsou v politice jen dvě věci těžké, jedna: pohyb rozpoutat, druhá: pohyb v pravý čas zarazit, — platí pravidlo to v Rakousku ještě více než v celém světě a skoro se bojím, že by se mohlo někdy přihodit, než „vyfasujem“ zbraně, střelivo, věstné rohy, trouby, bubny, polní kotle a kastroly, že by již bylo po válce. Neboť bez dostatečného počtu kastrolů doufám ani nevyjdem, kastrol je rovněž důležitá zbraň jako puška, jakž se dokázalo l. p. 1859 i 1866.

Zdá se ale, že panuje naděje, *zaražení* pohybu braneckého že půjde mnohem snáz. Stojíť v návrhu zákona braneckého psáno: „Jest tedy (branná hotovost) pravidelně také jen povinna v domovském okrese a nejvýš na několik dní cesty od domovského místa službu konati. Jedná-li se ale o pronásledování nepřítelů v čas boje a možno-li, aby se to stalo, aniž by se vlastní hranice všanc vydávaly, má branná hotovost nepřítelů i za hranice korunní země stíhati, avšak po skončeném boji zase do země se vrátit.“ To se snadno řekne! Dá-li se ale nepřítel laskavě na outěk, poběhnem v radosti své bůhvíkam za ním, třeba až do Berlína! Ovšem, jinak by bylo, kdyby nechtěl a nechtěl utíkat, ano kdyby byl snad tak nezdořilý, že by mou „mezi 200 a 100 mužů silnou“ setninu sám hnal přes hranice takhle do Bavor nebo do Rakous. Což se arci nestane — neboť budem lavina, jak výše uvedeno, a každý se nám vyhne, kdo bude jen trochu moudrý.

Avšak to není naše starost! Rozuzdění i zauzdění národní síly bude úlohou slavných úřadů. Jižjiž je budem mít, a sice dva: „královský úřad okresní hotovosti v N.“ a druhý vyšší „královský úřad branné hotovosti pro Čechy“. Každý z nich bude několikapanský, prvější alespoň čtyřpanský, druhý třípanský. Od jejich *včasného* a obezřelého sobě počínání bude záviset, aby byla branná hotovost vůbec *něco*, a pak třeba i *mnoho* platna. Také zde bude platit staré české pořekadlo „Jaký úřad, taková osada“, a bude-li úřad v pravý čas zde, my branečtí osadníci nebudem jinde.

Měšťanské sbory budou v městech přiděleny k branné hotovosti. Jen nebudou-li příliš pyšny, nebudou-li sobě víc o sobě myslit než my o nich, totiž že jsou snad aristokracií branné hotovosti, protože jim pánbůh dal s povolením vys. místopředsedství pěknou uniformu a vloni že dostaly medaile. Toho by naše branecká hrdost nesnesla! Ostatně náhoda vše vyrovnávající a vřaďující učiní také zde mnoho dobrého a položí svou magneticky hojivou ruku také na př. na srdce páně Klenkovo: když bude mít celá Praha české velení a přitom přece bude „*qua militaris*“, bude dávná touha páně Klenkova po českém velení ukojena. Krásná kyne naděje souženému!

Mimo měšťanské sbory budou také sbory takové, „kterých v městech vůbec při svolání branné hotovosti ještě zříditi se mají“. — Teď nevím, přejou sobě ve Vídni, aby také sbor Svornost z mrtvých povstal a takový byl jako roku 1848, — nebo nepřejou? Pro všechn případ bude dobře, aby Pichl myslil na nová slova pro svou píseň: „Svornost, svornost, český sbor!“ Já bych proti „poděbradce“ nebyl!

II

„Důstojníci branné hotovosti a mužstvo podrží obyčejný šat svůj.“ Civilní šat uznán tedy za schopna sloužit při obraně vlasti, čamara může již nejen na ples, nýbrž i na Prusy! „Obyčejný šat“ má tuze široký pojem. U nás zapovídá sice právě tak jako v Hamburku „počasí, morálka a policie“ chodit bez obleku, ale co je těch stupňů mezi úplnou nahotou a příkopskou elegancí! Bude chtít elegance ta stát vedle polonahosti slonící se v slunci exercírku ozařujícím? Nebudou zvláštní setniny „liónů“ a zvláštní „otrhanců“? Nebude chtít jeden v modročervenobílé čamaře rozšiřovat panslavistické náhledy a druhý zas dokazovat, že cylindr je zrovna tak dobře dělán pro hlavu jako čáko? Podle *nosu* již chtěl maršálek jeden francouzský poznat, ku kterému praporu vojín náleží. U nás půjdou nejrozmanitější nosy za praporem jedním a na těch

nosech budou viset lidé nejrozmanitějšího smýšlení a to smýšlení oblékne nejrozmanitější šat.

Z počátku to bude vypadat, jak to už často vypadalo, na př. r. 1848. Tenkrát jsem jednoho dne stál co malý hoch před Svatováclavskou lázní a díval se na přicházející „revolucionáře“. I přišel jeden z nich a měl na nohou lakýrky, výš bílé škrobené spodky na podpatky, ještě výš frak — a na hlavě svornostskou čepici. Co naivní hoch jsem mu věřil, že to tak jde, a nyní uvěřím co muž snad také ledačemu podobnému. Jen toho se bojím, aby nemyslela většina lidí, že bez přísné *uniformy* to ani nejde. R. 1848 myslela to také studentská legie. Usnesli se na tom, že sebe v ní světu ukážou, a když po prvé slavnostně vytáhli, měl, ana svoboda jednotlivcova leda krejčovským účtem se obmezovala, skutečně každý student — jiný kabát a otázka *uniformy* byla rozluštěna. Ale za několika těmi četami sešněrovanými hnala se dlouhá řada ostatních čet studentských, fešných to a pohyblivých hochů, oděných většinou v moderní tehdejší šedou čamarku, nazývaných posměšně „landšturm“, ale vypadajících tak, jako by se dovedli doopravdy prát.

Myslím, že tu šedivou čamaru zase přijmem. Jistá stejnost se u většiny přece objeví, třeba by to nebyla přímo uniforma. Móda je věc neodbytná, móda zmocní se i branců, neboť „kdo není samolibý, ať se oběsí“, a člověk je vždy mnohem radš samolibý než oběšen. Lehko se řekne: „Mužstvo podrží obyčejný šat svůj“; to by ale musilo „mužstvo“ podržet, vlastně nemusilo, ale zajisté že by podrželo, také své obyčejné civilní a naprosto nevojenské držení těla. Jiný šat, jiné tělo, branci musí mít vojenské tělo, tedy také — ne, ne! vojenský šat ne, uniformu ne, ale as tak *čtvrtuniformu*, která popouští rozličnosti ještě dosti široké pole, — a vzdor základním pravidlům stejnosti žádá *krása* velmi ráda *šat rozličný!* Nejen ta *krása* v abstrakci a všeobecnosti, nejen ta osobní *krása* v domýšlivosti naší, nýbrž i ona *krása*, kterou s sebou přinese na cvičnou i na manévr zvědavé ženské pohlaví a kvůli které bude každý alespoň při exercírce hrdinou!

O kousek *uniformy* postaral se již návrh braneckého zá-

kona. „Každý nosí na levém rameni pásku v zemských barvách,“ praví se tam. Německé kasino bude sice dokazovat, že zemské barvy jsou černá, červená a zlatá, ale možno, že bude na těch páskách ještě jiných neněmeckých rozličností, přívěsků a dodatků, okras a proužků, které vesměs budou něco „znamenať“ a o jakéms „rozdílu“ mluvit. Co dítě někdy páše v nevinnosti své, to muž obyčejně z rozmyslu — páše také. Roku 1848 nosil také každý národní barvy zemské na rameni i na hlavě, ano kdo neměl národní barvy, byl dojista cizinec. Každá škola měla právo na ně i právo na stejné čapky.

Právníci nosili čapky červené s proužky v národních barvách, medikové černé, filosofové tmavozelené, bohoslovci — či ne, bohoslovci nosili úzké klobouky (nyní nosí na vyšší rozkaz revolucionářský francouzský cylindr co přiměřený šat — kněžský), ale zato měli realisté čapky barvy kávové, ba i ti malí hoši z farních škol rozeznávali se podle šedivé, žluté i jiné barvy! Z gymnasia patřili „poetové“ a „rétorové“ co „akademičtí měšťané“ ještě k studentské legii a měli čapky fialové, my ostatní gymnasisté pak tmavohnědé. Což ale bolelo „syntaxisty“ a „gramatisty“, že mají být pomícháni s nízkými „principisty“ nebo docela „parvisty“, a dali si na čapky mimo pruhy „národní“ nahoru ještě jeden proužek červený. Což ale pořád ještě bolelo syntaxisty, že mají být pomícháni s nižšími gramatisty, pročez připojili zpředu stříbrného českého lvíčka. My gramatisté připojili jsme ho také a byla pračka kvůli němu každý den, před školou i po škole. Možno že rozdily nás zase opanujou, že se rozpomenem na mladé krásné časy a budem se prát znovu. Uvidíme, „co se nechá dělat“!

A dále praví návrh braneckého zákona: „Rozumí se ovšem samo, že obcím ponecháno bude na vůli působiti k tomu, aby každý (i nezámožný) branec při povolání měl oblek chránící ho dostatečně před vlivy povětrnosti.“ Tím je mnoho řečeno, tím slůvkem „dostatečně“. Dostatečně chrání na př. poděbradka, šála, kožich, bufy, dvě košile, flanelový živůtek, tlustá vesta, item kabát, item spodky a pak ještě tak půl almaryl jiné garderoby. Jenže by to množství vadilo při utíkání, totiž při

utíkání za nepřítelem! Poláci ovšem při posledním vzbouření svém měli pro zimu šat jednoduchý, ale velmi praktický — v Praze však je mnoho krajních rusofilů, kteří ani nechtějí být praktičtí! Mimo to — co se může ve velkém městě všechno stát, při čemž pak slova obce se týkající „působiti k tomu“ neznamenaají pranic jiného než dát dělat nebo jít a koupit! Tak ovšem nebude, aby obec mohla říci: „V celé mé setnině stává toliko půl druhé košile, a ta půlka — jsou to dva ubrousky v půli sešité a přehozené přes ramena, jako hlasatelský kabát bez rukávův“, ale také se obec nebude moci těšit s Falstaffem, že „to nic nedělá, prádla najdou dost na každém plotu“!

Ano, košile a boty — o botách šťastný Falstaff ani se vůbec nezmiňuje — budou novou a veledůležitou *otázkou obecní!* Když vypukne válka, co to půjde drahých nám bot do světa, které se nám ach! nikdy víc nenavrátí!

NÁRODNÍ LISTY II. a 19. ledna 1867

V každém národě bývá jistá třída společenská považována za zvláště, ba za výhradně vtipnou, jako by pánbůh byl řekl: „Kdo staneš se tím a tím, obdržíš mimo právo na herberk svého řemesla také právo na herberk vtipu.“ V našem národu je takovým vtipkálkem privilegovaným *sedlák*. Sedlák je podkladem nejčtetnějších anekdot, sedlák je původcem nejspřymovnějších písniček, sedlák překonává v národní pohádce vtipem nejen vzácného pána, nýbrž i samého čerta — zkrátka, český sedlák vždy „má v hlavě“, a to v nejpříznivějším slova toho smyslu. Jen jedině přísloví zalhává tuto přednost jeho pravíc, že „rozum je původu selského, vtip *panského*“. Jen není-li přísloví to národní zase výplyvem „selské praktiky“, není-li důkazem novým, že sedlák „má za ušima“ a naznamenává vtip za něco panského že sedlák nepřímo sama sebe naznamenává co *pána*, strkaje co výtělek vedlejší také celý rozum tak mimochodem do kapsy!

Vtip musí se ale tenkrát osvědčit, když je ho třeba. Vloni, za pruské okupace, bylo ho navštíveným krajinám zajisté potřeba, a tu se zdálo, že staroslavny selský vtip utekl s novooslavenými ouřady, které mu ovšem na outěku svém nejvíce potrawy poskytnouti mohly, nebo že ho Prusové, kterým se vůbec vše hodilo, rekvirovali, aby jím opepřili a osolili svůj po náročích se potloukající schultze-müllerovský vtip doma v Berlíně. Chyba lávky! Vtipu se rodilo dost a dost, ještě víc než mluvených politických zločinů a přečinů, kteréž prý se vloni úžasně hojně dařily. Jenže ohromující hukot děl přehlušil každý lehce svištící vtip, a kdo nějaký ten vtip spáchal, že ho střežil a držel, jako drží vodník dušičky pod pokličkou. Pustme několik těch dušiček do vody a do proudu, v němž jsme nyní bez pruských štik!

Prusové vrazí hladoví a drancechtiví do osady. V okamžiku obsadili všechny domy, zotvírali stáje, proslídili špižírny, seprali se v sklepích. Jen do jediného stavení nevlezli. Když byli do osady vrazili, byli ovšem dobře vypadajícím stavením rychle přilákáni; když však přihnali se až k němu, viděli okna roztlučena, dvéře vylámány, v jizbě vše převráceno, na dvoře pusto, vše jakoby po vyhoření. „Tady už byli našinci!“ pravili mrzutě, šli dál a nechali sedláčka klidně ležet za kamny, kam se byl uložil v očekávání nevítané návštěvy. Ferina byl sám okna svoje vytloukl, dvéře vylomil, jizbu převrátil, byl si tedy sám zmrzačil prst, aby celé tělo svého hospodářství zachránil před vojnou!

„Touhle cestou dojdete k ovčinci a tam je skopoviny dost a dost!“ udal Prusům jakýs člověk „bez rozdílu vyznání“. Hnali se cestou, dlouho a dlouho, konečně došli osamělého hospodářství. Morový zápach je uvítal, když sobě chtěli po běhu oddechnout; hnijící syrové maso spatřil zrak jejich, po živé skopovině pátrající. „Toť je rasovna,“ volali, „dali jsme se nepravou cestou!“ a běželi zpět. Ale hospodář díval se za nimi vikýřem a měl srdečnou radost z toho, že přívoz a pitva dvou na nedalekém bojišti padlých koní tak krásné ovoce přinesly.

Prusové jedli sice všechna jídla rádi, jakž dostatečně známo, nejraděj ale špek a vepřové. I vyšli sobě z Nechanic do blízké vsi, aby dostali pro tučná těla svá tučného pokrmu. „Vrátíme se za dvě hodiny a přiženem celé stádo!“ Ale nepřišli až podvečer — a nepřihnali nic. „V tu stranu je nemoc mezi vepřovým,“ vypravovali, „prasata nosí kravaty ze slámy a mají krky kolomazí namazané. Snad je mor v celé krajině. Ostatně — husa je také dobré jídlo, zejtra si vyjdem v druhou stranu na husy.“ Vyšli na husy a viděli husy, ale každá vlekla křídla málomocně po zemi a hýkala jako soužená nevinnost. Hospodyně byly husám vyškubaly pernaté opory pod křídly, hospodáři byli vepřovým chovancům svým darovali věchtové kravaty. Zvířátka byla zachráněna, třeba by v obmezeném rozumu svém dobrodince byla považovala za tryznitele. Kdož by se divil zvířatům, když jsou i lidé tak nerozumní, že ne-

poznávají lakotnost pruských žaludků, ba sami je k chuti dráždějí! —

A když tak často a rádi se Prusové najídali, ba přejídali, jaký div, že byli líni a stálou přípřež potřebovali! Hezké děvče bylo před nimi stokrát jistější než jen trochu po tahounsku vypadající kuň. V poměru ku koním dařilo se jim jako onomu velikánu mravní slabosti, který soudcům upřímně děl: „Já nevím, co to je, ale cizí peníze nemohu vidět, aby mně jich nebylo líto!“ Avšak — počkejme! Tamhle vybočil z pruského po hlavní silnici se beroucího temu oddílek vojáků, aby zachytil na venkovské cestě se plížící povoz a odňal mu koníky. Sedlák, vida je přicházet, zarazil. Myslili, že chce obrátit a ujet, i volali naň, hrozíce střelbou, a přispíšili sobě. Sedlák se nehýbal. Když však přikvapili až k němu, sklesl náhle s lamen-tem na kolena a v tomtéž okamžiku zdvihlo se na voze patnácte dětských hlav, tolikéž krčků začalo srdcelomně křičet, vřeštět, prosit a orodovat a třicet ruček šermovalo prosebně vzduchem. Prusové vyrozuměli z lamenta sedlákova, že tento veze děti za uprchlými rodiči a že jsou již deset mil od domova. Nu zde přec nemohli se Prusové zmocnit koňů; opustili je, i děti, i sedláka, — vždyť byli ze silnice spatřili v dálce vesničku a v té beztoho najdou sobě koní! Když ale dorazili konečně tam, nenašli koní pražádných, neboť víska byla mala a chuda, jediný rolník měl koně a ten rolník — nebyl doma a koně jeho také ne. V tom by ovšem nebylo nic divného, ale divno bylo to, že v té chudé vesničce byla také nápadná nouze — o děti.

Tak vidíte, že je sedlák šelma velká, ba šelma od narození, vtip že ho nikdy neopouští a že vyzrál i nad zralé Prušáky! Selský vtip nebyl u Králové Hradce poražen, tam sklesl vtip jiných! Žije, žije vtip sedlákův, bude žít na věky! Dejž to — —

NÁRODNÍ LISTY 20. ledna 1867

△ V Praze 23. ledna.

Jsou lidé, kterých se ani netkne, mluví-li se o nich zle. Jsou národové, kteří podobného sobě také nevšímají. Onino nechť se nazývají třeba schopenhaueriány nebo cyniky nebo jakkoli chtějí a tito třeba velkými národy, — úkolem malých národů je ale, aby čest svou střežili a pilně setřásali vše, co zlomyslnost na ně vrhá. Třeba bychom opovrhovali těmi, kteří v důsledné nestoudnosti stálých a stálých vyhledávají příležitosti, aby přičtli našemu národu vlastnosti co nejošklivější, je zároveň přece povinností, abychom každé zákeřní seknutí přímou ranou odzbrojili. Známe příčiny a původ na cti toho utrhaní, a to je již velká výhoda.

Krásně se žilo těm panáčkům, pokud pomocí bodáků a policie bylo v Rakousku vše k bezvýminečné němotě odsouzeno, pokud v ouřadu i ve škole musil každý Nenelec ustoupit Němci. Každý Němec měl přednost již dle rodu svého, neboť uměl již něco, co se jiným třeba holí teprv vtloukati musilo. Konečně by se nikdo ani nezadivil, kdyby se byli *bezvolně* mýlili a síle německého ducha a moci německé vzdělanosti vše to přičítali, co způsobily hrozby bodáků a pouta opatrné policie. V takové bezvolné mýlce byli by trvali jen do změny poměrů, neboť pak byli by zůstavili každému jednotlivému národu, aby dokázal, seč jest, a důvěřovali oné síle a moci, že přec jen duševní nadvládu jim pojistí provždy. Toho neučinili a dali tím velebené kultuře své přímo vysvědčení chudoby. Choulostivi jako byrokrat začali nesmírný křik, jakmile se jednalo o to, že také jiný národ má mít nějaké právo mimo národ německý. Bezprávné držení vykřikovali za právo, ucházení se právního majitele za bezprávi. Jeť příliš známo to moře kalu, jaké nechávali zatékat do žurnalistiky vídeňské, než abychom se opovážili dotknouti se ho ještě jednou. Nezralí hoši,

z gymnasia ještě nevystoupí, opovažovali se mluvit ve jménu německé vzdělanosti vůbec a spílati celým národům, a dorostlí lidé měli z toho radost svou: prvéjší vydělávali honoráry, tito viděli v klamání veřejného mínění záruku další nadvlády své.

Nyní je ta doba skoro již překonána, avšak bez úrazu jsme z ní nevyvázli. Z kalu, který po nás házen, mnoho zastříklo do ciziny. Zanešení pracemi domácími nemohli jsme pomýšlet na stálou obranu zevnější. A takž vidíme, že ze zaplacených a tendenčních zpráv časopisů vídeňských navykla sobě cizina vážiti náhled o nás mylný, za jehož mylnost ovšem nemůže. Zrcadlí se vada ta nyní na př. skoro ve všech zahraničních časopisech německých a — věru, německému *národu* přec nemůžeme vinu toho přičítat, sic bychom musili mít veškeru jeho krásnou literaturu, veškeru jeho poesii, jeho umění, jeho filosofii za obrovskou lež! Nespravedlivost je ovšem nespravedlivostí, třebaž z nevědomosti páchaná, a kde se jedná o čest kohokoliv, je nevědomost skoro právě tak velkou vinou jako vědomá nespravedlivost sama, tím spíše pak, jedná-li se o čest celého národa.

Že nedají pokoje ti, kteří na úkor vlastní cti národní ubíratí hledí pověsti naší, je již jisto. Zrušený monopol vídeňské žurnalistiky dotekl se kapsy i pánů jejích i sluhů těch pánů, kteří z „provincie české“ žili a tyli. Ve Vídni se působiště těchto sluhů vždy víc a více ouží. Vláda nenaslouchá více jich hlasům i hledí dorozuměti se se *všemi* národy, ne *jen* s německým; co ale ještě bolestnější, jest, že ani to obecenstvo vídeňské, vyrostlé a vychované v úsměšcích protičeských, nemá více záliby v další potravě podobné. Páni po dávném svém vlivu a sluhové po dávném svém výdělku toužící hledí tedy nyní také jinam než pouze k Vídni. Z rakouských Němců dělají „schmerzenskinder“, píšou o nich srdcelomné jeremiády do ciziny, vypravují o nich, co prý všechno zkusí na př. od Čechů, a přitom se vypravuje nanovo vše, co se o těchto již nalhalo, a mimo to ještě jiné, dle příležitosti a fantasmie. Také to se ovšem překoná; nemůže nám ale být lhostejno kdy a jak. Potřebujem pravých náhledů o sobě, jsmeť národem teprv se probírají-

cím, nejsme národem tak velkým jako Francouzové, kterým je arci až úžasně lhostejno, že veškera žurnalistika německá denně nějakou útržku na ně má pohotově. Nám musí záležet na všech, také na národu německém, na tomto tím spíše, že jsme v stálém styku s ním, že historie vyvolá ještě nových styků co nejrozmanitějších. Dokud se útržky děly jen v Rakousku, mohli jsme přihlížet pokojněji, dělo se vše jaksi „doma“, — nyní šíří každý hozený kámen kruhy své daleko za hranice Rakouska. Nyní je věc jiná a bylo by hříchem se strany naší, kdybychom se nebránili na půdě, která nám zajisté není docela nepřístupna. Mlčením již mnohý se zabil, nuže budem tedy mluvit! Není zajisté radno dívat se panský na útržky nám činěné, pohrdlivě ještě nyní nad nimi rameny pokrčit. Historie nás učí, že nespravedlivé mínění takřka zka-meněti a pro věky se udržeti mohlo a že jednotlivci, obce i národové ještě po tisíciletích jím trpí. Prostředky tiskopisné jsou rozsáhlé, jsou přístupny i tam, kde stranictví nadvládá. Uchopíme se jich a použijeme jich na zachování cti svého národa, jakož Maďaři již dávno s prospěchem činí. Posud to bylo nemožno pro novost sršících dojmů vůbec, nyní bylo by hříchem neučinit všeho, čeho třeba na odmítnutí zákeřných nájezdů!

NÁRODNÍ LISTY 24. ledna 1867

PO VOLBÁCH — NOVÝ HARLEKÝN
„POSEL Z PRAHY“ CESTUJE CO FOTOGRAF

△ V Praze 26. ledna.

Volby jsou z polovice odbyty. Všechny strany mají radost, německá i česká, konservativní i liberální, — člověk by udivením sprásk ruce nad hlavou. Věřil jsem sice již, že dějou se i za našich dnů ještě zázraky, vždyť to ondy povídal jesuitský kazatel také mně, stojícímu pod kazatelnou v pokoře a mezi babičkami; ale myslil jsem dle slov jeho, že se dějou jen na vzdálené obloze buddhaistické Číny, kde magie posud kvete a kontrola je trochu obtížna. Nyní vidím, že jsou také u nás, sláva!

Všechny strany jsou spokojeny, můžem tedy jít domů, — či tak, vždyť my máme jít nyní nejprv do sněmu, ze sněmu pak do Vídně a z Vídně — nu z Vídně nás už sami domů pošlou, až bude čas. Nemůže se právě říci, že bychom z Vídně právě rychleji se dostali do Prahy než z Prahy do Vídně, neboť správa železnic je vázána na jistý počet mil za hodinu, ale rovněž nemůže se říci, že se tam nebo odtamtud vůbec dostanem. Stran obeslání Vídně žije český národ v napínavé, lechtivé, a tedy, chcem-li, i milé nejistotě. Vůdcové mu to nechtějí říci, Sejček je zaměstnán děláním ledu a v kalendáři to nestojí. O ty kalendáře! Pro lodníky vyšel nautický kalendář již vloni pro rok 1868 a dočteš se v něm, kdy v které minutě kde slunce a kde měsíc; pro občany vyšel občanský kalendář hned po pruské okupaci a dočteš se v něm, v který den který svatý: ale navštíví-li letos sv. Václav sv. Leopolda, není ani v jednom z nich udáno.

Politika naše je velmi „včasna“, je totiž zcela masopostní, drží škrabošku pevně na tváři a posud se nikomu nepovedlo jí říci: „Krásná maškaro, já tě znám!“, a proto také ani nevíme, *je-li* krásna! Jsou v českém národě politické šibřinky, a není tedy divu, že Posel z Prahy, závidě Humoristickým

a Veselým listům, jakož i pierotovi Češíčkovi, oblékl se za harlekýna a klapačkou nový začíná *národní* rámus. Nu harlekýnský šat není tak drahý, sestává z pestrých kousků a Posel sešil sobě jej z „duševních obrázků“ mužů kandidujících pro sněm. Komické figurky, jako kdyby se dívaly do kulovitých nebo kuželových zrcadel: stlačené čelo a široká huba, vytáhlé břicho a pyramidální nohy, vždyť jste si ale již hráli všichni s takovými zrcadly! Některé ty duševně obrázkové hadříky se Poslu povedly. Zde kousek z „mustrbognu“ jeho:

Kandidát A (Posel ho nemá tuze rád): „Uvádí se sám voličům svým, z čehož vysvítá, že má osobní tendence. Za Bacha a Schmerlinga byl několikrát zavřen, neměl tedy dosti času, aby se pořádně naučil tančit; není ale pochybnosti, že by se ve sněmě jak se říká ošlejšoval, poněvadž tam máme mnoho elegantních šlechticů, dej jim pánbůh zdraví! (Předplacení přijímá se na Posla u Tří lip.) Kdyby byl měl peníze, byl byarci mohl za hranice utéct, chudák; tak ale je vidět, jak je to zlé, když není v národě *blahobytu*! Neumí německy, a proto nepochybujem, že by, zvolen, věrně hlasoval s českou stranou. Avšak protikandidátem jeho je tam

pan B (Posel ho má tuze rád, jak hned uvidíme). Je to muž povahy rozvážné, ryzého smýšlení a pevného zdraví. Nevíme — nevíme, je-li lepšího na tom božím světě! Obezřetnost svou dokázal za nejhorších dob tím, že dovedl vždy mlčet. Pro národní hospodářství, nám Čechům nad jiné důležité, má velký význam; šrotuje „kroupy“, které jsou jedna jak druhá, známy pode jménem „perličky“ a v polívkách tuze oblíbeny. Vyšinul svého ducha osobním úsilím také na jistou vzdělanost, ač toho nemá chválabohu zapotřebí.

Pan C (laskavý i nelaskavý čtenář sám již pozná zde i jinde, jak je to s tou láskou): Není tak stár jako jiní rozhodní našinci, k nimž se tedy ze skromnosti zajisté ani přirovnávat nebude. Učil se mnoho sice a učí se posud, nosí ale lehké telecí boty, a má tedy často rýmu. Nedělá se to v sněmovně dobře, když člověk často smrká. Ostatně nevíme na něho bohužel nic.

Pan D: Muž ryzí, národní, přímý, věrný, úcty a důvěry hodný, horlivý, bujarý, bedlivý, neobyčejný, výmluvný, dobrý,

rozvážný, skromný, rozhodný, praktický, obeznaný, určitý, prozřetelný, činný, živý, střízlivý (totiž že se jako neopíjí), tichý, pravý, podnikavý, činný, samostatný, řídký, bojovný, mírumilovný, samorostlý, vzdělaný, pružný, odhodlaný, výtečný, přirozený, důmyslný, důrazný, důkladný a důtklivý. Vždycky vynikal ve školách a zkouškách se jen smával. Má zákony v malíku a ve své advokátní kanceláři dva písaře, jednoho koncipienta a poslíčka, živí tedy lid. Také to může udělat, neboť má statek, který stojí mezi bratry za čtyřicet tisíc. Byl boháčem už co nemluvně a takového muže nepotřebujem arci ani vychvalovat.

Pan E: Nepatří mezi talenty nejmenší. Byl u vojska poručníkem, a kdyby nebyl vystoupl, byl by nyní snad setníkem. V otázce exercírky zemské obrany může konečně prospět. Přáli bychom mu upřímně, aby se mu zdála tři numera nebo aby se dobře oženil dle příkladu některých našinců; bez peněz je těžké živobytí. Mimo to bývá starý mládenec také velmi mrzutý člověk.

Pan F: Je právník a dokázal ve sněmě, že umí některé zákony nazpaměť. Ač není právě ani tlustý ani suchý, nýbrž jak se říká „jen tak prorostlý“, myslí se přece, že půjde rozhodně se stranou, ku které naleží dr. Čížek, u něhož jednou obědval. Tak se dělají strany!

Pan Š: Popsal již mnoho papíru, rovně i křivě, po šířce i přespříč. Byl čtrnáct dní zavřen a měl tam strašně dlouhou chvíli a naplakal se dost a dost, aniž by byl posud za to nějakou slušnou národní odměnu dostal. Je vnukem svého děda, prospěl záložnám, pro něž pracoval, a škodil Rusům, pro něž také pracoval. Blahobyt má tuze rád, a přijde-li ještě jednou notná cholera a bude-li pak mnoho dědit, stane se ozdobou své strany. Blátem už házel po mnoha lidech, vždy ale dovede ruce strčit pak honem za záda, takže vlastně nikdo neví, kdo špině se pošpinil; není tedy pochybnosti, že by posloužil vlastnostmi diplomatickými. Je rozhodným nepřitelem všech, kteří nemají pevné sociální postavení, a nepochopuje, jak mohou být lidé na světě, kteří nic nemají. Proto také pořídil sobě stroje na šití své budoucnosti a —

Či tak, vždyť pan Š. nekandiduje ani a čtenář by poznal, že paroduju! Sám jsem ale věru rád, že jméno mé nezjevilo se mezi kandidáty! Posel z Prahy přišel by sobě můj obrázek na harlekýnský svůj šat někam k límci a zle by se mně dařilo, až někdo Posla z Prahy za límec chopí!

NÁRODNÍ LISTY 27. ledna 1867

TO JSME RÁDI, ŽE JSME ZASE PROHRÁLI!
AMERIKA A NĚMECKO — TATÍK POINZ
A KMOTR WIEGAND — VE PROSPĚCH
JESUITŮ UŽ SLOVO POSLEDNÍ
KANOVNICKÉ NADÁVKY

△ V Praze 5. února.

„A od té doby, co zchudli, vedlo se jim zase dobře na duši i na těle,“ končí jedna národní pohádka česká. Zaplať pánbůh! zvolal jsem — tak upřímně, že jsem ani sám nemohl o své upřímnosti pochybovat —, když jsem četl po prvé, že saský dualista pan Beust, Maďaři a Němci zase zvítězili a my že budem ještě trochu čekat, než se našim požadavkům vyhová. Souhlasím úplně s pyšnou písní, která praví „es gibt nur a Wien“, nebo pánbůh ví, jak by to vypadalo, kdyby byly *dvě* Vídně! Nepůjdem více na mimořádnou radu říšskou, jakž už nám skoro hrozilo, nýbrž zůstanem co slavné vlády nejvěrnější oposice hezky doma. Nebudem více „Schosskinder des Ministeriums“, o čemž jsme sice ani nevěděli, což by nám ale jakožto karyatidám dost divně na tak vznešeném klíně slušelo. Budem ještě nadál v koutě sedat jako panenka, neboť víme, že nás konečně přece najdou a o naši pomocnou ruku zaprosí, protože jsme vždy byli, vždy jsme a vždy budem tuze hodni.

Jsme teprv nedávno po vyspání a nechutnalo by nám ani tak časně zrána. Musíme se dříve ohánět jako anglický dělník a pak nám půjde o polednách masitá snídaně hezky k duhu. Jsme jako básník, který ničeho více nedovede, jakmile byl rozhodně uznán, a jako obchodník, který dál nepracuje, jakmile mohl uložit nějaký kapitálek na úroky. Laciným vítězstvím bychom zpyšněli a pýcha předchází pád. Teď ale máme příjemné to přesvědčení, že padnout nemůžem, protože už ležíme. „Nejdřív se učí člověk padat, pak teprv stát.“ Vstávejme tedy zase a oprašme se. Zápasem dobýval český národ vždy slávu, po dobytém vítězství nevěděl, co se slávou tou začít, a nechal ji zas zarezavět.

Tak — tak, dřív jeli Němci, jeli *sami*, a teď jedou zas, jenže Maďar k nim přisedl. Jsem žádostiv, co nyní udělají s novo-

nalezenými německými „schmerzenskindry“, jichž zase na nějaký čas nepotřebujou. Avšak čtenář těm dětem nerozumí, musím mu je vysvětlit. Americký jeden časopis měl následující insert: „*Umělé děti pro cestovatele!* Dlouholetým přemýšlením a neunavnou prací podařilo se hlavě našeho závodu zhotoviti *umělé děti*, které v železničním vagonu právě tak křičí jako opravdové. Můžem se zaručiti, že do kupé, z něhož skučí hlas takového umělého křiklouna, žádný jiný cestovatel se neodvážá a vážení naši odběratelé že jsou pomůckou tou vždy v pohodlné samotě.“ A v důmyslném Německu našli již tentýž humbug! Je v tom vidět spříbuzněnost lidského ducha vůbec, že na obou hemisférách zároveň učiněn vynález týž, ve Spojených obcích a v nespojeném posud Německu. Arciže současné vynálezy nejsou zcela totožny. V Americe je zhotovuje hračkářská firma, v Němcích „spisovatelé“, americké děti umělé vyznamenávají se solidní prací a látkou, německé ne a jsou jen z papíru a *černidla*, Amerikán chrání sobě jen jedno autonomní kupé, Němec hned celý vlak, vlastně teď půl vlaku, Amerikán je i v otázce umělých křiklounů rozumný federalista, Němec dualista, když to již s centralisací naprosto nejde, Amerikán nechává si ty děti pro sebe, Němec je vyvážá.

V Rakousku je zhotovovali a venku je přijímali co nešťastné nalezence a v pangermánských šatičkách posílali je zase zpět. Nové to a pro zvýšení ceny sem a tam posílané zboží nazváno „Schmerzenskindler Österreichs“ a prodávalo se po několika krejcařích, nepoměrně laciněji než ty americké děti umělé: vyrabitelé musili ovšem cenu svého výrobku dobře znát.

Právě kniká na mém stolku zase jedno takové dítě, strašný křikloun, nazvaný Staat und Nationalität a brošurovaný. Otcem je jakýs Poinz, muž to trochu slabý, jemuž poznámkami a domluvami pomáhal sazeč i vydavatel; kmotrem je vydavatel Wiegand. Kmotr Wiegand sobě myslil, že křik *pouze* protivný nezahnal by snad každého, *hloupý* křik ale že je mnohem protivnější než protivný. I usedl tedy a napsal plné dvě stránky prázdné všech myšlének, a když viděl, že se mu to podařilo, co se nyní již málokomu podaří, napsat totiž něco tak

absolutně hloupého, podepsal se radostně k tomu. Možno, že na zábavu čtenářstva svého podáme ještě nějakou ukázkou z brošurovaných těch lipských pitomostí, prozatím uvádíme jen poslední slova otce Poinze, jež znějí: „Čechové na levém břehu litavském jsou ovšem *příznivěji* v tom, neboť *musí být tak jak tak germanisováni*.“ Ano, poslední slova velkých mužů jsou vždy veliká a poslední slova malých lidí vždy komická.

Náhodou, maně, a tedy zcela přirozeně jsem k tomu přiveden, abych čtenářstvu sdělil zbytečnou takto zprávu, že mimo Poinze vydal také pověstný vyšehradský kanovník jakés „poslední“ slovo, a sice ve prospěch „schmerzenskindrů“ jesuitů. Nevím, zdaž miláčkové jeho také již „na posledním lochu“ pískají, toho ale jsem jist, že poslední slovo páně kanovníkovo nikoho nesvede a že proti pánům jesuitům co nejskromněji také nadál budem mít slovo pořád jakoby *první*.

Lhal bych, kdybych tvrdil, že vyšehradský duchovní otec v „poslední“ své brošure nenadává zas mé osobě jen což děláš. Naopak, já uznávám, že činí co nejchvalnější pokroky v nadávkách, takže se již naprosto s každým vídeňským žurnalistou měřit může, což je na duchovního otce konečně dost pěkné. Jen aby nám ho do redakce Presse nezískali! Tuze o něho se bát ovšem nemusíme za tou šťastnou náhodou, že Presse nemiluje jesuitů. Zůstane nám tedy zachován a lituju jen toho, že neslibuje nějaké ještě „poposlední slovo“.

Na několika řádkách vychrlil na mne nadávek víc než jiný v celém spisu; arcí, on má času dost, aby se vycvičil na virtuosnost. „Literární nádeník, nedoučený gymnasista, nejapný pachatel feuilletonů, zlolajce, blasfemista, cynik“ atd., to není sice tak příliš mnoho, je to ale dost. *Na národa roli dědičné jsem milerád nádeníkem*, proti jesuitům jsem jím milerád třeba in duplo, na mou věru, pane kanovníku! Život to již jednou tak žádá, že nenarodí se každý co kapitalista, a nádenictví má pojem velmi široký. Jeden z nás nádeničí pod čarou v žurnálu a druhý z nás nahoře — však vy už víte, kde nahoře nádeničí třeba druhý, pane kazateli. Vsadil bych se, že mně za celý život nevynesou literární nádenictví tolik, mnoho-li vynesou takhle dvě brošury ve prospěch jesuitů psané, ale nezávidím nikomu.

„Nedoučený gymnasista“! Začíná opravdu v jistých českých kruzích — jsou na vlastní své štěstí tuze *obmezeny* — úšklebný náhled se šířit, jako by co žurnalista, to zběhlý student. Skoro se stydím podotknout, že každému, kdokoliv by byl dost hloupý, aby mu na takové věci záleželo, dokážem v redakci sedící vesměs a všemi v Rakousku obyčejnými kolokovanými vysvědčeními a vandrbuchy, že jsme činili alespoň tolik studií, mnoho-li vyšehradský kanovník Karel Vinařický, že ale nicméně prosíme úsilovně každého, aby nemyslel, že na základě studií svých chceme být totéž co on. Ale to je divné, jak v brošure kanovníkově objeví se náhle „64letý stárec“ co *protiva* „nedoučeného gymnasisty“! Znáám mnohem starší lidi, kteří duševně pořád ještě nejsou ničím, a z pana kanovníka při tom stárí také již nebude „duševní něco“. Či snad jsou ta 64 léta omluvou? Skoro bych myslel, má jí potřebí. Tak na př. vztahuje on to, co jsem proti němu a jeho dvěma literárním pomocníkům citoval z Goethe (nikoli z Heine, jak *tušíte*; mohl jste se některého gymnasisty zeptat), přímo — na sv. Trojici. V tom je povážlivý doklad duševní spletenosti, přátelé páně kanovníkovi měli by ho střežit.

NÁRODNÍ LISTY 6. února 1867

NASTALO JASNO
FLORENC NA VLTAVĚ — DONNER D'AVANCE
STARÁ PÍSEŇ O NEBOHÉ ČEŠTINĚ
ČEŠTINA DIVADELNÍ

△ V Praze 9. února.

Zdaližpak byste věřili, že jsou lidé Češi, vlastenci, ba radikálové, kteří připíjejí ve vší upřímnosti panu Beustovi na zdraví! Ne snad proto, že se povídá, pan Beust že chce mermomocí nám dát zvláštního českého ministra nebo kancléře, a kdybychom ho nechtěli, že raději sám hned zase odstoupí z ministerstva, nýbrž proto, že „vedl *jasno* do situace“. Je nám nesmírně volno, neboť víme, že rozhodně nejsme ničím, a taková jistota je tuze příjemna. Vídeňští žurnalisté praví: „Copak jsme my Němci horší než Maďaři? Když oni utiskují za Litavou Rumuny, Slováky, Horvaty, Srby, nemůžem my před Litavou činiti totéž se Slovinci, Poláky a Čechy?“ a rozumnému člověku nezbyvá při takové logice nic, než aby přisvědčil a řekl: „To se rozumí!“ My tedy říkáme: „To se rozumí“, čímž jsme ovšem pranic neřekli, a chválíme sobě, že je nám volno, a tím jsme řekli mnoho. Nejhorší je vždy pocit, než se něco stane, než očekávaný malér se vyplní, než člověk dopadne. Ležícího již zmocní se zvláštní pocit blahý, kvůli kterémuž by člověk třeba ležeti zůstal, kdyby nebylo těch posměváčků kolem. Takž ale, — nu vždyť uvidíme, jak rychlý bude náš skok vzhůru a budem-li od nynějška stoupat pevněji!

V cizině se nám neposmívají. Snad aby nám ukázali soustrast svou, vzkazují se všech stran, že se učí česky. Mimo Rakousko přišli jsme trochu do módy. Bismarck prý se učí česky a král saský také, vzájemně pak se češtinou *zkoušejí*. Došli prý již praktické části, v níž umístěno pojednání o tom, že Florenc na Vltavě, jak se Praze říká, je mnohem hezčí než Florenc na Labi, jak se Drážďanům říká. Chudák čeština, která by byla Berlínem a Drážďany filtrována! Ta by se nedožila florentinského věku a květu!

Vůbec bych měl jednou chuť po česku sobě zabědovat o té češtině nebohé, maltretované, nerovnoprávné! Dřív byla omezena na chatrč venkovanovu a na podkrovní komůrku učencovu, nyní smí již do arény a prát se o svou existenci na zábavu všech lelkujících diváků. Bylo by dobré, kdybychom mohli od boje ustát, do jakého nás zaplítáno s krajany, kdybychom mohli jako Sokrates zvolat: „Chcete, abych se s ženou svou pral, jen abyste mohli volat ‚výborně, Sokrate, výborně, Xantippo‘, podle toho, kdo je právě bit!“ Bylo by dobré ustát, neboť čeština se v té aréně rozkračuje poněkud ještě neobratně, drží se jen v defensivě a dává z přílišné slušnosti svému soupeři vždy „doublé“ všanc.

Na poslední národní besedě prý dala několik doublé. Nu, nikdo by neměl ničeho proti tomu, aby i na národní besedě kvetla němčina co „ozdoba“, kdyby se posud v Praze nezřizovaly *tendenčně* protičeské plesy. Někteří lidé, „símě krásnější budoucnosti“, již anticipando vše vyrovnávají. Kráska z české rodiny pocházející skvěje se na plesu německých studentů v barvách německé trikolory, což jí nevadí, aby s toutéž chutí zastupovala národní barvy na besedě české. Kandidát na poslanectví zemské je za dne zvolen od české strany a ilustruje navečer týž ples německé strany; zato objeví se na národní besedě řada pánů češtinu jen v německém překladu znajících. Jak praveno, kdyby nebylo s druhé strany stálé té tendence, konečně by ani nikdo v podobných zjevech neviděl něco zvláštního. Takhle ale nemůžem sobě pomoci a vidíme.

Nebohá čeština! Na úřadech jí pořád ještě nechtějí, považujíce ji za zbytečný náklad. V nižších školách se musí stěsnit, pokud může, a na vysoké školy vůbec ještě nemůže. Ve sněmovně je proto jen, že se nedá vyhodit. Nejhuř se jí ale daří tam, kde by měla vlastně vykračovat ve vší přirozené vznešenosti své, kde by se jí „kněží“ klanět měli, kde by nám měla do duše sypat nejpyšnější své růže, totiž v chrámě české Thalie. Místo jako s královnou zacházejí s ní velmi často jako se služkou a ona, skromna a jemně dýchající, vše snáší, jako by musela. Smějící se augurové přitvořili jí zvláštní „okrasy“.

Divadelní čeština měla by být jiná než čeština obyčejného

života, a je také jiná, — jenže v nedobrém smyslu. Jak se na českém jevišti statná a přídavná jmena někdy skloňují, stálo by za zvláštní studium a ani Hattala nenalezl by v tom nic „srovnávajícího se“ s jeho mluvnicí. Jak se na českém jevišti často časuje, to se povznáší ve své neobmezené finitivnosti a ve své velmi obmezené frekventativnosti nade všechen pojem i čas, to nelze sobě myslit, to lze jen slyšet, a sice s opravdou bolestí slyšet. To lítá mrtvých drtin z živého stromu našeho krásného jazyka!

A deklamace, nu ta se vynasnažuje někdy doopravdy, aby vyhnala všeho ducha z deklamovaného a aby zbyla jen ta chřestivá slupka, na důkaz, že je čeština opravdu mrtvým jazykem. Jak praveno, někdy se to doopravdy podaří, že slyšíme a nerozumíme a sám deklamátor že musí zaplesat nad zdařilým pokusem: mluvit jasně, a přec nebýt porozuměn. Ale vrchol „novočeské deklamace“ třeba hledat v naší opeře! Na délku a nedélku, na smysl a nesmysl není ohledu ani za mák. Duch jazyka musí se podrobit notě a taktu, byť byl přítom třeba o krk kratší. Je tu jazyk rozemletý na drtiny či spíše na moučku a zase slitý ve formu pitvornou a nade všechno pomyšlení křehkou, je tu extrakt z masa, ale beze vší živnosti, fádňí a protivný. Co dokáže česká opera, nedokázal by ani rakouský telegrafista, čímž je mnoho řečeno. Kdo jste na venkově a nemohli jste posud sobě učinit pojem o operní češtině, dejte sobě něco po česku telegrafovat. Neporozumíte tomu sice, ale pomyslíte-li sobě tu napsanou nesrozumitelnost v tónech a s průvodem orchestru, nabyli jste alespoň jakýs takýs pojem o češtině operní.

NÁRODNÍ LISTY 10. února 1867

KNIHA JOSUE V NEVULGÁRNÍM
NĚMECKÉM VYDÁNÍ — ZAPÁCHAJÍCÍ
GENIOVÉ — REVOLVER A KLACEK
ZTRATÍME SLEČNU MALOU!
VÝROČNÍ STRAŠIDLA

△ V Praze 16. února.

Kniha Josue mně nejde z mysli. Národ vyvolený, jemuž se zachtělo země mlékem a strdí oplývající, troubil a křičel, seč byl, fortifikace jerišské se zbořily a národ vyvolený pohubil „všecky, kteříž byli v něm (ve městě), od muže až do ženy, od dítěte až do starce“. To bylo na všecken způsob velmi hrdinské od národa vyvoleného, že pouhou hubou již dobyl města, a velmi kavalírské, že nešetřil ani dětí, žen a starců. Kavalírskost tu zdělili po něm Siouxové a Huronové američtí, huba dostala se do Evropy. Asi deset kmenů národa vyvoleného ztratilo se v stepích asijských, kdež provozují ušlechtilé umění loupežnické. Ostatní kmeny u nás provozují kulturu, s čím bychom souhlasili, a vychovávají nový „národ vyvolený“, s čímž nesouhlasíme. Ale i bez našeho souhlasu je ten vyvolený národ již pouhopouhým skutkem — na papíře.

Patří k tomu arci velmi mnoho nestoudnosti, mít sebe za národ vyvolený, — ale v přírodě je konečně vše oprávněno, co vůbec je. A z tohoto simplicissime přirozeného důvodu vystupují nyní noví kněží německé archy úmluvy, která z many frankfurtské dostala se na špek berlínský, hlásají, že národ jejich je novověkým národem vyvoleným, Čechy že jsou jejich Jerichem, Krkonoše a Šumava jerišskými hradbami a staročeské župy krajinami amorrhejskými a chananejskými, jichž třeba dobýt. Skutečně myslí, že to půjde jen tak hubou a prostým způsobem testamentárním. Zapomněli, že se neutužili dříve v poušti, zapomněli, že hospodin k nim ještě nemluvil a jejich trouby že jsou z pomaštěného papíru, tedy z něčeho jiného, než z čeho byly trouby kněží Josuových. S drzostí tak původní, že je jistější před paděláním než nejumělejší bankovka, praví nám žurnalisté vídenští, že národ německý nás musí úplně potlačit a vyhubit, s nestoudností

nade všechno porovnání povznešenou vydávají brošurkáři v samé Praze, sídle českém, pamflety, v nichž se opovažují kázat, že „rovnoprávnost“ a „smír národů“ je pouhým „bláznovstvím“. Neboť co možná rozhodný boj pro německví je prý jenom bojem pro svobodu a vzdělanost, je to boj mezi „geniem“ a „démonem lidstva“. To je velmi hezké, když někdo o sobě tak najisto ví, že je geniem, když může zvolat na ostatní svět: „Vari, Ahrimane, já Ormuzd jdu, já svrchované božstvo, já nejvyšší světlo, a potru tebe!“ Ondy stálo v Neue freie, že člověk nepotřebuje nikdy žádného parfumu. Ano, jen kdyby někdy tak hanebně nezapáchal! Slunce samolibosti praží na př. oněmo kolmo do hlav, jsou pýchou až rozvaření, takže chodí v duševní nahotě jako bezestinní obyvatelé rovníku — a o těchto obyvatelích je známo, jak penetrantně zavánějí. Snad by, pánové, přece neškodilo trochu parfumu, třeba by juchtového? Vidíte, taková skromná slovanská juchta voní ještě po letech líbezně!

Skutečně ti scribifaxové mluví, jako by potřebovali jen zacinkat k rannímu klekání, aby začala nová bartolomějská noc, v níž by se zbiló vše slovanské, „od muže až do ženy, od dítěte až do starce“, čili „mit Stumpf und Stiel“, jak ti duševní pařezníci praví. Bylo by nám líto, kdyby zvoneček pražského St. Germain l'Auxerrois měl nás z ranního spánku budít a nám v neprospěch hubatého zvoníka klacek do rukou vnutit! Nu, nebude tak zle, ti mluvkové sobě jistě nechají říct, nechají se uchlácholit a uprosit, aby šanovali našich nevinných životů. Vždyť my za to nemůžeme, že *jsme*! Ostatně, kdyby se jim zrovna zachtělo! Niegolewski prál na sněmě berlínském: „Beřete nám zákon z ruky a dáváte revolver do ruky.“ U nás berou péro z ruky a dávají do ní jen klacek. Chtějí Molièrovu komiku vzkřísit z hrobu.

V naší době, kdy neplatí více středověké „beneficium clericale“ a kdy bývají lidé věšeni vzdor tomu, že umějí *psát a číst*, dočte se i nejindiferentnější venkovan velmi mnohého, jakž teprv my, kteří sobě lichotíme, že jsme vzdělanci, a nesmírně se samým sobě obdivujem, že máme tolik živého smyslu pro vše, co vůbec na světě! Ale vzdor vzdělanosti té někdy ani

nevíme, jak sobě to ono vyčtené srovnat. Jednou čtem: „Němci jsou nejskromnější národ a nejspravedlivější k celému světu“ a podruhé: „Němci jsou geniem světa a musí Slované vyhubit“; jednou čtem: „Několik set důstojníků hannoverských vstouplo do rakouských služeb“ a hned nato: „Všichni důstojníci rakouští musí v šesti nedělích umět jazyk svého pluku“, a dnes jsme docela čtli: „Pan Beust chce vlastně myšlenku německé nadvlády v Rakousku dualismem přivést ad absurdum.“ My tomu nevěříme, protože také nevěříme pověstem, že chce nynější správa divadelní jistými „původními novinkami“ přivést naši žádost po doplnění *slovanského* repertoáru ad absurdum. Naše politika i naše divadlo obdrží i netendenčně dosti ran. Na divadlo ale právě čeká rána nyní hlavní: *Slečna Malá nebude více na českém jevišti!* Naše Adriena zmizí, naše Johana jde a nevrátí se více! Nu, nechci vás trápit, nebojte se: naše Johana sice jde, ale jde se provdat, co slečna Malá zmizí, co *paní* se zase objeví. Zakrátko jí nespátříme, zakrátko jí ale spatříme zas, v pondělí vystoupí naposled a hned ve čtvrtek nato zase po prvé. Ale bude spoutána a nebude se moci stát Praze nikdy již nevěrnou!

A takž bych byl v letošním tom božím masopostě také promluvil alespoň o jedné svatbě. Ondy pravil kdosi, že lidé v masopostě proto tolik o svatbách mluví, že jsou všichni trochu dětmi a děti že nejraděj o tom mluví, čeho se bojí. Děti jsou ale rozličny, některé se zase bojí mluvit, aby mluvením strašidla nevyvolaly!

NÁRODNÍ LISTY 17. února 1867

I

Při první schůzi

△

Vezměm tedy binokl a podívejme se z žurnalistických oblaků svých dolů na ten svět sněmovní. Nejsme sice bohy světa tohoto (nás to samolibě lechtá, jako bychom byli vlastně „bohové *budoucnosti*“, kteří jen tak pro instrukci dívají se na ten marný svět nynější), ale z výše může konečně každý pohlížet.

Pod námi se to černě hemží jako v mraveništi za slunečního rána. To sluneční ráno myslím jen tak obrazně, neboť venku na Praze leží sychravá anglická mlha a venku na Rakousku neleží spokojené slunko anglické svobody. Ze živé směsice vznáší se hukot, vyniká někdy jednotlivé spokojené pozasmání, každý se táže, odpovídá, vypravuje, pozdravuje, i ten *mluví*, který takto jen mlčeti bude, když bude řečníků třeba, a křičeti bude, když bude třeba nějakého „sláva“ nebo „výborně“. Jako by okrajem sněmovní podlahy každého okamžiku nějaký smyčec přešel, mění se neustále ty „zvukové obrazce“ a tvoří bez ohledu na theorii Arnošta Chladného ony „sněmovní reliefy“, „sněmovní arabesky“, „siluety“ atd., jež jsou nejvyšší rozkoší každého jen trochu perfidního a pořádného žurnalisty. Zde se proplítá střelhbítě sněmovní úředník, onde se protlačuje mezerou tak malou, že by nevystačila nikomu jinému, premovaný sluha nesoucí v ruce malou ceduličku s jmenem, aby ji přilepil na pult nového velkostatkářského poslance. Jeden „vůdce strany“ je oblehán od hloučku svých nejvěrnějších a nejzvědavějších, druhý činí návštěvy sám, třetí a čtvrtý drží se v koutě u okna za vzájemné knoflíky a okna jsou opatrně zatažena, aby proklubávající se mezi nimi budoucnost se nezastudila. Někteří „mladí“ poslanci — mladost se zde, kde je nemluvnětem, kdo nemá třicítku, nepočítá podle let prostě občanských — procházejí se sněmovnou již

jako „staří“, snad aby dokázali, že mají pevný krok na určitou cestu; jiní zas usedli v klidné rozmluvě jako dva blíženci vedle sebe a zajisté že jeden z nich v duchu již řeční a hned od centra nějaké „výborně“ přijímá, hned k levici se zaškareděn a hlasem hřímavým obrací, kdežto druhý z nich as přemýšlí, jak *on* se vyjímá z galerie, jak z předsedova místa a jak z lóže žurnalistické. Právě dostoupil nezvratného přesvědčení, že dělá dojem, když —

Náhle zacinknul pozlacený zvonek předsedův, zvukový obrazec mžikem se změnil, kruhy a kroužky rozložily se v přímé čáry. Oko má náhle rozhled pravý. Nu — je to po druhé, co kvočna únorovka vyvádí plod svůj do horkého písku politické arény, je vidět, že se trochu již aklimatisovala, a třeba bychom další aklimatisace sobě nepřáli, jsme prozatím pohledem jakž takž přece spokojeni. Mnohý tu přibyl statný a bojechtivý kumpán a na některých místech se to „černými Čechy“ až černá. V Tyrolsku sobě vypravují anekdoty, že jistý Čech na konec tajné zpovědi se také zpovídal, že „je Čechem“ a že „neví, je-li to hřích“. Zde dole bude zpověď veřejná, uslyšíme vyznání bohdá hlasitá, že Čech je doopravdy ještě Čechem. A možno, že leckterý zpovědník zavzdychne sobě jako onen zpovědník tyrolský a pomyslí sobě, byť i vyslovit nesměl: „Inu hřích to zrovna není, hezké to ale není také, alespoň ne příjemné — pro nás!“

Díváme se ze žurnalistického svého nebe přímo pod sebe, kde shlukli se jako v milionové studni zástupcové velkého bohatství. Kamkoli pohlednem, „napravo šíře“ až ke kamnům, „nalevo bystře“ až k oknům, všude hlavy i v přičísnutí svém aristokratické, hlavy nesoucí hraběcí koruny i koruny ještě vyšší, ruce nesoucí erby prastaré i pranové. To vše zde bylo jednou již, ovšem, ale bylo jinak. Dříve se tu mísily dvě politické strany, federalistická a centralistická, nyní je tu jen jedna, federalistická. Škoda, že mne nechce a nechce napadnout ani jedna věhlasná sněmovní průpověď strany auerspergovské nebo hlavy její, abych pomocí jí naznačil, která vlastně strana nyní zde schází. Šli bez rozloučení se, — vítat je zajisté nikdy víc nebudem.

Díváme se na centrum. Centrum bylo již dříve „dobré“ a teď je ještě lepší. Nechme je tedy na pokoji!

Díváme se tváří v tvář levici, oné levici, která na nás pohlížela tak panský beze vší aristokracie a tak hrdě, jak vůbec chudá pýcha umí. Tam se to valně změnilo, Leo Meissner by zplakal slzy krvavé a s ním každý, kdo je přesvědčen, že jen Němec smí vládnout politikou a mimo politiku ještě vším jiným. Jen tam to pořadí u okna je ryze centralistické, jen tam je ještě pevné jádro, které Schmerling do politiky naší vložil a z něhož pan Beust nevyvede ani kmínek dosti silný, aby se o něj na drsnaté cestě své opírali mohl. Již to pořadí prostřední jeví ale velkou změnu, velmi povážlivou náklonnost k oposici, federaci a jiným hříšným choutkám! Zcela nahoře tam sedí lidumil *Kodym* a dívá se tak klidně a usmívavě kolem sebe, jako by se mu ale pranic státi nemohlo. A dál dole — tu je už pravá spousta! Dříve tu měl p. Plener celou falanx věrných svých centralistků před sebou, nyní falanx zmizela, před ním se umístili poslanci statečné Plzně, a rozkládá-li teď p. Plener, co je vlastně „hohe Verfassungspolitik“, musí se namáhavě obracet. A to třetí pořadí, to pořadí „od dveří až ku kamnům“, abychom geografickou délku udali, to nejeví již jen tak prostě náklonnost k federaci, nýbrž skoro již náruživou lásku. Dříve sice již se zde náklonnost ta také jevila, ale „mírně“, jak se říká. Seděli tu opatrní pánové Hamerník, Tomek, biskup Krejčí, nyní tu sedí *Vávra*, *Fink*, páter *Husák*, *Kořínek*, — bohpomozi, ti nevypadají, jako by chtěli místo o právech českých mluvit jen „o dalekém Turecku“. A k tomu se zcela nahoře nad nimi, zrovna vedle kamen, jako by chtěl svých zažitých deset Schmerlingovských měsíců z těla vyhřát, usídlil přítel *Vilímek* a dívá se bolně po sněmovně, pohřešujeť mnohé z těch, s nimiž žil kdys v satirickém přátelství. Věnoval jim tolik *obrázku* lásky své, že to nemohli vydržet. —

Schůze začala, místodržitel předčítá vládní sdělení obsahující věty o uspokojení *Madarů* a o užší radě říšské. Až bude sněm konstituován, odpoví sněm, čeho by sobě přál *ke uspokojení Čechů*.

Mrtvá schůze

Je to pravda a slušnost a nutnost, že se sněm musí také konstituovat; měl by to ale dělat tajně, odbýt to při zamčených dveřích co záležitost domácí a rodinnou. V naší době žádáme již i od přísné vědy, od lučební formule a matematického zákona pikantnost, a máme tedy zajisté svaté právo žádat od politiky, aby nás lechtala, od sněmovny, abychom se v ní bavili. Ale ne, slavný sněm určí sobě na verifikaci voleb celou schůzi a vydává k schůzi té také lístky na galerii! To je přec jen trochu mnoho!

V takový den je člověku ve sněmovně tak fádně, jako musilo být pánu bohu, než sobě stvořil lidi, aby ho zlobili. Před takovou mrtvou schůzí nejspíš že odevrou všechna okna i dveře, aby pohodlně se vestěhovala obrovská dlouhá chvíle a pověstná nuda všech pěti pražských měst. Dlouhá chvíle se připlíží, rozloží se po měkkých sedadlech, opře se o lebky, víčka a ústa poslanecká, v sněmovně se neděje nic nebo vlastně tuze málo, a i toto málo je posypáno šedivou nudou. Toto málo je brzy povědíno, trvá ale dlouho.

I to zahajující cinknutí předsedova zvonku je v den mrtvé schůze jaksi ospalé. Po cinknutí začnou referenti monotonně o volbách. Zvěstují, že tam a tam se děla volba „zcela správně“, že mělo přijít tolik a tolik voličů, že jich přišlo ale hezky málo, většina hlasů že „padla“ na pana . . ., který zde sedí v některé lavici, a ostatní hlasy že padly vedle na někoho, který zde nesedí. Je-li referent Němec, dává zprávu po německu a přenechává pak pomocnému ouřadníku, aby zcela krátce totéž řekl česky; je-li referent Čech, dává zprávu po česku a potom vlastnoústně a ve vší obšírnosti zase po německu. My Češi už to jinak neděláme. Nato podívá se pan předseda vpravo, podívá se vlevo a řekne po německu — my Češi už to jinak neděláme —, aby zdvihli ruce, kdož jsou pro nově zvoleného poslance. A sotva dech předsedův zalehne mezi sněmovní lid, zdvihnou se všechny pravice jako při větru křídlo větrného

mlýnu. A když zase sklesnou, je jeden poslanec hotov, jedno zrnko umleto na tu sněmovní moučku, z níž se buď upeče praktická placka nebo „luxus“.

Tak to jde pořád, čtvrt hodiny, celou hodinu, dvě hodiny; sotva se semele jedna halda volebních zpráv, nasype se druhá. Je v tom strašná jednotvárnost, strašná nuda. Není divu, že i poslanci se nudí a všelijak sobě pomáhají. Nejvíc pomáhají sobě časopisy: v kurii velkostatkářské Bohemií a Politikou, v kurii venkovských obcí Politikou a Národními, v kurii městské Bohemií a Tagesboten. Ale to nevystačí nadlouho a pak sobě musí pomáhat jinak, předsedáváním, přešoupováním se, překládáním noh, šňupáním, tichým šplechtem atd. Ale ani to nestačí. Náhle švihne jeden rukou přes obličej, jako by zaháněl mouchu, — zahání ale dřímotu. Soused jeho se lekne, že zmeškal hlasování, vyzdvihne rychle ruku a vida, že se mýlí, poškrabe se v hlavě. Toho se zas lekne poslanec za ním, vyzdvihne také ruku a — rovná si manšety. Všichni myslí, že zklamali svět; nás ale nezklamali, my máme přehled!

Konečně nestačí ani to, a místo jedné ruky zdvihají se vždy hned dvě, pravá hlasuje a levá zakrývá zívající ústa. Některé zívnutí potlačí se i bez levé ruky, hlavně u poslanců mladých a nových, tedy příliš stydlavých. U těch se jen obličej trochu prodlouží a na stranách chřípí objeví se jim ony dva bílé puntičky, které u své milenky Saphir tak obdivoval, když jí své básně předčítal. Starší ale, kteří se v parlamentarismu již dobře znají, zívají sans gêne jako manželka. Otevrou ústa zcela pohodlně, po nich otevře tytéž soused vlevo i vpravo, pak celá protější strana, celá sněmovna, galerie, lóže, — kdyby člověk nevěděl, že jsou tu dole většinou samí upřimní zedníci a budovatelé Rakouska, měl by o Rakousko strach při tak lakotném pohledu! Již to jde i na nás v nebesích, šeptáme sobě ale s Rückertem:

Das Gähnen, lieber Sohn, es ist zwar unwillkürlich,
doch abgewöhnen musst du dir's als ungebührlich.

Nebohá galerie! Leckdo dostane jen jednou lístek za celé zasedání, někdy i za celý život, a lístek jeho připadne pak, zrovna na mrtvou schůzi! Poslanci někdy schvalně tak učiní neboť — „prosím o lístek, až bude *něco!*“ řekne jim ten, kdo má právo na zvláštní protekci, na př. volič. Co mají dělat ti nebozí galeristé, když není nic, a lístek svůj si přece musí odsedět! Mají místo parlamentárnost studovat tváře? Mužští mohou brzy utéct, dámy nemohou tak brzy, a studují tedy ty tváře. — „Podívej se, ten je hezký!“ — „Ale hle, ten má nos jako náš adjunkt!“ — „Vidíš mého strýčka? Ten sedí *blízko* u Palackého, vid?“ Kdyby ale nebyla mrtvá právě schůze, nemluvily by také nic jiného!

Dole se to odhlasovává a odemílá pořád stejně dál. Divím se, že nepřivede některý „mladý“ poslanec trochu pestrosti do toho. Když řekne předseda: „Pánové, kdo hlasuje pro schválení volby pana . . . , nechť pozdvihne ruku,“ mohl by „mladý“ poslanec vyvstat a říci: „Slavný sněme, podporuju návrh pana předsedy“; odbyl by sobě „panenskou řeč“ a první trému. Beztoho má „maiden speech“ svou obtíž.

Teprv na konec, na samý konec mrtvé schůze padne konečně jakýs pršek života, když totiž verifikování skládají slib v ruku předsedovu. Tu dává každý pozor, kdo slibuje prus—, chci říci německy, a kdo česky. Sláva se ale nevolá.

III

Mezi blesky a poškleby

Sněm je konstituován, pole zaseto, první bouře může začít! Vše je na ni připraveno: noví poslancové chodí již po sněmovně „sami a aniž by se drželi lavice“, ze starších odbyl sobě poslanec Seidl první námítku, poslanec Sladkovský první nájezd na slavnou vládu, — zkrátka, může to začít.

O lístky na galerii sveden boj na život a na smrt, galerie je víc než „takřka“ přeplněna, a to obecenstvem, z něhož je každý jednotlivec hrdinně odhodlán neodejít ani tenkrát

z místa, kdyby ho omdleného odnést měli, — zkrátka, *musí* to začít. Je všeobecně známo, že dnes se zde sešije kousek historie; proto také je na galerii všeobecná nevole, že po německém čtení žádáno také ještě čtení české. V takovém rovnoprávném sněmě není možno existovat!

Debata začala, ona debata dne 25. února, na kterou historie česká nezapomene, pokud vůbec paměť nějakou míti bude.

Čte se seznam zapsaných řečníků. Když se přečtlo jméno David Kuh, smáli se všichni. Bůhví proč!

Řeči se rozvinují, jedna hrčí za druhou jako jízdní baterie. Je v nich slyšet mnoho latiny, jako by chtěli řečníci vyšehradskému kanovníku dokázat, že odbyli studia s prospěchem. Čeští řečníci, vlastně řečníci strany federalistické, mluví s rozmyslem, je jim záleženo na důvodech, na myšlénce. Nemluví, aby přesvědčili druhou stranu, ty centrodualisty, neboť to ví každý, přiznávají i tito sami, že se přesvědčiti zkrátka nenechají. Mluví pro historii, mluví proto, aby je *svět* slyšel. Přivrženci jejich volají jen tenkrát „výborně“, když se pronese závažná, skutečná *myšlénka*. Bohudíky, pronáší se jich dost a dosti, často pronese v opravdové věci opravdový řečník i *vtip* tak řízný, že by sobě humorista „z povolání“ zoufal a že sám maršálek, povznešen nad smrtelníky jako my, tak se rozesměje, že se neví, zvoní-li z radostného smíchu nebo z předsedovské nutnosti. Česky mluvící stylisují přesně, německy mluvící federalisté mluví jasně vokalisující „böhmisch-deutsch“.

Němečtí řečníci, řečníci centrodualističtí, mluví jen tak, aby „se neřeklo“. Mluví směsicí nejpodivnějších dialektů, délka slabik objeví se vždy tam, kde by jí nikdo neočekával, a akcent je zcela jistě tam, kde nemá být. Mluví v přesvědčení, že řeč jejich nás přesvědčit nemůže a jejich přivržence přesvědčit nepotřebuje. Vyplňují jen čas odtud až potud, v čemž jim frázovitost německého jazyka výborně pomáhá, frázi povznášejí na tendenci a tendenci snižují na frázi.

Rej ten zahájil bývalý finanční ministr Plener. Provedl šťastně důkaz, že holá fráze může být i ministrem, a vzbudil v nás

přesvědčení, že když ani on nedovedl na našich financích ničeho více *vymluvit*, skutečně již jim není snadno pomoci. Což jeho „straně“ arci nevadilo učinit i z potlesku tendenci a křičet „bravo“, když ještě ani řečník sám nevěděl, co říci chce. Pan Plener praví: „Ausser allem Zweifel ist es“ — a již hlučí bravo, „ebenso klar ist es“ (bravo), „ich muss mit Entschiedenheit entgentreten“ (bravo), a nejvíc již se bravo hromadí, když se mu páté přes deváté z úst řine: „Preisgebung der Rechtsformen“, „verfassungsmässige Zustände“, „Rückkehr zur Verfassung“, „Rückkehr in verfassungsmässige Bahnen“ atd. Domluviv pak usedne se slastným vědomím, že neřekl vlastně nic, k čemuž mu jeho vrstevníci jeden po druhém co nejupřímněji gratulují. Hrnou se k němu a tisknou mu ruce. Jeden mu řekne to a druhý ono, doktor Tedesco ale praví důmyslně: „Sie haben gesprochen wie ein Buch!“ Pan Plener si šňupne, neboť neví, jakou doktor Tedesco knihu mínil a není-li to vlastně urážka.

Ta osobní gratulace je u nich nezměnným pravidlem, což musí být pro „šťastného“ řečníka nesmírně nepříjemno. Šťasten ten, který má tak dlouhé ruce jako na př. prof. Höfler; je dřív hotov. Jen doktor Klier, nebohý ten doktor Klier! Zvolili sobě ho za řečníka generálního, a když mluvit začal, shlukli se kolem něho. A když mluvil dál, svésili smutně hlavu a znenáhla vzdálili se od něho tak daleko, že už nemohli dál. A když domluvil, nebylo tu již nikoho a jen vedle sedící soused jeho tiskl mu soustrastně ruku.

Tím jsem ovšem neřekl, že prof. Höfler mluvil líp. Líp mluvil, ale jen ve smyslu sněmovní levice, totiž *čerstvěji*. Tvrdil, že není připraven, — a tahal doklady ze všech koutů. Jednou řekl: musím o tom mluvit, poněvadž řečník protivné strany to podotknul, a podruhé: musím, protože to nikdo nepodotknul. Vyslovil upřímné politování, že nebyla v sněmovně na odsouzení českého státního práva sesazena komise tenkrát, když by byli do komise té přišli samí Höflerové; a když chtěl mít největší řečnický efekt, porazil vedle stojící sklenici vody na svého souseda. Zato působil přece trochu na politické přesvědčení svých věrných, což jeden z nich,

gratuluje mu po řeči skončené, dosvědčil slovy: „Ich weiss, was ich weiss, dass ich Peter Steffens heiss!“

Den nato jsme čtli v německých listech, že měli Němci velmi šťastný den; toť bych přece rád viděl jednou den jejich nešťastný! Povídali, že ta prázdnota je výrazem jejich voličů; za tu poklonu mohou se poděkovat hlavně čeští voliči pražské a liberecké obchodní komory. Vzpomněl jsem sobě na Eöt-vöse, který praví: „Každé umění provozují nejnáruživěji *ochotníci* a totéž seznáváme také ve vědě, nikde ale neseznáváme to tak zhusta jako v politice, která patří napolo k vědám a napolo k uměním a do které snad právě proto tak mnozí tak náruživě mluví, že je tak málo těch, kteří opravdu něčemu z ní rozumějí.“

Nač by mluvili důvodně, když důvodů není po ruce, nač by se vůbec namáhali, když vědí, že ztratili kredit jako každý prorok, který své náhledy mění, a byť to byly jen náhledy o tom, co vlastně je „říšská rada“. Nač by mluvili krásně, když jejich přívrženci beztoho všemu aplaudují, když přívrženci ti — —

Pánové, dívat se ze žurnalistického nebe od desáté ranní do desáté večerní tváří v tvář sněmovní naší levici, pánové, to je také úloha! Na počátku nynějšího zasedání chovala se levice tiše a zdrželivě. Jakmile ale J. Ex. p. místopředseda (jenž mimochodem řečeno mezi debatami kreslí velmi pěkné koníčky a jiná užitečná zvířátka) jim dal na srozuměnou, že mají vládu pro sebe, a tedy „bajonety za sebou“, jak on neřekl, ale jak se *v parlamentární řeči* říká, setřeli ihned všechnu zdrželivost. Je to divné, až ouzkostné podívání na ně. Levice mně připadala jako obnažený sval, který se pod ostrým vzduchem zimničně, bolestně chvěje.

Je to useknutý ohon únorovky, který musí sebou křečovitě házet až do slunce západu. Ovšem, brzy dojdou pokoje, neboť slunce únorovky již je za obzorem, a co z něho vidíme, je pouhý reflex. Prozatím ale ještě se chvějí a trpí způsobem úžasným. Teprv teď tomu rozumím, co je „*furor teutonicus*“, teprv nyní vím, že co jsme měli u vídeňských žurnalistů, u jednotlivých spolukrajanů našich za vadu čistě osobní, to

že je vlastně neosobní, a přece zas se zosobňující zuřivost německá vůbec. České právo by utopili na lžíci vody, zřídili by je, že by vypadalo jako Erbenovo „dětské tělo bez hlavičky — a hlavička bez těla“. Ani nemají za potřebné, aby to zakrývali, a když jim někdo vytkne, že chtějí, aby země česká měla co nejméně práv, přizvukují s úsměvem, a když se jich někdo ptá, chtějí-li v Čechách být pouze „fruges consumere nati“, přizvukují zas. Chtějí panovat nad Slovany stůj co stůj, to klíč k jich činům i frázím!

Přemohou-li se a zůstanou-li ve sněmovně, když řečník federalista mluví, vzbudí se mezi nimi při každém slově pravý záchvěv. Nejživější je ten záchvěv tam, kde sedí zástupcové obchodních komor z Prahy a Liberce. Ovšem že „šťastnější“ některé individuality vynikají v tom ohledu nad ostatní i zde. Upoutají brzy naši pozornost, jsou v komickou formu vykryštalisovaní výstředníci, jakých je na zábavu arci v sněmovně každé.

Podívejte se na toho malého pána, který stojí stále za panem Plenerem! Je to zmíněný již p. dr. Tedesco. Na jeho tváři sídlí stálý úsměv, dvojího ale druhu: široký a spokojený, když centralista mluví, špičatý a úsměšný, když federalista mluví. On sám mluví jen k p. Plenerovi, a když vidí, že ho tento nechce a nechce poslouchat, obrátí se konečně k jiným, kteří ho také neposlouchají. Zajímavý je také p. dr. Schrott. Když mluví řečník centralistický, spatříte, že radostný smích jím strašně lomcuje, vlastně náhle otrásá jako při zemětřesení, a to v přísně aritmetickém postupu. Nejdřív jím otřese třikrát, pak šestkrát, pak devětkrát, a pak to začne zas od trojky.

Nejzajímavější je ale p. dr. Gross z Liberce. Patrně na něm, že myslí, že vzduch sněmovní je týž co vzduch libereckého kasina a že veškeré tisíce libereckých soukenických kartáčů posud nepostačily, aby jeho živost zmírnily. To je muž nebezpečný. Stále sebou vrtí, obrací, směje se, mluví, pokřikuje, hubuje. Pravilo se, že je to týž pan Gross, který se osvědčil co taký nepřítel liberecké české Besedy a českých ouřadníků železnice Pardubicko-liberecké, jejímž je ředitelem. Myslím věru, že ty ouřadníky taky kouše.

Den jasné situace

Nemohu říct, že bych se nestyděl za své nestačení s časem. Kterýmžto trojnásobně negativním začátkem chci jen říci, že kulhám za časem, že vtip můj letí jen v povzdálí za opravdovými dějinami jako lehynký papíreček za mocným vichrem. Již ví celý svět velkou udalost dne 27. února, a teprv teď přicházím také já s osůbkou svou, abych zvěstoval, že patent z dne 26. února učinil také mne jaksi patentálním vysloužilcem, že jsem vypovězen ze svých oblaků, „un dieu en exil“. Jediné, co bol nad pokořením žurnalistické pýchy poněkud umírniti může, jest, že mimo hořejší božství mé v lóži zhynul také tak mnohý dolejší mandát v sněmovně a tak mnohá teprv klíčící protější láska na galerii. Kvituju tímto přec jedno obdržené naučení co v ýd ělek: že historik je přec jen *víc* než feuilletonista.

Schůze dne 27. února začala hned po poledni, což znamená také v Praze hodinu dvanáctou čili bílou. A bylo bělo a jasno po síni širé. Panovala svornost v tom, že nevěděl nikdo nic. Arci zde onde rozchvělo se nějaké tušení, ale sláb jen byl jeho kmit. Jeden prál, že sněm v svém klidu přece nedotrvá; ale druhý mu vymlouval tušení to, — „mein Sohn, est ist ein Nebelstreif“. Třetí podotknul, že nebylo na ulici vidět ani vojáčka, a bylo-li, že to byl maličký jen houfec dělostřelců, právě tak dostačující, aby podal nějakému tomu kanonu příslušnou péči a obsluhu; ale čtvrtý mu odpíral, — „toť, synu, jen pruh mlhový“. Pátý tvrdil, že včera jeli kvůli sněmovní adrese hrabata Bedřich a Lev Thun do Vídně, že jsou ale dnes ve sněmovně, a že tedy musili na cestě již obdržet nějakou zprávu; ale šestý odpíral — „mon fils, c'est un brouillard sur l'eau“.

Bylo bělo a jasno, spokojenost rozkládala se všude. Byli sobě před třemi dny připomenuli a řekli, že „národ má svatá práva“, jež „zastávat je věčnou povinností“, bez „zvláštního svého rázu že by ztratil se mezi národy jinými“. Vyslovena

„věčnost českého národa co národní osobnosti“, a odtud ta spokojenost. Obličej dokazoval spokojenost úsměvem, ruce demonstrovaly ji pohodlným držením se v kapsách. Spokojenost vyšla sobě také ven do restaurace, kde poslanci se sílili na *dlouhou* schůzi, a rozložila se i po chodbách, kde žurnalisté sílili se špatným cigárem. Žurnalista nedokouřil, poslanec nedojed —

Pan místodržitel nechal dnes dlouho na sebe čekat, konečně přišel přec, nejspíš jakmile byl překlad hotov. Brzy bylo rozhodnuto. Sotvyže byly interpelace odbyty, věděl již sněm, na čem je a že na konec dostal to, čeho sobě na počátku přál, *osobní* totiž posláním J. V. krále. Tiše poslouchali, tiše již mezi řečí, ba již na počátku jejím začali skládat papíry své. Maršálek začal chvějícím se, dojemným hlasem. Jeho slova, — vždyť znáte staré pravidlo: „Nech na sebe něco pravý dojem učiniti, najdeš rychle pravý výraz, a nalezneš-li pravý výraz, najdeš rychle pravý dojem.“ Skončil za všeobecného pohnutí a — „v jeho rukou dítě mrtvo bylo“. Jen několik ještě kroužků zavířilo sněmovnou a — zůstala prázdná. Vše míjelo jako sen. Sněm skončen, zakrátko ale bude zas, — ať žije tedy sněm!

A když jsme vycházeli, viděli jsme na tvářích všech vycházejících jakousi spokojenost, — první nejspíš podobný to úkaz od doby, kdy lidstvo začlo sněmovat. „Menšina“ se — nezlobila a „většina“ snad sobě myslila, že „lidské štěstí zakládá se v tom, abychom byli spokojeni s tím, co se stalo“, nebo odcházela nešena slovy maršálkovými, že „jinak jednat se *nemohlo*“.

Rozpuštění poslanci šli s hlavou vztýčenou, jako by šla cesta ze sněmovny přímo do chrámu světových dějin. Před nimi ale byla se již pověst Prahou bleskem rozlétla, a kdož je potkávali, usmívali se u vědomí své známosti.

Na nebi bylo modro a po ulicích nebylo ani jediného vojáčka.

TĚŽKÉ PANOVÁNÍ
MAĎARSKO-SLOVENSKO-NĚMECKÁ
NOMENKLATURA — EPIGRAMY VÍDEŇSKÉ
GLINKA — TELEFON — RUSKÉ NEŠTĚSTÍ

△ V Praze 23. února.

Cítím v sobě něco napoleonovského a velmi rád bych řekl: „Vážené čtenářstvo, zdalipak víš, že konečně jsem se rozhodl *korunovati* feuilletonistickou svou vládu činem skvělým, totiž slohem co nejzajímavějším a způsobem psaní co nejrozhodnějším. Činím to dle Napoleona III., vynálezce francouzské svobody, a беру tobě právo podávati mně adresy uznávací, dávaje ti navzájem plné právo interpelovati mne otázkou, kdy a jak mne smíš neobmezeně obdivovat. Ani bys neuvěřilo, milé čtenářstvo, kdybychom ti řekli já a Napoleon, jak panování je vlastně těžké!“

Ano, člověk by myslel, že je vlastně velmi lehké panovati tak, aby byli poddaní spokojeni; člověk ale vidí, že je to těžké, velmi těžké. Podívejme se na Rakousko. Co tu v nedokonaném ještě běhu dvaceti let činěno a potlačeno revoluc, co vedeno válek, co nakupeno státních dluhů a mrtvých ministrů — ve prospěch národů, to se rozumí —, a jsou národové spokojeni? Nejdřív byl absolutní indiferentismus „mrtvých“, pak se proklubala spokojenost malinkého národka ouřadnického, po r. 1859 byli spokojeni Němci, nyní jsou Němci a Maďaři, aby ale byli *všichni*, k tomu ještě mnoho schází. Kdyby nebyl boj věcí tak rozhodně krásnou, skoro bychom musili nás Slovanů politovat. Nám Slovanům, národu to k spokojenosti nejnáchylnějšímu, nastávají doby krušného zápasu; nyní je ale i zákonitě jinak, než bylo dřív, hlavu svou podržíme do výše vztýčenou, neboť jsme již nabyli aspoň jakés takés vědomí o tom, čím je síla spojených Slovanů rakouských, ano vzhledem k jasné budoucnosti můžem na zápas nastávající dívati se již i s jasným humorem.

Maďaři začínají již rozvíjati praktické následky nynější politiky vídeňské, která ve prospěch národa jednoho nevšímá

si valně druhých. Jako se dříve Němcům před Litavou nemohlo vytknout, že by byli dost málo učinili na smíření Slovanů, takž se nyní nesmí vytknout Maďarům za Litavou, že by si nepřispíšili s poštipováním těchže. Již prý sebrali a svázali několik vynikajících národovců slovanských, pod záminkou, že mají tendence panslavistické. Je vidět, že umějí sáhnout hned k pojmu nejširšímu, při kterém je nejméně důkazů potřebí. Ve Vídni tomu nejspíš neřeknou nic, cožpak také na tom záleží, je-li několik Slováků zavřeno! Nebozí Slováci, již zase překázejí!

Ovšem, vždyť je ten bodrý a vysoce nadaný lid jediným dosti uhněteným těstem, z něhož by se mohl upéct nějaký ten milion nových Maďarů! Přepíkání bude se as tak dít, jak se dělo r. 1848 a 1849, když i *jmeno maďarské* bylo Slovákům násilně vnucováno. Před nedávnem byla o tom vytištěna zvláštní ouřadní listina, z níž vyjímám některá ta novomaďarská jmena ve prospěch všech znalců maďarštiny i těch, kteří jazykovému duchu maďarskému chtějí se naučit trochu kvůli — politické potřebě. Čtem tam na př. jmena Váray (dříve Vávra), Hangosy (Šiválek), Barnafi (Nekrejs), Vadaszfy (Myslivec), Fejesy (Hlavatý), Perczei (Hora), Csalogányi (Slavíček), Komlói (Chmelík), Székfi (Hřebíček), Gerley (Hrdlička), Szakáli (Bradáč), Sétafy (Procházka), Forgács (Fučák), Matyusföldi (Matuš), Szihalmi (Otrhalík), Rozsás (Růžička), Fenyvesy (Kvíčala), Zagyvay (Slóta), Szilvasi (Slívka), Szabadsföldi (Kučera), Környei (Obdržálek) — již ale dost, již ví dosti mnohý čtenář, jak by mu zakrátko říkali, kdyby byl náhodou Slovákem, členem tedy národu, který r. 1849 při vládě stál proti Maďarům. Možno, že mají Němci radost z toho, že zapomínají, že vedle Váray-Vávru a Környei-Obdržáleků se tenkrátě skvěli rovnoprávně také Vargay-Schusterové a Lengey-Lengenfelderové a že právě tak staré jako „Tóth ember nem ember (Slovák není člověk)“ je důmyslné říkadlo „Wie glücklich ist der deutsche Mann, der unter Ungarn ungrisch kann“ — ne-li ještě trochu starší. Žeť nemohou národové být k sobě spravedliví!

To ale má člověk z toho, že čte noviny, že chodí do sněmovny, vůbec že se stará o politiku. Vždyť netrvá v politice

nic věčně, ba ani polovic věčnosti. Je to vidět i na těch nových časopisech, které ve Vídni povstávají a zakrátko zase zacházejí, nevykonavše nic jiného než haldu nadávek na nás Slovany. Není ve světě dost vody, abys sobě mohl umýt ruce, když ti je takový kulturní orgán špinití začne, není a nebude ve světě dost mýdla, abys jím mohl jen trochu ty špiniče samy očistit. Takový žurnál začne vycházet a první jeho prací jest, aby smetl co největší hromadu smetí na brzký svůj hrob. Vyšel, nadal nám a zašel — toť jeho životopis.

Ale již jsem pravil, to má člověk ze zacházení s politikou, že zapomene na věci nepoměrně důležitější, jako na př. na ten věčně trvajících a stále zajímavý denní klep. Poslední dny naše nebyly věnovány politice, nýbrž klepu o Rusích, klepu o Glinkovi, o Ruslanu atd. Tolik je jisto, kdybych nezáviděl Rusům ničeho — a já jim závidím mnoho, především ale to, že jsou velkým politickým národem —, Ruslana a Ludmilu bych jim záviděl přec. I Bohemie, která kvůli německému obecnství divadelnímu, ve své pověstné dřív kritičnosti až na rovněž pověstnou nekritičnost sešlému, již ani dobrý kus *francouzský* nesmí nalezat dobrým, musila Glinkova genia uznat. Škoda, že nový francouzský vynález, *telefon* nazvaný, není zde ještě zaveden, aby zvědavější Němci nemusili do českého divadla, nýbrž Glinkovy melodie mohli doma na Ovocném trhu vyslechnout! Ten telefon je prý jakýs telegraf hudební; zpěvák zpívá arii svou na drát a drát ji nese dál. Zkoušky prý setkaly se s výsledkem, v jedné místnosti zpíván marš a v druhé jej slyšeli, „lecz tak cicho, jak gdyby go pszczoły brzęczały“. Nová práce pro kapelníka: „Pane Lve, račte ústa blíž k drátu přiložit, jakpak vás mají v Plzni slyšet, — žeť pak nemáte kouska spravedlivého náhledu!“ — Škoda, že se posud dekorace nemohou také telegrafovat, ba ani balet ne!

Něco je ale, co Rusům zas nezávidím. Míním to vypsání dvoumilionové ceny pro toho, kdo za padesát let podá nejlepší životopis cáře Alexandra I. Toť bude záhuba literatury i rodinného života: nikdo nebude nic jiného psát a otcové budou děti již v kolíbce ve smyslu biografie cáře Alexandra vychovávat!

NÁRODNÍ NOVINY 24. února 1867

STESK PO OBLACÍCH
PRVNÍ MOJE ŘEČ VE SNĚMOVNĚ
SLAVNÝ VEČER ÚNOROVÝ
ZATMĚNÍ SLUNCE A ÚPADEK NAPOLEONA

△ *V Praze 2. března.*

Moje dámy, není nic platno, musíte mít s onou dědičnou a arcíže protivnou chybou nás mužů, která se vůbec a zvláště „politikou“ nazývá, trochu ještě strpení. Zato jakmile nás slavná vláda poukáže k tomu, že sobě „smíme“ odpočinout v kruzích pouze „rodinných“, vyslechnem vaše pikantní, velezajímavé a veledojemné šplechtičky také nejen v trpělivosti, nýbrž s nejvyšší rozkoší, jakž je povinností naší. Ale kdy to bude, neví se. Doba je rozechvěna, člověku to prozatím ani nedá, aby myslel na něco jiného než na politiku. Ba přiznám se, že mně to nedalo a že jsem musil stůj co stůj ještě jednou tyto dny do sněmovny, a sice do svých žurnalistických oblaků, abych z nich shledl na moderní bojiště českého národa. — Divný dojem!

Bylo tu dole ticho, ticho velebné jako v chrámu. Široký paprsek sluneční kladl se jedním oknem přes prostředek sněmovny a lehynký se v něm tetelil prášek, jako by táhl se vpozvzdálí za bouří těchto dnů, poslední zbytek její. Na bojišti kvetla poslanecká místa červeně jako jindy, nikde se tu neblýštily pohozené zbraně, nikde nečernala se těla, nebělily se kosti. Myšlénka vzletí, udeří a odletí, ani památky nezbude po ní. Stokrát spíš najdem v zkamenělinách celého předpotopního člověka než jen otisk předpotopní myšlénky. A přec, což dovede často myšlénka pouhá! — „Na počátku bylo slovo,“ píše evangelista Jan, ze slova vyllynul pak celý svět. Zde dole pode mnou bylo slovo na počátku, bylo na konci i bylo uprostřed — jen aby jeden jediný svět vyllynul ze všech slov těch, svět český!

Když jsem se tak díval dolů do náhle odmlčeného sněmu, lechtalo mne to neodolatelně, nemohl jsem se přemoci a začal jsem, nahnut nad kurií velkostatkářskou, nejdřív polohlasně,

pak hlasitě, jak as následuje: „Pánové — chci říct: slavný sněme! Hlavní věc je *volební řád*. Od té doby, co Napoleon vyřkl své ‚L' empire c'est la paix‘, což znamená tolik, jako že evropský mír a francouzské císařství je totožné, byly tři velké války v Evropě, a přece tvrdí Napoleon pořád ještě ‚L' empire c'est la paix‘. Nesmějte se, váš smích mne nesplete! A od té doby, co se řeklo, že únorovka může jen ústavně, ústrojně a z vlastního nitra svého se přeměnit, byla třikrát alespoň důkladně změněna neústrojně a zevně, a přece tvrdí Němci stále ještě, že únorovka má ústroj zdravý. Proč to tvrdí? Proto, že jim volební řád stále ještě poskytuje nepřirozenou většinu. Vidíte, a teď se už nesmějete, hejčte! Ano, pánové, změna volebního řádu je první věc a hlavní. Jeden z řečníků (tuze) protivně mně strany, přiznávám se totiž k federaci, řekl velmi dobře, že by bylo dobré nasedět zde, když se únorovka neuznává. Tvrdí se také na určito, že jsou v Čechách lidé, kteří na základě únorového volebního řádu ani sami nevolí, aniž se volit nechávají. Že ti lidé nejspíš nemají ani práva voliti? I vy —“

„Prosím, abyste si přispíšil, nemám tolik času nazbyt,“ — připomenul mne „k věci“ starý sluha dveřmi; udiven byl poslouchal „rozpuštěného“ žurnalistu, jenž i tenkrát mluví, když už ani nesmí. Šel jsem po té „panenské“ řeči své, která byla ještě mnohem hezčí, což ovšem ani stenograf ani verifikátor nedosvědčí, klidně zas pryč.

Sněm byl rozpuštěn kvůli většině, já bych jej byl také rozpustil, kvůli menšině ale. Aby totiž tak strašně mnoho a tak bezpříkladně prázdňe nemluvila! Jak říkali vojáci generála Bonaparta rozpuštěné radě pětistovkové? Myslím, že „kasárny advokátů“ a — když mne ale nechce napadnout žádné pěkné české slovo pro francouzské „babillard“! V památný a pamětný večer 26. února měly chůvy únorovky skvělou a srdečnou slavnost v německém kasinu, jež je doposud v Praze. Měli tam mnohé řeči a nemohou říci, že by se nebyli vymluvili; připíjeli sobě mnoho a nemohou říct, že by se nebyli napili. Bavili se vůbec a mnoho, šíř i už. Byli šíř i už jen tak mezi sebou, netrpěli nikoho cizího, a proto se také u jed-

noho stolu stalo, že z důvěrných kapes svých vyndali fotografie některých lidí českých, kteří ovšem jinak než obrazně nedostali by se do německého kasina. I mluveno o nich nejdřív s „vtipem německým“, pak psány na zadní stranu fotografií — fotografie má totiž také své dvě strany — epigramy takové, že není více ani nejmenší pochybnosti, kdo byl spisovatelem vloni vyšlé literárně skandální knihy Jungczechische Zustände, a když s nadšením bojechtivost vyrostla, roztrhali ty české lidi na pouhé caparty a odsoudili i ty bezmocné zbytky k smrti v plamenech. Ptal jsem se pak těch kterých trhaných a pálených, divno, nikomu ty epigramy nezvonily v uchu, nikoho — nesevědila dlaň!

Oh dějí se divné věci, prapodivné na zemi této, takže se o nebe a o nebeské udalosti již ani nikdo nestará. Máme dnes 2. března a nikdo o tom ani nemluví, že bude 6. března veliké, kolosální, neobyčejné zatmění slunce, — „pánové, takového něco nevidí se každý den, ba nevidí!“ Co je nám ale zatmění slunce! Nejsme k radosti rozpoloženi jako onen berlínský vlastenec, který zvolal: „Ej, i to slunce bude letos v pruských barvách!“, a nejsme více tak pověřčivi jako onen druhý člen národa všech národů, národa nejvzdělanějšího, národa německého, kterýžto druhý člen vyvozuje, že zatmění slunce zvěstuje neomylný pád Napoleona III. Nebohý Napoleon! Ještě jiný jeden „učenec“ německý vypočítal právě ve zvláštním díle, že trvání panství nad Francouzi obmezuje se čísly $11 + 2 + 2 + 2 + 2$, že letos tedy již končit *musí*. Kdybych byl Napoleonem, raděj bych se poděkoval. Nic není protivnějšího než nechat sobě říkat: „Nu, jara se *snad* ještě dočkáš!“

NÁRODNÍ LISTY 3. března 1867

V ČERSTVÉM VZDUCHU
ČEŠI, DEUTSCHÖSTERREICHROVÉ
A INDIÁNI — TAJUPLNÉ NÁVŠTĚVY
PERLY V SLONOVÝCH HLAVÁCH
NENÍ MATERIÁLU!

△ V Praze 9. března.

Viděli jsme již první poupata zelená na keřích a první lepkavá na stromích. Možno, že jsou ještě tam, kde jsme je viděli, avšak nemáme chuti podívati se na ně, jak vypadají. Březen jim řekl: „Milá vy poupata, přečtete sobě Čelakovského Múdroloví a nebudete mně vykládat za zlé, zmačknu-li vám co příslovně oprávněný březem hlavičky jako vrabcům.“ I učinil, jak řekl, a učinil dobře. Nač má se příroda vyhřívat v teplém slunci, když je nám, českému lidstvu, neslunečno! Věřte mně, trochu delší mráz neškodí, otuží se tělo, zčervenají tváře! Mně je stokrát volněji v zimní chumelenici, v ostrém větru a hučící bouři než na líném výsluní. A jako jednotlivci je také celým národům, nám Čechům je na př. v mrazu nejvolněji a nejčerveněji. Proto také nechápu, proč sobě někteří tak naříkají, že politiku naši omrazil zas březnový dech, vždyť je nám utužení se tak potřebí! Za Belcrediho byli bychom takměř hnili, za Beusta oživíme. Mluví se, že přijde pravá chumelenice tiskových procesů, tiskových záповědí atd., jako by to někdo již nyní vědět mohl a jako by nebyl p. Beust alespoň právě tak liberální jako předchůdce jeho p. Belcredi, za jehož vlády oposičně se k němu chovající *německé* časopisy nedoznaly ani jediného procesu tiskového. Vševědové praví, že p. Beust nehodlá prý Čechům ani v nejmenším popustit; učinil by dobře tak, já bych jim také ani v nejmenším nepopustil, ať se tuží! Ostatně — láska za lásku!

Již to začíná. Před blížící se majestátní bouří žene se již síla smetí, chci říct vídeňské žurnalistiky, nadávající jako špaček. Jistý berlínský list pravil kdysi, že vídeňská žurnalistika je jakési „enfant perdu“ německé kultury, že ale ze své morální „ztracenosti“ nikdy se víc nezotaví. Vídeňské státní návladnictvo zdá se být téhož náhledu co ona redakce berlínská a myslí

sobě: my jich již nepředěláme, ať si tedy nadávají rakouským národům a nejvěrnějším poddaným, jak chtějí. Kdyby se tak mluvilo o národech rakouských v žurnalistice francouzské, musil by rakouský poslanec již kvůli cti své proti tomu vystoupit; ale u nás — doma —! Ano, Deutschösterreichové se činí! Neuplývá ani jeden týden, aby nevyšla s nějakou lipskou firmou brošura, na níž pyšně podepsán anonymní „*Deutschösterreicher*“ a v níž je na každé stránce deset velezrád a jejíž nejnevinnější fráze alespoň dvakrát tvrdí, že Rakousko se neudrží. Kde jsme my se svým upřímným rakouským patriotismem naproti těm rakouskoborným Deutschösterreichům! Toť by připomínalo pralesy americké, kdyby bylo pravdou, co výše zmínění vševědové praví!

Jistý kmen americký má totiž následující pěkný zvyk, je muž se alespoň originálnost upříti nemůže. Když žena divoška porodí, odebeře se ihned s dítětem někam k živé vodě, umyje je a pracuje pak již v hospodářství dál jakoby nic; ale manžel divoch ulehne zato na její lože a přijímá návštěvy. Deutschösterreichové rodí nadávky proti rakouským národům a brošury proti Rakousku, — a my bychom měli být položeni na lože a přijímat návštěvy slavných soudů? O vševědové!

Co už sobě dali práce od roku 1848, aby vypátrali tu českou velezrádnost! Hledají s pílí neúnavnou, berou řešata „nejdrobnějších ok“, ale voda přece proteče, protože je voda čistá. Již zase tedy hledají! Náhle jsme zpozorovali, že je Praha lidnatější než dřív, aniž by byla u nás nějaká hosty lákající svatojanská pouť, schůze pěvců, položení základů pro velké české divadlo aneb jiná podobná „národní slavnost“. Je těch přibylých mnoho, snad že ve Vídni nezbyl ani jediný, jsou nám cizí, a přec tak známi jako Schillerova „dívka z ciziny“. Jsou postavy rozličné, obyčejně prostřední, jejich tvář je bleďa a vysílena, v jejich oku se jeví chladná zralost a zralé pozorování života a lidí, jejich vous je dle předpisu, jejich šat je druhu zcela zvláštního, trochu lepší než dělnický a trochu horší než diurnistický, má trochu slušnosti, kterouž slušnost nazvali bychom *nucenou*, a trochu ošumělosti, kterouž ošu-

mělost nazvali bychom *mravní*. Tyto nepoměrně víc *pochybené* než *pochybné* existence čili „jestvičky“ („jestvovat“ znamená novonovočesky tolik co „existovat“) vyznamenávají se zvláštní zvědavostí, na ulici, v divadle i v hostinci, kdežto oučet jejich nikdy *jistou* míru nepřesahuje. Bůh jim pomáhej na cestě jejich trnité!

Snad nám pomohou k „materiálu“ a Blahověst bude mít radost. Lituje nás, že prý nemáme více ani materiálu — na články proti jesuitům. Ty moje nebe, nedostatek materiálu na články proti jesuitům! Nevíme, jsou-li oni opsáním z Patissa a D'Arcasa již vyčerpání *ve prospěch* jesuitů, tolik ale víme, že je mnoho knih, z nichž možno čerpat články *proti* jesuitům, ba celých knihoven čili „slonových hlav“, jak Hindu říká. Arci, *každá* knihovna nezanáší se s knihami o jesuitech, „v každé hlavě slonové nenajdeš perlu“; je ale dosti těch, které se zanášejí u míře značné. Tak na př. je v „slonové hlavě“ litoměřické perla taková, celý velký sál; po jedné straně jeho jsou spisy *proti*, po druhé *pro* jesuity. Druhá tato strana svědčí, že jesuité také pilně píšou. A pak prý nouze o materiál! Ba nemusí se ani dlouho vybírat, možno sáhnout i ku spisům kněží, o jichž lásce k jesuitům nemůže ani nejperfidnější člověk pochybovat. Takž na př. čteme v témž Blahověstu, týdeníku katolickém (roku 1848, 11—6, str. 231): „Řád jesuitův a liguoriánův v Rakousku násilím zrušení jsou. — Jesuité vyhnáni jsouce nejprve z Francouz, pak ze Švýcar, ze Vlach a posléze i z Rakous, nemají nyní sídel svých leč v Tyrolách a v Haliči, v Belgii a Angličanech. Nezbyvá jim nic jiného, leč aby, jsouce v Evropě kamenem urážky, odtud se odebrali. V Americe, v Africe, v Asii čeká na ně dost práce. Vímeť dobře, že má u nás v Evropě církev tuhý boj před sebou, avšak v tomto boji nedostačila by síla jesuitův, nýbrž zhoršila by spíše položení církve svaté. Nenávist proti nim jest příliš hluboko zakořeněna a té nelze holými slovy vyvrátit. Tváříce se do nedávna jako ochotní sluhové jistých lidí, kteří pronásledovali svobodu, obrátili proti sobě záští ne-smírné, a tudíž padají zároveň s těmi, kteří jim přáli.“ — Tenkrát byl redaktorem Blahověsta p. Václav Štulc, pode-

psaný tehdy co „kněz církevní“ a podepisující se nyní co „kanovník vyšehradský“.

Dokud nebyli páteři jesuité u nás, nebylo materiálu proti nim, když přišli, bylo a jest, až odejdou do Ameriky, Afriky a Asie, nebude zas. Souhlasíme s panem Štulcem, kanovníkem vyšehradským, a přejeme jim jako on mnoho štěstí na tu dalekou pouť! Zde by zhoršili položení církve svaté!

NÁRODNÍ LISTY 10. března 1867

K těm sedmdesáti a několika národním tancům českým, k našemu „hulánu“, „kapustě“, „trakaři“ atd., připojil rytíř Schmerling tanec „únorovky“, o němž doufal, že také znárodní, třeba byl cizí. Inu, „menueta“ sem přišla také co tanec cizí a znárodněla — jenže by náš český „minet“ nikdo víc neztotožnil s „menuetou“, tak sobě ji český národ přemódlil! Kdybychom mohli únorovku jen také tak zminetovat! Ale původce její dal jí příliš ráz cizí, německý, učinil z ní pro nás „tyroliennu“, při níž přijdou dvě tanečnice na jednoho tanečníka: dvě kurie německé na jednu kurii českou. Ale zmátlo se to. O té jedné tanečnici myslelo se dlouho, že je opravdu ženskou nebo alespoň hermafroditem; náhle se ale vyvinula na *muže*. To ovšem není ani v životě ani v knihách nic nového, Němcová to popsala ve své bulácké Karle pěknou prózou a Gross ve svém plattdeutsch Petru pěkným veršem. U obou, u Němcové i Grosse, končí celá ta mela dojemně, u nás, v sněmovní praxi, ještě nevíme, jaký bude dojem ten. Původce Schmerling určil co první „kolovodža“, aby trvalo posvácení vždy šest let a aby začalo vždy „volenou“. Pan Beust ale, vida „tyroliennu“ se počestující, učinil hned z počátku dvakráte „volenou“ po sobě. Uvidíme, jak se mu „restitutio in integrum“ zdaří!

Malý zeman, velký zeman a měšťák chytanou se zakrátko k volebnímu reji. Ve Vídni rozvažují, kdo jaký krok bude mít. Nejpevnější krok, to vědí již dojista, bude mít venkovan. Ano s toho kmene nesetřesete ani jedinou letorost! Český venkovan mně připadá jako onen obrovský strom, jenž v odlehlém oudolí zapouští větev po větvi do země co samostatné kmeny, takže rozvinuje se dál a dál, tvoře konečně sám les celý. Byť i kmen původní zpráchnivěl, les bují dál, leda by

byl sekyrou do poslední větvičky vyhuben. Po věcích a stoletích konečně zabloudí do odlehlého toho údolí cestovatel a obdivuje se zázračnému kmenu, o jehož životě neměl ani tušení.

Vídenská žurnalistika uznává jednohlasně, že s českým venkovem nepochodí nikdo. Divno, v čem se důvěřují českému sedláku, nedůvěřují se českému šlechtici! Tak dlouho byli jsme beze šlechty, že jí to našich „mnoho přátel“ ani nevěří, přihlásí-li se konečně přec. Ovšem že nepřicházela dlouho; přišla ale a je zde: našich „mnoho přátel“ ji opět spatří ku „své škodě“. Šlechta česká slaví své znovuzrození, počíná se hlásit k právům lidu. Je to prospěch náš i prospěch její: sdílet součinná jsouc práva českého národa, sdílí světovou slávu našich dějin. Byť třeba nebylo bývalo posud valné lásky šlechty k lidu a lidu k šlechtě, ta láska povstane, *vytrvá-li* součinnost. Potřebujem šlechty nejen v aréně politické, kamž se již hojněji dostavuje, nýbrž i v aréně snah národních vůbec, kde posud zjevuje se jen jednotlivě. V politice ale láska plodí se zvláště v budoucnosti vždy nejisté, nemá kořenů, kořeny své zapouští jen do minulosti a přítomnosti. V dávnější minulosti stála šlechta při nás, v nynější době staví se zas, co bylo mezi oběma těmi dobami, může se zapomenout jako sen a zapomene se nejspíš též. Doufámeť, že bude těm páním svítat pravidlo: „Byli-li otcové tvoji všichni dobří, nebuď méně dobrý, byl-li některý z nich nespravedliv, buď spravedlivější.“

Je velmi pochopitelno, že šlechta, kdekoliv činně v politiku zasahuje, záhy s valnými úspěchy se setkává. Příčiny jsou pochopitelný každému: vládneť šlechta prostředky hmotnými, pomocí nichž staráno od prvního dětství o vzdělání všestranné i účelné, šlechta nabývá vychováním *důvěru v sebe*, a taková důvěra v politice rozhoduje. Může nabýt váhy, *velké váhy*, avšak jen dle *mravní* síly své. Privileje stavů minuly a míjí, to uznává každý rozumný i vyslovil na sněmě řečník hraběcí Bedřich Thun sám jasně, určitě.

Listina „feudálních“, vyšlá k volbám nastávajícím, jest dalším dokladem uznání toho. Listina „liberálních“, jak sebe ně-

mecká strana proto nazývá, aby alespoň *titul*, vůbec *něco jen* z liberálnosti měla, nevykazuje více jmen měšťanských než listina strany historické. A vedle toho má erbovní část této listiny „feudální“ opravdu ráz vynikavě *historický!* Při posledním zasedání sněmovním, kdy na pravici nebylo více strany auerspergovské, než co by se jí vešlo na jediné křeslo v zámku zásmuckém, pravilo pražské dítě vídeňské Presse, že nevidí na pravici té žádných více postav „velikánských“ („*rechenhafte Gestalten*“). Hledali jsme tedy jmena obrů na listině, která by byla jim „liberálně“ místa popřáti mohla. Ty moje nebe! Mimo pra-, ale praskrovný hlouček jmen historického zvuku většinou „šlechta pranová“, která se teprv pak stala šlechtou, když už šlechta sama svých privilejí vzdávati se začala. Nechtějí-li tvrdit s oním epigramatistou, že již praotec nás všech byl „*ein Herr von Adam*“, musejí říci, že jsou prozatím sami jediným předkem svým i jediným potomkem. „Jsem sám předkem,“ pravil francouzský maršál pyšně — to byl ale maršál napoleonovský! Ovšem že nemusí „nová šlechta“ žádných poklesků otců svých vymazávat, ale co se týče potomků, kteří z ní přijíti mají, tu sobě připomínáme pravdu, že i „předsudky jsou dědičny“, a že tedy potomkové její budou se vyznamenávat tímž zápalem *proti* Čechům, jaký jich otce nyní kráší. Ušlechtilá to budoucnost!

NÁRODNÍ LISTY 14. března 1867

TRIUMF VTIPU — MASNÝ EXTRAKT
ZE ŽAMBERECKÉ KRAVIČKY — NĚMEC
A TUREK — MY PŘEJEM KAŽDÉMU

△ *V Praze 16. března.*

Klobouk dolů, breptavý Ben Akibo, před úředním humorem! S úctou a úžasem stojíme vedle nejnovějšího úředního vtipu, připadáme sobě tak malincí, ach tak malincí vedle něho, jako arabské nemluvně vedle pyramidy, jako rozžehnutá sirka vedle červencového slunce. Myslili jsme, že nemůže lidský humor porodit nic většího nad satiru Voltairovu, nad kotrmelce Shakespearovy, — zapomněli jsme moderního Nazaretu! Myslili jsme, že jsme také něčím v říši satiry a humoru, nejsme ale nic, pranic, a také nikdo jiný není ničím, praničím, od Aischyla až po moravského Rygra, od toho okamžiku, co veškeren humor a satira země i nebes shlukla se do jediné věty Prager Zeitungu, tvrdící s černou opravdovostí na jasně bílém papíru: „V Žamberce se rozstonala kráva, volba poslance nemůže se tedy dít!“ Klobouk dolů, hebrejský brebto!

Voličové smějí sice do Žamberka kdy chtějí, neboť není nebezpečí, že by se „mor“ (vlastně prý to není mor, ale dejme tomu!) z toho mezi jejich hospodářským majetkem rozšířiti mohl, mohou do Žamberka v samý den volby, ale volit nesmějí, neboť tu by se mor ihned rozlítl. Divná to kouzelná vlastnost Schmerlingova dědictví! Zdalipak věděl tehdy pan Beust, když co saský ministr dával v časech morové rány zákony proti dovážení dobytka z Čech do Sas, jakou politickou důležitost může takový mor v Čechách mít? Zdalipak věděl mnichovský lučebník Liebig, když analysoval hovězinu, že se může z jediné kravky mimo as deset liber tekutého „masného extraktu“ také alespoň jeden netekutý poslanec „vytáhnout“? Ba nevěděl a netušil, jak takový extrakt může být prospěšen nejen lidstvu vůbec, nýbrž i Německvu zvlášť!

Ach krávo, kravičko, tys toho dosáhla, čeho sobě tak mnohý básník přeje, tys nesmrtelna. Žádný historik nebude

tě smít mlčením pomínout, a kterýkoliv český Gustav Butzinger bude chtít básnit „Kraviádu“ devatenáctého století, bude tobě povděčen, žes zhynula. Ano Schiller má pravdu: „Co nesmrtelně v písni má kdys žíti, v životě musí zahynout.“ Tys obětovala se za pravdu slov Schillerových, abys dokázala, že německá kultura u nás nepadla na půdu neúrodnou. Od těch dob, co naši předkové ctili na Gangesu krávy zbožnou službou svou, nedosáhl rod tvůj, o kravko žamberecká, té váhy jako nyní tebou. Snad se tím vracíme k prvotní nevinosti své. Tobě, nevinné oběti, budem zato povděční. Možno, že jsi za živobytí svého ani netušila, jak jsi velka, to ale je příznak všech opravdu velikých. Když tě tvá hlavička začala pobolívat, nevědělas, jaká Minerva z ní vyskočí; když přistížená vražednou palicí položila ses na srstnatou kůži jako nějaký Urgermán, nevědělas, že vstaneš z moci ouřadní. Vstalas na druhém břehu Styxu, vtip se tě chytil za ocas a přeplaval s tebou. Evoe! Jen aby nezapomněli včas ještě vypátrat podrobnosti tvého životopisu, původ kmene tvého i osobní vlastnosti tvé, byla-lis „ploskou“, „plavkou“ nebo „kominíkem“. Prozatím ještě jednou „Evoe!“

Divíte se snad, že píšu dithyramby? To visí ve vzduchu! Tyto dny napsal také Tagesbote dithyrambu — na Turecko. Povedla se mu, je skoro tak dobra, jaké byly ty známé proturecké dithyramby Presse z doby válčení s Černou Horou. Co jej nadchlo pro Turka? Inu to, že bude Turek stát zase v boji proti Slovanstvu, a Tagesbota nadchne každý, kdo je proti Slovanům, byť třeba Turkem byl. To prý je až úžasné, praví Tagesbote, jak je ten Turek člověk vzdělaný, co prý dělá všechno pro školství, pro šíření se humanity; byla by ho věčná škoda, kdyby musil z Evropy. Komu prý tam nesrubnou hlavu, ten je svého života, a komu nesvleknou kůži, je i svého majetku úplně jist. Také není za mák pravdy v tom, co vše se vypravuje o tamějším otroctví, — „člověk je svoboděn, byť byl zrozen třeba v okovech“. Posud jsme myslii, že je jen jeden jediný vzdělanec na tom širém světě, Němec totiž, a litovali jsme ho skoro pro jeho osamělost, nyní se dovidáme, že jsou přece alespoň dva, Němec a Turek, což činí

ovšem pojem vzdělanosti trochu spletenější. Odpověď z Turecka ještě nedošla a možno, že sobě Turek vzdychne: „Já mám již takový malér, že jsou i lidé, kteří mne milují!“

My tu orientální příchylnost pochopujem, nemáme ničeho proti ní a zaznamenáváme ji zde jen proto, že jsme pro Tagesbota již dávno nečinili žádné reklamy. „Reklam je ale nejvš třeba,“ tvrdí český spisovatel, který má právě tak potřebí jako jiný člověk, aby byl trochu chválen. Nedaří-li se nám českým žurnalistům nyní právě dobře, nejsme proto závistivi a přejem jiným lepších poměrů jejich. Všude mimo nás má žurnalistika nyní dobré časy. Ve Španělsku kvete tak tajně, že ji ani po velkém zaříkání nalézti nemohou, a v Německu tak hojně, že i veřejní posluhové mají již zvláštní orgán svůj, Korrespondenzblatt deutscher Dienstmännensinstitute. Ve Francii pak mají co nejněžnější ohled na schnoucí se kapsy žurnalistův. Jakmile viděli, že Girardin chudne, dali mu honem trest 5000 fr., vědouce, že mu to vynese as půl milionu. Ať si něco vydělá!

NÁRODNÍ LISTY 17. března 1867

JSME TAK ZRALÍ,
ŽE NÁM RADOST ANI NESLUŠÍ
ČESKÝ TENOR — MEZI STY JEDEN
ČASOVÁ OTÁZKA — ZA LITAVOU

△ V Praze 23. března.

R. 1860 prál jistý generál rakouský: „Nuže, když to Jeho Veličenstvo císař pán poroučí, budu tedy konstituční a liberální.“ Vzpomínám nyní toho pana generála. Řeklo se nám, že nemáme jevit radost z nového politického vítězství příliš hlasitě a mocně, poněvadž jsme *zralí*; nu když jsem zralý, tedy *jsem* — a ani muk! O čem ale honem mluvit, nevíte? — Máme dnes velmi hezké počasí, pánové, ano. Slunce se usmívá, nebe se modrá, na výslunní straně Příkopů je hezky teplo, bláto vyschlo. Ale před několika dny bylo šeredně, rýma osedlala celou bytost naši, chrapot, tato pranemoc herecká, kladl pasivní odpor české opeře, takže nebyla vůbec. Povídají, že jsou města, ve kterých bývá také zima a bláto, a přece opera. Těžko jim věřit, také na tom ani nezáleží, neboť tyto dny mělo obecenstvo operu jinou, obsahu politického, v níž byly překrásné sbory, jdoucí jako z jediného hrdla, a ještě jiné pěkné hlasy, jichž německé opeře nepřepustíme. Ale, jak již praveno, ani muk! Ostatně ať Němci sobě nezoufají, snad se jim budoucně podaří přec nějaký hlas uškubnout. Budou-li vytrvalí, zdaří se jim leccos, my nejsme lid agitační, my jednou vyhravše, myslíme, že jsme pojištěni již „pro věčné časy“, vše se přenechává národu samému, národ jedná z vlastní vůle, z vlastního rozmyslu, bez terorismu, k němuž není naproti celému národu ani prostředků. Ve včera nám uvedené opeře Adamově zpívá „sládek prestonský“, jenž z lásky k bratru oblékne se ve vojenský téhož šat a jehož srdnatý oř mimovolně učiní v bitvě vítězem, rozmarně: „Stal-li jsem se já kapitánem, měl by se můj kůň generálem stát.“ Náš národ je ořem a jezdcem sám, až bude vítězem, nebude mu třeba sládkovské skromnosti. Že budem konečně přece jen vítězi v národním tom koncertu, nepochybujem, mámeť to napsáno

ve své partituře. Prozatím zpíváme my Čechové v cislajtánském slovanském kvartetu „tenór“ a dokážem pravdu slov, jakáž pronesl doktor, vlastenec a vídeňský kritik Hanslick po smrti slavného Andra: „Nebudem mít náhrady, dokud nepřijde náhrada zase z vlasti Androvy, z vlasti tenórů, z Čech.“ Nu zde je tedy!

Ale byly divné a divné hlasy mezi těmi včerejšími, třesoucí se a nejisté, vynucené a vymučené. Vláda chtěla prý slyšet upřímný hlas lidu, a proto komandovala všechny ouředníky, aby hlasovali *proti* Čechům, nejspíš z dobré té zásady: „Zvítězí-li Češi přec, nu tedy opravdu *zvítězili!*“ Ale mnohý ouředník nerozuměl hluboce diplomatickému úmyslu, mínil, že je snad také občanem jako jiní a že má právo nejen míti své mínění vlastní, nýbrž i dle mínění toho odpovědět, když se ho někdo táže, cítil se býti Čechem, jenž by byl tak rád také řekl, že Čechem je a zůstane, — avšak propuštění ze služby, špatná konduita, nepostoupení, věčné vytýkání — se slzami v očích předstoupil k stolku, s chvějícím se hlasem hlasoval proti bratrům svým. Podlehli v boji, ano stojí psáno: „V potu tváří svých budeš si vydělávat chléb svůj.“

Jednoho jsem přece viděl, který nepodlehl. Přistoupil až k stolku krokem chvatným, jako by sobě věc tu co nejrychleji odbýti chtěl. Zde ale se zarazil a svěsil hlavu. „Koho volíte?“ Nebohý něco šeptá. „Kohože?“ Volič náhle se vzpřímí, hrdé „eh co!“ sklouzne mu se rtů a hned nato volá hlasem pevným a určitým jmena kandidátů českých. Tváře mu zrudly, oči se mu radostí lesknou, že zvítězil, a mocným krokem odchází houfcem čekajících voličů, mezi nimiž na prvním místě jeho ouřední přednosta. Pan přednosta je zamračen a ani se neděkuje za pozdravení vítězovo, a přec bylo to pozdravení sproveděno takovým maliciésním úsměvem, že bych byl já sám z kůže vyletěl, kdybych tím panem přednostou byl. Byl takový jeden statečný volič ouřednický, byl, ale osiřel. Přechti sobě každý v ciferním seznamu ohromnou tu sumu, svědčící, co ouředníků hlasovalo proti nám. Člověk jen nepochopuje, proč namáhali ty ouředníky osobně, když se jim nejedná o osobnosti, nýbrž jen o cifry, proč ty komandované doma si

nespočetli a nezaslali volebním komisím jen tu ouřadně stvrzenou a zpečetěnou cifru!

A přes všechny ty cifry a komanda, přes všechn ten způsobený bol a stesk přece žádný výsledek, žádný! Doma i na ulici, v ouřadech i v žurnalistických člancích zaznívá nalehavá, usmívavá, jedovatá otázka: „Co teď?“ „Vidíte,“ pravil mi tyto dny kdosi z kruhu přátelského, „vám feuilletonistům ujde přec jen velmi mnohý pěkný předmět! Nyní na př. objevuje se codenně někde nová nějaká pracovnícká strike, proč o tom nepojednáte humoristicky, mohl byste vylíčit, jak slunce přestává svítit, protože mu to málo vynáší, jak jesuité nechtějí nás dál oblažovat, jak milenky nechtějí víc hubičkovat atd.“ Aby takhle p. Beust (jehož náš lid vyslovuje dvouslabičně Be-ust), když ty volby vynášejí tak málo, že pořádný dualista z toho ani živ býti nemůže, učinil proti nám strike a nechtěl pro nás více pracovat! Nejspíš, že to učiní, ale my — my jsme zralí, a tedy ani muk!

Něco se ale panu Beustovi proti nám přece povedlo. Míním to nebohé, poetické, dobré Slovensko, jež dal pan Beust nemilosti maďarské všanc! Tomu nastávají doby krušné za to, že nezažilo ještě nikdy dob příjemných. Ovšem, že jsou mnohým vinni sami, avšak kdož by hodil kamenem po nešťastném, kdož by vlastní sestru ubíjeti pomáhal! Nebohá sestra!

NÁRODNÍ LISTY 24. března 1867

△ V Praze 28. března.

Jsou porovnání a řečnické obrazy, řekl bych obrazy generální, které se *zcela jistě* tisíckrát a vždy znovu zrodí, kdykoli se to ono stane. Jsem přesvědčen, že tyto dny nebohý Sisyfus zkusí víc než lazebník Figaro. Z desíti vzdělavců bude devět, kteří řeknou, že národ náš je moderní Sisyfus, že práce naše je sisyfovská, a ten desátý, který to neřekne, vysloví svým mlčením — vlastní pravdu. Sisyfovi se osudný balván spotácel vždy dolů, když jej měl již na temeni vrchu; náš národ ale věru na temeni ještě nestál, jeho balván, nazvaný „českou otázkou“, nemohl se tedy skácet s temene, obraz sisyfovský nehodí se na národ náš. „Česká otázka“ leží posud v třeba nepříjemném pohodlí dole pod vrchem, teprv se rozhlížíme, kudy s ní nahoru. Operační basis je pevná, skálopevná, je to lid náš statný, který svou mravní sílu při opětých volbách opět a všude osvědčil. Zkusili jsme již jednou nyní otázku svou povznéstí výš, nepovedlo se tak, jak jsme sobě přáli, musíme hledět k cestě jiné, snad méně pohodlné. Podpora naše na dřívějším sněmě, česká šlechta historická, nyní na sněmě ani nebude, stojíme za duálistu tam, kde jsme co do sněmovního stáli roku 1861 za centralismu. Co do jiného získali jsme přece něco, a to „získání“ možno věru říci upřímně, *bez frází!*

Rozechvění posledních dnů pominulo, situace je jasna. Federalisté při volbách velkostatkářských *prohráli*. Je to slovo dosti krátké, a přec tak závažné, dosti ošklivé, a přec nebude nikdo váhat vysloviti je; čím rychleji a jasněji se vysloví, tím líp. Působí jako trpká medicina. Také se nebude nikdo namáhat, aby věc okrašloval. Okrašlovat se může *vše*, jeť dávno pravidlem, že „do hroudy můžeš položit buď mrtvolu, nebo semeno krásné květiny, a máš-li komůrku jen malou a skrovnou, můžeš sobě ji červeným neb černým sukнем učinit ve-

selejší nebo ještě smutnější“. My nebudem komůrku zeskvěnělou ani černě ani červeně ověšovat, k prvéjšímu není rozhodné příčiny, poslednější bylo by nemoudré. Odvtipkovat nemůže se věc opravdová, vtip má na nepravém místě něco strašně protivného pro posluchače do sebe, a nejen pro posluchače, neboť vtipkálek sám má již uprostřed vtipu obličej tak zakysalý, že ani raděj nedomluví, aby nemusil skončit v holém octě.

Federalističtí velkostatkáři zkrátka zůstali v menšině a my víme, že budem v menšině také na sněmě. Že tím nezahynem, je právě tak jisto, jako že nyní časopisy páně Bismarckovy veskrz chválí politiku páně Beustovu. Bismarck je, jak známo, rozhodný nepřítel Rakouska, co on nám schvaluje, sotva as bude spásou Rakouska korunováno. My věříme v staré „Austria erit“ s pevností starověrců a mnohem spíše než v to, že by nynější vládní politika trvala až do dnů posledních; my vidíme i v tom, že Bismarckův tiskopisný sekretář, pokřtěný Norddeutsche allgemeine, nám Čechům nyní právě tak nadává jako nějaká Presse, že Bismarck sám na nás hledí co na ty, kteří to s Rakouskem dobře smýšlí i cestu k jeho a vlastní své spáse znají. To se mohlo poznat ovšem již dávno, divíme se také, že se nepoznalo alespoň krvavého roku 1866, víme ale, že se konečně uznat musí. Čekáme neradi, ale „čekat můžem“ spíš než sto Schmerlingů. Ať se změní politická situace, v jaké nyní Rakousko na zevnějšek vězí, jakkoli, huř v tom nemůžem se snahami svými nikdy více být. Náš národ stojí zde celistvě a kompaktně, až bude jeho osvědčení zase potřeba, podá je tak, jak podal nyní ve volbách venkovských a městských.

Situace je jasna, bohudík! Rozechvění posledních dnů bylo veliké! Po tři dny se chvělo naše obecnstvo. Viděls a slyšels to všude. Jako krev v organismu žene se žilami k srdci a od něho, tak proudilo to Prahou a ulicemi jejími, a srdcem bylo náměstí Pětikostelní. Náměstí to bylo dlouho chudobkou mezi náměstími pražskými, bohatými vesměs na děje velké, památnými na udalosti, které se staly na nich a kolem nich. Náměstí Pětikostelní mělo posud skoro jen cenu topografickou, na-

nejvýš že tam starožitník někdy po domovních průjezdech vyhledával zbytky klášterních chodeb; nyní již má i to tiché Pětikostelí právo, aby co jeviště historických udalostí stěhovalo se po všech ilustrovaných novinách. Obyvatelstvo pražské cítilo důležitost voleb právě odbytých, magnetickou silou je to táhlo před sněmovní budovu. Policie jich nerozháněla, v tom byl takt dobrý. Nemohla se také ta „lůza“ vzorněji věru chovat, než jak se chovala! Ale živo bylo v tom shromáždění dole, sensitivně živo, jako v obnaženém nervu. Komise volební nemohla nahoře vzrůst a padání hlasů soucitněji kontrolovat než to obecnstvo dole, cifry nabývaly důležitosti nesmírné, podávaly se od hloučku k hloučku, obaleny v poznámky co nejohnivější. Naděje nemizela ani pak, když už nebylo naděje. Pořád se čekalo na obrat, kdyby byli náhle z Tomášské ulice v dlouhých řadách přitáhli bláničtí rytíři, aby sobě od slavného místodržitelstva zdvořile vymohli velkostatkářské certifikáty, věru že by se byl nikdo ani dost málo nezadivil. Nahoře šlo to ale vždy houšť a houšť, „veleposlušní“ hlasovali proti nám, aby snad dokázali, že *my* jsme vlastně „liberální“, většina kněžských hlasů padala proti nám, snad aby dokázaly, že „ultramontánnost“ není na straně naší. Konečně — nu konečně byla situace *jasna*.

Na sněmě bude „zájem“ velkostatkářský zastoupen bez velkých statků, zájem erbovní šlechty bez starých erbů. Prozatím je vlastní šlechta česká z akce vytlačena, z akce politické, nechť se obrátí tedy k akci národní, nechť pomáhá *duševním snahám českého národa*, tím spíše zase nabude váhy politické, získá sama a my s ní. Ten, doufáme pevně, bude také vskutku velký výsledek a prospěch náš z udalostí nejnovějších; jiný velký prospěch, jež nám musí mnohý závidět, je již nyní ten, že český náš lid nebyl co do politické uvědomělosti nikdy tak vysoko, tak z jediné a skalopevné litiny, jak je nyní. Můžem vyčkat!

NAŠE ŠKODY — NOVÍ MARCELOVÉ
NA BASOVÝCH STRUNÁCH
RADOST V TRANSLAJTÁNII
ZAKYSALÝ KONEC

△ V Praze 30. března.

Padl balvan příliš velký do toho našeho proudu, než aby mohlo být již zase klidno a ticho. Ba ani k pravidelným kruhům to ještě v proudu nedošlo, vlny mocné valí se jedna přes druhou, s jekotem ženou se k břehu, čeřeny jejich jsou žlutavou pěnou pokryty — ani ještě sami nevíme, jaké loď naše utrpí „havarie“. Několik bledých obětí, několik mrtvol „modrých rtů a sychravých vlasů“ jistě obroubí břehy leta 1867, ba budou i některá embrya mezi nimi, posud nedozrálá, a přece již dle jména známá, — však každý ví, kterých plodů jsme čekali od sněmu s *přirozenou* českou většinou, kterých prací od zemského výboru. A kdyby bylo jen těch pod přísahu vzatých „régulateurs des avaries“, tu bychom mohli alespoň škodu řádně vypočítat, což vždy je již prospěchem; avšak mohou nás dostihnout i škody nepředvídané, způsobené pobřežními lupiči, jací jižjiž čekají ozbrojeni bidly a provazy, kde které vzácnosti by urvati mohli. Je jedna strašná nemoc, v níž tělo za živa bývá užráno přespříliš rodícím se hmyzem. I bible i středověká historie zná hmyz ten a není tomu tak dávno, co „politický fyziolog“ Angličan Roebuck jasně a přímo řekl, kde hmyz ten také v Rakousku je činným. Nyní se již hýbe, jako by nebylo tělu více spásy. Vídenské žurnály zuří již jako zběsily, od Dunaje hlučí to k Vltavě pronikavým pís-kotem: „Užívejte nabyté většiny bezohledně“, „terorisujte Čechy“, „zdupejte je“, „jen žádnou, žádnou spravedlnost!“ — „Palte je, zabte je!“ sípá to refrénem Marcelovým, avšak bez svatého zápalu, bez puritanismu, sprostě, chroptivě, bídne! Ušetř nás, týraný, a přec tak vznešený duchu svaté humanity, alespoň boje s *touto* mravní skleslostí! — —

V Praze je ticho jako po smutném rozhodnutí. Jak kapelník Schmerling orchestr sestavil, tak nyní orchestr ten zahrál.

Nebudem zde orchestr rozebírat, nebudem říkat, jaký se dával takt, zkrátka české hlasy utonuly ve spoustě hlasů německých, obsazených, začínaje nejvyšším diskantem, všude silně. A aby nescházel ani onen nejhlubší bas, o kterém se Beethovenu jenom *zdálo* a o němž hudebníci tvrdí, že ho není k *dobré* hudbě ani potřebí, stálo najednou v jistý den v časopisech pod rubrikou „divné náhody“ psáno, že děla jsou zas navežena na Štěpánském i Staroměstském náměstí, na Letné, na Vyšehradě, ba snad i na jiných ještě, civilní noze nepřístupných místech. Co ta místa už všechno viděla!

Na Štěpánském náměstí stojí, jak známo, socha, kolem sochy stojí kašna, kolem kašny stojí andělíčkové, buclaté dítky karyatidytvorného sochaře Brokoffa. A ti andělíčkové vidí také všechno a rozmlouvají o tom, — co mají také na kašně jiného dělat! V onen jistý den prál pak první andělíček, ten, který drží v ruce kytaru nebo koráb nebo co to je, k druhému andělíčku, tomu, který má kolem sebe předpotopní matraci nebo zkamenělý oblak nebo co to je: „Koukni se, už zase děla! Vloni tam byla děla nenašich Prušákův, dnes jsou tu děla našich Rakušanů; jsou-li vždy proti *nám*, přece bych rád věděl, ku které tedy partaji vlastně *my* náležíme!“ Druhý se zaobalil a mlčel, šel *někdo* kolem.

V Praze je ticho, nemohouť se Češi radovat a Němců je v Praze tak málo, že se vejdou do jediného kasina. Zato je radost a veselost jinde. Vídeň se raduje, že ty „její provincie“ zas budou plnit vídeňské hotely, a Pešť se raduje, že Vídně už nepotřebuje. Musí tam být veselo, tam na Dunaji, na tom slovanském Dunaji, jenž nadšeného Czajkowského až k slzám a rapsodiím pohnul! Proč by také nepanovala radost pod vlající uherskou trikolorou, vždyť se jim daří vše hladce jako v pohádce! Již zase mají Arpádovci svou „říši“, na sněmě jejich nesmí nikdo ani ceknout jinak než maďarsky, uherští Češi, Malorusi, Srbi, Horvaté, Rumuni, ba i Němci jsou jim vydáni na milost a nemilost, Sedmihrady již mají, Rjeku dostanou a s ní *moře*, po Trojjediném vztahují ruce, s Poláky koketují co s přirozeným spojencem proti Rusku, honvédy vřadí do vojska, emigranty dostanou zpět, — jaký div, že

mají radost, že slaví hody, že připíjí na zdraví i „emigrantovi“ Ludvíku Kossuthovi, prozatím ovšem jen co — „prvnímu žurnalistovi!“ Kossuth jim za to přinese — nějaký článek do novin. Přáli bychom každému radost, ale rádi bychom se také trochu rozesmáli, jen tak, aby alespoň jednou tvář uprostřed smíchu nez kameněla, rádi bychom sobě také tak trochu zavejskli, jen tak, aby alespoň jednou zavejsknutí nekončilo palčivým povzdechem a bolestí u samého srdce! Nemohli bychom také as ve třech stoletích jednou jedinkrát býti šťastni?

To je ošklivá píseň, vidíte, moje dámy, a pro feuilletonistu skoro až neslušná?! Jakáž pomoc, „jsou doby, kdy by se ani sám ďábel neušklíb,“ praví Janko Král'. Až podruhé začnem o jiném, třeba o tom, že letošní módní barva jarní je ona, kterou Montjoye nemůže vystát, nebo o tom, že jedna z „nejkrásnějších“ dam pražských, světa syta, chce do kláštera, nebo třeba i o jiném! Dnes to ještě nejde, nečiňme sobě násilí!

NÁRODNÍ LISTY 31. března 1867

PRVNÍ HŘÍMÁNÍ — OD RÝNU K NÁM
VZPOMÍNKA NA PRUSKÉ ZASTAVENÍČKO
NAŠE POLITICKÁ NEVZDĚLANOST
A NOVÍ CIVILISÁTOŘI

△ V Praze 5. dubna.

Odstěhuju se zejtra zas do svých „sněmovních oblaků“ a zůstavím vás zde samotny v tomto slzavém oudolí. Beztoho, copak tu také máte, aby poutalo člověka! Začaly, začaly vám vykvétat některé politické fialky, možno že kvetou posud, ale už vůně nemají. Tím jste sami vinni, proč jste se nezeptali babiček! Byly by sáhly do svého národního kapsáře a poskytly vám sušenou švestku ze „stromu poznání“ (známý rajský strom, jenž Adamovi biblické modřiny opatřil, byl dle neomylné tradice mělnických povídlářů — kteří dvakráte v témdni do Prahy cestují, a tedy kus světa vidí a něco znají — stromem švestkovým). A spolknuvše švestku tu byli byste zvěděli, že fialky z jara jen tak dlouho kvetou, pokud nezahučí první bouř, a zvěděvše to byli byste teď sice volali „slávu“, slávu srdečnou, ale ne *hřímavou*, a nebyli byste zarmoutili mé „od věkův“ demokratické srdce. Nemohu za to, že mně jarní fialky naše více nevoní, že vyčkávám, až také s druhé strany zahučí „hřímavé sláva!“ našemu národu; pak se obě bouře zparalysují a čich můj, demokratickou rymou zkažený, zase se napraví. Do těch dob snad přejdem z doby fialek již v dobu růží! Jen aby to nebyly zase růže krvavé, jako ty loňské!

Zvláštní zápach visí ve vzduchu, týž zápach, jaký byl vloni o několik neděl později, zápach prachový. Vrány obranných věží lucemburských slítly dolů do plání porýnských a cvičí se zatím v kluvání hlíny. Není skoro víc pochybnosti, že najdou zanedlouho na hlíně té potravu jinou. Francie a Prusko stojí na březích Rýnu, smlouvají se prozatím o Lucemburk a za zády drží klacek, kdyby přijíti mělo — k litkupu. Lucemburk má nyní tuze příjemné postavení. Připadá mi jako nigr na licitaci, když čeká, který z dvou licitujících ho koupí. Nejraději by ovšem nešel k žádnému z nich, obrátil by se a šel

domů. Avšak „spása lidstva“ toho vymáhá, aby patřil k Francii nebo Prusku, kde zkrátka za něj dají buď víc peněz, nebo víc krve, což je na světovém trhu jeden peníz. Vzdor tomu, že ani německé časopisy neodvažují se tvrdit, že by byl Lucemburk jen as z třetiny tak německý jako Elsas, který ostatně o Německu také ničeho více neví, zpívají nyní zase Němci onu písničku o dlouhém jazyku, ku které přidali Elsasové posměšný refrén: „Ma patrie doit être plus grande encore noch mehr!“ Berlín je od nás daleko a není nám pranic do něho, Lucemburk ještě dál a je nám ještě míň do něho než do Berlína, a je přec prý pravdou, že máme stát při straně pruské a pomáhat dobýt Lucemburka. Musí v tom být hluboká státnická moudrost, že jí nikdo nerozumí z Rakušanů, nebo musíme my Rakušané být politicky velmi obmezeni, že nemáme všichni dohromady ani tolik politické divinace co jediný prostý vojín pruský. Pamatujete se ještě na poslední dny pruské okupace v Praze? Bylo to za krásného hvězdnatého večera, když pruské hudební sbory u průvodu asi sta kusů bubeníků a pískačů přitáhly před slavný orloj Staroměstské radnice, aby zde městu našemu učinily zastaveníčko na rozloučenou. Byl to v Straussův valčík a v pruský vojenský marš sazený, foukaný, bubnovaný a pískaný dík za to, že dostali zde šunek i ovsa bez jedu, loží i bytů bez pastí. A když dohráli a dobubnovali, zvolali jakoby z jediného hrdla: „Sbohem a *na shledanou!* Nejdél do dvou let se zase uvidíme, jdem co nepřátelé a přijdem co *přátelé!*“ Ač jim každý srdečně přál, že už jdou, přece nikdo neodpověděl ani muknutím. K tomu bylo důvodů mnoho, mezi nimi také ten, že jsme nenahlíželi, k čemu tak brzké přátelství. A nyní prý to přátelství již je uzavřeno a zpečetěno. My stateční Rakušané prý nedovolíme, aby Francouz sobě vzal Lucemburk, my mu nepopustíme ani jediné „německé vesnice“, nic nemá dostat Francouz, pranic, všechno dáme Prusku. Že přes to přese všechno posud ještě nerozumíme onomu loňskému prorocství, že pořád ještě nepochopujem, proč by kvůli Lucemburku Prusové měli přijít do Prahy, tím je zajisté jen naše politická nezralost vinna. Musíme se zeptat některého pruského kaprála.

Však my zůstanem vždy tak hloupi! Dříve nám nadávali, chci říct, že nás vzdělávali jen Němci, nyní nás vzdělávají již dva, Němci a Maďaři. Tito již také mluví o „civilisátorské úloze Rakouska, pro kterou nemůže prý se vyhovět všem těm nacím rakouským“. Škoda, že jsme vloni dali všechny zbytečné košile raněným vojínům, mohli jsme jich z vděčnosti teď poslat něco těm, kteří na uherských pustách podle Petófiho „cizího koně a cizí ovci více milují než vlastní život svůj“, a část podržet pro některé jiné ještě, posud netušené civilisátory své, snad pro Rumuny. Nikdo neupře Maďarům, že poctivě starali se o zvelebení svého národního písemnictví, že mnoho a mnoho vypěstovali talentů velikých, — ale my Slované jich máme přec jen *trochu víc*. Děkujem za dobrý úmysl.

NÁRODNÍ LISTY 6. dubna 1867

V dubnu l. p. 1867

I

Sněm „českého“ království

△

„Podle skutkův její poznáte ji,“ rakouskou vládu, která je co rok jiná. Tedy se podívejte sem dolů do sněmovny, tam vidíte skutek páně Beustův a podle něho posuzujte ho. To že je sněm *českého* království? Toť je pouhé „consilium in usum fantasmagoriae cislaitanicae auctore Beust; editio renovata; typis et sumptibus Caroli Auersperg“ — nic víc! Ale zajímavé je to dílo přec, zvláště pro vědu, a když již skutek známe, byli bychom také rádi poznali jeho skutečníka a hledali jsme ho skutečně okem i uchem, otázkou i pokřikem. „Podle pěti šajtlí, tří vlasových a dvou vousových, poznáte ho,“ praví k nám fotografie. I hledali jsme těch pět ozdobných puntíků na vlnách sněmovních jako oněch pět světýlek na Vltavě v předvečer svatého Jana, ale nenašli jsme jich, neboť tu nebyly, budou prý teprv s neděle. Zbylo tedy jen obdivování se skutku, máme na něm věru také dost!

Nám ve výši, povznešeným nad slabosti lidské, do toho ovšem nic není, obmezujem se tedy jen na dolíčení „více méně“ objektivní.

Nevířilo to před první dubnovou schůzí sněmovnou jako jindy. Jak kdo vešel, hned se neodolatelnou mocí váben „zkrystalisoval“, totiž srazil s ostatními homogenními prvky. Bylo v tom mnoho automatního, jakž se také na „consilium“ (viz shora) sluší. Jen v centru, kdež dle Eduarda Grégra „vzdor úsilí vládnímu přece také několik Čechů co členů českého sněmu sedí“, bylo živěji a hlasitěji i hybněji. Na levici nic nového mimo *opětné* objevení se matematicky tenké postavy doktora Hasnera a *první* objevení se plzeňského mlynáře Hýry, těšícího se dosti široké konkrétnosti. Takto nic

nového. Profesor Höfler, doktorové Banhans a Tedesco mají svůj věčný úsměv jako dřív, excellence Plener drží kolena v sepjatých dlaních jako dřív, profesor Herbst podává vpravo vlevo ruce jako dřív, a kdož se hubičkovali před první schůzí zasedání minulého, hubičkují se zas. Na pravici je ale nového velmi mnoho. Jsou zde nové parlamentární veličiny velkostatkářských únoromilů. Na daleké většině jich je vidět, že jsou ještě nevinnými, neobeznalými; tlačí se ouzkostlivě dohromady, a kdekoliv je ve sněmovně nějaký schod, padají přes něj. Při hlasování již to docela s nimi nejde, nevědí ještě, co mají dělat. Jeden druhého tahá za rameno do výše a za šos zase dolů, vždycky v čas nepravý, to se rozumí. Pátrali jsme s Tagesbotem po těch „rechenhafte Gestalten“, kteréž sliboval, a nenalezli jsme jich. Perspektiva shůry poskytuje nyní as týž pohled, jaký by byl, kdyby Kolár mladší uspořádal výstavu svých „bonhomních vlásenek“. Pleší opět hojně, avšak nyní bez aristokratické glasury, a každému je známo, že dovede být i nejkrásnější pleš v jistých „daných poměrech“ dosti nepěkna. Ještě těch pánů neznáme všech osobně, těšíme se ale na bližší známost. Jen někteří církevní hodnostáři jsou nám tu již známi, na př. pánové Zeidler, Jaresch, Czeschik, kteří jsou tak laskavi, že odedávna proti svým českým ovečkám jednají nemilostivě a německou kulturu za zušlechťující merino považují. A osamotnělý, vzpomínka lepší minulosti a naděje lepší budoucnosti, sedí tu důstojný náš kardinál se svou stále přívětivou a vznešenou tváří. „Jakou to máme národní píseň o hrušce v širém poli?“ tázal se kardinál rozmarně jednoho českého poslance.

Avšak je tu přece jedna ještě postava, nám známá i zajímavá. Je to hlava únoromilých velkostatkářů, předseda panské sněmovny, kníže Carlos Auersperg. Jemu musí být Beust tuze povděčen za nynější své pyrrhusovské vítězství, jakž se mu má odměnit! Kníže Carlos sedí na nejkrajnější pravici, při hlasování vyzdvihá nejdřív ruku a drží ji nejdéle vzhůru na znamení svým věrným, — když ale ti jeho věrní neumějí se ještě ani dívat! Kníže Carlos je zjev čistě aristokratický, jak se arcí na předsedu rakouských lordů sluší. Jeho hlava je jak

mléko bíla, jeho tvář stále hladka, „ewig courfähig“, napsal o něm Michal Klapp. Nemá zde svých aristokratických odpůrců, nesedí tu ani Lev Thun, s nímž měl ve Vídni potýčku v „ständehausu“, pohybuje se tedy volně a je jediný, který vyjednává mezi stranami. Čtvrthodinku rokuje s doktorem Bělským, který z presidia odstěhoval se do centrum, kde mu to *nyní* velmi dobře sluší, a čtvrthodinku zas s doktorem Riegrem, jehož tchánovi byl jednou ve Vídni odňal slovo. Mluví velmi živě, rozkládá, hýbe se — avšak, ani jsme dnes neslyšeli volání do zbraně, jakéž bývá vždy dole, když přichází kardinál arcibiskup nebo místodržitel, nebo předseda, nebo předsedův „vici“, a náhle je tu ticho, náhle má být zahájen sněm! Ticho tedy!

O hrabě Rothkirchu! Když jsi za minulého, tak báječně krátkého sněmování odpovídal k interpelacím: „Budu mít čest, že odpovím k interpelaci té *v některé z nejbližší příštích schůzí*,“ tu jsi se usmíval sám s tak neodolatelnou ironií, že se úsměv rozšířil dál a dál, až se celá sněmovna usmívala zřejmým, ironickým: „I vždyť my víme, že ne!“ A skutečně již neodpovídáš!

Nový místodržitel četl sněmu zprávu, že hrabě Hartig je maršálkem a doktor Limbeck maršálovým „vici“, a četl zprávu tu „nejopatrnějším českým dialektem“. Ozbrojení cylindry odebrali se oba pánové na svá presidiální místa a zahájili presidiální práci svou. Hrabě Hartig ovšem nepotřeboval ani stát se maršálkem, aby nám dokázal, že v řečnictví je teprv v stadium Demosthenových oblázků. Maršálovství půjde také trochu těžko, nepůjde to, aby vše vstrčil na „lapsus linguae“, a již v té první české bouři neobstál, ač německá strana chovala se přitom dost tiše, patrně dušena svou nepřírozenou, a tedy bezprávní většinou.

Ale ten pan doktor Limbeck! Četl také něco, co mělo být řečí, bylo ale slabikováním, co mělo být české, jenže každé to české slovo vyšlo o dvou berlích, rozemleté a rozkousané k nepoznání. Čeští poslanci zapomněli konstatovat, že neporozuměli, co vlastně chce, musím to učinit za ně. Dobře, že tam sedí dole Šembera; třeba by byl také ničemu neporozu-

měl, je přece příliš velkým znatelem české dialektologie a určí snad, jaké to bylo nekřesťanské podřečí, to páně Limbeckovo.

Myslím, že to byl jakýs Rumun, který nesměl na peštském sněmě ani co *poslanec* zasednout proto, že neuměl *dobře* maďarsky. U nás — u nás neumí pan místodržitel česky, neumí p. maršálek, neumí p. podmaršálek a žádný se ani nerozpačuje! Avšak ne, pan doktor Limbeck byl přec v rozpacích, v krvavých rozpacích, podobných as těm, v jakých jsme bývali takhle v normálce, když se někdy jasně před celou školou ukázalo, že neumíme, co jsme umět měli. Ani očí nepozdvih, ani rukaviček nesvlík, stále se jen a ouzkostlivě obracel k maršálkovi a cylindr měl stále při sobě, kdyby se snad nahodila příležitost, aby odejít — mohl.

To pochází pak z toho, když člověk své vzdělání v mladosti zanedbá!

II

Na galerii

Bude velká bouře zde dole pod námi. Na dvou stranách sněmovních leží dusné ticho, jaké bývá pod olověným nebem, a nerozhodní předsedové dívají se úzkostlivě na mračno, které těžce, hrozivě leží na straně třetí. Zajisté že rozšklebí se vbrzku nebe a vychrlí spoustu plamennou, že hrom mračnem otřese, jak snad ještě neotřásl zde dole. Ještě nespustila parlamentární bouř, ale mračno ukazuje, že je elektřinou nasyceno, občas zahučí temné mručení a bleskoví hádkové vyšlehnou a rozjíždějí se sem tam, jizliví a nakvašení. Až se to „rozhýká v skalínách a rozhučí mezi vývratěmi“, podíváme se také na to, s hlavou pak obnaženou, neboť kde národ za svou jsoucnost zápasí, tam se konají vždy velké služby boží. Máme ale ještě chvílku čas, použijme jí k nějakému vandru, vždyť je škoda každé chvílky v tom krátkém vezdejším životě sněmovním! Mezitím dozraje život dole, dozrají snad i osoby, aby byly hodny „výtečného dolíčení našeho!“ Tedy *na galerii!*

Galerie je měřítkem pro důležitost schůze, totiž pro jakost

její. Jedná-li se o životě našem národním, jedná se zároveň o zákony „přirozené“, „boží“, a ty naplní galerii až ze dveří ven; jedná-li se ale o zákony „občanské“, „lidské“, tu jako by všichni ti dolejší Lykurgové, Solonové a Mojžíšové neměli ale pranic zajímavého pro sebe, obecnost sobě jich nevšímá a po galerii můžeš se procházet volně jako po lučích u invalidovny.

Povídá se, že v celém světě není sněmovny, která by měla nevhodnější a chudší galerii než sněmovna česká. Upravena v jednom konci sálu neposkytuje ani pohledu na veškeré sněmovnictvo. A přece má ta chudá galerie již dosti bohatou historii svou, byla již také k pořádku volána, ukřičena, uzvoněna, ba i vyklizena, jakž se na každou pořádnou galerii sluší. Majít ti lidé na galerii také srdce, které bouří, a krev, která je varu schopna, a když se to rozvaří a rozbouří, zapomenou ti dobří lidé, že ústa jejich nemají mandát, a volají „slávu“, že ruce jejich nemají diét, a tleskají „výborně“. Poněvadž je ale pražské obecnost již jednou takové, že zkrátka není německé a jeho sympatie také ne, rozzuří se páni Němci dole, zatáhnou předsedou, předseda zatáhne zvoncem — a vyklízení *bolí*, nechť je člověk již vyklízen odkudkoli, z Německa, z hospody nebo ze sněmovny! Proto také nebeře sobě galerie více příkladu z těch „vyvolenců lidu“, naučila se pagodnímu klidu a mravu a bylo velmi zbytečno, že v německém klubu poslaneckém se usnesli: nedati ani lístku tomu, kdo vypadá, jako by chtěl být Čechem.

Na galerii vejde se totiž as půl třetího sta lidí, skoro tolik, mnoho-li je dole poslanců. Dle toho se děje, že každý poslanec dostává po dvou lístcích na každou druhou schůzi. Neboží poslanci, ten dar patří k největším nepříjemnostem jejich povolání! Každý příbuzný, každý známý, ba i každý politický neznámý přívrženec strany, ku které poslanec ten náleží, má „svaté“ právo na lístky. Poslanec nemá nikde pokoje, ani doma, ani na ulici, ni v posteli, ni za stolem. Mnohý je rád, když se svých lístků jen co nejdřív zproští.

Potkal jsem jednoho známého poslance na ulici, a chtěje s ním o něčem promluvit, přešel jsem se své strany na druhou

jemu vstříc. Jak mne přecházejícího spatřil, začal se v kapsách hrabat, a když jsem k němu přistoupil, vtiskl mně lístek na sněmovní galerii do ruky a s bolestným „sbohem“ ubíral se dál. Porozuměl jsem mu, ubohému, — lístek jsem mu tedy nevrátil. Co je mu to ale platno, když se lístků zbaví! Obdarovat někoho je velmi příjemno, ale mnohem nepříjemněji je, musíš-li říci: „Nemám — věru nemám — včera jsem —“, a musít to říci stokrát denně a stokrát přislíbit, že se alespoň po něčem „ohlídneš“. Ovšem že tě ohlížení ani nenapadne, zato ale ohlížejí se jiní, stojí již ohlížejíce se houfně před sněmovnou, když se nevinně blížíš, a ti tobě pak dodají. Nejlepší prostředek je ještě drožka. Poslanec přihrčí až před sněmovnu, zaplativ již při vlézání, vyskočí, ubíhá přes schody nahoru a — tu stojí před ním známě neznámá postava, poslední trumf lístkový, ale trumf ten je *eso*. Je to venkovan, volič, muž značného okresního vlivu, přibyl na jediný den do Prahy, — zde věru není pomoci, poslanec vezme se sladkým úsměvem hosta pod páží, fedruje ho do druhého poschodí a protlačí ho autoritou svou kolem portýrských holí a biletářských cylindrů až ku vchodu galerie. Z neprotežovaného pozadí ale zabručí to v nevoli: „Už zase jeden vpašován — to je už šestnáctý — pusťte tam také nás, nebo — alespoň *mne!*“ — „Nemůžu,“ odpovídá biletář v božském klidu a uhýbá se jiným dvěma pánům vedoucím se důvěrně zas až k onomu vchodu, načež jeden se děkuje a druhý díky odmítaje se do své kanceláře vrací, sprovázen bručením neprotežovaných: „To je už sedmnáctý“, — krásný pořádek!

Nu a vidíte, té spousty galerijní se naše dámy přece jen nebojí, mezi černajícím se mužstvem prokvetají tam jako v řádky sázené květinčky. Jak snad známo, není emancipace dam v politickém světě ještě provedena, dámy musí tam, kde jsou mužští, a kde přece mají v sněmovnách zvláštní galerie pro dámy, jako na př. v Londýně, tam zas ty galerie — zamřížují a zadrátují, takže krásné myladky za nimi sedí jako židovky za mřížemi v synagoze. Už prý to šustění hedvábí vadí, i ten chechtot za mříží, kdyby bylo tváře vidět, běda prý moudrosti zákonní! U nás ale dělá se těch zákonů málo a mnohé z udě-

laných ještě ani neoživly, takže v ohledu zákonodárném vypadá sněmovna trochu jako umrlčí komora; nebylo by tedy takého nebezpečí pro zákony a je ho tím méně, že na té naší galerii je tvář jako tvář, neboť i nejkrásnější dáma je v tom temném podstropí vždy ve „špatném světle“. To je také jedna z příčin, proč se zde „nerozvinuje žádná toaleta“. Beztoho i když noviny sobě někdy vzpomenou na galerii, poznamenají nanejvýš, že byla „plna“. Co je to „plna“? Hotová urážka, když tam byly dámy, na těch dámách šaty, na těch šatech stužky, na těch stužkách květiny, každá jiná! A pak chtějí, aby prý ženy pilněji čítaly časopisy, by prý mužům byl domov milejší, by s nimi mluvit mohli o věcech, které je zajímají. Proč ne, když ale v těch časopisech nic není! Plna!

Na návštěvu sněmovny hotují se dámy jako na výlet do Šárky. Vědí, že kde o politiku se jedná, nesmějí žádat od mužů galantnosti, a chtějí-li dobýt předních míst, že sobě musí přivstat. Přivstanou si, přičísnou se jen hladce, obléknou jen jednoduché šaty, do kapes ale — kdo by takhle mohl ty kapsy prohledat! „Byla jste tedy dnes přítomna náhlému rozpuštění sněmu, slečinko, jak se vám to líbilo?“ — „Inu — když to ale bylo tak krátké, že jsem ani své rohlíky nemohla sníst!“ — Z vydobytého jednou místa nepohnou se za žádnou cenu. Jednou mělo se dole jednati o porodnici. Jistý pán, uznávaje, že „zvědavost za jedinou hodinu dovídá se víc, než pak za celý život zapomenouti může“, navrhoval, aby dámy, které chtějí, odešly. Tenkrát časopisy konstatovaly, že odešla jenom jediná, vlastně že ale ta jediná byla odnešena — protože na ni z panujícího horka přišly mdloby.

Jinde je vylučují, já vítám dámy na naší sněmovní galerii. Jejich zušlechťující vliv je i zde značný. Tak mnohý pán dole nebyl by tak pěkně učesan nebo tak geniálně rozcuchán, kdyby nevěděl, že dámské oko dotknouti se ho může. Tak mnohý by jen nedbale seděl v křesle svém a nedržel by se ku galerii vždy jen „en face“ nebo „en profil“ dle toho, jak se právě nejlíp vyjímá — o čemž každý muž také dobře ví. A my žurnalisté? Nám, pražských osobností znalým, slouží galerie místo programu. Co je na denním pořádku, víme, a dostačí

jediný pohled na galerii, abychom také zvěděli, kdo dnes zde dole mluvit — *musí*.

III

Hluchota a majorita

Nevím ještě, ale skoro již se domnívám, že ze svého božství se poděkuju. Po každé té schůzi cítím — také bohové mohou znemravnět —, že jsem vždy víc a více zdemoralisován. Bude-li to tak ještě déle trvat, ztratím již veškeru víru v moudré jakés zřízení světa, ztratím poslední zbytky i fatalismu a stanu se pouhým jen kasuistou, ztratím poslední špetku důvěry v lidský takt, lidskou upřímnost, v přirozený prý každému jemnější cit pro slušnost. Jakž nemá znemravnit pohled na tu lopotící se, až křečovitě namáhající se menšinu, která by dle všech rozumných a přirozených pravidel měla být většinou, a na tu apatickou, lhostejnou většinu, která s jizlivým úsměvem k namáhání tomu přihlíží a staré „Carpe diem“ k nejnovější absurditě přivádí.

Znáte pohádku o onom pěvci, který, nadán slavičím hlasem a neobyčejným uměním, k tomu byl odsouzen, aby síly své mrhal před posluchačstvem hluchoněmým? Znáte řecký mythus o Kassandře a české pořekadlo o „házení hrachu na zed“? Ne drobný hrách, ale skalní balvany metají Češi proti té skále oficiální majority, ale skála nemůže se již proto pohnout, poněvadž to — není v programu vlády.

Nechť Češi dokážou, že to ono není slušné; Němci mlčí a pomyslejí sobě: Třebas, máme ale většinu. Nechť Češi dokážou, že to ono naprosto je protizákonní; Němci mlčí a pomyslejí sobě: Třebas, máme ale většinu. Nechť Češi řeknou a dokážou, co vůbec chtějí; Němci mlčí stále a pomyslejí sobě vždy jen: — máme ale většinu. Bez ozvěny, jako by u té strany nebylo ozvěny vůbec pro Čechy, hlučí a vyhlučí se vše jako v širou poušť, a objeví-li se přec lehýnká změna ve tvářnosti, je to úšklebek, ozve-li se nějaký aspoň lenivý tón, je to výsměšek panský jizlivý, jenž praví: „Máte *jen* hlas lidu pro

sebe, čím je ale ten proti nám, za které mluví nejvyšší úřadnictvo a Prager Zeitung, proti nám, mezi nimiž sedí sami páni ministři!“ V úsměvě tom je chladný úsměv bajonetů, které arci *také* nemluvívají. Necht' učiní Češi návrh jakýkoli, *každý* se jednoduše odmítne. A ti lidé jmenují se stranou „liberální“, *německy* liberální!

O deutscher Geist, du grosser, weiter Sack,
was liesse sich in dich nicht alles stecken!

Možno, ba skoro bych ve prospěch humánnosti tvrdil, že najisto musí být lidé také skuteční na druhé straně, kteří by rádi jinak jednali aspoň v jistých jednotlivých pádech, kdyby se nejednalo o „disciplinu“. Jako je zde všechno přirozené zvráceno, je zde také zvrácen pojem *studu*, lidé se stydí za to, býti humánními. U zdravě cítících lidí bývá pravidlem, že chtějí vštípiti každému co nejlepší mínění o sobě, že se jeví lepšími, než vlastně jsou, i naproti vlastní třeba rodině. Zde jsou jistě leckteří, jižto *jsou* lepší, než jak se jeví, ale — stydí se naproti své „politické rodině“ za lepší stránky své. *Hrají* jaksi v komedii úlohu „zarputilců“, proto také to, co většina činí, nemá *vlastního charakteru*, nýbrž jen režisérem přidělené *role*. Z divadelní pak praxe víme, že jakož herečky vždy líp hrajou, když se plakat jen *tvářit* než když opravdově plakat mají, takž herci že líp zas to dovedou, když se jen *tváří*, jako by se smáli. A proto také se zde těm pánům daří úsměch, ba i úšklebek velmi, velmi dobře.

Přirozený charakter je něco jiného než přidělená role, herec krále představující může mít důstojnost krále, nikoli ale *hodnotu* jeho, proto také nynější většina českého sněmu má důstojnost přidělené jí role, nikoli ale *hodnotu většiny*.

Co je nám to platno! Čechové nemlčí — „głucho wsziędzie!“ Ba i tam na tom presidiálním místě je „głucho“. Zvonek zazní jen tenkrát, když se poslancové příliš hlasitě — baví. Jak má také presidium nebýt němo, když tam sedí president, který slova českého nerozumí. Dole se mluví mnoho hodin, mluví se *jenom* česky a pan předseda neví ani, co vlastně se mluví.

Sedí tiše a klidně, nechá hučet řeči kolem sebe jako vodu, co je mu po jejich obsahu, on ví jen, že konečný cíl jsou volby do říšské rady, ku kterémuž účeli má po ruce majoritu, a když něco řekne, je to jen „offenbare Majorität“ a „offenbare Minorität“, a když se v tom splete, nu tedy to obrátí. Budoucně budem mít nejspíše předsedu, který neumí ani česky ani německy, to ale nebude zase nic škodit, jen když bude mít nějakou majoritu a vládou předepsaný cíl. Uznat se musí, že je Jeho Excellence muž salonní a že ani nezívá při té své dlouhé chvíli, kterouž ledaže přeruší kníže Carlos nějakou instrukcí nebo doktor Tedesco podáním šnupce. Když přece nastane nějaká práce presidentská, tu ovšem dokazuje pan maršálek pravdu slov, jakáž o něm pronesl Tagesbote, že totiž je mužem salonu. Salonního zvonku ano, presidentského ne!

Za to ale, že máme maršálka, který nerozumí česky, máme zas náměstka maršálkova, který česky také nerozumí. Když pak maršálek plave a neví sobě parlamentární pomoci, má velkou útěchu v tom, že podmaršálek také plave a také neví. Pan doktor Limbeck sedí nyní u vědomí, že vynalezl „cislajtánštinu“, velmi klidně v křesle svém a na stolku před ním nestojí více cylindr a nevolá víc své „pojd', pojd'!“ do ustrašeného ucha jeho. Panu doktorovi to musí připadat velmi komické, že v něm má být znázorněn „přechod k Čechům“. Když mu místodržitel předčítal slib po česku, usmál se pan doktor tak ironicky, ale tak, že bych —

Avšak — mají většinu, „offenbare Majorität“. Budou volit do říšské rady a s tím přece nesouvisí, aby se rozumělo česky nebo aby vůbec něčemu se rozumělo. Proto také je onen blbý návrh některé z těch vídeňských Press, aby němčina byla uznána za „výhradní jazyk sněmovní“, tak strašně nedůležit. Vždyť je většina tak jak tak oficielně hlucha!

Mosaika sněmovní

Povídal kdosi kdesi: „Poesie chodí po horách, historie po lidech.“ Třeba by v tom výroku bylo zrovna tolik nesmyslu co smyslu, vyplývá přece z jeho „smyslné“ stránky alespoň to, že oko sledující historii musí chodit také po lidech. A když chodí zde po těch pánech, kteří co majorita dělají nynější historii rakouskou, tu zpozoruje oko to, že nejsou to skutečně hory, nýbrž *jen* lidé, z větší části velmi slabí a malí lidé. I nejcitelnější blána oční může tu fotografovat jen obrázky malé, tím menší, že historisující většina ani se nenamáhá být opravdu trochu větší. „Já sobě z tohoto škandálu nic nedělám!“ pravil prý zpravodaj většiny, polykaje poslední kousek restauračních lahůdek. To je tuze významné. Tvrdili vždy, že jim náleží přednost kultury a především prvorozenství parlamentární; nyní prvorozenství to přepustili jiným za nějaký ten talíř z kuchyně sněmovního Jakuba, a kdo ví, jak je ta čočka k tomu ještě nadme! Byli spokojeni s tím, co jim panem Beustem dáno, totiž většinou a mocí, a slůvkem ani se nenamáhali, aby byli duševně větší. To prý pochází z toho, že Čechové mluví jen česky a většina ona ani česky nerozumí. Proč jdou tedy do českého sněmu, když ničemu českému nerozumějí?

Jen malé obrázky, jen lehké, maskované kontury à la Genelli, ani vynikající hautrelief ani basrelief. Levice byla jako mrtvá voda, bouř šla vysoko, dole sotva nějaké pohnutí. Bývalo tu jindy na levici živo, náruživě. Tentokrát však ani nejznámější virtuosové v škubání sebou nedovedli nic zvláštního, ba byli *skoro* tiši, což je dost. Ba i liberecký vlastimil pan Gross vypadal tak, jako by se mu bylo konečně dostalo dobrodinného soukenického kartáče.

Oko spočinulo jen na některých osobnostech nových a těch také nebylo mnoho. Především tu zajímal plzeňský mlynář p. Hýra. Seděl uprostřed plně natlučené lavice, skoro tak plně, jak bývá žurnalistická lóže. Nebozí žurnalisté! Musí ve sněmovně *pracovat* a k tomu účeli mají co nejnepohodlnější lóže.

A do těch lóží, poněvadž do každé se pustí jen pět vstupním pracně vydobytým lístkem vykazujících se žurnalistů, vleze bez lístků ještě po desíti nežurnalistů, a když nemají jinde lepšího místa, sednou si žurnalistům na záda. Kvůli tomu je venku strážný sluha! O málo líp dařilo se dole panu Hýrovi a bylo vidět, že jim na tom záleží, aby na žádnou stranu nevypad. Vždyť on by nevypad, sedí tak tiše a má tvář tak dobrou, tak nevinnou, ažaž nevinnou! Poslouchá všecko klidně a je patrné, že se všemu diví. Jak asi se ta dobrá tvář dostala tam, kde pan Kuh politiku svou zuří! O páně Hýrově otci, ryzém ovšem staročechu, vypravoval jistý sněmovník významnou anekdotu tu, že kohosi, kdo po německu byl dceru jeho oslovil, vlastnoručně z domu vyhodil. Už práchniví, co by ale řekl synovi, kdyby ho tam viděl sedícího na straně levé! Nemusil by snad dlouho kázat, neboť jeho syn vypadá tak poslušně a je skutečně poslušen i lidí zcela cizích! On by vstal a — sed by si jinam.

Pak tu sedí také rovněž dobrosrdečný p. Halbmeier, jehož obšírný zevnějšek zavalil komusi příčinu k vtipu: „Teď bych ale rád viděl nějakého *Ganzmeiera!*“ Pak tu sedí budějovický pan Rziha, druhdy hejslovan, nyní na hejslovany pěstě balící Urgermán. Pak — nu pak sobě k straně páně Kuhově přisedl nově již jen státní ministr p. Beust. Byl jen jedině schůzi přítomen, přijímal trochu poklon, pomáhal trochu verifikovat a dával sobě trochu smích českých poslanců do němčiny překládat. Pan Beust je již zestárlý, zcela zešedivělý, přítom ale dosti živý. Má zcela ten dobrácký výraz, jaký je údělem saského lidu, a člověk by ani nesoudil, že dovede být tak energický.

Přecházejíce k pravici měli bychom se zmínit o p. místo-držiteli baronu Kellerspergovi; pan baron je nám ale již z dřívějšíka znám. Zachovává úplně chladnost vládního komisaře, podepisuje úřední věci nebo sobě čistí nehty, mezitím co čeští poslanci čistí vládu.

Na pravici měli bychom míti as nejvýdatnější žeň. Je zde všechno nové, ale všechno tak mrtvé jako v nějaké manipulační kanceláři. Vynikavě prezentuje se nám zde jen kníže

Carlos Auersperg, pán hloučku slepě poslušných, a tedy také pán nynější situace. Kam dosáhne zrakem svým, tam hlasují jak on, kam nedosáhne, tam se jeho věrní někdy spletou. Proto také před každým důležitějším hlasováním musí šiky sám projít a určitou parolu rozdat, kteráž se také beze všeho přemýšlení přijme. Přijde-li na některého, jenž na to které ucho nedoslýchá, napíše mu parolu tužkou na papír a napsané pak zase s diplomatickou opatrností smaže. Běží často k maršálkovi s radou a poslouchá dosti pilně řeči českých poslanců, při čemž se klidné jeho tváři někdy arci přihodí, že nevypadá více „courföhig“. Takto nevím, koho bych ještě uvedl. Snad že ještě pana Kristiána Koce z Dobrží, jenž se zdá být humoristou strany své, a když divnou náhodou v sněmovně jednou jedinkráte jednohlasnost se objevila, dosti hlasitě zvolal: „A pak prý není tady svornost!“ Nebo snad že ještě pana probšta Padlesáka, jenž nejkrásněji ze všech sněmovníků umí smrkací šátek skládat a jím po obličejí přejíždět, nebo pana opata Zeidlera, který má tak dětinskou radost z toho, když s ním některý velký pán promluví. Co se natahal knížete Carlosa za rukáv, než ho tento představil státnímu ministroví! Vždyť je stár a dětinský.

To vše je málo, není ani hautrelief ani basrelief, jen tak hladký kámen, na nějž může vládnoucí ministr vyleptat, co se mu právě líbí. Feuilletonista má tu ale špatné žně a jsem rád, že jsem hotov a že poslanci vyšli při muzice, totiž při volání „slávy“. Galerie volala „sláva českému králi“ a byla vyklizena, aniž by byla dřív napomenuta. „I vždyť my už beztoho jdeme!“ volala galerie na maršálka. Jsem srdečně rád, že jdu také, a zavru se do nějaké poustky, abych se vehloubal sama v sebe a stal se zase nepánovitým, spravedlivým, nezuřivým a humánním. Německá kultura to všechno ze mne vytloukla a skoro pochybuju, že naučení německá úplně zase vytluku ze sebe ven. Důvěřuju jen v zdravotu své české povahy. Nikdo by neuvěřil, jak ta německá kultura člověka může znemravnit!

NÁRODNÍ LISTY 7., 10., 12. a 14. dubna 1867

VANDROVÁNÍ ČECHŮ „Z KNĚH“
TROCHU RADEMACHRIÁDY A TROCHU VÍC
NOVÝ DRUH SLOVANŮ
VE SVĚTĚ A U NÁS

△ V Praze 20. dubna.

„Mně se zdá, pane, že jste hlasoval proti straně české!“ podotknul kněhvedoucí jistého velkoobchodu pražského tyto dny pánu svému. „Ano, musíme hledět vyhladit a vytlačit Čechy odevšad,“ odvětil pán ve vznešené své ku-zdi-přitlačitelské pýše. „Možno,“ dí zas chladnokrvý kněhvedoucí, „že se vám vytlačování povede, odtudhle“ — a přitom ukázal na knihu zákazní — „vytlačili se alespoň už *všichni!*“ A pán měl ihned tak komicky dlouhý obličej jako druhdy vídeňský Schulz, když pronášel své: „Es fangt an recht g'mütlich zu werden.“

Ano, v Čechách počíná být velmi — *srdečný* život! Sousedé vyvyšují mezi sebou zdi a zazdíávají okna, přátelé se neznají a jdou kolem sebe bez pozdravu, krajan raděj sobě zajde do ciziny, raděj spokojí se s výdělkem o něco menším, než aby koupil něco od krajana. A k tomu ještě se pojí, že ti, jichž se škoda tkne, ani se tomu divit nesmějí, a těm, kteří zmíněným způsobem jednají, ani nejmenší viny vytknout se nemůže. Kupovat může za své peníze každý, kde chce, alespoň prozatím ještě, pokud nebude ouřadně nakázáno, aby Čech kupoval *jenom* od Němce. Komické je sice, diví-li se vyšehradský přítel můj, že na jistém *zeměpisu* ani není lze poznat, psal-li jej — katolík nebo nekatolík, ale velmi opravdova může být při jistých poměrech otázka, chci-li popřát někomu výdělek, zda je kupovaná mnou věc od politického mého přítele nebo zuřivého nepřitele. Naivní jsou ti pánové druhé strany až strach! Ani tu kupeckou zdvořilost nemají, aby českého kupce neuráželi i každou ceduličkou a „nótou“ svou, ani tu opatrnost nemají, aby se okázale nestavěli všude co nepřátelé české věci! Čecha vylučují z úvěru i z obchodní váhy, tvoří mezi sebou těsný výsadní spolek, jemuž se Čech ani přiblížit nesmí, kdekoliv se jedná o to, aby Čech byl „přistrčen ku zdi“,

pomáhají ihned strkat, až se jim hlava třese, a hned nato „rozumí se samo sebou“, že obmezený Čech ani sobě nevzpomene, že by snad k nelaskavým těm pánům mohl být nelaskav alespoň tenkrát, když se jedná o rozmnožení jejich bohatství, a tedy i prostředků, aby nanovo nabyli sil ku přitlačování Čechů ku zdi!

Hezky ty poměry nejsou, ani příjemny, a nejméně liberální a humánní. Ale jaká pomoc, *my* je neučinili, mezi námi neobjevili se první Rademacherové! My již často vídali, domáhající se svatých svých práv ve jménu liberálnosti a humánnosti, kdo zuřil v tom proti nám, my to vidíme nyní zas, kde jsme zas stlačeni dolů, „der Majorität beraubt“, jak Presse upřímně píše. Jeden z toho prospěch bude mít český lid přece. Historická česká nesvornost vnitřní jevila se také v obchodním světě tím, že stál český naproti českému kupci; nyní se sblíží a stulí k sobě. Na českém obchodníku nyní záleží, aby užil poměrů ve prospěch budoucnosti své, mnohé odvětví rozkvetě, které bylo posud zanedbáváno. Jsme zaplaveni na př. německou literaturou a *němečtí* kněhkupci v říši i *zde* z toho tyli; málokdo se *ptal* po těch německých kněhách, donesli mu je ale do domu, vnutili mu je. Český kněhkupec, tázán, proč nemá slovanských novinek na skladě, odvětil s rukama v kapse a „rovnodušně“ jako Finova milenka: „Když se jen málo lidí po nich *ptá!*“

Možno učit se od Němců čilosti obchodnické, možno ale učit se od nich i národní rozhodnosti. Je nejvyšší čas, abychom ve všem a všude měli na sobě ráz český, slovanský. Každá nehoda může se zvrátit na výhodu, tak i z nynějších nehod politických musí vyplynout výhoda ta, že přestane to jisté obojživelnictví, jaké se rozmáhalo. Již tvořila se v Čechách třetí národnost, „deutschredende Slaven“, jimž německá slovanožroutská žurnalistika skoro přeje. Že se tvořila, ba ještě tvoří, toho důkazem vám může být skoro každá ouřední cedulka české obce pražské, podepsaná Novotnými, Nováky a jinými Urgermány. Je ještě mnoho lidí, kterým schází živost přesvědčení, zápal i důslednost!

Jsme zavřeni v železném kruhu záležitostí domácích, při-

poutání k hroudě, a venku ve světě je tak živo a čilo! Jedna z největších udalostí našeho věku, nynější světová výstava pařížská, stala se již skutkem, pro nás ale jako by nežila. Jen běžně čítáme zprávy o ní v cizích časopisech, díváme se na ni cizími skly tendenčními, pomocí jichž lze se nám domoci objektivních vědomostí jen o tom, kde která restaurace na výstavě stojí, která je lacinější, kde lze pít čaj po čínsku a kde po rusku. Také jsme se již dozvěděli, že ruský oddíl výstavní leží naproti italskému a vídenští feuilletonisté odmítají ve jmenu italských Venuší zhotovených z mramoru nebo i sýru pyšně důminku, že je Venuším příjemno čichat ruskou juchtu. Zato se dozvíme bohdá víc o ethnografické velké výstavě moskevské. Je to podniknutí rovněž obrovské jako to podniknutí Napoleonovo. A tím nabývá významu pro nás co největšího, že tu bude první praktický obraz součinnosti *veškerého* národa slovanského! Nepoznají-li Slované ani na této moskevské výstavě, čím vlastně jsou, nuž tedy toho nepoznají tak brzy.

Venku ve světě je živo a čilo, my ale sedíme přikováni za svými redakčními stolky, jako bychom hodně přispíšiti sobě chtěli a užítí hleděli u těch stolků, čeho jsme ještě neužili, než — —. Povídá se všude najisto, že slavné soudy hodlají dát českým žurnalistům vagace. My tomu nevěříme a tváříme se, jako bychom o vagace ani nestáli; pracujem tak pilně, že ani první doopravdy krásný den jarní není s to nás z domova vylákat. Co jsme sobě ve větrnatých bouřích a blátech posledních dnů napřáli konečného příchodu jara, a nyní, když rozsvitne, jsme zamračení a bručíme: „Ale pálí to slunce nepříjemně!“ Voláme na jaro „A co teď?!“ — jako by to dobré jaro bylo dualistickým ministrem! Čímž ale nechci říci, že dualistické ministerstvo je snad rakouským jarem!

△

Lidstvo se tak rádo baví. Skoro vše musí mu sloužit za podnět, záminku, příčinu, aby se bavilo. Ba lidstvo tobě i sobě dokáže, že se bavit nejen může, nýbrž přímo *musí*, — a má pravdu: strom musí také kvést, a k tomu ještě kvést pestře! Jako strom užije každého svitu slunečního, také ale každého pršku dešťového, takž lidé užijí žalu i blaha, aby se smáli, si zavejskli, zpívali, tančili, což dohromady nazývá se bavením. Když se dítě narodí, je hostina, když dorostlý zemře, tančí se — radost se vyzpěvuje a žal se odzpěvuje. Před válkou zpívá se z chuti do boje, po válce zpívá se z radosti, že je po boji. Hudba přehluší strach před blížícím se morem a za odcházejícím morem zazní ihned posměšná píšťala. A když není prážádné jiné zevnější příčiny, sáhne se ku změnám přírodním. Příchod i odchod zimy, příchod i odchod jara stejně se slaví po celém světě a u všech národů, stejně co do veselí, rozličně jen co do zevnějšího způsobu, řídícího se dle názorů lidu, dle dávných zvyků i dle zvláštních přírodních poměrů místních. Ze zábav přírodních povstala daleká většina slavností národních, jen málo jich váže se na udalosti historické.

Jakmile kruhy vytvořují se vyšší, které přejí zábavě již rafinované, obmezují se národní slavnosti na ty třídy nižší, jež se honosí krásným názvem „lid“; konečně ale i lid vzdaluje se trochu přírody, prosáknut jistou rafinovaností, nehledá více způsobů zábav zděděných, obmezí se na pouhé naznačování, „markování“ národních slavností svých, až konečně tyto zcela zajdou. Proto ovšem *zábava* ze světa nemizí, stává se jen jinou, nepoutá se na oprávněné doby jisté, nýbrž rozkládá se přes klopot a práci celého roku, takže každý den nebo alespoň každý týden má něco svého. My Pražané, ba skoro možno vyjádřit se šíře a říci my Češi, že jsme právě nyní as v té době,

kdy „se radost rozkládá“. Všimněte sobě jen těch prvních jarních slavností národních, Slamníku a Fidlovačky, v nichž druhdy Čechové slavili vyhnanství zimy a Pražané nyní slaví vyhánění slavností národních. Je tím vinna kouskem nepříznivost historických dob minulých, velkým kusem ale móda všeho se zmocňující a pokrok vše měnící. I kdybychom my Čechové byli zůstali povždy beze všeho nátlaku a vlivu cizího, kdybychom se byli mohli národně vyvinout na čínskou bezstinnost, byly by se národní slavnosti přece změnily, společenské třídy a odstíny byly by se vyvinuly a slavnosti národní byly by se staly přec jen pouhými slavnostmi lidu.

Mnoho, ba velmi mnoho změnil na př. rok 1848, nezůstal bez vlivu ani na národní slavnosti Slamníku a Fidlovačky, tyto však utrpěly v podstatě své již dávno předtím. Jen nejstarší pamětníci vědí ještě něco snivého o době, kdy se na Slamník vrhala Praha celá. Jen ti viděli ještě sami, jak staří mladí, bohatí chudí, vznešení prostí táhli houfně i svorně za společným praporem, chci říct za obrovským, opentleným a pomalovaným slamníkem zavěšeným na obrovské tyči, již nést bylo výsadou hodného mládence a sprovodit výsadou hodné panny, jen ti viděli, jak se všech oken, kudy se průvod ubíral, místo hloupých koberců vlály „zcela rozumné“, třeba jen papírové slamníky, rovněž opentlené a ozdobené postavami mládence a panny, jimž se říkalo „dědek a bába“, a jen ti viděli dále, jak opět a opět slamníky vítavě se kolíbaly nad branou, po stromech za branou, po střechách v Bubenči. Znáám jednoho — ale jediného stařečka, který umí ještě řeč „tlampačskou“, jakou shromážděnému lidstvu vykládal, „co je slamník a co jsou lidé“. Slamník byl všecko a lidé nic, pranic, lidé sobě musili tedy všecko nahradit u piva a muziky, a také si to nahražovali, až se jim radostí oči jiskřily. Tenkrát byli v blízké oboře ještě chování tuři, kteří z veliké nelibosti nad lidským jekem a chechtem mísili své nekultivované zvuky do výskotu toho, a Němci říkali proto tlampačově řeči „Ochsenpredigt“. A Němci byli velcí páni a čeští velcí páni řídili se dle nich, posmívali se tlampačům i slamníkům, komedii i tanci, nebavili se s sebou, nýbrž jen se dívali

s takým jistým poloúsměškem, „jak se ten lid baví“. Bavení vždy více ubývalo, dívání zato přibývalo vždy víc a víc. Dívání ale dlouho netrvá, jak známo, proto také „páni“ nezdrželi se ani dlouho v Bubenči samém, odebrali se hned do parku a tu se procházeli, projížděli a propomlouvali do syta a do hladu. Šli pak k večeri domů jako z procházky všelijaké, nikoli jako ze slavnosti národní. Horšilo se to ale dál. Ves bubenčská proměnila chatrče své skoro na samé pyšné vily, mezi nimiž je vlastnímu lidu ouzko. Zábavy scvrkly se na komedii a kukátko, lid scvrknul se na děti a páni — ti již sobě Bubenče ani nevšímají a jedou ve vlastních koláři nezaplacených vozech nebo najatých fiakrech hned přímo do parku. Zde zívají jeden na druhého neslavnostně jako jindy.

V Nuslích je těch vil ještě málo, parku tam není a cesta tam také není „elegantní“. To jsou příčiny, že Fidlovačka patří mnohem ještě více lidu než Slamník, ale skoro již také jen tomu lidu drobnému a malému. S ním pak jdou tam lidé hlavně pohlaví ženského a za tímto jdou zas lidé jiní. To již činí pěkné množství, k němuž se připojují pražská kvítka, rozdílní „přátelé frmolů“ a konečně ti, kteří mají komické předsevzetí, že budou „studovat lid“. Diváků na zábavu bylo by dost, ale zábava je jen fermež povrchní, nevyvine se z vnitra — lidé se nebaví. Jak praveno, elegantní svět tam nepřichází. „Jdete na Fidlovačku?“ ptá se jeden „pán“. — „Cožpak jsem ševcem?“ táže se uražen druhý „pán“, kterému by ostatně neškodilo, kdyby se byl alespoň ševcovství dobře naučil.

△

„Věčná láska“ — „věčný mír“, obé dokazuje, že člověk nemá ani pojmu o věčnosti, a je snad dobře, že ho nemá, žilť by jen ode dne ke dni. Věčný mír uzavírá a zpečetuje se právě tak jako věčná láska, jenže ne s aparátem tak jednoduchým a ne tak často; avšak mezi podepisováním a pečetěním rostou již ty nehty, které ty věčné svazky dojísta brzy dost rozederou, u míru i lásky. „Poměry“ se jinačí a rozvinují, změna všeho je přirozena, není tedy divu, že nemá věčnosti, co smrtelný člověk páše. Vloni zrušen jeden starý věčný mír a uzavřen jeden nový věčný. A letos již není človíčka nazývajícího se „politikem“, který by neprál a nepsal, že zanedlouho vezme jiný věčný mír zase bídne za své. Budem-li my zapleteni v to, posud nevíme, alespoň sobě toho jistě nepřejí ty kraje posud zdupané a plnými hroby proryté, ty rodiny starající se o syny mrzáky, ten lid zbědovaný, v přítomnosti zchudobnělý, do budoucnosti beznadějný. Avšak nechť nejsme bezprostředně strženi v ten krvavý rej, nechť bouř se vychrlí jen na kraje vzdálené německé a francouzské, prostředně nás válečné nehody přece chytí železnými kleštěmi i urvou nám ještě kus ze zbylého suchého chleba. Evropa splynula již dávno v hmotných zájmech svých, a co stát neb národ jednotlivý činí, tím získají neb trpí *všichni* kompaňonové. Utrpěli víc posud, než získali, a firma Compagnie Europe je blízka úpadku.

Právě máme nové zase platy nepředvídané, obrovské, a vinu jich nese — evropský *pokrok*; jaká to ironie! Může-li vůbec něco nás o tom potěšit, je to zlomyslně konstatovaná pravda, že Rakousko nějakým pokrokem na žádný způsob vinno není. „Vina“ pokroku je na Prusku. Prusko vloni ukázalo, že je daleko před ostatním světem v užívání zdokonalených pro-

středků válečných, a ostatní ten svět namáhá se nyní, seč jest, aby se nepral méně vzdělaně než Prusko a aby se mu říci nemohlo, že při zabíjení a mrzačení lidí ještě užívá snad starého copu. Avšak chvalitebná snaha ta stojí mnoho peněz. Lidé *počtáři* vypočetli, že těch deset tisíc děl a těch 3 200 000 ručnic, které se nyní v Evropě na nový způsob předělávají neb zcela nově zřizují, vyžaduje náklad půl miliardy čili pěti set milionů franků. A počtáři *lidé* ihned zas vypočetli, že za tutéž sumu mohlo by se vystavět 10 000 škol nebo že by se mohlo 20 milionů dětí po deset let zdarma vyučovat, nebo že by se mohlo 100 000 nemocných a práce neschopných po deset let živit. To by bylo zajisté již několik velmi pěkných způsobů užití peněz a věděli bychom takových způsobů ještě víc — když ale potřebujem těch peněz na zabíjení lidí! Arci, až ty peníze probijem a ty lidi pobijem, až tisíce rodin uvrhnem v zoufalství, až tisíce rodičů bude zbaveno svých podpor, tisíce dětí osirotí, žen ovdoví, mladých mužů zmrzačí: pak — nu pak bude některý kníže „slavnější“ a některý generál postupne z rytíře na barona! Možno také, že zvětší se některá země, do které nám nic není, *jisto* ale, že zvětší se naše bída, do které nám je tuze.

Basilejský časopis *Volksfreund* mluví o této žalostně zajímavé bídě a poukazuje k tomu, že těch 500 milionů ovšem není ještě všecko. Ano, kdyby to tou půlmiliardou bylo odbyto! Daleko, daleko víc než válka ssaje nás ten evropský „mír“, obrněný a ozbrojený od hlavy do paty. Evropa má v míru pro zábavu svou as čtyry miliony vojáků, ti stojí ročně 3000 milionů franků a mohli by, jinak zaměstnání, vydělat také 3000 milionů franků. Ztrácíme tedy v Evropě ročně bagatýlek šesti tisíců milionů franků, což dělá na jednoho „mírného“ Evropana dvacet franků a na rodinu pět hlav čítající, jež bývá zajisté velmi „mírumilovna“, tedy v „míru“ ročně *sto* franků.

To se netýká jednotlivé země, praví týž časopis basilejský, aniž jednotlivého národa, jenž snad právě válku vede nebo v míru více vojska udržuje. Týká se ho to ovšem nejvíc, ostatním ale přenechá toho také dost. Nechť kupujem zboží

z kterékoli země, v ceně zboží toho již je také zahrnuta částka vydajů vojenských země té cizí, a co prodáváme sami, nemá pak zase odbytu tam, kde jsou vyssáti válkou nebo vůbec vydaji vojenskými. A rovněž jako na všechny země, tak se vše rozděluje též zas na všechny stavy, jenže nejvíc zas všeho dostane se těm „blahoslaveným, jichž jest království nebeské“. Pracující třídu zasáhnou nejjistěji daně peněžní, jako ji zasáhne nejjistěji daň krevní. „Hospodský odvádí sice úřadům daň z výdělku, kapitalista daň z příjmů, v skutečnosti ji ale platí onomu host a tomuto ten, kdož vůbec kapitálů potřebuje. Pracovníká třída nemá ale již žádnou třídu pod sebou, které by mohla ještě něco přenechat daní. Rodina pět hlav čítající platí prostředně svou evropskou roční dávku jednoho sta franků tím spíše, čím níže stojí a čím více měla by potřebí, aby víc vydělala a méně potřebovala.“

Z toho musí vyplynout všeobecné zchudnutí, půjde-li hospodářství vojenské v Evropě podobně dál. A půjde dál? Vojáci arci praví, že *musí* dál tak jít, státníci praví, že *totéž možno*, přírodní zkoumatelé lidstva a lidských povah praví, že boj a válka je věcí přirozenou, kteráž tedy nikdy nevyhyne. Snad ale není potřebí, abychom se pořád a *pořád* prali, zabíjeli, mrzčili a olupovali! Dejme sobě alespoň na nějaký čas pokoj! Jsme jako Douchovi žebráci, kteří na hřbitově dají se do pračky a poslední hadr se sebe drou!

VESELE SE BIJEM V PRSA
IRSKÉ PARALELY
BOHEMIE KONEČNĚ NĚCO TUŠÍ
BOHATÁ DOBA — VELKÉ UDALOSTI NAŠE
NEBEZPEČNÝ MĚŠŤANOSTA

△ *V Praze 27. dubna.*

Brzy budem již jako onen hříšník, který stoje opět před assisemi a interpelován předsedou trestním, že je tak nenapravitelným a byl již tak mnoho a mnohokrát trestán, odvětil samolibě: „Ano, jiný nemá ani tu šikovnost. Když mně vrzají boty, vrzají samé přečiny, a když obědvám, páchám zločin, — to je dar boží!“ My Čechové můžem již také čapku si posadit fešně stranou, přihladit sobě samolibě vlasy a ptát se světa cynicky: „Kdo je šikovnější než my?!“ Nebožtík král Richard III., dramatisovaný vejlupek vší špatnosti, zaklepal by nám na rameno a řekl by: „Líbíte se mi, hoši!“ Ale my jsme také! Přestupky a přečiny počítáme již jen jako sazeč své „n“, totiž hned po „tisících“, a zločiny — nu ty jsou sice něco, ale jen takové něco, které se samo sebou rozumí. Řekne-li redaktor: „Mám takhle mezi třicíci a čtyřicíci procesy“, odvěti se mu rovnodušně: „Ale? — Nu ovšem!“ A rozprávka je v koncích, musí se začít o něčem novém, podivnějším, na př. o nových bramborech. Již teď zase pácháme něco. Někteří Čechové chtějí nyní, když Presse nechce, do Moskvy na výstavu národopisnou, to prý je zločin. Možno, my tomu nerozumíme, my tomu i věříme, neboť víme, že je zločinem, ať děláme co chcem. Když pojedem, spácháme zločin v Moskvě, když nepojedem, spácháme nějaký zločin v Praze, naše existence vůbec sama již zločin, co tedy dál? —

Je v tom kus poesie! Co do zločinné bohatosti nevyrovná se nám žádný národ na světě, je vůbec jen jedinký, který je hoden nám alespoň řemínky rozvázat, a to je národ irský, jak snad známo. Také v jiných věcech je jistá podobnost. Kdosi napsal o Irčanech: „Každý druhý člověk je žebrák, každý třetí poeta, a má-li být nějaký Irčan upečen, najde se ihned jiný Irčan, který je ochoten točit rožněm.“ My se pečem po-

řád a těch ochotných přátel a krajanů máme dost k otáčení rožně, ač je jich přec již o něco méně než dřív; kdybychom ale byli náhodou v rozpacích, pošlem jen do některé vídeňské redakce, při čemž ovšem trpěti musíme, aby sobě praktický přítel žid na tomtéž ohni upekl svůj beefsteak. A co do „poetičnosti“ — vždyť jsme Slované, u nichž je poesie doma. Poetičnost je údělem slovanského lidu tak všeobecným, že těžko vyniknout jednotlivci ještě výš, odkudž ten relativní nedostatek poetů velkých. Jsme poněkud v tomtéž poměru, v jakém nadšení básníci „časoví“, kteří, když nastávají vykyžené ty doby velkých převratů, náhle umlknou; v době, kdy je každý dřevoštěp homérských činů schopen, a tedy sám vtělenou poesíí, sám poetou, není třeba zvláštních „básníků z boží milosti“. Máme v tom velké pohodlí, „nám pje lid“. Ano ta poetičnost je tak mocna, že se jeví mocným proudem i u Slovanů poněmčených, a právě nyní chválí sobě literární časopisy německé zase Slezsko, že je v něm pro poesii „ausnehmend viel Neigung und Begabung“. A co se konečně té třetí paralelní stránky týče, totiž „žebráctví“, — nu *tu* přece nemusíme teprv dokazovat, zde přec nemusíme teprv jako svatohorští žebráci nahotu svou ukazovat v slunci! „Blýští se“ sama a všude. Bohemie ji viděla i na národní slavnosti v Nuslích a tentokráte měla Bohemie pravdu, trpkou i svatou pravdu. Nouzi tu bylo vidět věru ve všem. Polovice lidstva chtěla sobě něco vydělat a dostavila se s krámky a košíky, nevydělala ale ničeho. A za každým krokem žebrák, na každém kamenu mrzák, za každým flašinetem nebohý zestřílený voják z loňské vojny. Jak nemá být na národní slavnosti vidět bídu, když bída je na celém národu! Taková bída ale neroste za rok, nybrž za dlouhou řadu let, a v Rakousku, kde se vlády tak rychle střídají, také teprv za dlouhé řady vlád, a ta milá, drahá Bohemia velebila všechny ty vlády, vyjma jednu jedinkou a velmi kratičkou, a byla po všechna ta leta zhoubného hospodářství nadmíru spokojena!

Lidé ale slibují, že bude ještě hůř. Ještě nevíme, bude-li to stát zase vlastní krev a vlastní oudy, ale bude vojna, bude a také již víme částečně, kdo tam na ni půjde. Půjdou na ni

Francouzi a Němci a jsou prý již dostatečně připraveni. Vy-
chvalují, že mají dost času i srdnatosti, zbraní i střeliva, vojsk
i generálů. To je rámusu! My máme také dost generálů, ale
to není žádný důvod pro vedení války, jak se již dost často
dokázalo, a protož račiž nás nebe milostivě nechat na pokoji!
Živo bude ovšem, novinek dost a dost, to ale není žurnalis-
tovi co člověku pranic platno. Pod svícnem bývá tma, praví
se, a to znamená, že novinář neví nikdy nic nového, neboť
to, co je dnes obecenstvu nové, věděl již včera. Ostatně ne-
potřebujem ciziny, máme velkých udalostí doma dost. Či není
udalostí na př., že máme novou českou historickou operu?
Jaké jsou to mohutné tituly operní, Švédové v Praze, Bra-
niboři v Čechách, Templáři na Moravě, — nikdo ne-
vymluví českému obecenstvu, že zakrátko uvidíme ještě
„Čechy v Moskvě“, kterážto ryze původní a slovanská opera
bude alespoň pro *nás* velmi vesela. A či není velkou udalostí,
že titíž lidé, totiž němečtí naši krajané, kteří smáli se přiro-
zeně se vylévajícím českým adresám důvěry k sněmovníkům,
strojí sobě nyní uměle po nás takové adresy a že „kučíruje“
nyní pan Herbst po německých krajích s podloženými koňmi
i podloženými zpěváckými a jinými demonstracemi, ač neměli
jeho stoupenci dost výsměchu pro každou nepodloženou de-
monstraci českou? A nebylo udalostí velkou, že dostal každý
měšťan medaili, a nebude rovněž velkou, že sobě měšťané ti
postaví sami také pomník? Jisto jest arci, že opět a opět něco
přitom s české strany „spácháno“, a tentokráte prý to spá-
chal sám pražský měšťanosta, mluvě při slavnosti *jen* česky,
což je hrůza! On za to nemůže, jeť synem národa par excel-
lence zločinného, a má tedy „vnitřní pud“. Bylo by ale za-
jímavo, aby nynějšímu našemu měšťanostovi učinili takhle
proces pro subversivní tendence!

NÁRODNÍ LISTY 28. dubna 1867

„Výstava národopisní v Moskvě vypadne skvěle. Rozvine velkolepý obraz Slovanstva plný pestrosti, otevře rozkošný pohled na krásnou rozmanitost kmenů, od štíhlého syna Černé Hory do ramenatého kolosu severního, od plavého obyvatele Visly do osmahlého Bulhara makedonského. Velký arcí obraz velkého národa! Vzdor kráse své byl by ale přece k žluči, kdyby měl zůstat osamělý. Nutno, aby o polovičku menší národ německý způsobil sobě obraz podobný; nebude sice ani čtvrtinou tak krásný, to se ale odelže. Také to se může odelhat, že německá výstava není *první*, k tomu bude již jen o něco málo více drzosti třeba. Není-li ještě rozhodnuto, ve které německé metropoli bude umístěna, doporučuji snažně Erfurt, město zahradnické. Pole jsou tu dokola samá vonná květina a libý zápach jich nepřemůže ani německá národopisní výstava. Jiné město by to nevydrželo.

Hej jaká to bude velkolepost a krása! Jak zajímavé studium, kolik tisíc pikantních jednotlivostí! Zvláštní komise procestuje Štýrsko a vybere nejzajímavější krky, nejméně jeden mužský a jeden ženský, aby bylo vidět, že co do krásy není mezi pohlavími vlastně rozdíl. Kdo se cítí, může se přihlásit sám; na vole *pod* půl centu se ale ani nereflektuje. Aby se vybrané exempláry při své kráse udržely, budou drženi při stravě domácí, nesmějí požívat než sýra a zapíjet než vody jodové. V přihrádce vedle budou se národní hrou svou, důmyslným cucáním prstů, produkovat solnohradští zákrslíci, členové ryzích kmenů „trotlů“ a „kretinů“. Na paličatých hlavách jejich pozná výtvarný umělec tvar hlínové koule, již sochař na tyčku nasadí a z níž pak teprv pracně a uměle tvar lebky lidské vyvede. Jižní Bavorsko zašle několik národních břichů svých, pravidlem tak velkých, že výminečné břicho nebož-

tíka Veselého z Josefova musí se vedle nich jevit ještě k tomu co výminka velmi malicherná. Aby každý jednotlivý ten sud-člověk vyniknul ještě víc, budou kolem nich pomocí sochorů a berlí pomalu sic, ale pravidelně a důstojně kroužit severobavorští „šantalové“, exempláry zachovalého to a hojně se plemenícího kmene „klumpfüssů“. Přejít od vynikajících tělesných zvláštností k duševní bezmyšlenkovitosti a přirozenému hrubství budou tvořit tvarohoví Švábové, kteří dle tvrzení některých učenců sice lidského masa více nepožívají, zato ale dle Gartenlaube děti své stále ještě prodávají, snaží se, aby v ohledu tom dosáhli kulturní výše některých nižších kmenů středoafričských. Jimi se zakončí první oddíl.

V ostatních oddílech bude znázorněno znenáhlé stupňování až na skutečné lidi, pocházející z krajů dříve slovanských, nyní ale poněmčených, a pak zas znázorněno znenáhlé sestupňování až zcela dolů, kterýž dolík vyplní exempláry páté čtvrti pražské, moravští „Mérišrové“, polští arendáři, faktorové atd., připomínající tváří svou kraje velbloudů a dechem svým česnek obecný, *allium sativum* (Linné), snesitelní jen tenkrát, když se k nim připíjí trochu ruské kořalky. Není radno k nim přistoupit, neboť snadno postříknou vás šťávami z pouhé zlomyslnosti. Co do toho stříkání jsou horší než kolčava a než krysa pižmová; stříkají ze všech kožních otvorů. Rozumí se samo sebou, že nelze vypočíst všechny kmeny, „kdož zná ty kmeny, vše ta jmena!“ Kdekoliv je jeden jediný Němec, je také německá půda a ta musí být reprezentována. I přijdou ze čtvrti newyorské, pověstné tím, že se v noci potřebuje v ní mnoho plynu a ještě víc policajtů, i přijdou z vesnic vokol Paříže representanti těch, jimž kulturní pud nedovolí, aby trpěli na pařížských ulicích smetí a v pařížských kanálech bahno. A přijdou z předmoří i zámoří, od ledů severních i jižních, přijdou se všech stran, odevšad, — výstava ale musí být v Erfurtu! Musí tam být tím spíš, že k doplnění obrazu přijdou také třicouloví švábové ze sedmihradských pekáren a obrovské krysy čili německé myši z australských pralesů, vůbec všechna ta jejich čistě národní zvířátka, zcela samostatně vychovaná a odkojená

pak ale do světa vyslaná, aby lidi žrala a půdu připravovala.

Rozumí se samo sebou, že obraz *duševní* stránky bude ještě zajímavější. Budouť tu obyvatelé Elzasu a Lucemburku, jimž se teprve dokazovati musí, že jsou Němci; přijdou obyvatelé z oněch pobřeží, kvůli kterým musily se dát zvláštní zákony, v nichž se jim teprv dokazovalo, ale nedokázalo, co je majetek a že je majetek i to, co plave v loděch. Budou tu disciplinovaní mazači a otloukači z Hessenska, budou také učenci z Meklenburska, vzdělaní národní učitelé, kteří umějí i číst a psát. Budou tu špekulanti z Wiesbadenu, Homburku a Baden-Badenu, kteří špekulují na kapsy svých bližních bez ohledu na to, že se mnohý jimi obraný zastřelí; budou i jiní špekulanti odjinud, kteří jsou bez ohledu na to, kolik jich sami zestřílí. Budou tu lidé dorostlí, kteří neumějí vzít pero ani do ruky, a zas nezralí kluci, kteří za krejcar od řádky píšou nejdrzejší a nejzločinnější lži. Budou tu všicci i odevšud a erfurtské záhony zamrví se na dlouhá léta.“

Aby takhle to vše o zamýšlené jakés výstavě německé bylo se napsalo u nás nebo v kterémkoli časopise širých slovan-
ských zemí! *O nás ale psali tak, o slovanské výstavě mluvilo se tak bídne!* Cestou, již nám vídeňská žurnalistika, tento výkvět německé vzdělanosti, ukázala, nechali jsme se tuto nějaký kousek zavléci. Chtěli jsme jim podat zrcadlo. Avšak ani o krok dále a honem k umývadlu! Odpusť nám, pane, že jsme byli chvíli po německu vzdělaní, třeba to bylo strojené, víc to přece neuděláme!

NÁRODNÍ NOVINY 3. května 1867

A P O T H E O S A Š T Í R A — Z K O N C E R T U Z V Í Ř A T
T A J N Á R E V O L U C E — P O H Ř E B H U M O R U
K V Ě T E N Č I Ř Í J E N Č I L I S T O P A D ?

☞ V Praze 4. května.

„Nečiň se Štírkem,“ poučuje Dalimil, avšak přitom cituje Dalimil hned, že to „baby říkají“, a pak byl Dalimil aristokrat a já jsem demokrat a co do kronikářství jsme s Dalimilem nerýmující se soupeřové, a proč — dobře jste měli, že jste mně dali štíra co feuilletonní erb a znak! Každý štír je feuilletonistou a každý feuilletonista atd. Oba žijou skrytě, jeden pod kameny, druhý pod čarami, oba mají mnoho očí, mnoho noh, vůbec mnoho článků, a když píchnou, píchnou mrštně a zapouštějí do rány jen málo jedu, ale ostrého. A když se z jizlivých svých zásob vystříkají, dostačí oběma jediný den, aby nabrali zásob nových. V dobrosrdečných Čechách není pro ně ovšem příliš příznivé půdy. Ano český hospodář má pravou aversi proti štíru, třeba by tento byl na samém nebi, a když slunce do znamení štíra přijde, bojí se hospodář tuze o svá telátka, jichž by pak za žádnou cenu neodstavil. Má pravdu; těm měkkým zvířátkům, v nichž viděl básník Geibel „obraz nevinosti“, perfidnost štírů stává se často nebezpečna. Věru že také těm telátkům, která se sama veženou do veřejnosti, když právě na našem podnebí časopiseckém bude panovati znamení štíra, povede se zde rovněž nepříjemně, ač jsou-li *telátka vyslovená*. Skutečným lidem štír mnoho neuškodí, těm sám poskytuje léčivý ihned zase olej.

Vehnali se již někteří, ale omylem pouhým měli jsme ty písálky proti moskevské výstavě za Geiblovy obrazy nevinosti. Je to zcela jiný druh, druh připomínající domácí život v pravlasti za Gangesem. Jako nám evropským synům je kokrhání kohouta znamením blížícího se jitra, takž bylo himalajským praotcům takovým též znamením hýkání osla. Pravěké upomínky udržují se stále, vyrážejí vždy občas znovu na povrch. Teď na př. blíží se slovanské jitro a bdělí oslové

již na ně křičí. Věříme, že to znamená neomylné. Škoda ale, že v směsici přírodních hlasů nelze každý jednotlivý hlas hned přísně určit! Tak by bylo zajisté zajímavé seznat to zvíře, které nyní do světa zvolalo: „Na venkově českém je velké jitření následkem štvavých článků českých časopisů.“ Ono to zvíře i telegrafuje, ano chodí snad i po Příkopech — a Pečírka ho posud přece ještě nepopsal! Když ani domácí zvěřenu neznáme —! Ale je to krása telegramu a krása zprávy! Vždyť nás to české vzbouření samy překvapilo! Vždy jsme mysleli, že Praha a venkov stojí věrně a upřímně při sobě, a teď nám náhle dělá venkov za zády revolucí a ani nám o tom neřekne. To není věru hezké, vylučovat někoho z toho, když „lid se baví“, jak Thiers lakovaně se o revoltujících právě Pařížanech vyjádřil. My myslíme, že je na venkově českém až hrůzno-smutné ticho, a zatím prý tam hlasitě bouří vášně; my myslíme, že když někde na českém venkově zvonek častěji než jindy zazní, zvoní to hrany těm, kteří hlady umírají, a zatím prý to bije na poplach! Nemůžem ani po planině zákona dál a zatím jsme se prý dostali již přes Rütli vzpoury, aniž bychom o tom věděli. Možná, že jsou již kraje vojskem obsazeny, že je tisíce zajatých, že jsou kupy mrtvých, — do veřejnosti nedostaly se bohužel posud pražádné zprávy, ba ani žádná ta kratičká úřední o tom „jednom padlém kozáku“ nebo o tom „šimlu u Broncelu“. Nejspíš že nadzminěný telegrafující živočich není na „kriegsschauplatzu“, nybrž že někde klidně sedí v páté čtvrti pražské, zanášej se dopoledne dohazováním zpěvaček a baletnic k divadlu a odpoledne dopisováním do Presse.

Ano, zvonky znějí po venkově, ale vyzvánějí bídu, vyzáb-lou, ukrutnou. Není tu irských komplotních fenianův, ale je irská bída a jako z Irska putují také z Čech tisícové a tisícové, aby v nejisté dálce hledali skyvu chleba. Vskutku, má to něco tuze — tuze revolučního do sebe. Jaké jsou to zlé časy! Jen satira, ale již ta nejtrpčí, má právo své, humor je dávno již gilotinován, zmizel z českého života jako mastná oka s hubené polívky českého lidu. Rád bych viděl nyní českého humoristu! Jeho vtipy by byly jako vtipy hladovéhoho

bajazzy, jemuž dítě právě umřelo a žena k smrti stůně. Jeho úsměch by byl předepsaný úsměch baletnice, která sobě byla právě nohu zlomila, jeho oko by „zářilo“ Juvenálovu bolestnou „šestou“ satiru „o úpadku Říma“, jeho tvář by byla tváří nevěstky, vyssátou a nalíčenou, naladěnou k zoufalosti, a přec ještě k „slastem“ zovoucí. Protivná tvář, protivné oko, protivný úsměch, protivný humor, který by vykoktaným vtipem nás přivedl k pláči! Dejme mu almužnu, než začne!

Pryč s humorem, sem se satirou. Když již vaříme pouze z vody a bez mastnoty, dejme si alespoň kmínu a soli. Pryč s humorem a sem — se štírem! Není sice ještě říjen, kdy slunce vstupuje do znamení štíra, není ještě ten měsíc „Šimona Judy“, ve kterém kázáno národní pravidlo „Biče schovejte, kyje řezejte, rukavičky vyndejte“, — ale zima je rozhodná. Či není říjen, když je již listopad? Podzimní bouře odvály nám již celé větve do dálky a doma se naše nohy brodí v listech spadlých s národního kmene!

NÁRODNÍ NOVINY 5. května 1867

MASTNÉ SNY A GEOLOGICKÉ PROBUZENÍ
OBEC, P. STEFFEK, PŘESTÁRLÉ SBORY
NOVÉ MUTOVÁNÍ — Z ŘÍMA

☞ *V Praze 11. května.*

Krásným naším jazykem českým píšu znamenitou větu: Čechy jsou země krásná, bohatá. „Je to pravý šmukkastl,“ řekl o ní Pohl, jenž učil císaře Josefa češtině tak obratně, že se tomuto až znechutila. Máme všechno: zlato, které už není, stříbro, kterého nikdo nespátřuje, uhlí, které je drahé; máme mnoho uvnitř země a na povrchu země ještě víc: mnoho řek, které nejsou upraveny, mnoho lesů, které jsou vymýtěny, mnoho masa a chleba, kterého je ale přece jen málo. Máme nejvíc rekrutů, největší daně a nejlepší státní návladní, jen sůl a petrolej nám posud scházely. Ovšem, soli jsme si mohli naplat, mnoho-li jsme jen chtěli, s petrolejem byly ale obtíže. Vtom našla náhle děvečka v Kasejovicích mastnou vodu a učenci našli v mastné vodě petrolej tekoucí v pramenu „na prst silně“. Prožluklý všetečný prst! Kýval luzně, zavedl Kasejovické do maléru. O českém petroleji ihned znalci usoudili, že je velmi rafinovaný; nemýlili se, měl rafinement až židovské! Vysvětlilo se, že vytekly židovi petrolejové sudy, petrolej probral se matičkou českou zemí do sousedního sklepa a pomastil zde děvečku. Žid mlčel, ale děvečka mluvila a radost z toho povstala velká. Noviny psaly, lidé jezdili, Kasejovičtí zamutovali pole vpravo i vlevo, byla velká slavnost, hmoždíře, družičky, zpěvácký spolek, ba i mohyla, do které se datum prvního kopání rýčem zaznamenalo, — a žid mlčel pořád ještě v jednotném počtu. Židé ale přijíždějící už nemohli mutovat a mlčeli ve množném počtu. Tu přijel konečně z Prahy geolog a ten jim řekl, že mohou do mohyly hned také vyrýt datum kopání posledního.

Všetečný geolog mohl zůstat doma, mohli jsme mít petrolej pořád ještě a teď máme jen pomaštěnou děvečku! Už v středověku to bylo uznáno a na slavných konciliích slavně stvr-

zeno, že geologie a astronomie jsou vědy pletichářské! My tomu nevěřili, teď to máme! „Kutiště svatožofínské“ v Kasejovicích už nekutí. Škoda! Těšili jsme se všichni, po celé zemi, v Praze právě tak jako v Kasejovicích. Viděli jsme v duchu, jak Kasejovice jsou velké město, jak v Kasejovicích je samý velkostatkář koupivší sobě nějaký „verfassungsfreundlich“ statek, jak v Praze je obrovský sklad, v němž se prodává český petrolej na prospěch českého Národního divadla, škoda o ty mastné sny! A co tu mohlo být nových daní, škoda! To máme z vědy! A pak chcem mít ještě zvláštní ústavy na pěstování vědy, svou universitu atd.! Nechme vše, jak je, nebudme jako ta lehkomyšlná děvčata, jimž nikdo nemůže dokázat, že „staré je dobré“. Řídme se dle krásného příkladu naší pražské obce, která, co se němčiny týče, zůstává při starém a i to nové přizpůsobuje starému; zřídila sobě nový hasičský sbor po staroněmecku, zřídila sobě také policejní sbor a všechny listiny, cedulky a ceduličky policejní, které jsme náhodou posud viděli, jsou německy. To se musí uznat. Velebme i pana Steffka, že nechce a nechce upustit od starého dobrého a nechce upustit od velení německého; nedivme se mu, že při hájení dobré své věci se rozčertí, vlastní „salon“ za exercírku má a místo „Galanthoma in der Westentasche“ — neelegantní párátko na zuby z vesty vyndá. Arci, sborům samým a trpělivosti jejich členů můžem se divit, jak chcem. Já na př. arcí nemohu pochopit, jak bych tu věc co většina česká neprosadil nebo jak bych vůbec ve sboru pak zůstati mohl; ale já nejsem ještě dost pokročilý, náležím ještě k těm, kteří by chtěli i českou universitu atd. Jsem také ještě příliš mlád naproti věkovitému stáří pražských ozbrojených sborů; těmto ovšem již dávno zašla chuť na nějaký krok ráznější. Jsou trpělivi jako beránkové a naproti svým pánům plukovníkům a majorům provozují trpělivost svou letos právě tak, jako ji vloni provozovali naproti Prusům. Jeden den sobě „nechali nechat“ pušky a druhý den sobě je nechali vzít, třetí den šli z rozkazu na strážnici, čtvrtý tam z rozkazu nešli a pátý šli zas. Dostali medaile a postaví sami sobě pomník, dalšího sobě nepřejí — nanejvýš snad ještě, aby jim unifor-

movaní kapelníci jejich složili nějaký pěkný „medailo-kalup“ a nějaký „pomníko-marš“. Nemůžem se na ně horšit, neboť oni jsou „qua-militares“, a my bychom as divně se dívali, kdyby čeština měla být někde jen „qua“.

Nejsme přec všude tak nešťastní jako v Kasejovicích! V Prozatímním divadle jsme našli něco, co proudí vydatněji než „na prst“ a co je již tak rafinováno, že se divíme. Je to nový dramaturgický talent, bohatý a lesklý. Abychom alespoň negativně vyznačili, čím je Bozděch, spisovatel Kotilionův, pravíme, že je tak asi desetkrát víc než Duffek čili Rosen, spisovatel „Saurů“. Duffek se dal k Němcům a uznávají ho tuze v nynější chudobě své; Bozděch píše již zase na nové veselohře české a získá sobě ve slovanském světě jméno veliké. Na talentu Bozděchovu můžem zamutovat volně a široce. Geologů se tu nebojíme.

Když už jsem v sdělování potěšitelnějších zpráv, sděluju také, že bylo v Římě jmenováno dvě stě a pět nových svatých. My „mladočeši“ máme radost, že je nyní také v nebi „mladá“ strana.

NÁRODNÍ NOVINY 12. května 1867

NECHTE MNE MLUVIT!
VÝROČNÍ RADOSTI — VENKOVANÉ
MĚLI NĚCO RADOSTI, ALE MY VÍC
FINANČNÍ OPERACE — SIBÍŘSKÉ POČASÍ
O NĚMECKÉ VĚRNOSTI

☞ *V Praze 25. května.*

Světová výstava, národopisní výstava, Paříž, Vídeň, Záhřeb, Petrohrad, Moskva, všechno, celý svět, jenom ne Praha — leda v dopisu z Rus, a ne Čechy — leda na vandru do Ameriky! Prosím vás, pamatujte přece také trochu na sebe, na nás, vždyť se stal nyní neslýchaný případ, že pražské hmoždíře odbouchaly již i konec svatojanského oktávu a obecnstvo že posud ani neví, že je již po sv. Janu, poněvadž to obecnstvu ještě žádný feuilletonista neřek! — Což se tedy stává zde o nějakých těch čtrnáct dní později.

„Zaplať pánbůh, že je po všem!“ říká český sedlák po posvícení, a přece se tak těšil na posvícení. Přirozeno! Výroční slavnost, nevšední radost přichází k nám jako jiný host; položí se do našeho lože, naplní naši jizbu, žádá zvláště upravený stůl, žádá oběti a ohledu i vyruší nás zcela z obyčejného života. A Slovan, ač pravzor hostinnosti, má přec významné přísloví: „Host první den zlato, druhý stříbro, třetí měď — honem jed!“ Není člověku dobře, má-li příliš dlouho slavnostní oblek na sobě, uválí se.

Bylo přišlých dost, přec ale přišlo jich letos méně než jindy podívat se, je-li zdráva matička Praha, „zkamenělá ta slza českého genia“, jak Horvat Špun pěje. Viděli, že je zdráva a že posud nemá fortifikační belvederský čepec na hlavě; takto ale neviděli mnoho, my také ne. Poněvadž už každá kočující společnost česká ví, že na venkově nikdo víc o frašky nestojí, dávalo se v pražském divadle k slavnosti hned frašek dvě. Očekávaný výsledek se dostavil, divadlo bylo — prázdko. Jedna z frašek byla zvláště taktuplně zvolena, totiž ty Paragrafy na střeše! Onen myslivín, který si ty frašky vymyslí, zasluhuje remuneraci, — ale, proboha, jen ať nemyslí dál!

Po ulicích bývá v tu dobu obyčejně víc podívání pro nás

než pro venkovany. Skoro vše tu bylo jako jiná leta, marcipán a harmoniky, klihové obrázky za šňůrou a kyselé okůrky v škopíčku, a jako jiná léta zpívaly se také letos pod mordiánskými obrazy písničky pobožné a dětem uprostřed veřejné ulice písničky zas takové, že sotva v zavřeném kriminále oplzlejších slyšeti lze. Čemu všemu dovolí tiskové úřady vniknouti do lidu! Kdyby kdo znal *jen* písňě ty, musil by myslit, že není nikde širší svobody tisku než u nás. Ovšem, sprostá píseň neškodí ani dualismu ani centralismu, ať se jí tedy nassaje ten hladový lid, nebude alespoň myslit výš! Věčná škoda, že není žádná policie estetická, k té by se mohl člověk dát. První prací estetického policajta bylo by, aby sebral všechny tyto po francouzských se pitvořící kuplety; esprit z nich vyletělo, bláta v nich ale zbylo jako v Pontinských močálech, že každý kolemjdoucí musí dostat zimnici. To je také ještě naším úkolem, abychom i těch jarmarečních písni užili na vzdělání lidu!

Něco mne přece letos potěšilo, a sice že ztratili kašpárek s králíky a morčaty, pimprle s králem a princeznou dřívější stydlivost svou a že přistěhovali se ze zábraní až na samá náměstí pražská, kdež se jim jak náleží dobře vedlo. Bylo to gaudium pro nás děti! Obdivoval jsem se také těm „jakoby živým“, když při vyhrnuté oponě visely v parádě vedle sebe, vyčkal jsem od lamenta princezčina v lese až do posledních slov posledního rytíře v skvostném sále, který nám obecnstvu oznamoval, že „už musí taky na svatbu, že ale, jakmile se znovu sejdem, začne ihned nový, teprv krásný kus o Don Žuanu“. Tedy už nic starý „Don Šajn“, — ať žije pokrok pimprláckého jeviště, jež ostatně bylo o celé dvě kulisy hlubší než naše Prozatímní! A od pimprlete šel jsem dál, abych také kašpárkovi, králíkům a morčatům holdoval. A když přišla známá velká scéna s malou rakvičkou, rozesmály se menší děti kolem mne tak, že jsem nemohl odolat a rozesmál se s nimi jak už dávno ne. Bůh to zaplať těm menším dětem!

A ještě jedna byla radostička: viděli a slyšeli jsme jednou zas skutečné, skoro bych byl řekl „živé“ *dudy*. Když se rozmečely, bylo nám jako Walter Scottovým poutníkům ze za-

slíbené země, když na skotských hranicích první dudácký kvik jim v uši zalehl. Věru že nepochopuju, proč nějaký kapitální dudák posud nepomyslel, aby na hudební cestě po nedudajících již českých krajinách sobě na novou chalupu vydělal! — Avšak to všechno bylo pro nás, nikoli pro venkovany. Venkované měli letos jen po hlaholovsku zmoklého Sokola a bazar. A v tom bazaru bylo vidět, že mají německé listy pravdu, praví-li, že nemyslíme více po rakousku. Důkaz podaly tamější prodavačky, jimž schválně a naschvál nebudu zde opakovat, že byly tak — ale tak krásny! Podal-li někdo slečně prodavačce zlatku neb pětku, tázala se každá: „A — chcete snad zpátky?“ — to takovým tónem, jako by se ani v naší zemi nikdy neslyšelo, že by chtěl někdo na pětku zpátky. Zcela nerakouské to finanční jednání, skoro takové, jako mají nyní Maďaři, kteří se také diví, že mají — dát něco zpátky na ty naše státní dluhy, jež se hlavně kvůli *nim* nadělaly. Rozumujít Maďaři: „Rakousko je mnoho dlužno, Rusko je také mnoho dlužno, item Itálie, Německo a Francie, nejvíc ale Anglie a skoro ještě víc Amerika, zkrátka celá zeměkoule je dlužna, jenže — *komu*? Počkáme, až se našemu sněmu ústavně sdělí, komu vlastně je ta naše zadlužená planeta dlužna!“

Ano, opravdu prý už nejsme Rakušané, praví zblázněné německé časopisy, které zvrtohlavěly tím, že jeli do Moskvy lidé z Čech, Moravy, Haliče, Uher, Slovinska, Horvatska, Srbska, ba i z oněch krajin, které dle AA Ztg mají teď na vybranou, „chtějí-li zůstat tureckými nebo se stát rakouskými“. Ale *kde* jsme!? V Sibiři, praví stará Presse, která nepřeje našim lidem ani toho kousku chleba a soli, ač ví již, že po návratu z *ciziny* budou mít *doma* jen *chléb a vodu*. Skutečně jde z té slovanské deputace nyní kus sibiřské zimy, prozatím nám poslali do našeho května jen trochu ruského sněhu a mrazu, ale neposlali ruských kožichů k nim. Sejček má z toho hanebného počasí největší radost, už se bál, že naproti meteorologickému svému konkurentovi propadne zcela. Konkurent řek, že máj bude teplý, Sejček řek, že mrazivý, máj nevěděl, komu má vyhovět, i učinil se napolo teplým a napolo mrazivým, a teď nemá pravdu konkurent a Sejček

také ne. S meteorologií má se to zvláště. V dřívějších dobách bylo snáž jí věřit než ji dělat, nyní je snáž jí *nevěřit* než ji dělat; dělání zůstalo v stejném, dříve nic a teď zase nic, jak dokazuje výše uvedený letošní máj.

Něco dobrého může mít cesta do Moskvy přes, mohouť naši totiž říct petěrburské Akademii, aby už nevydávala německé knihy, že se jí Tagesbote směje. Nač potřebuje německá literatura teprv Rusů, dovede sama ze sebe vytvořit dosti podivného. Div divoucí, nač na vše Němci připadají! Teď na př. vydali také knihu — — — — „o německé věrnosti“! Nikdo by neuvěřil, a přec je to pravda!

Kdykoli byli Němci náhodou věrni, hned si to zaznamenali a nyní sebral všechny zázraky kdosi do knihy, na níž je ještě nejméně podivno to, že je tak skrovnoučka. Člověk po přečtení skutečně věří, že německá věrnost je až báječna, neboť všechny skoro v knize obsažené doklady jsou váženy z šedé doby bájí. Dětské srdce tak rádo bájím věří, nedivme se, že Němci tedy věrnost svou vychvalují, vyzpěvují a vytiskují, — spisovatel knihy „o věrnosti německé“ nám dokazuje, že je již *zcela* vytištěna. Jakmile přichází spisovatel do dob historických, řidnou mu důkazy a musí s nimi zacházet jako chudý divadelní ředitel se statisty: pustí je z první kulisy, vede přes jeviště až za protější kulisu, pak je žene v běhu kolem zadní dekorace a pouští udychané nanovo z kulisy první.

„Německá věrnost“ je vytištěna v kapesním formátu, by ji každý mohl vstrčit do kapsy, kdykoliv jí nepotřebuje. Jen ať ji nikdo nevyhodí šátkem! Kdo ví, zda by ji sám zase našel, a jinému by za zdvihnutí nestála!

Z BAŽANTA KE KŮRCE
NEMOC VELKÝCH DĚTÍ — NA PROVÁZKU
DOMA, V PAŘÍŽI A V MOSKVĚ
BRIGANTI PO CESTÁCH NAŠICH

 V Praze 1. června.

V Norimberce je dosti malý dům a v tom dosti malém domě bydlel kdys, v minulém totiž století, dosti velký člověk, jenž vydával karty, mapy a atlanty a jmenoval se Homann. Jeho atlanty byly nekonečny, obsahovaly všechny země, Australii, vnitřek Afriky, ba i Čechy. A že bylo tehdy kartografickým obyčejem vyšperkovat každou zemi znakem jejím a symboly její přírodnin, skvěl se na mapě Čech pestrý bažant a tučný divoký kanec. Kanci jsou nyní již vystřílení, bažanti chodí do ciziny bez podpory Svatoboru, jsouce takto chráněni před nadávkami hloupějších a nejhlopějších, taktéž dvounohých, avšak neopeřených a také méně chutných krajanů svých, zkrátka — emblém Homannův zastár. Kdyby se teď nanovo vydala norimberská mapa jeho, musil by se vzít emblém jiný, na př. žebrácká hůl, vandrovní pinkl atp. přírodniny. Ano, je to až hrůza, jak ta země bažantů zchudla! Tvrdí se sice pořád, že Čechy jsou zemí bohatou, ba že jsou v hmotném ohledu posud „sloupem“ Rakouska; ale vrážejí do toho sloupu, že se až nebe i země otřásá. Co je mně platen vymytěný les, co podetnutý sloup!

Není žádné pochybnosti více, stěhování z Čech je již epidemické, stalo se nakažlivou nemocí. Není v tom zdravý pud, jaký hnal kdys celé národy z prvotních sídel jejich, jest to přímo nemoc jako Vítův tanec, jako tarantela, jako středo-
věká křížácká tažení malých dítek atd. Mnozí jdou, že jsou sliby lákáni, jiní, že nemají čeho ztratit, ještě jiní — nu tito, ač jich je nejvíce, nevědí, proč jdou, jdou ale z chorobného onoho pudu. Příliš mnoho balšámových vzpomínek nenese nikdo z nich s sebou, ať si jde, proč chce. Mluvil jsem s některými vystěhovalci. Mezi devíti z nich byli čtyři, kteří byli již i studie o rakouském žalářnictví vykonali, tedy lidé na-

byvší již nějakou zkušenost. Všicci byli proto odsouzeni, že o tom neb onom veřejně, v hostincích byli mluvili bez vybranějších synonymů. Já, kdybych byl slavnou vládou, řekl bych k sobě: „Když je provinění, musí se trestat, to se rozumí; aby ale provinění bylo vždy méně, chci pilně přihlížet k spokojenosti *všech*, neboť je mně přec jen divno, proč se provinění tak hromadí!“

Čiže by bylo opravdu proviňování se tak hluboce zakořeněno na př. v přirozenosti české? Možno, že je, že jsme my Češi všichni nesmírně hříchům náchylni. Jinak by se nemohl ani ten stálý a přísný dohled na nás vysvětlit a neporozuměli bychom těm krátkým provázkům, na jakých jsme drženi. Na jednom z těch provázků je jako v Sasku při svačině přivázán kousek cukru. Říkají tomu kousku „rovnoprávnost“. Rozhoupají nám jej, a když nám tak kolem hlavy lítá, musíme hledět jazyky natáhnout, abychom alespoň trochu sladkosti slízli k národní naší průhledné kávě. To ale jen, když jsme *tuzze* hodni; když jsme jen trochu méně hodni, najde se hned nějaký netušený paragraf, pro který nemohou mít pražské městské sbory českého velení, zapoví se hned vytištění českých poukázek poštovních, zkrátka, provázek pověsí se o paragraf výš a pijem jen hořkou bryndu vezdejšího německého života. Na otázku, kdo je „český žurnalista“, odpovídalo se do nedávna, že to „člověk, který píše články o rovnoprávnosti“, — teď ale už není český žurnalista zase žádným jiným „člověkem“, je zase tak, jak byl do nedávna.

Jsme tím ale také sami vinni, doma i v cizině. Zařídíme si samostatný městský úřad a dáme vyrýt pečeť: „Städtisches Bezirksamt für die Alt- und Josefsstadt in Prag.“ Máme české divadlo a stane se nám v něm, že obecenstvo proto někomu tleská, že zpívá — — — česky! To dobré obecenstvo! A v cizině? Podívejme se do Paříže, kde každá země a každý národ snažil se býti „co nejhezčí“, a když ne to, tedy aby vůbec alespoň „byl“. My tam nejsme ani co národ ani co země, a přec mohlo, při nějaké jen starosti o to, být české oddělení tam alespoň právě tak význačné jako národů jiných. Ba jiní

národové přenesli tam i kuchyně své, i můžeš tu po rusku snídat, po francouzsku obědvat a po italsku večeřet. Německou kuchyni sobě ještě nikdo na světě nezamiloval, a přec tam zařídili ze svaté říše přemnohou nesvatou restauraci, v níž „najdeš krajany německé a — což mnohem *lepší a příjemnější* — také německé pivo“, jak Němec Hans Wachenhusen píše. Jenom dva „známější“ národové nemají tam národní kuchyně své: lidojedi a Češi. A takž tam Čech dojede i odjede, aniž by mysl svou zbystřil nějakým národním livancem nebo srdce své zušlechtil klobásou českým. Maďaři dovedli sobě jinak vše zaříditi! Znaky své vlepili v čelo i v týl výstavy, na plece i na opatek její; v uherské čardě, s níž vlaje uherská trikolóra nemaďarská a v níž lítají sluhové v uherském nemaďarském kroji, prodává se víno slovanskými rukami pěstované a vaří se slovenský kolejš ad maiorem Mađariae gloriam. Za jejich přičinění jim také pánbůh požehná a požehná snad ještě dál, neboť nevíme, co přijde. Když jsem v našich Humorech dnes četl, že tam Kossutha osmělily se nazvat „filutou“, zavrtěl jsem hlavou: „Nu jen abyste neměly mrzutost s uherskými úřady!“ Pruské vládní listy si to již beztoho pletou, a když chtějí říci „Deák“, píšou „Kossuth“. Či sobě snad vzpomněly na starého Meidingra, jenž vypravuje, že „Dickens“ se píše a „Boz“ vysloví?

Ano stalo se, čemuž naši potomci nikdy neuvěří, že jsme i moskevskou výstavu vlastně propásli a že i tam jsme záslůčkou svou národopisnou nejchudší. Trochu se tomu arci odpomohlo záslůčkou živých Čechů, jimž se tam daří zcela posvícensky. Ruské listy říkají, že je jich přec ještě málo, německé listy zas, že příliš mnoho, pravda bude tedy as uprostřed, totiž u nás. Ale ty německé listy! Tváří se skutečně, jako by myslely, že výstava slovanská byla vlastně pro ně učiněna. Někteří z nich, mnoho jich není, vidí věci, jak se mají; ale většina jich užila všeho možného proti nám a v nynějším okamžiku možno již konstatovat, že není ani jediného darebáka mezi nimi, který by za příležitosti moskevské nebyl se již o nás Čechy nadávkami otřel. Těm byla slovanská výstava pravým dobrodiním, mohou jako apenninský brigant

po výnosném nájezdu sklesnout před kapličkou a v prohnané
naivnosti své se pomodlit za to, že sobě nebe na ně vzpo-
mnělo.

NÁRODNÍ NOVINY 2. června 1867

O ČEM SE NECHCE A NEMŮŽE PSÁT
JINDE JE ŽIVĚJI — VOJNA ČECHŮM
ZALITAVSKÉ PŘÍVOZY
ATENTÁT A PAŘÍŽANÉ

☞ V Praze 8. června.

Ondy se mne na parolodi ptala dáma: „Proč *nepíšete o našich letošních módách jarních?*“ Podíval jsem se na její šat, jenž vypadal jako pruhovaná kůže africké zebry, na její rukávy, které se na její ruce houpaly jako ropuchovité brazilské orchidey, na její klobouček, o němž jsem nevěděl, napodobuje-li český svítek nebo obrácený talíř nebo plochou čínskou střechu, i odvětil jsem s předepsaným úsměvem: „Nechci mrzutosti.“ — „A vy také nepíšete o jarních vycházkách na paroloděch!“ podotknul zas s druhé strany pán. Vytáhl jsem zpod úctyhodné jeho nohy zhmožděnou nohu svou, na kterou byl v kuří nevinnosti své šloupl, setřel sobě řinoucí pot s čela, rozhlédl se namáhavě po přeplněné lodi, vyslechl poznámku jiného suseda, že čím víc hostí jezdí, tím víc kapitánské němčiny tu hlaholí, i odvětil konečně: „Dobře pozorujete, že nepíšu.“

Bylo by i jiného dost, ale těžko psát, když se o tomto nechce, onom nemůže, o všem nynějším domácím ale člověku připadá jako psát o maličkostech, které ani za řeč nestojí. Je pravda, něco by bylo přece: návrat některých našich z Moskvy. Ale co s sebou přinesli, je všechno pěkné, co povídají, je ještě pěknější; co tedy s tím, pro člověka, kterému je ve chvále as tak volno jako jistému svatému, jemuž nemohu přijít na jméno, v burnuse ze skalního balvanu vytesaném! Mám snad pomáhat tvrdit, že Rusové jsou právě tak málo barbary jako my, ač to Presse tvrdí? Že ruští Poláci mají přec jen v zemi své víc polštiny než Poláci rakouští? Načpak! Mám snad uvádět, že prvotinou slovanské vzájemnosti je, že Rusové volají „sláva“ a my „urá“? Mám se obrátit jinam a vylíčit stav federalistických žurnalistů, kterým se v Praze daří jako děvečkám, jež mívají každých čtrnáct dní jinou službu? Re-

dakční život změnil se na pestrou strakatinu, na čirou romantiku. Do redakce chodíme v divokém rozmaru jako do „morguy“ ona Pařížanka, která se každého rána šla přesvědčit, neleží-li tam vlastní její mrtvola. Po ulicích chodícím je nám jako onomu Heinovu loupežníku, který se díval na každou šibenici, nevisí-li na ní sám. Ještě že je v tom — — humor!

Mohlo by se psát o tom, že v Praze „působil“ do nedávna krásný zpěvácký německý spolek Skandalia, že na universitě jsou zase hádky mezi Čechy a Němci, protože z ciziny došli mladíčkové opovažují se národ, mezi kterým se učí, urážet, aniž by byli okamžitě posláni domu za hranice. Mohlo by se psát o tom, že ondy jistý doktorand postavil thesi: „Rakousko nemá *pražádné příčiny*, aby zaměnilo svou měnu v stříbře za měnu v zlatě“; — ale to vše jsou samé maličkosti! Chceme-li mít dobrou žeň, musíme ven z milé vlasti, — „tam venku, tam je to jímavé!“ Jaký to krásný obraz, když ve Vídni Hanisch, již z mladosti své nám příliš dobře známý, dá sobě ruku do boku a hlasem tak mohutným, jako když se jede nehtem přes voskovanou nit, zvěstuje: „Budu věčným nepřitelem Čechů!“ Nevíte, co to je, když na veřejném místě v Rakousku opovází se Rakušan takto mluvit k rakouskému národu? Jakže se tomu říká? — Nu aspoň se Slované na říšské radě trávící trochu pobaví! Jiného tam nemají beztoho k zábavě, ledaže smějí činit návrh za návrhem, a všechny se stejnou vyhlídkou na propadnutí. Snad se pobaví panem Hanischem i někteří rozumnější vídenští Němci, ačkoli při těch černých příkrovech, jaké se rozestřely nad Vídní ve dnech posledních, je tam as pramálo chuti k bavení se.

Zato je chuti za Litavou dost k zábavám. Co jim po smutku a mrtvolách před Litavou, vždyť pravili sami dosti často, že jim pranic není do toho, co se v Cislajtánii děje, myslí a hýbe! „Radost naše přestává jen tenkrát, když má začít radost nová,“ píšou dnes. Přejem jim ty nepřetržené radosti, nepřejem jim ale to bolení hlavy, které přijde na konec. A že přijde, tomu svědčí hlavně, že mimo Maďary mají všichni ostatní národové uherští těch radostí nepoměrně méně. Nejpůvod-

něji dokázali to Rumuni. Spálili most před maďarským komisařem a komisař musil k nim přes přívoz. Budou-li musit Maďaři přes přívozy nejen k Rumunům, nýbrž i k Slovákům, Srbům, Horvatům atd., bude cesta velmi pomalá!

V Moskvě a Petrohradu dozvukují ještě radovánky, v Paříži se radovánky teprv rozzvučely. Atentát na cáře učiněný však brzy by byl radovánky náhlým zlozvukem provždy přehlušil. Nepřátelé Polsky budou z toho kořistit, avšak toho jsme pevného přesvědčení, že se jim nezdaří: hrdinnému národu polskému nelze imputovat vraždu úkladnou.

Pařížané jásali, že se atentát nezdařil. Jásot ten byl zajisté upřímný; za prvé se jim jednalo o to, aby *hostu* jejich neukřivdilo se ani na vlásku jediném — a to je motiv šlechetný, a za druhé se jim jednalo o to, že cár i družina jeho zlatem plýtvají a po čase že mají přijít jiní ještě zlatem plýtvající velmožové. Zlato je ale nyní pro bohatství chtivé Pařížany lákadlem přemocným a není nyní snad ani jediného Pařížana, který by byl za příčinou výstavy na cizince nerozvěsil síť své. „Francouzové vyslovují i Petrarkovu Lauru *l'or*,“ pravil kdosi a mínil slovem „Francouzové“ nynější světovýstavní Pařížany. Taková lyrika se aspoň vyplatí!

NÁRODNÍ NOVINY 9. června 1867

☞ V Praze 15. června.

„Dobryj děň! Kak paživajetě?“

„Blгодарju vas, očeň charašo!“

Nejsvětější nebe, chraň nás! Člověk vyjde ráno z domova, netuší ničeho, ale praničeho, zvědavě povznesse hlavu svou, aby se přesvědčil o pošmurnosti českého jitra, vtom mu padne z prvního patra protějšího domu — ne na hlavu, ale do ucha: „Dobroje utro, gaspadin!“ Ustrnulý vyndáš hodinky, abys viděl, je-li pravda, že jsme časem již tak postoupili, vtom tě chytne někdo za ruku: „Katoryj čas?“ Uhneš se do kavárny, abys se trochu vzpamatoval; jsi ale sám již tak spleten, že začneš na sklepníka: „Dajte meni —“ a — div divoucí! — sklepník ani nezavrtí hlavou, nýbrž řekne zdvořile: „Sejčas!“ a přenechá vrtění tobě. O Maskvo, o Mikši, co jste to učinili, ó!

Kdo by to byl řekl! Já ne, byli ale lidé, kteří říkali. Je tomu tři čtyry leta, možno také, že již pět let, když mne přítel Jezbera — dej mu pánbůh v Maskvě nebe! — sprovázel kdys po ulicích Pragy, chci říct Prahy. Baval mne citováním několika set svých veršů, které byl napsal na Petřín nebo na Slavjaniny nebo nač; já byl šlechetnější a nebaval jsem ho navzájem ani jediným veršem svým. Po té, totiž po velmi dlouhé té, mluvil o jiném, o tom i onom, avšak vše halil v panslavjanism, vše vyvěšoval po hůlkovité ruské azbuce. Až konečně, když prál on, že nejlíp učiníme, kdy vědecká díla budem psát v panující maskevštině a jiná díla alespoň azbukou, dostali jsme se do sebe. Což se stalo v Železných dveřích. A tu on s hlasem povznešeným a s onou emfasi, která se mu zvláště na polemisu-jících obálkách spisů jeho tak široce dařila, dí ke mně: „Za padesát let sobě zde na tomto místě na mne vzpomeňte, uvidíte, že pak budem všichni Slavjané již psát jenom kyrilčinou.“ Tenkrát se mně smíchem až oči zalily, teď se mně zase rozlívají

udivením. Padesát let mně dal velkomyslně, nechtěje nejspíše, abych se za živa díval na svou porážku! Ano, Jezbera už dávno odešel k baťuškům, já ale do Železných dveří nepůjdu nikdy víc!

„Nepůjdu, nepůjdu, písmo psáti budu, písmo písmem tenkým,“ aby se sazeč neplet a nevysázel mně „и“ místo „н“ nebo něco jiného. Prosím vás, jen mně řekněte v pravý čas, kdy vlastně chcete dát noviny již tisknout azbukou, abych přec latince mohl dát slušnou výpověď, neboť, víte, ona mně přec jen sloužila věrně a upřímně. Ale bude to pletenice, než se naučíme, kdy je „о“ vlastně „а“, kdy „ě“ a kdy „jo“, kdy „ju“ a kdy ne „ju“! A pak ten akcent! Je známo, že jen těm Nerusům, kteří se narodili v novoroční noci, podaří se jednou za rok nalézt v ruském slově pravý přízvuk, ostatní že hmatají vpravo vlevo, vždycky ale vedle. Ruština má jedno nářečí, jemuž se říká sibiřské (viz Mluvnici ruského jazyka prací Fr. Otakara Mikše, *první* vydání, str. 14, řádka 6 zdola), a to nářečí má rozumný ten nápad, že klade přízvuk vždy na slabiku poslední. Držme se ho, kvůli všeslovansky menším obtížím, kvůli Sibiři, aby se dostala zase do hovoru.

Ostatně jaká starost, vždyť budou mít jiní lidé ještě větší práci; vždyť se bude s azbukou a s tím, co je v ní, muset zanášet i господинъ Давидъ Кухъ, Клутшакъ atd. Jakpak by se neučili, když na jiného neumějí hubovat než na nás, když potřebují polemiky s námi, aby své časopisy nasýtily! Či myslíte, že také Тагесботэ bude vycházet v řasnatém taláru azbuky? Pro mne! My už snesli horší věci!

Jen lituju té celé generace, která bude právě tak dlouho nevražít na azbuku, jak dlouho mručela na svém přechodu z klikatých koutů švabachu do arondovaných krajin latinky. A líto je mně našich děvčat. Ještě nějaký čas budou se smít tázat po lásce česky, ledaže v písmě budou již musit užít tvaru „милуешь мнѣ?“ — pak ale, zakrátko, již jen po maskevsku! Ještě se nenaučily namáčet péra do kalamáře z českého skla a již mají z kalamářů z ruského malachitu lovit jeříky, jery a jak se všechny ty divné, netoaletní věci jmenují. To bude omluv — „in Eule geschrieben“! A pak je mně líto všech

těch pánů diurnistů na poště a u telegrafu, u policie a při státním zastupitelstvu, kterým již latinka vynucuje tak mnoho tak málo placeného potu! Vlastní ouřadníci rakouští — což ti se již vyznají velmi dobře ve všem, co je slovanské, to je o nich známo!

Či myslíte, že páni diurnisté nebudou se učit? Myslíte, že také děvčata naše ne a že staročeským svým způsobem napí-šou na konec parfumovaných lístků neparfumovaně upřímný dodatek, že kvůli dočasné ještě neobratnosti v písmě graždanském píšou raději — po německu? Vidíte, již kvůli těmto mohli bychom snad ještě s azbukou počkat, jakž? Vždyť se českému duchu posud tak podomácku leží v milé té latince, vždyť jsme si na ní tak hebce a měkce ustlali! A pak, rozvažme sobě tu spoustu nadávek, jakou by vídenští antislovanští žurnalisté na nás vychrlili, či to není nic? Již nyní se na nás feudální Filištíni naparují jako Samsonové. A oni pokročili ještě dál než Samson; on měl jen jednu oslí čelist a z nich má každý hned *dvě*.

Kterýžto velepodařený, ba skoro „talent na geniálnost mající“ vtip mě ale k tomu nesvede, abych jím skončil jako brilantní prskavkou. Chci skončit mravním naučením, jakž končí každý pořádný člověk. A protož pravím již sám k sobě, jakož i ke všem, kdo právě slyšeti chtějí: Dobře se učit a dobře se sbližovat, dobře být víc než míň, dobře se pro jisté obory usnést na jednom jediném velkém a slavném jazyku spisovním; ale rovněž dobře podržet *svoje*. Ošetřit si vlastní dům, všímat sobě také domu bratrova. I při mnohosti může být velikost a také bude. Obě písně jsou krásny, i ta, která světu hrdě praví: „Slovan jsem a Slovan budu“, i ta, která zbožně vzývá „jazyk Husa, Václava“!

NÁRODNÍ NOVINY 16. června 1867

Z DVOU VĚCÍ ZVOLIL VĚC TŘETÍ
NAŠE KLIDNOST — TRIUMF LIDSKÉHO
DUCHA — KONDUKTOR A OMNIBUS
EVROPSKÉ LADĚNÍ — UMĚNÍ A SATIRA

☞ V Praze 22. června.

Kdopak za to může, když mu nějaká píseň nechce z hlavy, jako mně teď ta pohnutlivá, která začíná: „Von Wien nach Debreczin!“ Dál ji sice zpaměti neumím, ale již ta jediná řádka stačí, aby v našich dnech člověku se pořád na mozek pletla. Jistý kritik prál, že Liszt nápěvu písně té užil pro korunovační mši svou co vhodného motivu ku „Gloria“, — možno, Liszt rozumí své době. Teď prý skládá nápěv na maďarský překlad německé písně: „Sein Vaterland muss grösser sein!“, poněvadž se v jeho krajanech zahnízdila neukojitelná touha po zveličování se. Nejdřív sobě vezmou Rjeku a Jaderské moře, pak Trojjediné království, Srbsko a Turecko i s Cařihradem, na nějž mají, to se rozumí, dle některého sněmovního usnešení svého svaté právo, pak vypovědí Rusku válku a světu ostatnímu vzkážou ultimatum, chce-li nebo nechce-li zřící se frančtiny co řeči diplomatické a přijmout maďarštinu. My Slované jsme vlastně tuze hloupi, že nehledíme oddaností svou sobě jich získat, neboť stojí psáno: „Čestno být třeba jen chloupkem v ohonu lva!“ Není v tom obavy, že by osmdesátimilionový slovanský „chloupek“ byl snad příliš těžký pro toho čtyřmilionového lva, nýbrž je v tom, jak praveno, jen jakás přirozená obmezenost, že se neučíme ještě všichni maďarštině. Ale takový je již náš lid, sotvaže zaslechl, že budou delegace dvě, z nichž bude mluvit jedna jenom německy a druhá jenom maďarsky, že třeba tedy ihned volit mezi maďarštinou nebo němčinou, volil skutečně ihned a objednal sobě — třetí vydání Mikšovy mluvnice ruské. Nu něco to má pro sebe. Země prý stárne a nastudila se, počasí máme hanebné, ještě nám léto nevyhřálo v zimě utrženou rýmu z těla a již se začne vichr zas po strništích prohánět, nevíme, neskončí-li nestálý den mrazem, a neškodí tedy nosit pro vše-

chny případy ruskou mluvnicí v kapse, hřejet prý jako dva kožichy.

Jakési divné nestarání se o svět zahnízdlilo se u nás. Píšou-li Maďaři, že je jim do Rakouska právě tolik co do Číny, myslíme sobě zase my, že je nám do Číňanů (víte, kde leží dle Humorů Čína?) právě tolik co do Maďarů. A přec je jinde tak živo, na př. v Rjece, v Horvatsku, ve Vojenské Hranici. Dostali tam živé naučení, že se vlastně prohřešili, když roku 1849 bojovali proti Debrecínu nyní tak krásně obílenému, a mohou ještě být rádi, že amnestie vztahuje se také k nim. „Gloria“ korunovační mše sice neslyšeli, ale zazpívat sobě přece mohou „von Wien nach Debreczin!“ A kdežto jsou v Polsce, v Krajině i jinde velmi nespokojeni, je u nás spokojenost všeobecná, příjemné ticho, ani muk. Vzdálení hříšného světa hluku skládáme si nevinné písničky, čtem Virgilovy eklogy a vzděláváme zděděnou roli domácímí voly svými. Ještě že není ve světě nikde nouze o ty domácí voloušky, nebe obmyslilo jimi každý kraj dle potřeby, nezapomnělo ani na náš kraj, jak se každý vlastním názorem na jisté tvory přesvědčiti může.

A pooravše můžem dělat nezapovězeného, co chcem, třeba jít na procházku, a procházejíce se můžem myslit, nač chcem, třeba na ty nebohé magistrátní sekretáře. O Božím těle smějí nést baldachýn nad nejsvětější svátostí. Letos jim přísně nakázáno, že nesmějí jinak se objevit při tom než ve fraku a cylindru. O nevyzpytatelná hloubko lidského ducha! Věkové myslejí a věkové po nich jim dokážou, že nedomyslili. O transsubstanci myslelo a přemítalo se půl druha tisíciletí, církevní sněmy jednaly o ní jeden po druhém, národové se rvali, velké husitské války se rozžehly, konečně se myslelo, že je vše ustáleno, dopodrobna ujednáno, jasno. Tu ale vyjde z presidia pražského magistrátu výnos, že ne, nýbrž že je rozhodně třeba, aby ti, kteří nesou při slavnostech baldachýn, měli frak a cylindr!

A procházejíce se dále můžeme se obdivovat, že Praha má již také své stálé omnibusy, ve kterých se může sedět nejen uvnitř, nýbrž i na střeše nebo na „imperiálu“, aby to líp znělo. Ještě více se ale můžem divit, že jsou v stydlivé Praze lidé,

kteří skutečně na těch střechách jedou. Konduktoři vypadali z počátku vesele, nyní jsou obličeje jejich již omrzely, lhostejny, — prosím vás, Karlín je arci hezká krajina a Řetězový most také, jezdit ale pořád jen z Karlína k Řetězovému mostu, to je přec trochu mnoho. Návyk dělá ovšem mnoho. Připomínám sobě jistého omnibusního konduktora pařížského. Měl jen jediný den v roce prázdný, a když den ten přišel, nevěděl co s ním. I chodil tedy celý den procházkou — po tuře svého omnibusu. — Potkáte-li někdy pěšího konduktora mezi Řetězovým mostem a Karlínem, vyhněte se mu ochotně: má svůj prázdný den!

Na konec procházky můžem jít za bránu, třeba do Novoměstského divadla, a poslechnout sobě některého italského tenora. Ano, tenorů bylo našim uším potřebí! O tenory je nyní strašná nouze, nejen u nás, nýbrž v celém světě. Snad se od nich příliš mnoho žádá, snad je ženem do nepřirozené výše. A k tomu ani nevědí ti nebozí tenorové, kde výš zpívat a kde níž, neboť není Evropa stejně naladěna, nepanuje v ní jediný jen „katolický tón“, jak Riehl praví. V Paříži mají ladění nejnižší, ve Vídni měli do nedávna ladění prostřední a my měli s nimi ladění stejné, v Petrohradu ale hrajou do nejvyššího tónu. Nyní Vídeň se již z větší části řídí dle tónu pařížského, my zůstali stát, a jsme tedy nyní uprostřed mezi Vídní a Petrohradem. K petrohradskému tónu nevystoupíme, k tomu by bylo také třeba znamenitého domácího tenóra, za Vídní ale také nepůjdem, pokud domácí naši tenorové nebudou ještě slabší; zůstanem nejraděj právě tak uprostřed.

Vy myslíte, že píšu politickou satiru? Nikoli, jen uměleckou studii volně dle Riehla! Tak ale je to s vámi, kteří i umění podřizujete věčně politice své. Není divu, že se vám musí pak zdát věčné umění věčnou jen satirou na politiku!

KDE VLASTNĚ JSME? — BLÍZKÁ CIZINA
ZBRAŇ A HRAČKA — PROSTÁ UDALOST

☞ *V Praze 28. června.*

Pražský poštovní úřad musí pomáhat uherským poštovním úřadům pokutovat ty, kteří užívají v Uhrách rakouských poštovních známek! Tedy v Rakousku jsme již i úřadně pokutováni za to, děláme-li neb užíváme-li něčeho rakouského! Nu dobře; vždyť se nám snad musí tedy dost brzy říci, kde vlastně jsme, abychom také věděli, dle čeho se řídit, co uznávati, čeho poslušni býti. Ouřední listy mluví pořád přec o Rakousku, ale jaký je pojem našeho Rakouska? Jsme v českém království, nebo jsme v říši mocné tím, že sestavila se z jednotlivých, již o sobě mocných zemí, či jsme v říši jednotné, nevykazující žádných rozdílů? Bůh ví, kde jsme! Lipská Ilustrírka praví, že země neuherské jsou pouhým servitatem pro korunu sv. Štěpána. Původní rakouská říš byla vždy velemocna a sestávala ze zemí v přirozený svazek sestavených, pak přišli státníci a řekli, že vlastní nátura rakouská je centralismus, pak ale přišel p. Beust a přivedl do té nátury „zwiespalt“. Jsi ty, pane hrabě Andrassy, snad tím hrabětem Oerindurem, abys nám řekl, jsme-li servitatem nebo celými občany, jsme-li v českém království nebo v rakouském císařství nebo v pouhém nepojmenovatelném „zwiespaltu“!?

Divné to bude živobyetí pro nás nebohé zwiešpaltáky! Panstvo, totiž Uhři, nechtějí o nás nic vědět. Nechtějí vědět o našich markách, o našich státních dlužích, ba ani o našich státních penězích. A uherských peněz posud není, leda ty košutovky, které sobě sedláci leckde nalepili po dveřích. Pochybuju, že přijdou zase do oběhu, s dveřmi nebo bez dveří, byly by nepříjemny nejen pro jednotlivce, nýbrž i pro rakouské kasy, ač by v těchto měly místa dost. Zakrátko snad uslyšíme, že v Uhrách jdou z našich stříbrných peněz jen ty staré dvacetníky s obrazem panenky Marie a z našich papíro-

vých jen ony zlatky, které budou mít na zadní straně panem Cséhem stvrzeno, že působily v Rjece. A zakrátko snad uslyšíme, že ten, kdo chce do Uher, musí mít dříve pasovní viso od uherského vyslance nebo kancléře ve Vídni, a do Uher budem musít právě tak přes visa vídenská, jako musíme do Francie nebo do Ruska. Snad se vrátí zase ty zlaté časy pro naše vandrovníky, kteří budou mít zase velmi blízko „do ciziny“, když budou chtít tam zajít na zkušenou nebo kvůli hrozící rekrutýrce, jakž jindy bývalo.

Ostatně bychom neměli se zanášet tak mnoho s cizinou, když dějí se u nás doma veledůležité věci. Naši policejní strážníci dostali pušky! Co je tu lámání hlavy, nač je dostali. Jedni praví, že s Pruskem jsme v stálém ještě napnutí, druzí praví, že jsou ty pušky jakási těžítka, aby naši strážníci tak nelítali a sobě na zdraví neublížili, třetí zas, že jim byly dány, aby je vyprubovali a pak dobře schovali. Těžko posoudit. Viděl jsem as třicet těch přívětivých pánů pohromadě a vesměs puškami ozbrojených i zpozoroval jsem na nich, že sami nevědí, nač je mají. Nesli je tak divně, hladili je po srsti a proti srsti a hleděli na ně tak zamilovaně jako na nějaký dárek od milé. Myslím, že jim byly dány pro zábavu, pro ukrácení dlouhé chvíle. Odedávna kvete v Praze pořekadlo: „Zívá jako policajt.“ Jakž by policajt nezíval! Pražská náměstí jsou sice krásna, ale choď půl dne po Příkopech! Lidu se hemží po Praze dost, ale prosím vás, nad nimi stojí policejní strážník tak vysoko, cesty jejich jsou mu tak známy, jejich počínání tak průhledno! Jiný procházející se člověk má v Praze alespoň tu výhodu, že mu žebravé děti nedají usnout, on ne. On *musí* dostat dlouhou chvíli, a dlouhá chvíle je počátek mnohého zlého, z dlouhé chvíle mohl by přemýšlet o českém komandu, ba ještě o strašnějších sociálních převratech. Proto jim dovolili, aby směli s vandrovníky začít nějaký šplecht, a proto jim dali pušky. Jenže prý je mají nosit zás pouze v noci a v noci mají beztoho zábavy dost. V noci jdou vždy po dvou, mohou se bavit vzájemným povídáním nebo jeden druhého vyslýchat z němčiny, mohou naslouchat u dveří hospod, nedopíjí-li tam host své pivo, atd. Ale den — den je dlouhý!

My občané pod dohlídkou i bez dohlídky máme nebe proti nim. My můžem do domů, do rodin a zde jsou vždy lidé jiní než na ulici, zde je zlost i radost, zkrátka zábava jiná. Tyto dny „se strhla“ taková jedna zábavná historka. Nejsem velkým přítelem vypravování historek, možno, že se také v zajímavosti této mýlím a že na vrub události kladu, co patří jen na vrub osobností, avšak — „když jsem již začal!“

Zámožná rodina vzala chudé děvče do ochrany, živila a vychovala je jako dceru vlastní, jež cizí děvče milovala jako sestru svou. Tomu je arcit' již nějaká řada let, ale v těch letech se stalo, že dobře vychované děvče se vdalo za bohatého mladíka, jenž úžasně rychle postupoval v hodnostech.

Byl se žínkou svou nyní přestěhován do Prahy. Dcera oné rodiny, zvěděvši o tom, spěchala k manželům plna radosti, že má přítelkyni svou zas poblíž.

Vešla do předpokojů i jest přijata komornou, neboť u zbohatlé přítelkyně se oznamovalo. Komorná jí nabídla křeslo a šla ji ohlásit. Přišla zpět s vyřízenou, že jemnostpaní bolí hlava.

Dáma nevěděla, co to. Nebylo ale pochybnosti, že komorná je nešika. I řekla jí důkladně ještě jednou jméno, stav, bližší okolnosti, děje minulých dob a komorná zase odešla.

Dáma vstala a připravovala se s okem poroseným na pohnutlivou scénu. Dobře, že si přivstala!

Komorná přišla a zavřela za sebou dvéře.

„Jemnostpaní nemá času, aby s každým mluvila!“

Dáma se vypořádala ven a — kdybychom měli Bouloňský lesík, mohla v něm pochovat „přátelství“ vedle onoho hrobu, do kterého Narcis vložil svou „špetku lidskosti“. — Prostá historka, avšak jen tak prostá, jak ji ti věčně v dobrém i zlém stejní lidé právě *udělati* dovedou!

VÝROČNÍ VZPOMÍNKY
ZAPOMENUTÉ NAUČENÍ
MY A FRANCOUZOVÉ
PSOVSKÁ NADÁVKA A INTELIGENCE
IN PARTIBUS INFIDELIUM
OUŘADNÍ ANEKDOTA
DOBŘE, ŽE NEMÁME HOMÉRA!

☞ *V Praze 6. července.*

Nejlacinější věda, tvrdil jistý hlupák, je dějepis: zde netřeba pranic, ale pranic nového nalézt, jen když je člověk u vyhledávání starého svědomitě pilný. Podivno, že novinář, který přec jen z nového a nejnovějšího tloustne, také rád po starém sahá, jako na př. teď, když každý skoro časopis připomíná, co právě před rokem se stalo. Nečiňme my útrat, když jiní žijou lacině, a připomínejme také. Tedy, slovo honoru na to, že je tomu právě rok, co přikvačil na Prahu onen bledožlutý strach, od kterého sobě pomocí Oujezdské brány pomohla, co strachem mnozí se roznemohli, takže ani utíkat nemohli, a tímž pruským strachem domácí jeden pán — považte si, domácí pán! — mrtvicí nadobro zchvácen jest. Je tomu právě rok, co hokynářky schovaly klíče erárních budov, co vojenští pekaři nechali nedopečené chleby v peci a v sirobě, co ouřadové se „přesídlili“, ba i policie a lutrie nás opustila. Ano je tomu právě rok, co lidé ze strachu před hladem nakoupili sobě italských cigár, z nichž jedno dostačí, aby zahnilo chuť k jídlu pro celý den, co Pražský deník začal upřímně slevovat s tisícového svého nákladu a co Prager Zeitung upřímně přiznávat začal, že Čechové mají také předky, a upřímně se obdivovat, že ta pražská „lůza“ je přec jen lepší, než její vychovatelé sobě myslí. Je tomu právě rok, co v Praze rozkvetl divoký humor a po celých severovýchodních Čechách nejdívější, nejtruchlivější tragika. Snad se tam slétají na hradeckých pláních právě vrány a havrani, aby slavili výroční památku tučných svých kvasů. Vrány krákorávají divná, moudrá naučení, kdo má fantasi, rozumí jim, a kdo má rozum, rozumí jim také. Jedno z jejich krákoraných pořekadel zní, že „po-

znání je lepší než síla“. Snad je tam, nad jevištěm zlomeného domnění, volaly již vloni, ale rok je rok a mnoho se v něm zapomene!

Vloni byla velká válka Němců s Němci a my Slované měli jsme se zle, letos je velké smíření Němců s Maďary a my Slované nemáme se dobře. Ovšem, my jsme dávno zvykli nepočítat hubená leta po sedmi, česká kuchyň je na všechno zařízena a český žaludek ještě zařízenější. Byla již duševně chudá leta, kdy se nám urodila jen lebeda a nezbyvalo než zapražovat ji otrubami. Letos je přece líp, ba letos jsme chlapíci a můžem říct, že letošek patří nám a — Francouzům. Francouz může říci: „Svět letos se sešel v Paříži, aby mně učinil poklonu!“ a Čech může říci: „Svět se letos spolčil, aby mně vynadal!“ Je v tom jen rozdíl extrému. Tyto dny přirovnal, vlastně nazval vídeňský jeden list nás Čechy „psy“, — nu, co chceme víc, to je přece dost!? Jestli teď ještě se nám nezachce německé kultury, nedostanem se k ní nejspíš už nikdy, k čemuž nám pánbůh dopomáhej!

Německá kultura má něco zvláštního do sebe, je totiž neviditelná; Schiller a Herder napsali humanitu na papír a tam také zůstala. Jakož jsou Němci vůbec v ideách bohati, mají také inteligenci jen v ideji, do praxe ji uvést ale nedovedli. Proto také, řekne-li Němec: „My Němci jsme inteligentní, ku všem spravedliví“, odevře Němec udivením ústa a na jeho tváři je lapidárním písmem psáno: „Ale jděte!?“ Němci se daří jako měšťanostovi v opeře: věčný refrén jeho je „O já jsem tuze moudrý“, nikdo mu to ale nevěří.

Psy! Člověk by myslil, že je to urážka, která, řekne-li se jednotlivci, musí se splatit okamžitou fackou, řekne-li se celému národu, musí se ztrestat jinak, poněvadž je to zároveň i popuzování národností proti sobě, čehož má na př. Rakousko nejméně zapotřebí. Ale státní zastupitelstva rakouská nezdají se více považovat národ český za jakýs národ rakouský, neboť list onen nemá prý pražádného procesu pro to, povaluje se veřejně po pražských kavárnách a znečišťuje vzduch kolem kněhkupeckých krámů pánů Schotta, Andréa a Steinhausera, kolem jejichž skel, laskavý čtenáři, jdi opatrně, abys se neza-

mazal! Anebo mají ti pánové státní nadzminěnou německou inteligenci neviditelnou a myslejí sobě s Goethem: „Dem Hunde, wenn er gut gezogen, wird selbst ein weiser Mann gewogen.“ Nu dobře „taháni“ jsme, to je pravda, — aby ale takhle nějaký český list spáchal takové darebácké sprostáctví! Tyto dny sdělil Pražský deník pohnutlivou zprávu pod titulem „Rovnoprávnost“. Nepochopitelným způsobem nikde tu zprávu neotiskli, což zde musím tedy nahradit. Staloť se dle Pražského deníku zajisté, že se na ulici seprali dva opilci, jeden po česku opilý a druhý po německu; přišel k tomu strážník a sebral je prý *oba!* — Teď ale nevím, co tím Pražský deník mínil, zda chtěl co řádný úřední plátek rovnoprávnosti se posmívat nebo zda chtěl příslušné ouřady upozornit, že ten strážník je nováček a aby se mu dala pro budoucí opilé případy řádná instrukce, že nemá sebrat Čecha i Němce, nýbrž jen — — ?

To nejsou věci příliš potěšitelné. Doba naše nám ale přináší také zjevy rozhodně potěšnější, ne odjinud, nýbrž z nás. Máme již také pěkný ilustrovaný list a zakrátko přidruží se k němu prý list druhý. Ba rozšiřuje se i zpráva — z pramene velmi věrohodného, sic bych se to ani sdělit neodvážil —, že vyjde svazek básní. Opravdu, básně, a plný svazek! Kdyby nebylo onoho pramene, sám bych nevěřil. Mámeť Ovidovu nedůvěru a jsem přesvědčen, že kdyby k našim nakladatelům přišel Homér s čistě opsanou Iliadou, řekli by mu: „Vážíme si vás tuze, nepíšete opravdu hloupě, když vás ale nikdo nekupuje! Víte co, předělejte svou veršovanou povídku o žabách a myších, dáme přivést k ní obrázky z Lipska a upravíme ji pro děti!“

NÁRODNÍ NOVINY 7. července 1867

ZASYCHÁME!
PRAVÁ MÍRA V ČESKÉ KUCHYNI
ŽIVÁ CIZINA — SPLYNUTÍ SE SIONEM
O NÁS JINDE

 V Praze 13. července.

Pramínky společenského hnutí v letě vysychají, ba celé to jezero společenského života za leta vysychá, nejlíp by bylo nyní člověku feuilletonistovi, kdyby v té zbylé usedlině mohl zaschnout jako africký krokodil v bahně a teprv pak, až přijdou zase deště svěží, vylézt zase na denní světlo v celé té krásné ošklivosti své. Až do vnitřka duše protiví se mně již to porovnávání feuilletonu s tím i oním. Hlavně sloužil vždy k porovnáním „přírodopis“ a řečeno jednou, že je feuilleton jako sfinx, který zpředu se usmívá, vzadu škrabe — krásný obraz! —, pak že je jako had držící ohon v ústech, samý kruh a uvnitř nic — ještě krásnější obraz! —, více jich dohromady že jsou jako Münchhausenovy kachny chycené na jediný kousek slaniny — už nejkrásnější obraz! —, a člověk je vyrábějící že je „nádeník“ — z přírodopisu alespoň dosti ještě lidský obraz! Leto ale je leto a krokodil nejslušnější prorok jeho — vzdor nechuti k porovnáním!

V parnu udalostí vyschnul nám skutečně všečen život, politické slunce nás zpražilo. Není stran v životě českém, všude panuje láska, „věčně fádni ve své kráse“, žádná duševní pranice, která by člověkem zachvěla, žádná žluč a nenávisť, kterou by lidumilné srdce okřálo! Co je do rodiny, která se nepere! Záhy zkazí se jí sladkostí žaludek, jak pak pro ni vařit! A celý národ je pak jako „zkažený žaludek, nad nímž hlava s bolením hlavy“! Ruským zdravým alašem sobě teď chuť poopravují. Z počátku se vlastně nevědělo, mnoho-li ho vzít, aby sloužil ku zdraví. Nyní se již míra zná. „Alaš grunt a čeština špunt,“ slyšel jsem vyslovit jistého pána, který má pro Švertáskovu kuchyň i pro českou politiku, vůbec pro všechny delikatesy stejně citlivý jazýček. Nechtěl nic jiného říci než: Vezměm ruštinu za společný jazyk při příležitostech,

kdy se bude jednat o dorozumění se s ostatním Slovanstvem, česká věda a česká literatura vůbec zůstaň česká. Jazyk rukopisu Královodvorského a Jana Husa, Štítného a Kollára stojí za zachování. Jen pomocí vlastního jazyka lze působit na všechny třídy lidu a jen stálým takovým působením lze bojovat proti cizáctvu.

Ostatně, v uvědomění národním jsme skutečně pokročili a pokračujem dál. Je to vidět všude, ba i na těch některých „kněžích české Thalie“, jimž před jinými dán český jazyk — ne v plen, nýbrž v ochranu. Že mu na jevišti ubližují, nechtějí totéž činit v životě, a proto mluví mimo divadlo jen německy. Uznávám to vděčně a upřímně.

Jinde jinak a živěji než u nás. Řekové a Bulhaři již se tuží, Rusko se k tomu chystá, Francie ještě víc, item v Dánsku, Itálii i jiných vedlejších zemích, z nichž skoro ze všech docházejí do Německa milostné vzkazy, že nemají Němce rádi. Také blahobyť se leckde množí, v Prusku vybírají společná cla, v Paříži vybírají světové vstupné, v Uhrách trží za koně, obilí a platí už tuze málo daní. Ve Vídni také se chopili konečně jedné alespoň zdravé myšlenky; myslím návrh na nejvolnější ženění se mezi židy a křesťany. Konečně! Obrat tím přivedený bude úžasný. Známý jsou ty krásky židovské — když jsou opravdu kráskami, neboť řekl a napsal sám jistý jejich souvěrec: „Žádná žena nedovede být tak krásna jako židovka, ale také žádná tak oškliva!“ Zcela jiným zrakem bude se nyní pohlížet na ty svižné květiny, na nichž stále ještě jako by se zračil žár jižního slunce. Posud byly jen žádostivé pohledy, nevyplněné touhy, nanejvýš nějaká láska žánru divokého. Nyní má zákon strhnout dělicí dráty „eruwu“ a zákon udělit i další své požehnání. Pochybuju, že naši Josefové budou se rovnat Mosenthalovu Josefu a něco z toho sobě dělat, že z nemluvnat druhého ještě pokolení bude na otce hledět typus sionský a tmavá jich pleť připomínat mobiliár z dřeva cedrového. Kdyby nebyli dotyční pani otcové in puncto peněz tak příslovně opatrní, řekl bych, že se také dostane trochu peněz mezi lid, tak ale — ! Na všechn způsob bude dobré, když obec pomyslí nyní již na důkladné předláždění zbytečné, pro-

tože páté čtvrti pražské; bude tam mnoho promenád, tuze mnoho!

I pražské německé kruhy měly tyto dny nějakou zábavu z nesvornosti a my s nimi. Hádaliť se zajisté dva divadelní referenti, kterýžto případ je u nás řídkší než jinde. Jeden z nich je nováček a myslí upřímně, že všechno dovede předělat hloubkou a učeností, druhý zná již dosah i nejlepších referátů a vysmál se mu trochu. Škoda ale, že to netrvalo dále. O *českém* divadle se nehádali. České divadlo pro německé listy existuje jen tenkrát, když náhodou — opona nechce nám jít před aktem vzhůru nebo něco jiného nemilého se přihodí. Nejen žurnalisté, i německé kruhy vůbec daly sobě slova, že nebudou sobě všímat zjevů na divadle českém. Vitali působila nyní neodolatelným kouzlem svým výhradně na pražské občanstvo české. Byly to večery rozkošné, kdy Vitali zlatý svůj hlas rozprádala na nejpoetičtější tkanivo. Pravá perla to v působení nynějšího ředitelstva!

Avšak přece přinesl jeden list německý referáty o Vitali — zrovna den po jejím posledním vystoupení!

TURECKÁ HYMNA
KOUSKY CESTOPISŮ PAŘÍŽSKÝCH
JINÉ CESTOPISY ZAJÍMAVÉ
LUČEBNÍ ROZKLAD LIŠÁKA

☞ V Praze 20. července.

Snad již mnohý zapomněl, jak se Musa dějepisu jmenuje! Nebylo by divu! Dobrá Kleia píše sice posud pilně, ano naučila se psát nepoměrně rychleji než jindy, „vlasové“ její čárky jsou hybnější, stinné hlubší, — ale *pro koho* píše! Pro gymnasijského žáka, aby nemoh příliš často na procházku, pro pana profesora, aby nebyl zdarma placen, pro nešťastné národy, aby stále doufaly, že lidstvo z dějin se už něčemu naučilo, a stále se klamaly. Zde kousek z toho! Na Kandii zúří boj pro svobodu, v Bulharsku Turek pálí a drancuje, przní mužům ženy a dcery, láme synům otce kolem, otcům syny zakopává za živa, stahuje z kůže, pálí na těle hašeným vápnem — a po ostatní Evropě učí se turecké hymně, aby jí oslavili sultána jezdícího procházkou! A proč? Angličan chce v Turecku tržít za bavlněné své šátky, Francouz chce u turniketu světové výstavy vybrat několik franků a za diplomatickým stolem mít dost místa na rozložení obou loktů, a proto se musí zalhat, že se dějou nyní v samé Evropě divostrašné věci, jichž by sobě ani Irokézové nedovolili, a zato budou zas někdy deklamovat trochu o volnosti a humanitě, až z toho totiž něco budou mít. Krásný svět! A přec je to leckomu na prospěch, hlavně těm potlačeným a malým národům, kteří snad přec jednou nahlídnou, že od onějška a hlavně od diplomacie nelze očekávat ničeho, čeho nedovedou sami, bez jiných, z vlastního středu. Neškodilo by, kdyby to také bratři Poláci poznali a kdyby to pošeptali také těm zbloudilým polským kozákům, kteří v Bulharsku střeží těla krvelačných pašat!

Kousek myšlenky a žádná skutečnost, toť je celý výtěžek historie. Girardin dává v časopise svém na první stránce ohnivý článek a hned na druhém místě jídelní lístek „du jour“, — nemůže být trefnějšího obrazu. Snad nám tu módu přine-

sou naši nyní houfně do Paříže cestující krajané, na něž vůbec jsme žádostivi, co nám přinesou. Je tam toho dost k odnešení. Clichy, žalář na dlužníky, je zrušen a od jeho zavřených vrat mohou naši obchodníci, peněžníci atd. odnést přesvědčení, že „ani nejlepší přítel nestojí za to, aby se na něho denně tolik platilo“! Cestující pro zábavu mohou odnést sobě přesvědčení, že Madeleina je hlavním kostelem pařížským proto, že je v Paříži skutečně samá hříšná Majdalena a že má pravdu spisovatel píšící: „Pařížanky hřeší, kají se a hřeší zas, nemohou být živы ani bez hříchů ani bez kajícínosti a pánbůh bude *musit* je soudit jednou velmi shovívavě, sic by z nich nedostal ani jedinou do nebe!“ To by ale přec jen byla škoda! Mohou sobě také z Paříže odnést obraz pravého lesklého, ba kypícího života. Nad proudem pařížským vznášejí se tisícové a tisícové opalisujících libel a ty dovedou již ve vzduchu udržet nějaký život. Taková libela je pořád krásna; neboť jakmile přestává být krásna, stane se chroustem, zaleze někam do země a místo ní vznese se nad proud sto jiných — ještě malovanějších.

Naše cestující dámy (již dost často se radilo, aby dámy ne nechávaly pány manžely samotny do Paříže, již kvůli peněžní úspoře) přinesou sobě nejnovější módy, ač — *není-li* pravda, co se o těch módách píše. Kdosi pravil o nynějším kroji Pařížanek, že je to pokrývka vše odkrývající, a kdyby se měl k nám zavést, museli by se, soudě dle popisu kroje, skutečně všichni naši uličníci napřed zavřít.

Je prý nyní v Paříži úplný trh na ženskou krásu, opravdový trh. Tisíce baletnic schází se tu, aby byly dopraveny do New Yorku. Baletnice po světě teď jen lítají, šípem to jde z Paříže do Bostonu, odtud do Oděsy, odtud do Berlína, odtud do Petrohradu, odtud do nevynalezených krajin. Vynálezy řídí se dle potřeby, a proto také věřím nyní již rozhodně, že co nejdříve bude plavba vzduchem již vynalezena. Jakpak mohou také baletnice slušným způsobem jinak cestovat!

Cesty kvetou, cestopisy s nimi. Žurnály jsou plny cestopisů, hlavně časopisy německé, na př. Ausland, Presse, Tagesbote atp. V jednom cestopise jsme se dočtli, že v Americe budou Němci již zakrátko panujícím národem, protože na př. v New

Yorku je sbírání hadrů a kostí již výhradně v jejich držení. V druhém jsme se dočtli, že federalistické žurnály pražské, kdykoli mají obdržet soudní nějaký přípis, cestují za bránu do Stromovky. V třetím, tvořícím jaksi přechod k literatuře budoucnosti, čtem právě, že koryfeji čeští budou cestovat po Moravě v průvodu šesti tisíců ruských — mluvnic, jež hodlají po Moravě nakolonisovat. A pak se mluví o možném bankrotu! Myslím, že ti páni cestopisci učinili jej již dávno a jejich papír že už nemůže ani více klesnout!

Kam jsme se to stočili od nebohých Bulharův! Ovšem, pomoci jim nemůžem. Kdyby alespoň byli židy, šlo by to snad po telegrafu, ale — jsou Slovany! Vyvolený národ je skutečně národem vyvoleným a jeho panování nad světem je blízko. Vadí již jen ta stomilionová hrstka Slovanů, pak to půjde. Středověkého, kulturně německého pokřiku „hep hep!“ se nyní chytli židovští žurnalisté sami a vykřikují jej na Slovany. Jsou až politování hodni ve svém zuřivém fanatismu, do jakého je přivedla proniklá slovanská vzájemnost. Zapomínají se a v zapomenutí tom sobě nevzpomínají, že se nesmí všechno a všechno prozradit, co se myslí nebo kdys myslelo. A tu slyšíme divodivoucí věci. Německé jedno pořekadlo dí, že „mnoho oslů jde na jednoho lišáka“. Ano, ale někdy se takový jednotlivý německopořekadelný „bestandteil“ neopatrně odloupne a jeho hyákání zradí pak celý lišákův vnitřek.

Snad sobě mnohý, na př. v Jindřišské neb Vodičkové ulici bydlící, vzpomene na loňské truchlé průvody, které se tu ubíraly každým dnem. Nešel z nich strach, jak chodí z hojných černých průvodů v dobách velkých epidemií, neubíhali lidé, jak ubíhávají ze strachu před nákazou; ale divák byl neméně vzrušen v útrobách svých, záchvěv stejně mocný zmocnil se ho a do oka vhrkla slza čisté soustrasti. Místo černých viděls na marách a nosítkách samé bílé příkrovy, a byla-li bělost barvy něčím přerušena, bylo to kus ssedlé krve z hlavy neb těla těžce raněného vojína. Po celý den ubíraly se ulicemi k hlavním a filiálním nemocnicím smutné průvody. Ve velkých vozech jelo třeba deset lehčeji raněných k odpočinku svému, na vystlaných ložích nesli jednotlivé těžce raněné, krok za krokem a co nejopatrněji. Často museli nosiči snít břemeno s ramenou svých, postavili je na chodník — a v okamžiku byl nemocný obklopen těšícím ho lidem; z domů vycházeli sousedé, dávali nemocnému lahůdky a nápoje, kladli mu peníze na příkrov, nemohl-li sebou vládnout neb neměl-li vůbec ani více rukou svých, jakž dosti často bylo. To účinné milosrdenství a nelíčená tato, neokázalá a na odměnu sobě ani nevzpomínající dobročinnost stěhovala se za raněnými do nemocnic, ozařovala zde nejtrpčí jejich chvíle, obmyslila je vším potřebným i nadpotřebným, ba vybavila i mnohého z nich, který by jasného slunce více byl nespatriil.

Nevíme, jak by bylo letos nebo jak by bylo vůbec při nové válce, vloni ale se ukázalo, že i v tak výminečných případech, kdy je tak rychlé a výdatné pomoci nejvýš třeba, panoval vojenský byrokratizm, jenž ani nejnutnějšímu někdy vyhověti nedovedl. Některý příklad! Dnes píše se v dotyčné nemocnici jídelní lístek již pro *příští* den, totiž suma všech porcí, půl-

porcí atd. dle dnešního počtu nemocných. Seznam ten pošle se po obědě do nemocnice hlavní, odkudž druhého dne filiálky dojde všechno vařivo, dříví, uhlí atd. Avšak hned po obědě, k večeru a pozdě ještě v noci přibyli noví nemocní a zmrzačení nebožáci tito neměli pro příští den porcí žádných, dostali jen to, co zbylo, pakli co zbylo. Rovněž s prádlem, jehož raněným, po parných i deštivých dnech přicházejícím, tak třeba bylo. Nejdříve raport do nemocnice čísla I, na raport došlo něco druhého dne, něco ještě později a mnohých věcí nelze vůbec dostat, musely se uschovat před a — pro Prušáky. Avšak soukromá dobročinnost byla sama již nahromadila potřeb a z těch se za dohledu lékařského vydávalo bez protokolů a sepisování, k němuž nebylo času, dávalo se jako — v nemocnicích pruských, dle potřeby právě. — Všeobecná dobročinnost pražská toho dovedla, že voják zapomněl, že je vojákem, že se cítil litovaným, podporovaným člověkem, jenž alespoň v největším svízelu svém, kde předpisy nedostačují, doufati smí v pomoc právě takovou, jaké je mu třeba, ba i v lásku, jež ovšem v žádném předpise obsažena není. Tolik se může na chloubu Prahy říci, že žádná společenská třída, ba ani žádný jednotlivec nevyloučil se z kruhů těch, již uložili sobě povinnost pomáhat trpícím.

Praha byla s nemocnicemi v stálém raportu. Prostá služka nesla tam v sklenici své večerní pivo nebo na talířku nedělní své pečivo. Bylo jí jedno, kdo dárek její obdrží, a když ji domácí kněz pochválil a žertovně jí za to slíbil, že dostane v odměnu „nejhezčího kaprála“, odcházela stydlivě, oko ale se jí lesklo radostí nelíčenou. Elegantní dámy samy přinášely a rozdávaly jídla a nápoje všem nemocným, kterým jako nemocným vůbec špitálská strava nemohla vždy býti po chuti a k duhu. Vyslovil-li nemocný zvláštní přání, bylo jim blahem, aby je vyplnily. Žádného neopomenuly, na žádného nezapomněly. Se zarosenýma očima obsloužily samy těch, kteří v raněných rukou vlády neměli, krmily a napájely je jako děcka malá. Psaly za ně listy rodičům a přátelům, předčítaly jim noviny, přinášely knihy v nejrozmanitějších jazycích.

Měšťané závodili v darech výdatných. Sládek vydával sudy

piva, druhý vydával ze svých zásob ledních ve dne v noci zdarma ledu, mnoho-li ho třeba bylo, třetí přišel s velkým nákladem pokrmů a s celou chasou svou, aby „se jeho hoši, kteří také vojáky budou, naučili s lidmi zacházet“. A když vycházeli ranění na procházku a do lázní, byli zváni na hostiny do domů, zvláště ale hojně obdarováni penězi. Jistý Slovák přinesl sobě z ulice „něco, co jaktěživ neviděl“; byla to velká bankovka.

Přikvačilo na Prahu vše náhle a neočekávaně, avšak Praha se osvědčila a rozechvěla se v závod šlechetný. Leží před námi přípis jistého duchovního otce, jenž blahodárně působil v jedné z pražských nemocnic. V přípise svém připomíná týž pán loňský „květ Prahy“ a zejména uvádí ty, kteří a které nejvíce sobě zásluh vydobyli. Nebudem jména jich citovat, jsou zčásti známa a dalekou většinou řídili se všichni neodolatelným pudem vnitřním, zásluh jakýchkoli sobě ani nepřipomínajíce. Prokázaným dobrodiním obšťastnili samy sebe a dobrodiní netížila těch, kterým byla prokázána. Jeden velký výsledek jest docílen srdci šlechetnými: snaha jejich působila rozhodně *zušlechtujíc* na tak mnohá zas srdce, jemnosti dříve nepřístupná. Třeba by mnohý raněný nebyl dosáhl zdraví úplného, odnesl s sebou zato zvýšené vědomí lidské. To ho více neopustí!

NÁRODNÍ NOVINY 26. července 1867

DOBŘÉ JITRO!
MY DOMA JSME SE NEZMĚNILI
OSTATNÍ LIDSTVO NEZMOUDŘILO
TAKTY Z TURECKÝCH HYMEN
TATÁŽ FASONA!

△ V Praze 31. července.

Dobré jitro, zdravý vstaly! Tak tedy bychom byli zase pohromadě, pod starým kloboukem, u starého kalamáře, za starým svým zednářským znamením! I nejkrajnější demokrat je vždy trochu konservativním, lpí vždy trochu na starém; nedivte se tedy, že našinec jeví trochu radosti z dávné firmy a dávného svého znaku, vždyť je to kus půdy vlastní rukou pouští urvané! Však my nebudem radostí kotrmelce dělat! V Rakousku jsme si zvykli výskat potichu a z radosti učinit bručivého medvěda na řetěze. Předvádím vám tedy tu svou radost na řetěze a bručím: Loučení nebyla těžká věc, tři měsíce netrvaly věčně, nové sejití se nás nezblázní — jsem ale přece rád, že jsem zas doma. Jsme opravdovi, hanebně opravdovi a velcí páni mohli by sobě toho povšimnout, že nás maličkosti už ani neděsí ani netěší.

Cože se stalo za ty tři měsíce? Nic! Pořád stará hra a stará píseň: „My nebozí cislieutenanti vandrujeme ve dne v noci na to slovo *dluh*.“ Nechtěli trpět, abychom byli jen tak prostě čeští autonomní lantveráci, nadělali z nás samých cislajtnantů a co takoví máme ovšem dluhů dle předpisu. Finančně nic a duševně tak málo nového, že sobě Tagesbote, který jen tenkrát má co psát, když my něco *děláme*, skoro až zoufá. Kdyby nebylo ruských gramatik a kdyby slavná policie nearanžovala někdy nějakou slušnou demonstraci, nemohl by Tagesbote ani nadávat. Ondy nás nazval rakouskými feniany a za to pochlebenství mu sděluju v odměnu, že jsme sobě jistý návrh jeho rozmyslili a že zažádáme sami za zákon, aby každý časopisecký článek byl znamenán jmenem spisovatelovým. Ne kvůli ouřadu, nýbrž kvůli tomu, že bychom sami již rádi zvěděli, kdo který článek vlastně do jistých listů píše. Pouhá zvědavost, pánové, pouhá zvědavost, neboť nám za-

jisté sami dosvědčíte, že musíme být národem vysoce vzdělaným, když smíte své rejdy mezi námi tropit!

My Čechové za ty tři měsíce jsme nesešťastnili a ostatní lidstvo za ně nezmoudřilo. Děje nynější rozvinují se sice rychle a mocně, leccos se děje a nesmírně mnoho se připravuje, při čemž při všem jednati se bude o lidstvo, avšak osudy jsou posud výhradně v rukou jedné neb dvou osob, lidstvo kluše jako síly své nevědomý „ochocení“ slon, na němž se za to neobyčejná na zvíře inteligentnost chválí, a až bude vše rozhodnuto, bude uvázané v chlévě zas se divit a hubovat. Všemohoucí od Sekvany už to strojí. Nyní prý přijede k nám na návštěvu. Nevíme, bude-li do té doby už nevšemohoucí od Zlatého Rohu od nás pryč, ale jisto jest, že se bude také o něho jednat, aby byl světu a v lásce obíraným svým křesťanským poddaným zachován. Rakousku by ovšem prospělo, kdyby získalo pro sebe pořádný kus slovansko-tureckých zemí, ale pak by bylo Rakousko sice mocnější, však zároveň ještě slovanštější, než jest, což by na žádný způsob nelíbilo se oněm dobrým srdcím rakouským, která nemohou Slovanů ani cítit.

Myšlénka humanity je alespoň co myšlénka dosti rozšířena, každý školáček má už jisté vědomí toho, že sveřepost není humánní, a kde je národ ve všem všudy utlačován, že se mu má pomoci. Kdo chce být proti Slovanům, dokazuje tedy nyní, že v Turecku *není* sveřeposti, že je tam znamenitá spravedlnost, rovnost a bratrská láska, je-li pak někdo vůbec vzdělanosti schopen, že je to Turek. Turek je najednou hodný člověk a svět se diví.

Maďarští žurnalisté, jichž předkové tak rádi se s Turkem proti Slovanu buntovávali, a žurnalisté němečtí, kteří vždycky Turka chválili, když se s Slovanem tlouk, píšou chvalořeči. Rozemílají romantické pahrbky cařihradské na drobný písek, svazují čarovné sady pontské ve věchty a drhnou Turka. Brzy bude zcela bílý, jenže budou musit na něho dávat pozor jako na malé dítě, aby nevlez zas svévolně do každé kaluže. Divně mluví, divně zpívají. Jeden z nich napsal celý článek o tom, jak má sultán krásné černé oči; mluví tak rozechvěně, že sobě ho sultán snad pro svůj harém koupí. Druhý přirov-

nává sultána k Petru Velikému a vynáší, že je první ze všech sultánů, an se první odvážil ven do Evropy; tento druhý zapomíná, že už jiní sultánové odvažovali se do Evropy a zejména jeden z nich že byl již u samé Vídně a jen Slované že zabránili, že již tenkrát se nepodíval *dovnitř*. Třetí chválí co důkaz zvláštní vzdělanosti, že i sekrety musí být pro vznešeného Turka z mramoru; a ten zapomíná, že z téhož pěkného materiálu dělávali titíž národové, kteří nyní pod tureckým žezlem k praničemu nejsou, sochy, jichž krása je posud nedostížna. Čtvrtý tvrdí, že Turci jsou na samé výši vzdělanosti a že jen to jim schází, aby nosili rukavičky. Pátý praví, že nejlepší srdce na světě má vlastně Turek, a na doklad toho uvádí, že sám také cestoval po Turecku a že nebyl ani jednou bit.

Kdož by se tomu tanci divil, když i křesťanské kněžstvo kloní se nepříteli křesťanstva! V Turecku prý se nestane — čtli jsme *po česku* napsáno —, aby se sáhlo na kostelní statky, a odkáže-li tam někdo klášterům peníze, ihned se musí peníze ty klášterům dodat. Tedy statky a peníze!

Vy vidíte, že to milé lidstvo velmi pomalu pokračuje. Ani tři další měsíce, ba ani tři celé věky nestačí na převažení, a třeba by písnička tvrdila:

„Dnes jdu. Až přijdu zejtra zas,
zazpívám jinou píseň,
vždyť jinou píseň rodí jiný čas!“ —

nemohu sobě pomoci a po tříměsíčním tacet začínám u téhož taktu, u kterého jsem přestal.

HALELUJAH!
SMLUVME SE — ALE S VELKÝM VÝDĚLKEM!
MÍSTO NA LITOMĚŘICE DO BUDĚJOVIC
NAŠI HOSTÉ — DVĚ MĚŘÍTKA,
POKUTOVANÝ KUPLET A PODIVNÝ SNÍLEK

△ *V Praze 3. srpna.*

I omrzelo prý již pana Beusta, že nemůž v klidu a tichosti pěstovat politickou svou kapustu, a hodlá se smířiti s námi Filištíny. Halelujah!

A naladil již struny harfy své a hraje preludium do slovan-ského mollu k vysoké písni lásky, jež začíná: „Ať mne políbí políbením úst svých, neboť“ — atd. Halelujah!

Ale ještě se neví, odpoví-li česká mladice panu Beustovi veršem třetím téhotěž Cantici canticorum, jenž začíná: „Táh-niž mne: za tebou poběhneme po vůni mastí tvých!“ A právě proto, že se to neví, tedy po třetí a naposled halelujah!

Nehalelujahujme už dál, nýbrž sdělme sobě, co sobě jiní sdělují. Omrzela prý již našeho Noéma posavadní společnost jeho v arše úmluvy, odevřel střechu korábu a pohlíží, zda nemá vyjít ven a vzít s sebou vše, co se má množit. Od Kahlen-bergu u Vídně klene prý se již duha míru až na Žižkov u Prahy, a co ještě sem tam krápe, není více neživná voda, nýbrž dvojnásob rafinovaný olej lásky. Skutečně vyletěla již jedna holubice; je z krásně bílého velínu, růžově brošovaná, na hlavičce nese olivový list s nadpisem „Smluvme se!“ a prodává se za dvacet nových „ve prospěch českých chudých“. Budem-li mít právě tolik z toho, mnoho-li ti chudí, nebude toho mnoho. Možno, že se stane totéž, co se stalo při památné slavnosti smířovací, kteráž se odbývala roku 1848 na restau-račních stolech královské Stromovky: když se měl vlastní symbolický actus dát, totiž veřejná hubička mezi Čechem a Němcem, nemohli v celé Stromovce nalézt ani jediného Němce, který by se byl chtěl s Čechem upřímně obejmout. A protož nešpičatme úst svých předčasně a prozkoumejme olej lásky zvlášť proto, že je tak rafinován. Nikdo by nebyl proti upřímnému smíření, vždyť je ta „první jasná hodina po

bouři“ tak krásna; ale opatrnost! Nám sluší být hodnými a sedávat v koutě; již první frejířská cesta naše na říšskou svatbu, vykonaná roku 1860, nevalně se nám vyplatila: nechali nás tak dlouho stát za stolem, až jsme zase šli.

Připomínám sobě onoho pána, který, odraziv již s pární lodí od staniště podskalského, chtěl sobě u kasy vymoci lístek — do Litoměřic. Zlobil se, že na staništi není tabulkou oznámeno, že se odtud do Litoměřic *nejede*. Ano, kam člověk *nepřijde*, oznámeno nebývá, — ostatně nebývá z nevědění něčeho hanba, nýbrž jen *škoda*. Pan Beust nezná zvláštností území rakouského a snad myslil opravdu, že jde „nejlepší cestou rovnou“, když se dal nakřivo. Má z toho škodu, ač netrval omyl dlouho; historie vzdor krátkosti doby té přece vše zaznamená a nepřipíše k tomu slova Feuerbachova: „Nejkratší periody historické byly vždy nejkrásnější a nejobsažnější.“

My tedy zatím sedíme a čekáme. Nemůžem právě říci, že bychom se nudili. Neoddáváme se čistě sice lidskému, avšak velmi otevřehubskému zívání, neboť nesluší se ani zívát, když je návštěva v domě, a návštěv máme nyní dost a dost. Přicházejí k nám hoši od Něvy a Volhy, z Moskvy a Char-kova, odevšad z širé slovanské říše a nechce se jim ani od nás. Čas mnohého z nich již vyprchává, on běře již zase poutnickou hůl do ruky, a přece zas stojí a zdržuje se, užívaje těch vždy nejkrásnějších minut. Matička Praha každému z nich udělá, jeť sama krásna, v minulosti velka, a porodila dcerku ještě krásnější: „slovanskou vzájemnost“. Jsou tu doma a nezchladí jich za den staré chladné „nerozumím“ jako jiné z ciziny příšlé.

Naši obchodníci začínají se chápat cestovníckého proudu a lákají ruskými firmami bohaté ty a neskoupé kupce. To se ale naprosto nelíbí pražským žurnálům německým, zvláště ale onomu ne, jehož firma právě tím proslula, že výtělky své hledala a také našla ve spisech kyrilikou tištěných. Je to neštěstí pro ně, že jsou tak malí! Kdyby alespoň vystoupili na prsty a podívali se za hranice k svým ideálům, Němcům. Drážďany na př. jsou kvůli navštěvovatelům svým posety

ruskými firmami a ještě nenapadlo žádnou „Saxonii“, že to není dobré.

Tak ale jest! Měřítko, palčivou až láskou k Němectvu co nejvolněji roztažené, scvrkne se mrazem, jakmile se přiloží k něčemu českému. Viz pražská divadla! Tyto dny měl oblíbený jistý herec benefici. Dával „mezi jiným“ také Orfeus v podsvětí, v kteréž operetě obyčejně co sentimentální Styx lyrický svůj tenór na kupletech brousí. Předložil *šest* nových kupletních slok censuře, kteráž všech šest uznala za divokou politickou kontrabandu, vůbec za věc velmi nebezpečnou. Volán a opět volán extemporoval herec místo oněch šesti sloku sedmou, v níž dojemným hlasem sdělil, že oněch šest sice bylo, ale více není. Extempore jsou podle Bachova divadelního zákona dovolena a jen tenkrát zapovězena, obsahují-li „něco politicky nebezpečného nebo sociálně neslušného“. Možno ale, že slavnou policii rozmrzelo, že herec tak negalantně prozrazuje něžný poměr censury k divadlu, zkrátka, herec zavolán, vyslechnut a odsouzen k patnácti zlatým pokuty. Herec ale se bránil a dal do protokolu něco, co znělo as následovně: „Právě hraje na německém zdejším divadle Gallmeyerova. Ta nemluví skoro ani jediného slova tak, jak je psáno a censurováno, extemporuje stále a stále, mnohdy tak, že to opravdu slušnost uráží; ouřadník inšpekční vše to slyší, ouřadní Prager Zeitung všechna ta extemporace ještě zvlášť, s patrnou zálibou a na zábavu svých čtenářů otiskuje — a přece se neslyší, že by byla extemporace ta nejmenším pokutována. Je snad jiné měřítko pro divadlo německé než pro české?“

Dát tak zbytečnou otázku *tam* do protokolu! Proto také nejmenuju kuriosního toho snílka a neřeknu ani, že to byl Šamberk! Každý by se mu vysmál.

△

„Zde v tom domě sídlí teď sbor, jenž má jméno francouzské, aniž by někdo věděl proč,“ pravil jistý romanopisec vídeňský. Mínil tím v dřívějším sídle uherských gard ubytované žandarmy čili četníky, jichž české jméno lidu ostatně právě tak málo řeklo jako francouzské; lid čekal, až je „pozná dle činův jejich“, a poznav je cítí se nyní právě tak cizím proti nim jako v den jich vštěpování na českou jabloň. Času ale bylo věru k tomu dost, aby se byli četníci vežili v lid, bylo-li jen trochu možno. „Zakrátko sroste četnictvo co nejtěsněji s náhledy a zvyky lidu,“ prorokoval poloúřadně pan Klar ve svém pěkně ilustrovaném popisu četnických kasáren pražských a připojených k tomu, skoro dojímavě psaných dějinách četnictva. Budova p. Klarem popsána byla kdys klášterem dominikánů, později poštou; změnila se před patnácti lety na četnická kasárna: jakož ale nedovedlo ani kasárnictví s budovy setřít ráz kostelní architektiky, takž nedovedlo také četnictvo samo nabýt zas u nás rázu zvláštního národního. Bez *opravdové* obliby v lidu mine se však každá stráž bezpečnosti s účelem svým.

Co dříve bylo jen v Lombardii a myslím že ještě také v italském Tyrolsku, uznalo se náhle za prospěšné pro celé Rakousko. Bachova perioda uvedla se uvedením četnictva. Baronu Kempenu bylo uloženo, aby zřídil žandarmeristickou síť po celém Rakousku. Ač úkol ten nebyl pranic těžký, dostál mu pan baron přece, neboť byl nadán „nedostižitelným talentem organizačním“, jakž Klar o něm napsal. On dovedl prý jako „slavný Valdštýn armády ze země vydupat“ a skutečně vydupal z rakouských zemí nejen tu celou armádu bachovského policejního úřadnictva, politických sykofantů atd., nýbrž i celou řadu pluků četnických, krásně oděných a dobře ozbrojených.

Čechám tenkrát bylo dáno ouřadní svědectví, že jsou země velmi mravní, že tedy na ně dostačí jediný pluk četnický. I dostalo se nám tedy pluku čísla II, jenž měl fantastickým způsobem sedm „křídel“ činných a jedno křídlo záložní, kdyby bylo třeba reparatury některého těch činných. Rozeštréla se ta křídla nad českými župami, pracovala dost a dost, jak každý ví, v jiné době by byl pod nimi snad milý chládek býval, za Bacha ale podobala se lidu, jako by jen slunku volnosti překážela. Ovšem za jiných dob nebyl by ani ten ústav povstal, a kdyby i, byl by zajisté vzrostl z vlastní země, kraje a obce.

Byli i v Čechách jednotliví četníci, kteří se vyznamenali opravdovou humánností, pravou hrdinností v rozhodných případech. Časopisy o nich vypravovaly, uděleny jsou jim řády, pochvalné přípisy, nadace — lid ale kladl činy jejich právě na účet vynikající povahy jednotlivé, vcelku ale neviděl a neviděl v četnicích ony „rytíře lásky k bližním“, jakž je Francouzi nazvali. Co z Bacha pocházelo, bylo již zpředu neoblíbeno. K tomu se připojilo, že za doby té měla každá „ouřadní osoba“ prapodivný náhled o působení na lid a o stýkání se s ním, že celý vzduch ouřadní dýchal tresty a okovy, těch pak výkonných jednotlivců, kteří dělali po bachovsku raděj víc než míň, kteří týrali bez potřeby a týrali zas, že bylo velmi mnoho jako v každé době à la Bach. Vždyť každý ví, když se narodily ty mnohokřídlé děti Kempenovy, že to bylo tenkrát, když na př. baron Kempen našeho Josefa Friče externoval do Sedmihradska za to, že tento praničeho nedělal, a v uvážení téhotéž podstatného důvodu že Fričovi pak dovolil, aby se směl — vystěhovat do Ameriky. Jakž nahoře, tak dole; v zásadě jinak, v skutečnosti jinak: měli jsme určitý zákoník a neodvislé soudy, ty ale neplatily, když se nechtělo, — a jakž nahoře, tak dole. Principy *všeobecné* četníkům určené byly třeba pěkný, ale návody *podrobnější* byly čistě bachovské, a venkované, hostinští, cestující s pasy a bez pasů vědí leda-cos, ba mnoho o tom co vypravovat, co se principiálně nemělo a také nesmělo, přece ale smělo. Měl jsem sám služební zápisky jednoho četníka v rukou a dočetl jsem se tam věci

divných, i toho, která selka je muži nevěrna a který představený po každé „se divně kouká“. Po celých Čechách vypravovala se a vypravuje posud povídka o četníku, který požádal selku, aby mu posvítla na dvůr, a pak ji udal pro neopatrné zacházení s ohněm.

Jediný případ takový stačí, aby rozsil nechuť k ústavu, který posud s lidem nesrostl. Řekne se, že je to případná samovolnost jednotlivcova; lid ale řekne, že je taková případnost přec jen věc velmi lechtivá a že to není pranic platno, když četník to ono učiniv — přesazen je za trest k jinému křídlu. Zkrátka, četnictvo „nesrostlo“ s lidem a návyky jeho, a nyní by ani sám pan Klar víc nenapsal, že Kempen dobyl sobě „jmena nesmrtelného“ a četnictvo že je „nejnutnější podporou veřejného blahobytu pro všechny časy“. Četnictvo zůstalo lidu ústavem cizím a nepomohlo v ohledu tom ani nadšené to odporučování Klarovo ani ročně vycházející „gendarmeriealmanachy“ Ehrensteinovy nebo jak se jmenoval, ani ministerské nařízení, že se kvůli špatným německým vtipům nesmí psát „gensdarne“, nýbrž „gendarme“.

Jako v Uhrách chrání sobě své z lidu a domácích okresů pocházející hajductvo, jako pražská obecní stráž již rozhodně srůstá s lidem a dobře působí, tak sobě myslí lid, že by ze svého vlastního středu nejlíp dovedl sobě vybrat *veškery* své stráže bezpečnosti a že by sobě vybral takové, kterým by záleželo nejen „principiálně a ideálně“ na úkolu jejich, kteří by byli domácí a k jiným křídům by se ani přesadit nemohli. Je v tom mnoho zdravého smyslu a u pokračování samosprávy musí konečně k tomu dojít. Bezpečnost svou *domáci* nejlíp sobě chrání lid sám. Jak jinde rozumějí, že je důležité mít *veškery* podobné orgány v rukou vlastních, připomínám sobě příklad z Anglie. Chudé jedno město tamější sotvy že své policejní a četnické stráže uživiti mohlo. Vláda mu nabídla podpory, ale opatrní otcové města odpověděli: „Račtež sobě nechat svou podporu a my sobě necháme policii taktéž svou, ale zcela *svou*.“

OUŘADY V OHNI
MY DOBŘÍ SLOVANÉ! — RUSKÁ ANEKDOTA
S ČEŠTINOU HOTOV „JEDNOU PROVŽDY“
PAN LUŽICKÝ — TAJNÝ SLOVAN

△ V Praze 24. srpna.

Zapovědí svatováclavské ohně nebo nezapovědí? Tak se táže přítel přítele, táže se ho ráno i večer, jako se tázal ještě před čtrnácti dny ráno a večer: Cožpak ještě pořád nemáme bankrotu, nadějný příteli bankrotáři? Ani bych se neodvážil tvrdit, co by tazajícím se bylo milejší. Odpusťte, snad jsem jako onen venkovský děkan, který musel každého dne vypravovat anekdotu o „jalovcové fajfce“; ale nemohu sobě pomoci, nechci se pamatovat, zda jsem už vypravoval, a vypravuju zas, jak následuje. V Paříži byla jistá tabulka, jejíž latinský nápis vypravoval něco vládě velmi nemilého. I vzala vláda houpu a smazala nápis. Pak ale bylo tomu tak: jakož dříve rozuměl jen ten nápisu, kdo rozuměl latině, rozuměl pak prázdné tabulce každý, kdo ani číst neuměl. Myslím, že mi každý rozumí, jako by každý rozuměl vrchům v ouřadní tmě se halícím. Na všechnen způsob, ať se popálí něco dříví nebo něco ouřadních prstů, světlo se z toho rozšíří po celé vlasti. Bude to svatá noc, sen zmizí, titánským, plamenným písmem zašlehne k nebi zlaté slovo „uvědomění“.

„Do odpůldne si vymyslete důvody,“ pravil kýs státník k svému tajemníku přede dnem velkého „kousku“. Pro zákaz svatováclavských ohňů jsem důvody už slyšel. Za prvé prý vyslovil se Napoleon, že vše slovanské je nebezpečné, za druhé prý oheň pálí a letos je jaksi nebezpečí požárů nepoměrně hrozivé. Arciť, když vzdělaný přec německý oheň i dóm spálil, ve kterém bývali němečtí císaři korunováni, čehož lze se teprv nadít od barbarských českých ohňů! Napoleon nás nezná, my nejsme tak zlí, jak vypadáme. Jen nás nechte! Máme v Praze teprv dva měšťanosty Čechy a už máme o dva ryze německé ústavy městské víc, hasiče a plynárníky. Počkejte tedy, neboť až budem mít asi šest měšťanostů Čechů

po sobě, bude již všechno poněmčeno. My jsme skromni, sami si necháme místa lampářů a pánům Berlíňanům dáme výnosná místa ouřednická. Zato se nám tito pak vysmějou a řeknou: „Nu snad nemáme *my* konat hrubou práci?“ Tím se ovšem stane Němec všude representantem tříd vzdělaných. A tak se děje u nás i u Slovanů ostatních. Ruská Akademie vydává i díla ruských spisovatelů německy a Němec mluví pak o „pokrocích německé vědy na Dalekém Východu“. Ruská vláda dává profesury, ouřady Němcům, posílá Němce za poslance k cizím dvorům, jmenuje Němce předsedou výstavního komitétu pro Paříž — a za to vysmějou se jí titíž lidé, ba v samém Petrohradu vychází německý časopis, který Rusy tupí. Kde je jeden, přijde brzy druhý a za tím přihrnou se hned po dvacíti. Vypravována mně tyto dny věrohodnými ústy taková historka z Rus. Bylo vypsáno místo učitelské, nad udělením rozhodoval ředitel Němec. Přijde kandidát a mluví prostou ruštinou. Ředitel krčí rameny a lituje tuze a tuze, že místo je již obsazeno. Je ale člověk zdvořilý a baví se chvílku dál. Náhodou splete se tak otázka, odkudže kandidát rodičem. „Z Královce v Prusku,“ zní odpověď. „Ale proč jste neřekl ihned, že jste Němec,“ vyhrkne ředitel — a neobratný vypravovatel by ještě dodal, že místo vlastně nebylo posud obsazeno.

Ostatně — budme spravedliví, neboť spravedlivost je věc hezká dle doslechu. Přiznejme, že do obecních služeb našich přibíraní Němci *musí* se vykázat „jednou provždy“ zkouškou z češtiny. Taková zkouška děla se také dne 2. srpna a výsledek její byl „jednou provždy“ překvapující. Zněl ten výsledek takto: „*bilo me, divne že se smislí že ne umím česke psat, stran doho odesdam do psaní. Leopold St.*“ Jistě že se chudák dřel s češtinou celou čtvrt hodiny; za to ale se mu musí odpustit, že sobě naučenou větu splet v interpunkci i v pravopisu jako onen roztržitec, který kabát posadil do křesla a sebe pověsil na hřebík, a za to — odbyl sobě kandidát češtinu „jednou provždy“.

Bohemie má pravdu, že je těžko provést rovnoprávnost, když — se z jedné strany nechce ničemu se učit. Rozkošný

jeden doklad tíže té vypravoval týž časopis tyto dny. Jakýs berniční přípis měl prý nyní dojít Lužického semeniště malo-stranského od magistrátu. Byl česky psán a s českou adresou: „Lužický semenář.“ Napadlo prý ale přece někoho, že neslušno poslat německému ústavu český přípis; dal přípis přeložit a svědomitý překlad adresy zněl pak: „Lužicki, Samen-händler.“ Pana Lužického, obchodníka se semeny, nemohli ale po celé Praze nalézt. Kratochvílná historka a rozkošně tendenční v *náš* prospěch, že ne? Jen několik ještě kratochvílných poznámek k ní:

za prvé: není Lužické semeniště ústavem německým, nýbrž *slovanským*, založeným Lužickými Srby pro lužické studující a vydržovaným z fondu těchže Srbů; Němci se v něm dostali k většině jako leckde — leckde jinde;

pak: povstala historka ta již vloni, nikoli *teď*;

a posléz: není na ní ale ani *za mák* pravdy.

Höfler padělává historii, proč by Höflerčíkové nepadělali historku! A takž pranikoho nepřekvapí, že také historka stran Napoleonova výroku o Slovanech *naprosto* je vymyšlena. Vždyť bychom dle známé theorie o tlaku a protitlaku musili zrovna myslit, že Napoleon je — tajný Slovan.

NÁŠ PAN ŠPULÁK
MEZERA V POLICEJNÍM ZAŘÍZENÍ
NĚMCŮM NEBYLO NIC DO TOHO!
BELVEDERSKÝ DIALOG

△ V Praze 31. srpna.

Dobře, anobrž výtečně chovala se o korunní slavnosti policie městská, a když se policie dobře chová, není obyčejně při takých příležitostech žádná výtržnost, neboť obecenstvo jí nedělá. Obecenstvo se vůbec taktéž dobře chovalo v ohledu každém, po trati moravské i po trati české, a kdyby nebylo pana Špuláka v Pardubicích, mohli bychom říci, že panoval i z úřední strany všude rozum. To by ale bylo pěkné, aby udivený svět řekl: Vida, i rakouské ouřadnictvo je už zcela jiné a rozumné teď, — proto také se pan Špulák obětoval a retoval šťastně dávnou pověst stavu svého. V tom ohledu je pan Špulák také přívržencem čehosi historického, ba je zkrátka pan Špulák panem Špulákem, *naším* Špulákem, v něhož jsme kladli naděje své a jenž nás nezklamal. Tak mnohý historický Čech sobě už mírně zoufal, že bude všude a všude zákonitý pořádek a Čechové že přijdou o dávné své renomé revolucionářů, ale řkuli jsme mu: Ej, bratře, nezoufej, vždyť žije ještě Špulák v Pardubicích, — a historický Čech ulehl sobě klidně na ucho levé i nechal ucho pravé odevřeno, aby mu slavná zvěst o skutcích páně Špulákových nakapala do něho balšámu útěchy. Nezklamal se a nezklamem se také v další naději, že pan Špulák zůstane zachován místu, na němž tak dobře působí, vždyť žijem v Rakousku.

Dobře, anobrž výtečně jednala policie městská, že před slavnostním dnem schytala, uzavřela i neškodny učinila všechny ty, o kterých je jí známo, že dělají výtržnosti, ať už jsou tyto jakéhokoli druhu. Všechny ovšem nemohla zabrat a tak se přece stalo, že na př. na nábřeží objevilo se několik těch, kteří českému obecenstvu tajně peníze, a také několik těch, kteří českému lidu veřejně čest berou. Někteří z poslednějších donesli svůj lup hned do oné pražské redakce, která zařídila

sobě velkoobchod s útržkami a nadávkami na Čechy, redakce vše skoupila, dala to vysázet a bylo toho druhého dne na dvou sloupcích. A téhož druhého dne jsme se věru zastyděli i cítili jsme hanbu svou, neboť je hanba rozhodná pro národ, trpí-li, že v jeho vlastním středu smějí stát lidé, kteří mu stále spílají, jedovatě se mu posmívají. Čiže je právě v tom důkaz vysoké vzdělanosti, důkaz pohrdání s lidmi, kteří co do politické mravnosti jsou tak nesmírně, ale tak nesmírně nízcí?

Před korunní slavností voláno ku krajanům Němcům: Pro všechno na světě, nepomáhejte dělat slavnost ještě slavnější, vám není pranic do české vlasti, pranic do české koruny, pranic do krajanů českých. Jděte si 29. srpna raději do Hvězdy na pivo a na slaný rohlík, pijte tam na zdraví velké německé říše, na utlačování Slovanstva v Rakousku, pijte si nač chcete a opijte se na mol dle národního svého způsobu, — ale nezůstávejte v Praze, není vám do toho všeho pranic! — A Němci nešli ani jediný do Hvězdy, a poněvadž jim nebylo pranic do slavnosti, kupovali sobě za velké peníze okna, z nichž možno dobře na průvod vidět. A poněvadž nebylo také německým žurnalistům pranic do korunní slavnosti, vyplňovali zprávami o ní časopisy své po několik dní. Taková je ta stará jich praktika, věčně křičí „není nám nic do Čechů“ a věčně do nás rýpají sprostými svými péry a věčně o nás mluví smrdutými svými ústy.

Někam ale němečtí žurnalisté přece nešli, totiž k národní slavnosti na Letnou, neboť slavnost trvala do noci a noc není přítelem nikoho, kdo má zlé svědomí a citelná záda. Ba nešli tam nejen žurnalisté, nýbrž i lidé jiní národnosti německé a židovské. Šli tam ale zato za bílého dne druhého či následujícího, když Letná byla zase Belvederem, zasedli za stoly osiřelé a bavili se o udalostech dne minulého. Kousek takového dialogu sdělují zde *doslovně věrně*, jak se vedl mezi obstarožným pánem a dvěma vážně starými dámami. Také při tom seděla dáma mladá, ta ale nemohla oustně se sdílet proto, že příliš řinčely důstojnické šavle kolem a že měla právě jiný dialog oční. Mluvilo se, jak z následujícího dost jasně vysvítá, německy.

„Křičeli zde včera tak, že jsem to slyšel až ve svém pokoji, a bydlím dost daleko.“

„Odkud jste se včera díval na průvod, pane rado?“

„Odkud? Já? Odnikud! To by mně scházelo! Já jsem sice taky Čech, ale co je přílišné, toho nemiluju.“

„Ale vždyť poslal císař pán nám sám korunu tu!“

„Inu císař pán je císař pán a může konat, co se mu líbí. Já ale jsem loyální!“

„Bylo to ale přece pěkné, když jela koruna v arcibiskupském voze! — Znáte doktora Sladkovského?“

„Jakpak ne! Viděl jsem ho roku 1848 dvakrát. Je muž, velký a hřmotný, ale co je člověku platno být velký a hřmotný, když nemá *pravé bázně boží!*“

Opravdu, *tak* moudrých a vzdělaných lidí na své straně nemáme! A nebudem také nikdy mít, budem se jim stále obdivovat na straně druhé a v obdivu svém volat s Goethem:

„Ano, příroda je všech mistrů mistr!“

NÁRODNÍ LISTY I. září 1867

MRZUTÝ MONOLOG
FRÁZE A SKUTEČNOSTI
NEOMYLNÝ RECEPT PROTI DLUHŮM
KONEČNĚ KOUSEK OPRAVDOVÉ
ROVNOPRÁVNOSTI

△ *V Praze 7. září.*

„Nic nevzdělává tak jako cestování,“ řekl Sterne a začal svůj památní cestopis, líčící cestu, kterou byl vykonal — po svém pokoji. „Každý rok cestičku,“ dí Luther v jednom ze svých žulových pravidel a také vskutku sám — zůstal na jednom místě sedět, pokud ho nevyhnali. „Jděte a vzdělávejte se cestováním, je nám potřebí širšího rozhledu; cestováním občerstvíte vtip a ducha umrtvělého, cestováním nabudete nových názorů, nových myšlének, jichž užijete v prospěch náš, a co především nutno, pozbudete omrzelosti a promrzelosti své domácí, vrátíte se přístupnější zas životu domácímu,“ — tak káže feuilletonista po celý rok, sedí ale sám doma jako přikován, cucá vtip z duchaplných svých prstů, popisuje, jak roste vodnice na českých polích, a aby přece někdy něco seznal nového, dají mu k nedělní skopové půl třetího nového bramboru. Nevzdělaný Číňan a Japaňan jde na výstavu světovou nebo všeslovanskou, aby se vzdělal; vzdělaný našinec nepotřebuje takových hloupostí a na otázku: „Copak se ještě má stát, aby ti přece něco do toho bylo,“ může hrdě odpovědět: „Nic!“

„Bohuslávka je příliš rozumný, než aby něco takového chtěl,“ říkají psychologové vychovatelé, když něčeho Bohuslávka se dostati nemá, a Bohuslávka jde hrdě stranou, dumlá rozumný svůj palec, má ale přece vztek. Nu vztek je také pěkná věc a dar boží, budme zaň vděční. Dostává se nám Čechům toho daru dost a dost, že jsme se ho skoro již přesytili v nevlídné poušti své jako many, a když nyní v plném rozkvětu jeho ještě přejem do lecčeho známých těch „tisíc láter“, vzpomínáme sobě již, že látro jsou dva sáhy a že by ta jistá prožluklá věc přece snad nestála za vydání tak značné. Ba v některých věcech vychladli jsme již naprosto, viz dny poslední. Převezení koruny české užily německé listy, aby

dokázaly, že všechno to, co posud ve sprostých nájezdech na Čechy učinily, je pouhá maličkost proti tomu, co by vlastně dovést mohly, a důkaz se jim poved. My ale, přesyceni již tolikerými důkazy nepřátelského pasořitství, ani jsme se netkli pera, poznavše, že naproti těm zvířátkům není péro pravou zbraní, nýbrž jen hustý hřeben nebo šedivá mast. Sešel jsem se tyto dny s mužem, který se zápalem mluvil o rovnoprávnosti všech, o spravedlivosti jednoho národa k druhému, o pravé humánnosti a liberálnosti. Díval jsem se udiveně na předpotopního toho tvora a měl jsem ho za nový výmluvný důkaz fosilního člověka, až jsem si konečně vzpomněl, že týž je Němcem a poetou zároveň, že tedy patří k těm, kteříž zpívají, že tomu, co v poesii má věčně žít, musí se v životě krk zakroutit. Naši krajané nás již dostatečně poučili, že fráze patří mezi utrejchem posypané vycpaniny do musea a živoucí člověk že se již jinak neuživí než holí v ruce.

Takto se máme taky dobře. Vídeňský jeden pan ministr nám řekl: Nebojte se, naši starostí bude, aby Čechové nepřišli o pranic, — my jsme se tedy nebáli a skutečně již vidíme, že kdyby Uhři nechtěli platit ani krejcaru státních dluhů, my přitom nepřijdeme ani o jeden krejcar — dluhů svých. Mohlo by se zdát, že Uhři sobě v naší době kreditu dali tím, že nechtějí a nechtějí žádných dluhů, jakés vysvědčení chudoby; avšak nikoli! Uhři jsou dobří finančníci, myslí, jak známo, na spásu Rakouska a počítají zkrátka a velmi dobře takto: Neuznají-li se dluhy ani v Translajtánii ani v Cislajtánii, musí se neuznané ty dluhy zkrátka vystěhovat z celého Rakouska ven; to by bylo pěkné, aby je naše policie pak ještě dále zde trpěla! A až budou venku, začnem nanovo co praví trans- a cislajtnanti; svět se podiví, co za jediné desítiletí, když nynější dluhy odstraníme, spletem zas nových dluhů! A pak s těmi zas jako se starými!

Musí tedy být líp a bude líp. Ba skoro už je! Rolník má po požehnaných žních, spisovatel má objednaní za zákazkou, o malíře se konkurující obrázkové listy české perou, ano i herec našel sobě cesty z „jediného“ (co do počtu) českého divadla a přesvědčil se, že mimo Prahu mají také v Kolíně

a Chrudimi lidé dlaně a peníze. Našim hercům výletníkům dařilo se dobře na vagacích, k nimžto letos nebylo ani Prusů třeba. Byli všude dobře přijati a obecenstvo se jim obdivovalo nejen, že umějí na jevišti tak dobře hrát a tak špatně česky mluvit, nýbrž i že mimo jeviště cvičí se tak pilně a spravedlivě v druhém zemském jazyku. Ano, *zde je pravá* rovnoprávnost: v životě špatně německy, na jevišti špatně česky. A je nejen dole, nýbrž i nahoře. Když divadelní ředitelstvo svolávalo své ovečky zase domů, učinilo to v českém časopise česky a v německém časopise německy kvůli těm členům českého divadla, kteří podivnou náhodou snad ani česky neumějí. Co tomu říkáš, ty ředitelstvo druhého, *čistě* německého divadla pražského? Volalo jsi už někdy ovečky své kvůli rovnoprávnosti také po česku? Zahal si hlavu a styď se! My učiníme z kolegiálnosti třeba také tak!

NÁRODNÍ LISTY 8. září 1867

ODROČENÁ CESTA A NEPŘIJATÁ NÁHRADA
Z DOBY PÄUMANNOVY — RUBLE NEJDOU
KTERÁ JE LEPŠÍ — ZÁBAVY NA NEBI
I NA ZEMI

△ *V Praze 14. září.*

Nebe provádí jakousi preventivní cenzuru; vymyslíme si dílo a buď nevyjde vůbec, nebo vyjde jinak, změněno k nepoznání. Severovýchodní Čechy vloni nechtěly Prusa a dostaly ho, letos chtěly pana Beusta a nedostaly ho. Co asi bylo příprav na den 11. září, kdy měla Jeho Excelence zůstat v Vídeň v temnotě a ozářit moravsko-český svět až po Smiřice. Co as se nadomlouvali karfiolu, aby květ trochu dýl, co as nasypali zrní kuřatům, aby byla tučnější, a navnucovali jodu krocanům, aby měli větší vole! Pan Oppenheimer dal vyvoskovat podlahu, po níž se kráčet, a vysmolit hrdla, která křičet měla, rytíř Liebig odstranil suché a vychrtlé dělníky, aby nedělali špatný dojem, správa Pardubicko-liberecké dráhy dala natisknout zvláštní programy s kaulbachovskou vinětou, pod níž udáno bylo, kdy slavnostní vlak se svým nám nyní již velmi drahým nákladem přijede do „Prschedmerschitz“, kdy do „Smirschitz“ a kdy do „Trschemeschna“. Ale obdivuhodné malé nožce Jeho Excelence nechtělo se ještě k blátivým břehům soukenickomodré Nisy aniž do alpské nevydlážděnosti libereckých „wolkengass“, pan Liebig přišel o „národní“ slavnost, kuřata zobou dny veselého svého života dál a krocanům dává se nyní zas jod co probátní protilék. Pan Pickert prý se sice velmi ochotně nabídl, že k utužení smýšlení ústavověrného sám chce přenocovat ve Smiřicích a obědovat na Malé Skále, ale řekli mu, to že by bylo příliš mnoho obětí, a oddali se tiché resignaci.

Za ten smutek v jedné čtvrti českého království je v ostatních třech čtvrtích dosti veselo, totiž živo. A kdyby jen už se vydávaly ty ruské ruble, o nichž pan Pickert najisto ví, že už jsou zde, bylo by ještě živěji. Kdo si to as udělal blázny z toho dobrosrdečného mužička! Pamatujem se na jistý případ z doby

Päumannovy. Jistý obchodník obdržel tenkrát z Rusi peníze za zboží, a sice dle umluvy v zlatě. Byl tak trochu rozmarné povahy, vzal zlato a požádal několik svých přátel a známých, aby to ono nakoupili mu ve veřejných krámcích a okázaleji zaplatili. Imperiály a protiruble zazvonily Prahou, policie začala lítat, v Presse byl obšírný dopis, v Deutsche allgemeine taktěž, v Magazinu velký článek a u nás velký plezír. Nepopírám ani dost málo, že bych sobě pranic z toho nedělal, kdyby přišlo na Národní divadlo, na Museum, na Uměleckou besedu atd. několik milionů rublíčků od některých těch ruských mocnářů s těmi dlouhánskými, ovičujícími jmeny, když ale nejdou! Nejspíš že se bojí naší policie, aby je nevypověděla ve čtyřadvacíti hodinách zas přes hranice, jako předevčírem učinila přišedšímu teprv ruskému studentu. Student prý se bránil, dokazoval a mluvil, řeklo se mu ale, aby nemyslel, že „je v Rusku“. A on prý to opravdu nemyslel! Zajímavá je vůbec nynější hádka časopisecká, kteráže policie je lepší, zda ruská či naše; časopisy nemohou a nemohou se sjednotit. Někdy bývá volba velmi těžká a člověk musí velmi opatrně soudit, aby neukřivdil. Kdybych dostal otázku tu do referátu, byl bych opatrný a řekl bych, že jsou obě lepší.

Zábavy máme nyní věru dost. Divadlo zase plave, v literatuře prší kniha na knihu, hudby hrajou ve všech zahradách a přibraly místo rukoudáním zakázané ruské hymny hymnu tureckou, při níž sobě Rus Nerus, Slovan Neslovan může myslet, co se mu právě líbí. Ba samo nebe stará se o naši zábavu, hraje si se sluncem, zemí a měsícem a dělá nám tříčtvrtkové zatmění měsíce. Byla to na dnešek pěkná podívaná. Měsíc byl už zajisté zpraven a čekal s jasnou, úsměvnou tváří zrovna uprostřed nebe. Hvězdičky odstrčil daleko od sebe, abychom dobře viděti mohli. A zrovna v předepsanou od nebeských maršálků hodinu, ba minutu přihrnul se předepsaný stín naší dobré země a dotknul se čekajícího dlouhým svým prstem lehce, aby ho nezalekl. Ale měsíc držel pevně, a když už byly umluvené tři čtvrtky pokryty, smál se čtvrtou čtvrtkou tak jasně, jako by chtěl říci, že se nebojí. Pěkná podívaná a pranic nestála, takže jí mohl každý užívat,

i ten, kdož ničeho nemá, třeba ani střechu nad hlavou. A užívali i užívaly jí.

Na staveništi Národního divadla započne zábava v pondělí tedy přec. Chtěli jsme začátek prací odbýt zcela klidně a oslavit teprv umístění základního kamene, ale perme se s osudem, když nechce, aby šlo něco českého bez hluku!

NÁRODNÍ LISTY 15. září 1867

△

Jde příliš rychle rána na ránu a všechny jsou až příliš dobře mířeny. Bleskem to vždy zasáhne do členů nejšlechetnějších, kde není náhrady aniž nového dorůstu!

Bylo to krásného dne podzimkového r. 1863, když vstoupil k nám do redakce doktor Podlipský. Prsa se mu dmula, tváře jeho jindy životem zářící byly k smrti bledy. Zajímavým hlasem nám sděloval: „Skuherský je mrtev! — Tady teprv, kde by člověk s radostí nasadil vlastní život za muže nám důležitějšího, cítí, jak věda je malomocna!“ — Půl roku vypravoval Podlipský o Skuherském a vždy s pohnutím stejným, — nyní budou zas jiní vypravovat o Podlipském, byť mužem rovněž nám důležitým a věda dokázala malomocnost svou již také na něm.

Nejenže jde u nás rána rychle za ranou, ale každá o sobě je vedena s toutéž úžasnou zas rychlostí. Je-li smrt muže zasloužilého a důležitějšího, jenž mimo to byl milým naším osobním přítelem, vůbec udalostí smutnou, je zpráva o smrti jeho tím smutnější, slyšíme-li ji dnes, kdežto jsme předevčírem ještě ráno s ním novinky své vyměňovali a navečer za jedním stolem se s ním bavili. Loňského roku churavěl Podlipský dlouho žaludečným jakýms neduhem; plná a mohutná postava jeho vysychala, oko jindy živé haslo, pevný dříve krok zemdlel a stal se nejistým. Tenkrát jsme sobě šeptali těžké obavy své — avšak na štěstí byly marny. Nyní, kdy nikdo nechoval obav, stalo se. Vypravuje se, že Podlipský sám měl jisté jakés tušení o blízkém skonání svém, že na něm leželo tíží neodstranitelnou. Po tři po čtyry neděle bavit se prý v rodinném kruhu svém nejraději rozpravami pošmurnými, filosofováním o smrti; v posledních dnech zhoustlo tušení již v černý mrak a prodralo se slovy: „Jen kdybych neskonal alespoň před

svatým Václavem.“ — Avšak my na něm pozorovali jen kypící zdraví, s námi se bavil ještě především živě a vesele, a dnes — —

Přinesli jste zprávu o jeho smrti: „*Jsmo o jednoho drahého bratra chudší.* Josef Podlipský, jeden z nejvěrnějších synův národa českého, pilný a poctivý rozmnožovatel nejvyšších prospěchův vlasti, šlechtný lidumil, vroucí přítel mládeže, ryzí, čistý charakter v životě soukromém, náhle rozloučil se s námi.“ Podali jste náskres jeho života i neunavného jeho působení, nezbyvá než jít a položit „věnec lásky na jeho hrob“! Kdož by mu ho nevěnoval, muži tomu šlechtnému, jehož každý miloval, jemuž ani ten nemohl v nelásce se blížít, proti komu kdys příkřeji byl vystoupil. Při rozhodně náruživé povaze své snadno se Podlipský i s nejlepšími přáteli svými dovedl rozkmotřit — na minutu, nejdél na pět; pak sobě oddech, prál: „To jsem se rozzlobil — jsem ale rád, poněvadž dle toho vidím, že srdce mé nemá žádné organické chyby,“ úsměv se zase rozhostil na tváři jeho, a bylo po všem, z obou stran po všem. Každý věděl, že Podlipský jen samu nepoctivost má v nenávisti, v tuhé a neodstranitelné, že tam ani nemůže nenáviděti, kde setkává se s poctivou snahou a povahou se strany druhé. Povaha taková vyznamenává se obyčejně důvěrou neskonalou ke všem, důvěrou, již nevyhubíš, leda bys ji násilným, zjevným skutkem z kořene vyvrátil; pak ale ji vyhubíš jen proti jednotlivé osobě své, naproti ostatním zůstává v prvotní pevnosti. Podlipský byl as dosti často zklamán, ku každému však choval se zase s důvěrou novou a čistou, ba jako u dítěte čistou.

Ta čistota povahy byla u Podlipského základem širokým, z něhož vyrůstala každá myšlenka a každý čin jeho. Jako v životě soukromém každý čin jeho byl ryzé zlato, takž také nebylo v životě veřejném muže, na něhož možno spolehnouti se s větší důvěrou než na Podlipského. Podlipský byl nadšen ideou volnosti jako každý muž, který chce, aby světem vládla tatáž spravedlnost, která v něm samém sídlí. On stál vždy ku krajní demokratické straně naší; co činný politik nebyl by snad objevil dosti chladnosti, avšak úsudek jeho byl vždy

instinktivně pravý, zdravým rozumem podporovaný, a každý mohl slepě uvěřit v to, že při čem stojí a pro co horlí Podlipský, je právem a pravdou. Jakož pak nejvřelejší láskou lnul k rodině své, takž lnul přirozenou měrou také k svému národu. Nebylo sebemenšího hnutí v národním životě našem, aby Podlipský nebyl mu ihned věnoval veškerou pozornost svou. Podlipský znal všecko, četl a kupoval všecko, rmoutil se nebo radoval, radil, podporoval, byl zkrátka srostlý s rozvojem našeho národa a každé hnutí tohoto zachvělo také jím. V poslední době, kdy myšlenka duševní vzájemnosti všeslovanské začala po prvé bráti na sebe skvělé roucho skutečnosti, byl Podlipský zjevem tím vznešeným všecek zaujat, v něm viděl budoucnost našeho národa, v něm viděl i budoucnost a svobodu veškerého lidstva.

Ovšem, součinnost ta ve všem a všude mohla být jen u muže, který se vyznamenal tak obšírným a všestranným vzděláním jako právě Podlipský. Může se směle říci, že nebylo oboru lidského vědění a poznání, jenž by muži tomu byl zůstal cizí. Co dobrý linguista byl obeznámen s vynikajícími literaturami důkladně, hudba na něho působila právě tak mocně jako umění výtvarné nebo umění dramatické, ve vědě pěstoval před jinými hlavně ethnografii, přírodopis, a netřeba u lékaře tak slavného a také literárně činného teprv zvláště podotýkat, že a jak držel se ve vědách lékařských vždy na výši časové. Zde bylo působiště jeho *praktické* činnosti a věru že lze říci: Podlipský byl vzorem lékaře. Znaje se tak důkladně v oboru svém nemohl ani zabřednouti do okázalého nadsazování moci své, a přece nebylo jediného nemocného, který by nebyl úplně důvěřoval v pomoc z ruky jeho. Jasným rozmarem svým ozářil Podlipský každou truchlou tu jizbu, každý nemocný byl mu rovněž předmětem laskavé péče jakož ne-unavného, pilného pozorování. A nebylo pro Podlipského ani nejmenšího rozdílu mezi zámožností a nezáměstností, mezi odměňujícím bohatcem a žebrákem, jemuž mimo lékařské péče i jiné hmotné podpory třeba z rukou lékaře lidumila. Tímto lidumilem Podlipský byl opět přirozeně dle základů čisté povahy své, tisícové pražských chudých žeh-

nali mu a pro nezámožné studentstvo byl vždy jistým útočištěm.

Ba věru bude mnoho těch, kteří na hrob jeho složí věnec lásky!

△ V Praze 24. září.

Jen kdybych sobě hned vzpomenu, jak říkají poetové *krásně* a jak filosofové *důmyslně* lidskému obličejí, totiž per circum-
 scriptionem jak mu říkají. Užil bych nyní všech vybraných
 i nejvybranějších výrazů, abych hodně krásně a důmyslně řekl,
 že jsem viděl pana Beusta tváří v tvář. Stalo se tak již po druhé
 šťastnému mně, jednou v české sněmovně, nyní na pražských
 Příkopech. Zajisté, že mně to lidé závidí a hned se ptají, vypa-
 dá-li zdráv a vesel. Inu děkuju za poptávku, úplně a zevrub
 zdravého člověka říká se že ani na světě nenajdeš; ale Jeho Ex-
 celence vypadá přec ještě tak co nejzevrubněji. Nezkalené oko
 nesvědčí o žádných těžkých starostech, usmívavý ret prozrazu-
 je radost srdce, hladká líc mluví o dobrém žaludku a pečlivě
 přičísnutý vlas hledí velmi mladistvě do světa. Věřím nyní Rei-
 chenberger Ztgu a nedivím se pranic, že liberečtí Čechové, vi-
 douce Jeho Excelenci tak zdravou, trpce zaplakali. Vždyť řekl
 pan ministr v Liberci, že přišel do Rakouska, aby zde „německý
 element udržel se na svém posavadním místě“; to „posavadní“
 místo je ale na újmu místa národa našeho a odtud ty slzy „české
 budoucnosti“. Tu je vidět, že Schiller nemá vždy pravdu,
 praví-li, že „kdo chce slzy sklízet, musí lásku sít“. Avšak ty
 české slzy byly jen kapkami v okeánu, neboť liberečtí Němci
 prý za lásku páně Beustovu naplakali mu žeň co nejbohatší,
 takže ještě dnes nelze Libercem jít bez přezůvek. A pak, vždyť
 je známe, ty české, falešné slzy; v oku je ještě slza a na tváři
 již sídlí smích, často velmi impertinentní smích! — Za libe-
 reckou záplavu bylo v Praze sucho, zde neplakal nikdo, ledaže,
 any slzy nemilují svědků, někde v koutku zaplakal si ně-
 který flašinetář. Už se jim začalo tak pěkně dařit, těm praž-
 ským flašinetářům, ruská hymna začínala zas napínat sluch
 italskými kolovrátky otupělý a tu — —

Kdož ví ostatně, jak budou v Liberci zakrátko zase mluvit a nad čím zpláčou! A stane-li se změna v úsudku o člověku, bývá obyčejně radikální, někdy až příliš radikální. Vizte z historie posledních dnů, co se dělo a děje s Josefem Fričem. Ani dost málo mně nenapadá, abych snad podepsati chtěl jeho známý „otevřený list“, lituju, že jej do světa vyslal, ba předpokládám, že již sám také lituje, vida, že z listu neměl nikdo potěšení mimo nepřátely naše. Avšak rovněž mně nemůže napadnout, abych to, co vyplynulo třeba z neznalosti poměrů našich a z toho, že básník dobrý není nikdy politikem dobrým, chtěl přivést na účet celé povahy a celého člověka. Tolik je jisto, že list vyplynul rovněž z nejupřímnější vůle a nejpoctivější snahy muže, který upřímnost a poctivost osvědčil celým posavadním životem svým, a u takového muže že můžete odsoudit nevhodný čin, nikdy ale celého člověka. Ale je to rozkoš podívati se, s jakou ochotou vrhají se nyní na Friče lidé z onoho tábora, který je dávno znám tím, že chová zbroj vždy hotovou, kdykoliv je příležitost, aby snahám svobodomyšlným zasadila se rána, nebo těm, kteří snahám takovým žijou. Brzy již nebude chloupku dobrého na nebohém Fričovi a je věru až úžasno, s jakou chutí trhají s něho kusy celé. Frič už jim nemá žádných zásluh literárních, Frič nemá lásky k vlasti, Frič jim nebyl ničím, není ničím a nebude ničím, — nebozí, šťastní lidé! Ba Frič prý nemá ani tu zásluhu, kterou mu dosud nikdo neupíral, že totiž vzdáleným vlasti své Čechům byl vždy upřímným rádcem a obětovným přítelem, že mnohý jen jemu má co děkovat, neutonul-li v moři cizím a vrátil-li se později zase do vlasti své co člen nám neodcizený. Ano českomoravské pařížské Besedě, již Frič založil a posud také držel, je prý přímo na újmu, že Friče ve svém středu má! Člověk by neuvěřil, kdyby se nebyl tyto dny přesvědčil! Jistý pán, jenž byl as s mnohými jinými rád, že našel v Paříži zřízenou Besedu českou, napsal to o té újmě jasně a důvody jeho jsou, že Frič nemá suchopárné přednášky k lidem, kteří se jednou v témdni scházejí, aby v české zábavě okřáli, že je vodí — slyšte! — i na pivo a při pivě že někdy zapěje i písničky, kterých by salonní dámské ucho

právě nesneslo. Každý nahlídne, že nemůže být Frič hodný člověk, když všechny ty strašné věci dělá, a nezáleží pranic na tom, že všechna žluč proti spolku pařížskému pochází vlastně — z jedné karikatury obsažené v besedních Hum. listech, na nichž byl nevinným žertem vyobrazen jistý spolek pražský. Avšak takové zeškubání všech českých osobností je bohužel — právě české; je již nanejvýš nutno, abychom vedle jiných nectností odložili i tuto.

Zabředl jsem dnes do samých osobností a mohl bych důsledně jimi i zakončit. Byla by příležitost vhodná a příjemná, neboť nad povrch českého života vyplynula nyní osobnost, která slibuje rozhodně krásnou budoucnost. Netřeba podotýkat, že míním mladého skladatele Karla Šebora. Avšak nechci zde promluvit šíř o nadějích svých, neboť šťastnému skladateli Drahomíry jde beztoho již zajisté chválou hlava kolem.

NÁRODNÍ LISTY 25. září 1867

PODNEBNÍ ZMĚNY
RUŠTÍ HOSTÉ A DIVADLO
NĚCO O RYBÁŘÍCH
NAŠE OBECNÍ STRÁŽ A ZDVOŘILOST
TAGESBOTE, TABULKY A ROZLIČNÉ
VÝKLADY

△ V Praze 7. října.

Podnebí dělá lidi, viz Grony, ale lidé dělají zas také podnebí, viz Rusy. Nepoukazuju k tomu, že jsme si my Evropané učinili Evropu teplejší, než byla, aniž opakuju po cestovatelích, že Rusové severní Asii učinili už nesevernější, toť obé je přirozeno i pochopitelno. Avšak poukazuju k něčemu nepochopitelnému mezi nebem a zemí: když šli naši v květnu do Moskvy, měli jsme hned pak, jakoby po telegrafu, v Praze mrazy, že na květen až neslušno, a nyní, sotva přišli první hosté z Moskvy k nám, je už zase zima, že nám a říjnu to ani nesluší. Je vidět, že máme ještě mnoho co vyrovnávat na nebi i na zemi, než panslavismus bude věcí „kulatou“, a policie by se měla do toho vložit, aby to šlo rychleji.

Šli a odešli, aniž by nám byli řekli, jak se jim mimo partii mezi Anglickým dvorem a Zlatým andělem líbí Praha ostatní. Nepřišli všichni, jichž čekáno, a to bylo skoro dobře. Kdyby byl přišel velkokníže Konstantin, byli by ho chtěli také vojenskými kapelami na nádraží uvítat; při té příležitosti byly by kapely chtěly, ba skoro musely zahrát ruskou hymnu, ruská hymna je ale tady policií přísně zakázána, kdo ví, co by se bylo stalo, — srážka policie s vojskem — bůh nás račiž chránit války občanské! Nepřišli také všudy, *kam* jich čekáno. V divadle na ně čekali tisícové, před divadlem sta; místnosti divadelní byly nabity, ke kasám tlačily se tlupy vždy nové, ale kasy byly ledově chladny jak ženská pýcha, zapnuty jako diplomat, zabeďněny jako mozek německé většiny a za mdlým sklem jejich visela dlouho přede hrou zase jednou tabulka: „Veškeré lóže a sedadla jsou vyprodány.“ Trochu už ta tabulka vypadala plesnivě, musila as někde dlouho ve vlhku ležet; nyní ale už ležet nebude, objeví se častěji, neboť nyní

seznało ředitelstvo, co obecenstvo vlastně chce. To dobré obecenstvo!

Bude-li se volat „urá“ nebo nebude-li se volat, o tom se Pražané hádali nyní víc než kdys středověcí klášterníci o tom, mají-li andělé jen soprán, nebo také tenor a bas. Patrně, že ta otázka zajímala kruhy co nejšířší, neboť síla divných, prapodivných lidí přišla se na to podívat do divadla, lidí s vykrojenou bradou, bledou lící, pátravým okem a daremným lístkem. Člověk je snadno pozná, neboť zvláštní zaměstnání vtiskuje lidskému tělu zvláštní také známky. Je na př. známo, že rybářští potomci rybářských předků rodí se s hlavou šišatou, tvaru to rybího. Není tedy divu, že kdo loví lidi a jich myšlenky, má brzy v tváři své také zvláštní — nádech myšlenkový.

Snad by ani nebylo tak příliš nápadno, kdybych od těch neznámých interesantních obrátil se takhle k policii městské, což? Ta mne zarmucuje, ta obratná, zdvořilá obecní stráž naše v té své pěkné zimní uniformě, v níž vypadají skoro velebně, jako číslování kapucíni. „A to pro tu příčinu“, ne „že nemá žádnou manýru“, jak národní píseň praví, nýbrž že má manýry dost a dost, což mne tuze zarmucuje. Dřív se mohlo vnímavé srdce s blahou jistotou spolehnout alespoň na dva hrubiány v Praze, na drožkáře a na policajta. Ale od těch dob, co jsou omnibusy, musíš drožkáře už zrovna nutit, ba obratných intrik užívat, aby se stal hrubým, a od té doby, co máme svou obecní stráž, pohořelo zlaté hrubství i v tomto oboru. Taž se obecního strážníka na něco, zdvořile ti podá zprávu, per se na ulici, strážník opatrně přikročí, zaklepá ti lehce na rameno a zašeptá líbezným hlasem, abys ráčil laskavě brzy přestat, sic že by dle obtížných a nepohodlných ovšem předpisů musil tě zatknout, ač by mu toho bylo velmi líto, ba zab někoho a strážník tě sice sebere, ale s poklonou a v běloskvoucích rukavičkách, jako by tě prosil o vis-à-vis ku kadrile. Kam to takto půjde! Mně se stýská po hrubství už jako mezi samými konfekty po kusu hrubého chleba! Vždyť nejsme v Rakousku dle toho vychování, vždyť se nás to dotýká, jako bychom ani nebyli doma!

Arciť, snad je takto jen mně, kterémuž je neražené zlato vůbec milejší než ražené, a to od těch dob, co jsem na jednom raženém kousku viděl obraz Nerona. Gusta jsou rozličná, většina lidí miluje i raženou měď, drobný ten peníz společenského života: zdvořilost. A proto je obecní stráž naše, ač mlada, přece už u obecnstva valně oblíbena. Zacházejí s ní přátelsky, ba ulehčují jí také práci, kde mohou. Vždyť i Tagesbote veřejně řekl, že nechce uložit obecní policii *zbytečnou* práci; aby prý raděj ani nepátrala, kdo mu nočního času tabulky z domu uzmul. Tedy tabulky mu ukradli — to je divné! Naproti těm, kdo vůbec tabulky berou, nemají ovšem tabulky Tagesbotovy žádné as výsadní nedotknutelnosti, ale divné je to přec. Tagesbote naznačuje, že mu to udělali z politických motivů, čestí totiž tabulkáři. V českých však zase kruzích proskakuje mínění, že se o tomto kvartálu Tagesbotovi nepovedla žádná polemika, že se ho i toho zželelo *jeho* politickým přátelům i národním soukmenovcům, i že sobě vymyslili nový a pro svou nebezpečnost zajisté o obětivosti svědčící způsob reklamy. Tak je právě výklad téže věci vždy jiný a jiný, podle toho kterého jazyka. V Čarostřelci vítá kníže zbožného poustevníka slovy: „Buď vítán mně, ty vyvolenče Páně!“ a francouzsky zní totéž místo: „Bon jour, monsieur, comment vous portez-vous?“

NÁRODNÍ LISTY 8. Hjna 1867

△
Dnové římské co světské moci chýlí se ku konci. Snad pozejtří, snad zejtra, snad ještě dnes uslyšíme, že Řím skoná co vetchá hlava malého území, aby povstal co hlava hrdá zcela volné a sjednocené zas „panny Italie“. Evangelické „Má říše není z tohoto světa“ stane se opět pravdou a nový zběhne se doklad starého tvrzení, že žádná říše nepřetrvá jednoho tisíciletí, alespoň v Evropě ne.

Je tomu právě as tak sedmdesáte let, co první byl dán důkaz praktický, že papežské území není evropskou nutností. Francie, která byla před tisícem let základ dala světské moci papežově, po uplynulém tisíciletí ji zase zrušila. Napoleon I. dokázal toho pouhým rozkazem svým, nejmocnější syn „tohoto světa“ měl dost síly, aby zničil každou vládu z „tohoto světa“, třeba to byla papežova.

Avšak Pius VI., jenž měl dvojsmyslné příjmí „il Seccatore“ od toho, že se snažil vysušit močály Pontínské, a pak ještě od jiných sekantních vlastností svých, měl již před Napoleonem zvláštní svízele své, významné, mnoho věštící. Od koncilia kostnického, kde se jednalo o upálení myšlenky, nebyl žádný papež vyjel sobě na sever, a byly to vážné příčiny, které Pia VI. přivedly až do Vídně. Osvícený Josef II. byl toho náhledu, že peníze mohou také v zemi zůstat, a zabíral jmění klášterní; proto se musilo s ním vyjednávat. Císař Josef ale nevyjednával, nýbrž vzkázal, že se má jednat písemně, poněvadž prý „on nerozumí — bohoslovectví“, a především že třeba smluvit se s ministrem Kounicem. Avšak Kounic nevyjednával taktéž a papež musil sám k němu pod záminkou, že chce sobě prohlídnout vzácné ministrový obrazy. Dal mu ruku k políbení a Kounic — jí velmi prostosrdečně potřásal a pak vodil papeže kvůli nabytí „pravého stanoviska“ sem

a tam před každým obrazem, o záležitostech těch jistých ale přece nemluvil. Zato dal císař papeži přeskvostný démantový kříž a krásný — kočár. Tomuto diplomatickému pokynutí papež také porozuměl a odjel do Mnichova. Zde bylo líp a za to obdržel Mnichov příjímí „německého Říma“; ani nevím, má-li to příjímí ještě.

Arciť nebyla Vídeň sama v sobě tak zlá. Měla ovšem osvíceného císaře a osvíceného ministra, ba měla, jako Řím svého Pasquino, také svého Blumauera, jehož „ist der Segen gut, so dringt er auch durch den Hut“ je posud známo; avšak s Vídeňáky samými nemohl císař provádět přece plány své velké proto, že bylo ve Vídni příliš mnoho *Vídeňáků* „holt“, aby se to po vídeňsku řeklo.

Napoleon vládnul zcela jiným lidem, lidem to, u něhož byla již i „la Déesse de la Raison“ (bohyně rozumu) oltáře své měla a jenž by byl šel ještě dál než k pouhému zrušení světské moci papežovy. Římané sami pak nezadávali v mnohém Pařížanům, a když Berthier tam roku 1798 vtrhnul, zpívali římská republikáné již:

Non abbiamo pazienza,
non vogliamo Eminenza,
non vogliamo Santità,
ma — Eguaglianza e Libertà!

(Nemáme víc trpělivosti, nechcem Eminencí, nechcem ani Jeho Svatosti, chcem rovnoprávnost a svobodu!) Generál Ceroni oslovil tenkrát papeže slovy: „Vrchní knězi, lid sám převezme nyní vládu!“ Vzali mu vládu, klenoty, ba i skvostný prsten jeho a žádali, aby nosil trojbarevnou kokardu. Toho ovšem neučinil. Musil z Říma dál a dál, až konečně do Francie, odkud se více nenavrátil.

Napoleon pozděj sám zase obnovil světskou moc papežovu, když jí právě potřeboval. Poučena případem citelným hleděla se nyní světská moc papežská upevniti všemi možnými prostředky. K upevňování tomu vzala hřeby a pancíře z doby středověké, kdy byla opravdu jimi mocna, obnovila řád jezo-

vitů, ano zavedla opětně i inkvisici s mučírnu, což se stalo již v druhém desítiletí našeho osvíceného devatenáctého věku, několik jen let po velké revoluci francouzské!!

Překonáno bylo dokonáno a překonané prostředky nemohly pomoci. Když se před nějakým časem začali jezovité z Říma dobrovolně stěhovat, hádal každý, že Řím brzy přestane být Římem posavadním. Lehko hádat, že řeka proudí, když stojíme již nad ní! Stane se totéž nyní, co se stalo před sedmdesáti lety, jenže jinak, *lid* je jiný, uvědomělejší a dělá sobě historii sám.

A podivno, se zprávami o tom, že se hrnou povstalecké tlupy přes hranice římské, zároveň nám zase přicházejí zprávy z Vídně, že je zde, *v lidu*, povážlivé jitření proti konkordátu, totiž proti Římu. Avšak Vídeň zas není sama v sobě tak zlá, jejím Kounicem je nyní Mühlfeld, jejím Pasquinem sprostý Kikeriki a všem dohromady jedná se nanejvýš o nějaký „schlagwort“. Jinak *arci Italie*. Ale ani italský lid by prozatím ještě o sobě ničeho nesvedl, kdyby Francie nezakročováním svým sama nesvolovala k zboření toho, co byla před tisíciletím založila, před půlvěkem obnovila. Napoleon III. je v jiné posici, než byl kdys Napoleon I., onomu poutá ruce vlastní lid jeho právě tak, jako mu je poutá lid italský a německý. Řím padne co oběť pokroku evropského lidstva, aby mocnější vstal v pokroku tom.

VE VÍDNI SI POMOHLI — NOVÁ VÝSTAVA
PRO I PROTI KONKORDÁTU
NOVÝ ZPĚVÁCKÝ SPOLEK
NÁROD FILOLOGŮ

△ V Praze 26. října.

Francouzské časopisy popisují také pana Beusta a praví, že vypadá nejen veselý a spokojený, nýbrž skoro dobrý a šťastný. Lehko mu ruce sobě mnout, když vykonal právě kus řádné práce! Však bylo již zle, dualismus hledal sobě již místečko, kde by umřel, o říšské radě nemluvili již ani říšští radové. Přátelé dualismu musili něco učinit, i smluvil se dualista pan Beust s rovněž vřelým dualistou panem Rauscherem, kardi-nálem, chopili se konkordátu, každý z jiné strany, a říšská rada byla zase něčím a Vídeň jásala a za Vídní mluví svět ostatní. Jen když je Vídeň spokojena a když vídeňští žurnalisté nekřičí, neboť nikdo neumí tak křičet jako vídeňský žurnalista. Nikdo nemá tak výdatný hlas jak oni (hlas = φωνή; dle Libelta, Abstammung von den Griechen, vlastní jméno Founě či nestupňovaná jeho forma = člověk těšící se dobrému hlasu). Vídeň neláká věru nikoho, kdyby tam ale byla výstava těch pánů od novinářského pera, nezdržel bych se návštěvy. Jaká to galerie velkých mužů! Ve výstavních galeriích bývají na jednotlivých předmětech nápisy: „Není na prodej.“ Kolik by asi takových nápisů bylo na výstavě vídeňských žurnalistů!? — Kolikže povídáte?

O říšské radě se zase mluví. Vykonala dvě věci: pracuje k smrti konkordátu a zachovala život malé lutrii. Za obé obdrží adresy, za lutrii od lutristek, jichž je tolik, že zaplaví každý trh, a za konkordát od jiných bab, které mnohdy ani nevědí, co právě klevetí. Prvější to činí o vlastní újmě, tyto pak jsou „svedeny“, jak praví páni páteři. Ostatně — svádění je rozdílné, vždyť se může i *ku* ctnosti svádět, jak dokazují zase adresy podepisované ve smyslu opačném, totiž *pro* podržení konkordátu. Kdybych byl obecnstvem, nepodepsal bych ani proti ani pro. *Proti* není více třeba a pro — — Jednou

△

Jsme potomci starých Hellenů, to víme již od starého Dankovského, který přeložil celý první zpěv Iliady tak do češtiny, že foneticky bral stejné slovo české za slovo řecké, hledě přitom ovšem také k podání smyslu. Avšak Dankovský je překonán, často citovaný jeho verš: „nouzi na stráž vrže kakou, polekáni jsou lidé (νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὄρσε κακὴν, ὀλέκοντο δε λαοί)“ nebude nikdo víc citovat. Po prvním proroku přišel druhý, po Dankovském, který psal: „Řekové co kmenoví příbuzní Slovanů“, přišel nyní Libelt, který Řeky beře hned za vlastní *otce* Slovanů (Die Abstammung der Slaven). To je přec pěkné, „saprolog!“ (σαπρολογία). Pan Libelt napsal o tom celou knihu (kniha je věc, z které se člověk může ledacemu naučit — γιγνώσκω) a nikdo ji neodloží stranou, aby se upřímně, ale hodně upřímně nepobavil.

Slované čili Slavoné byli veskrz dle pana Libelta kolonisté starého Řecka, musili Řecku pomáhat = συλλαμβάνω, jsou tedy Slované opravdu jen „pomáhači“. Trochu níž než Slované vůbec stojíme my Češi zvlášť, neboť my jsme kolonisté, kteří pracovali pouze za *mzdu* (θῆς), tedy jaksi jen nádeníci. Jak mnoho vysvětluje se tím v historii Slovanstva vůbec, ve společenské mizerii české zvlášť! Také Němcům jsme posud nerozuměli, neboť Němec má dle p. Libelta od prvopočátku význam člověka, který „rozděluje pastviny“, totiž mezi *svoje* je rozděljuje.

Jakož vůbec Čechové milují a podržují řeč svou, takž možno na jednotlivých příjmích českých posud poznat, odkud ta ona rodina česká původ svůj vzala, z kterého hellenského kraje totiž. *Kučera* pochází patrně z ostrova Kréty (κύθειρος). *Janda* (Ἰαν) je z Jonie, *Pitha* je z Delfi (πύθιος). *Hanáci* jsou vůbec Jonové (Ἰαν-ακος). *Moravané* jsou Spar-

táné (μόρα, ὦν). V jiných vlastních jmenech zračí se zas něžný náš smysl náboženský, takž znamená *Benda* posud ctitele Artemidky (βένδης), ba *Šebesta* (σεβαστός = jenž se ctíti má) je přímo nějaký kolonizovaný pánbíček.

První vůdce Čechů jmenoval se buď *Chotek* (κόττα = hlava), buď *Zdekauer* (σύν-διοικῶ), což znamená majitele hospodářství kolonistického. *Purkyně* (πρῶτος κινήγητος = Πωρικινήγη) měl už tenkrátě nějakou šarži, neboť jeho jméno znamená „oberjäger“. Zato sobě může každý zoufat, kdo se jmenuje *Lojza*, neboť byl věru „už ten poslední“ (λοῖθα).

Od pana *Libelta* (λείβω = člověk, který se obětuje) dovídáme se, že *Abelesové* jsou Slované a „muži jednoduší, neozdobní“ (ἀφελής), rovněž *Auerspergové* (ἀβρός-πέργαμος), kteříž nejsou než majiteli pěkných paláců (v Praze na př. na Valdštýnském náměstí, v Panské ulici a j.). *Kaunicové* jsou ti, kteří losem se stali majiteli nějakého statku (καυνίζω), *Kinští* jsou myslivci či milovníci psů (κυνές), *Lažanští* komorníci (λάσανον), *Lobkovicové* jsou ti, kteří mají dům na vrchu (λόφος οἶκος), na př. na Mělníku, v Roudnici. V Hoříně ovšem mají Lobkovicové zámek v pláni, ale vrchy je z Hořína přec také vidět. *Jirsík* je muž Bohu zaslíbený (ιερός), na př. pan biskup budějovický. *Čupr* je člověk lichotící se (θωπεύω), *Koupil* je hospodský (κάπηλος), *Mánes* otrokem (μανής), *Sýkora* hlídačem fíků (συκωρός), *Vratislav* mužem slavným (φράζω = trumpetou něco rozhlašovati), *Opolcer* pase kozy (αἰπόλος) atd. *Černín* znamená dle p. Libelta pytláka (θήρ [ἴνος]), čehož nechť sobě všimnou historikové honebního práva.

Jména míst, to se rozumí, jsou rovněž zajímavá. *Praha* znamená hrad (πρέγα), *Holomouc* vzala svůj základ odněkud z olympických hor (Ὀλυμπίαθεν), *Brno* bylo staročeským parkem zoologickým (φῆρ), *Pardubice* jsou domovinou panen (παρθένοσ, οἶκος), *Budějovice* místem, kde se mnoho volů vychovává (βόδος-οἶκος), *Chrudím* sídlem lidu obchodnického (χρέος-δημος), *Klatovy* místem, kde se dělají koše (κάλαθος). Zajímavá je zvlášt *Kutná Hora* či *Kutné Hory*, což je tolik jako podkopané vrchy (κ = κατὰ ὀρύττω ὄρος — κορυτνή ἔρη — κοτνη ὄρη). Někteří myslili posud, že *Jičín* je tolik co *Jitčín*

(hrad), p. Libelt ale praví, že je to pahrbek nebo alespoň — krajina, kde by pahrbky mohly být ($\gamma\eta = \theta\epsilon\varsigma$).

Velevítáno musí být každému, kdož historií staročeské vzdělanosti rád — se baví, co pan Libelt říká o jiných slovech, kmenech a kořenech. *Košťě* je to, co nás kráslí ($\kappa\omicron\sigma\mu\acute{\epsilon}\omega$), *čamara* je šatem svrchním čili na *odiv* stavěným ($\theta\epsilon\acute{\alpha}\mu\alpha\rho\alpha$) — viz Tagesbote, *prapor* znamená jen pruh purpuru, přišitý k bidlu ($\pi\alpha\rho\acute{\alpha}\text{-}\pi\omicron\rho\varphi\acute{\upsilon}\rho\alpha$). Obdivuhodně hluboký smysl má ale slovo *prase* ($\pi\alpha\rho\acute{\alpha}\text{-}\alpha\upsilon\zeta\omega$); znamená totiž *něco*, co jen tak vedle, aniž bychom tomu zvláštní pozornost věnovali, roste a se rozmnožuje.

Pan Libelt nemohl se ani odloučit od krásného badání svého a začíná svůj spisek as čtyrykrát vždy zase znovu; samý tu doplněk, samá doháňka! A člověka to věru lechtá, aby na dráze té pokračoval, — *leč* ($\lambda\eta\theta\eta =$ zapomenutí) to by bylo při práci páně Libeltově, jako bychom chtěli „*sovy* ($\sigma\omicron\varphi\eta =$ moudrá) do Athén nést“, a protož se přiznáme, že máme již *dost* (svou dosis = $\delta\acute{o}\sigma\iota\varsigma$).

Dankovského řecko-český otčenáš je překonán, gymnasisté se budou učit stránkám slovníku Libeltova!

RAGOUT A MUZIKA
KRÁSNÁ MELA A NÁŠ HLAD
VYTIŠTĚNÁ UPŘÍMNOST
RAGOUT V RAKOUSKU A V PRAZE
PÁNĚ STEFFKOVA MUZIKA

△ *V Praze 6. listopadu.*

Když se tak člověk rozhlídne vpravo vlevo po dějinách našich dnů a když je člověk žurnalistický pokoutník čili feuilletonista, zamnul by sobě radostně ruce jako Vansen, ošumělý pokoutní písař v Goethově Egmontu, a řkul by s povzdechem: „Ale ty můj božíčku, to je teď krásná mela!“ Francouz říká takové motanici a sekanině „ragout“, Čech jí říká čistě po česku „muzika“; mně se vzdor ultravlastenectví mému líbí francouzský výraz líp. Naše „muzika“ — každý to ví, kdo jen jedinkrát sobě o Štědrý večer v Čechách žaludek zkazil — je svařenina švestek, hrušek a jablek; člověk má toho brzy dost a zemdlí. Ve francouzském ragout je ale živné maso a chuť se jím dráždí na jídla další; to je něco jiného. A poněvadž my Čechové světovokulturně pokračujem, přitom ale přec Čechové zůstáváme, podrželi jsme sice výraz „muzika“, chuť svou jsme ale zřídili dle ragoutu.

Polykáme směsici pikantních událostí, jíme, jíme, a mezi jídlem hledají oči již mísu příští. Když Garibaldi v jediný den dvakrát z Caprery neuteče, když v týž den nepošle se nějaké válečné ultimatum do Florencie a alespoň jeden redaktor pro velezrádu do novoměstské radnice, zíváme hlady. Když za rok nepředělá se alespoň dvakráte „mapa Evropy“ a neobude alespoň jedna nevídaná posud válka, dáme sklepníkovi o polovic k Novému roku — — odpusťte, že připomínám již hrůzy Nového roku, stalo se to mimovolně, neboť našinec je teď už tak rabiátní, že ani necítí, když ve vlastním mase řeže! Chuť naše je rozdrážděna jako panovníka v Dahomeji, který každý den dvacet lidí vlastní rukou stíná, a naši kuchaři, potentáti a diplomati, musí se sebrat, aby pro nás vymýšleli ragouty nové! Jsme samí Dahomejci, Vansenové, historičtí nedosytové, lidojedi a mravní ošumové! Nejsme to dost?

Skutečně, je teď krásná mela! Každý ji vidí a každý jí dává jiné jméno, podle toho, jaký se mu výraz více líbí a mnoho-li má sám času. Kdo má málo času, řekne krátce, že žijem „ve velké době“, kdo má mnoho času k mluvení i trávení, řekne: „Ano, pánové, pravím vám, že stojíme na *prahu* velkých událostí!“ Tito lidé by se ani nedivili, kdybychom náhle lítat začali, kdyby veškerí národové náhle sobě ruce podali v republikánsky křesťanském srozumění, a řekli by jen: „Ano, pánové, stojíme na prahu atd.“ Nač, pánové, stát pořád na prahu, entrez, messieurs, a buďte ubezpečeni, že se toho děje dost, co stojí za podívanou, ba i dost rozhodně velkého. Ano, stalo se v poslední době něco, co ještě nebylo od stvoření světa, od vynalezení tisku a od narození se prvního žurnalisty! Stalo se něco, nad čím i žurnalista žasnul, co přemohlo jeho blaseovanost a bylo i jemu samému „pikantní“. Přemohlo to jeho blaseovanost, zničilo ale také jeho krásnou pýchu. Musil to být, ach, trpký okamžik, když s hořkou slzou v oku a třesoucí se rukou namáčel tyto dny žurnalista brk do osudného kalamáře a napsal neslýchaná, nečítaná slova: „Politická situace je taková, že nám rozum stojí a že nevíme vůbec, co o ní říci!“ Žurnalista, který vždycky dobře ví, co kde je, a ještě líp, co kde *bude*, který Napoleonovy plány líp prohlíží než nebožtík Sekyra roztrhaný svůj smrkací šátek a dle cichorie v kávě své jako vídeňská Sibylla uhodne příčiny severoamerických poměrů, který vždy řekne „není pochybnosti“ a v nejhorším případě tvrdí, že když nebude „toto ono“, bude „ono toto“, — ten, ano ten řekne teď „já nevím nic!“ Pánové, všechna úcta k takovému, až mnišskému sebezapření, k té obrovské pokoře, k té romantické upřímnosti. Velikost ještě nevyhynula, kloním se jí, sám ale byl bych přece raděj řekl: „Nikdo sice nic neví, my ale soudíme najisto, že Napoleon a Garibaldi, chcem říct že Bismarck a Viktor Emanuel, totiž sultán a — atd.“

Jako je v celé Evropě nyní pikantní ragout, je také u nás; u nás ale už tak pikantní, že mu nikdo neporozumí až do konce všech dnů. Rakousko se spolehá na Maďary, kteří se spolehají sami na maďarskou říši a na utlačení Slovanův, pak se spolehá

také Rakousko na Němce, kteří se zase spolehají na německou říš a ditto na utlačení Slovanů, — a Slované liberální spolehají se na liberálnost Maďarů a Němců, již staletími vyprubovanou, jako by říci chtěli: „Snad ten tisíciletý štěp ponese přec také jednou — třešně!“ — kdežto zas Slované hyperlegální přemýšlejí o slovech dalmatského státního návladního, jenž děl, že spravedlnost nemůže být spravedlností, když vláda nechce. A jako v Rakousku všude, takž je také ragout u nás v Praze. Praha se náhle doví, že to místo, na kterém stojí, nepatří jí. Pražský měšťanosta se náhle doví, že je sice plukovníkem městských sborů, že v nich ale nemá praničeho co rozhodovat. Pan Steffek — ne, tomu, co pan Steffek dělá, nerozumí věru leč ten, kdo tvrdí, že pomáhá Němcům, aby vylučováním všech Čechů zřídili sobě alespoň jeden sbor čistě německý, s nímž možno německé demonstrace dělat, aby vedle toho na větší oslavu pražského Němectva a kvůli demonstracím těm dostali Střelecký ostrov do svého majetku a k němu jiné ještě maličkosti. Než, obecnstvo toho má již dost, — to není pikantní ragout, pane Steffku, co zde vaříš, nýbrž prostá „muzika“ a té jsme se již všichni přejedli. Něco nového, pane Steffku, abychom nezívali! Takhle na př. něco *rozumného*, tím budem zajisté překvapeni s tvé strany, pane Steffku!

NÁRODNÍ LISTY 7. listopadu 1867

HOLANDSKÝ PŘÍKLAD
DRUHÉ JARO A KVÍTÍ JEHO
HUBIČKA DO PARDUBIC
KNĚZSTVO A BÍLÁ HORA
KUPLETNÍ PŘÍBĚH

△ *V Praze 9. listopadu.*

Holandští kupci jsou lidé velmi praktičtí. Jeden z nich měl dceru. Dceru mít není ovšem pranic praktického; když se ale praktickému muži takové neštěstí přihodí, hledí sobě pomoci a prakticky ji provdá. Nadzminěný majitel krásného toho neštěstí hleděl také, a když se přihlásil zeť, položil mu především otázku velmi praktickou: „Prosím vás, vybouřil jste se už, nebo se musíte teprv vybouřit?“ — Nevypravuju historku o tom Holandrovi snad proto, že se blíží doba výročního trhu na francouzské hračky, které u nás skoro „jakoby živý“ v krinolinách chodí po Příkopech, že se zkrátka blíží masopust; nýbrž vypravuju ji sobě a myslím sobě toto: Zdalipak J. E. pan baron Kellersperg, odevzdává J. E. baronu Hennigrovi v dočasné malženství dceru svou, zeptal se ho s oním Holandrem: „Prosím Vaši Excelenci, ráčila jste se už, nebo musíte se teprv ráčit vybouřit?“

Krev je divný mok, má zvláštní svoje práva a na každého „to jednou v živobytí přijde“. J. E. pan baron Henniger má prý také krev a přišlo to na něho s celou silou druhého jara, přišlo nekřesťansky, t. j. po německu. Nikdo se nedivil. Rodina německých umělců Tischbeinů čítala šestmécítma mužských hlav, ovšem ne najednou, a nikdo se nedivil, že všichni byli umělci, neboť stejná krev to dělá; proč by se někdo divil, rakouští ouřadníci, jedna rodina a stejná krev, že všichni byli, jsou a budou atd.

Připnuli Praze kvítí toho „druhého jara“ na kabát, ale tak, že začla křičet: býváť i píchnutí špendlíčkem nebezpečné, jakž teprv celou plynovou rourou, celým granátnickým bataillonem! I rozzuřili se Pražané velice velmi, krev jejich rozkypěla se až nebezpečně, zimničně rozechvěné nervy zvěstovaly, že se stane něco J. E. panu baronu Hennigrovi snad nemilého —

musilo, musilo se vůbec něco stát —, a skutečně se usnesli Pražané zcela klidně na tom, že půjdou v deputaci žalovat k „mamince“ Vídni a žádat, aby jim byla kytice zase odepnta. Až pojedou páni deputáti kolem Pardubic, ať to perníkářské místo pozdravují, neboť Pardubicům se tyto dny také něco stalo, říká se tomu obecní volby. O Jahne, Jahne, mně se zdá, žes už dávno neměl svůj Růženec v rukou! Ano, ta *pravá* pobožnost mizí a ta ostatní také! Nevysvěcení i vysvěcení kněží stejně si naříkají, jedni pro lidskost a svobodu, druzí pro konkordát. „Vidíte, když je české knězstvo *pro* konkordát, neměli byste být *proti* němu, vždyť má knězstvo zásluhy o národ náš“ — slyší člověk ráno a navečer. Zajisté že má zásluhy, a sice velké, jichž až příliš často již uznáno; uznavše ale jsme hotovi a neuznáváme žádné „vidíte, nemůže být pokroku u nás, neboť knězstvo má zásluhy“.

Knězstvo je prý nyní proti vládě, povídají, kteří nechtějí říci, že u spojení svém cislajtánském je prozatím jenom proti konkordátu. Z toho zas následuje, že vláda je proti kněžím. Důkaz toho podán včera na Bílé hoře, ve výroční den nešťastné bitvy. Jsouť u nás někteří kněží vlastenci, kteří dle vlastního výroku svého „*radostí* pláčou, kdykoli sobě vzpomenou na bitvu bělohorskou, neboť porážkou tou vrácen jest národ náš zase lůnu církve“. C. kr. policie u spojení s c. kr. četnictvem nejspíš že se bály, aby ti rozradostnělí pánové nesešli se v týž den demonstrativně a houfně na bojišti bělohorském a nersazili se zde s houfy těch, kteří tam zas plakávají *žalostí*, a proto se tam sešla c. kr. policie s c. kr. četnictvem mnohem hojněji než samo p. t. slavné obecenstvo. Či snad chtějí masou svou dávat obecenstvu dobrý příklad? Či je to pravda, že se tam bojí demonstrac politických? Proti komu demonstrace? Snad proti historii? Přijde právě na pojem slova demonstrace! Nebožtík jeden generál — dej mu pánbůh nebe, byl to hodný pán a dobře se střefoval — pravil dlouho po svatodušních dnech, vida o něco víc fakulantů při pražském jednom pohřbu, než se mu zdálo právě třeba: „To dělají naschvál! Stane-li se ještě jednou, dám střílet!“ Stalo se zas a zas, střílet však přece nedal víc, neboť byl právě tuze hodný pán.

Ale je dobře, alespoň se *něco* děje! Vždyť bychom již shnili v tom svém společenském životě, v němž se neděje ani na feuilletonistickou anekdotu, leda na skandální, již nemožno použít. A zahnílost a nečinnost přivede člověka třeba až k zoufání — ne, nebudu již šířit ty přechodní fráze dál, abych nevypadal jako Mošna nebo Šamberk, když mluví to a ono, čemuž sice nikdo nerozumí, z čehož ale každý soudí, že přijde kuplet. Zde tedy má kupletní sloka o nečinnosti: V Praze žije muž, rodem kočevář čili kočébr, jak Pražané po „böhmisch-deutsch“ říkají. Citronoval a pomorančoval dlouhá léta, střídal krejcar a krejcar, až měl mnoho zlatých. Za těch mnoho zlatých koupil sobě velký dům a pronajal jej celý výhodně jistému obchodníku. Velký dům, velká radost! Kočevář sobě tu radost musil vychodit, i chodil dopoledne odpoledne dotýčnou ulicí sem a tam a díval se s velkou radostí na svůj velký dům. Dům se sice nescvrk, ale radost vybledala konečně přec. Na místo radosti zasedla dlouhá chvíle. Ta se stávala vždy delší, až byla tak dlouhá, že velkému domácímu pánu nechutnalo jídlo ni pití, ba ani dýmka více. Přiveden „na pokraj zoufalosti“ vzmužil se domácí pán konečně zas a došel sobě k svému nájemníkovi, nemá-li tento pro něho nějaké zaměstnání. Na štěstí bylo místo domovnické uprázdněno, smluvili se, domácí pán stal se domovníkem svého nájemníka a opět mu chutná jídlo a pití, ba i dýmka!

NÁRODNÍ LISTY 10. listopadu 1867

DVA POHŘBY — „NĚKDE JINDE“
SVOBODA NA KOMANDO A SVOBODA NAŠE
OUŘADNÍ ČASOPISY, SŮL A CIGÁRA

△ *V Praze 23. listopadu.*

Od roku 1848 měli jsme dva pohřby v Praze, pro Prahu, vlastně pro dějiny její významné. Míním pohřeb Windischgrätzův a pohřeb Khevenhüllerův. Oba byli dříve mrtvi, než umřeli, průvod obou šel těmiže ulicemi, nad kterými byly kdys praskaly metané jimi do města pumy, oba vestřelili jména svá v dějinné desky hlavního města Čechův, „de mortuis nil bene, nisi —“. Není pochybnosti, že by byl z nich každý dovedl pro sebe totéž, co dovedli s dělostřeleckého stanoviska dohromady; jeden vlastně překážel druhému — „lidé a zelné hlávky musí se sázet daleko od sebe, mají-li dospěti k řádné velikosti“. Z počátku bylo stanovisko Khevenhüllerovo podřízeno; historické „Alfredl, noch a pumrl!“ je toho přímluvným a výmluvným dokladem. Pak, když šel Windischgrätz na Maďary nebo Maďaři na něho neb jak to vlastně bylo, kvetl Khevenhüller sám.

Pražský jeden list vypravoval tyto dny o něm, že byl zvláštním ctitelem klasických dramát Schillerových. Nevynechal jediného představení, a poněvadž málo slyšel, vzal sobě vždy s sebou text tištěný, při čemž se mu prý stávalo, že zůstal pozadu a někde jinde četl než herci deklamovali. Toto „někde jinde“ zdá se že mu bylo osudno. Ve zmíněné již době na př., kdy komandoval sám a sám v stavu obležení vzdychající zemi, národ a lidi, slova a myšlenky, objednal sobě jednou také všechny pražské redaktory k raportu. Adjutant jeho postavil příšle do řady, z níž se nikdo hnouti nesměl. Byli tu spravedliví i nespravedliví v obou zemských jazycích, mezi nimi také redaktor Večerního listu l'enfant terrible Jan Knedlhans-Liblínský. Nebohému nebylo as příliš volno, ba bylo tím huř, že vedle něho stál redaktor jistého listu „oblíbeného“, jenž arci s božskou klidností hleděl vstříc tomu, co se zde díti mělo.

Konečně se to dělo. Generál přišel a měl ku každému několik trefných slov. Přistoupiv k Liblínskému zaklepal mu milostivě na ramena a děl: „Velmi dobře se chováte, vláda má z vás radost, pokračujte jen tak dál, sloužit vám to ku cti.“ A obrátiv se poté k „oblíbenému“ děl: „Budete-li pokračovat jako posud, překazí se vám řemeslo — dám vás na pevnost, rozumíte? — Ticho!“ Všem přítomným bylo jasno, že zde zavládlo osudné „někde jinde“, adjutantovi se chvěly rty, avšak — „ticho“!

Ostatně se mohlo s generálem mluvit, záleželo ovšem na tom, *kdo* s ním mluvil. Roku 1860, když se to začalo v Rakousku pseudoliberalismem hýbat, pronesl se generál v památný smysl: „Inu — když císař pán poroučí, abych byl konstituční, budu tedy konstituční.“ Od té doby arci — povídá se — nabyl konstitucionalism valně přívrženců mezi generály a vysoce urozenými, snad se přesvědčili, že není konstitucionalism tak strašný a vedle jeho forem že může vše ostatní kvést pohodlně dál. Svoboda sama nepokročila. Trochu nadávek Slovanům, trochu řečí pro civilní manželství, sejmutí okovů nepolitickým zločincům a jsme hotovi. Vsadil bych se, že ani zločinci tito neměli radost nezkalenou; těžké okovy necítit více je rozhodně dobré, při snímání ale slyšet dlouhé řeči ouředních pánů dozorců, to může sice, ale nemusí být dobré. V ostatním vyrovná se poeticky oslavený „Östreichs Festungsduft“ pořád ještě všem východním kadidlům vůní svou. Nejpronikavěji zaráží do čichu opoziční žurnalistiky české; nemožných redaktorů leží už nastláno jako na podzim bukvic, procísků je jako hub po dešti, ačkoli déšť stále nás ještě promokává, — „pane, jsme k velikému povolání!“ Co by ale bylo, kdyby to náhle vypadalo v opoziční žurnalistice jako na nádvoří po posvícení, umrtveno, pusto? Co by dělaly na př. hlavní sloupy dualismu, Tagesbote, Prager Zeitung? Dle čeho by psaly úvodní články a čím nadívaly sloupce lokálek? S kým se věčně rvaly, koho věčně dementovaly? Arciť, pro ouřední list byla by kalamita jen dočasná, jiné komando, jiná fronta. Však ono to komando přijde, a můžem se tedy těšit, že bude ouřední list věčně — zajímavý.

S ouředními listy rakouskými má se to ostatně právě opačně než jak s rakouskou solí. Rakouská sůl je za hranicemi nepoměrně lacinější než doma a ouřední list stojí vládu za hranicemi, na př. v Mnichově nebo v Paříži, zas nepoměrně víc než doma. Zvláštní tu výhodu, kterou má cizina nad námi v soli, má mít nyní také v cigárech. V Prusku a Sasku jsou nyní už sklady s cigárovými výrobky rakouskými a časopisy píšou, že rakouské cigáro je ve Vratislavi nebo Lipsku o polovic lacinější než v Praze, z čehož by mohl povstat výhodný pašerský obchod, tím zvláštní, že by se c. k. cigára pašovala přes c. k. hranice do c. k. zemí. Tím se arci c. k. ministerstvo nyní zvěčňuje. Kdosi pozoroval, že rakouská ministerstva, když ničím jiným, hleděla se vždy zvěčnit alespoň novým druhem cigár. Se-stavení není nezajímavo. Za Bacha přišla vojenská „viržinka“, za Gołuchowského „yara“, za Schmerlinga „communes“, viržinka to bez ostrého konce a bez nabijáku, za Belcrediho „britanika“, za Beusta „viržinka smíšená“. První zásilka těch „smíšených“ byla brzy rozebrána, druhá — už nechutná. Kuřáci praví, že Bachova viržinka je sice jed, že má ale určitý ráz svůj, chutnající všem stejně.

NÁRODNÍ LISTY 24. listopadu 1867

△

Pan doktor Klement Borový napsal jest a Časopis katolického duchovenstva vytiskl jest slova následující: „ . . . slova z přátelského dopisu nám z Moravy zaslaného vyňatá: Že Národní listy se vyjádřily proti konkordátu, bolelo nás na Moravě více nežli rány nám od nepřátel zadané. Veřejně se u nás mluví, že Národní listy jsou od našich nepřátelů *podplaceny*.“

Neznám pana doktora, a přec jako bych ho před sebou viděl ve velkém tom, s líbeznou drzostí pojímám se okamžiku. Ruce v zchromělém klínu na prsou složeny, oči v mongolskou šikmost vytaženy, ramena až poblíž uší, tón až k vypráskání sladký — : „slova z přátelského dopisu nám“ atd. — Abychom nebyli ani na okamžik v rozpacích, zda vyhledává pan doktor dle českého pořekadla noviny své v některých lázních nebo zda si chodí pro ně „do krčmy neb k šestinedělce“, řekne nám ihned sám, že jeho novinka přišla z Moravy — dosti velká zem, aby se do ní i psací stolec pana Borového vešel! — a že je vyňata z přátelského dopisu, při čemž se ovšem nedovídáme, nehubičkuje-li pan Borový někdy sama sebe a není-li v korespondenci s vlastní krásnou duší svou. Ne-ní-li, je v tom arci velká šlechtnost, heroism křesťanský, že se přiznává k přátelům i tenkrát, když jsou nactiutrhači. Jsem sláb a přiznávám se, že bych se styděl za takovou známost.

Zato se nestydím, že neznám pana Borového osobně. Dle jeho článků, do nichž klade sebe celého, znám ho jinak dobře; jsouť mouchy, jichž vajíčka jsou právě tak velká jak ony samy. A v tom nejnovějším vajíčku jeho zdá se mně zmínka o „podplacených“ Nár. listech být oním černým bodem, jakýž hospodyně někdy v žloutku pozorují. Ten černý puntík není známkou úmoru zlatého, čistého žloutku, nýbrž zárodek zcela

jiného, nového sloučení lučebního a jiného života, a ten černý puntík panem Borovým v české žurnalistice naznačený není zas známkou její nečistoty, nýbrž prý známkou nového, *pro*-konkordátního časopisu, jenž ovšem — jak jiní zas pomlouvači tvrdí — již před narozením těší prý se podpoře bez pomoci Svato-bora.

Na tom by zajisté pranic nezáleželo, vychází-li nebo nevychází-li časopis nový, každý má právo na vydávání, každá strana může záměry své zastávat v listu vlastním a svá strana může jej také svými penězi podporovat, — avšak velmi, velmi neobratný to halapartník, jenž by se měl dát ihned do invalidu, který začne s pomlouváním jiných. Boje nových dob vyznamenávají se chevalerií, už je tomu dávno za časů až biblických, kdy před bojem sobě zápasníci vždy dřív řádně vynadali, — nedivíme se starozákonnímu stanovisku pana Borového, doktora bohoslovectví. Nedivíme se vůbec ani jeho „prostrannému jazyku“, aniž tomu, že co *kněz* slouží rozšířování utrhačných zpráv, máť německé pořekadlo „Hraje špatně jako kapelník“ rozdílné varianty své. Nechť chodí dál jako ovečka a trká jako beran, — zdráv sedral! Také nena-padne nikomu, aby se bránil; kdo nemůže čest darovat, nemůže ji také vzít. Národní listy jsou podplaceny láskou a důvěrou obecnstva, jejich ráz, vyhledávat čest v poctivosti, je tak uznán, že mohou se klidně dívat, sápe-li se někdo na ně motykou. Také tomu zajisté ani pan Borový — míním tu apelaci upřímně — nevěří, co napsal o podplatnosti Národních listů, a když je „oblácel v nepoctivý plášť“, věděl, že chce hrát komedii. Proto také as sotva sám věří, že jeho „přátelský dopis“ bude se mezi zbožnými věřícími opisovat jako jisté divotvorné modlitbičky, které prý někdy s nebe na kostelní oltář padnou a každému samy úkol ukládají, aby je devětkrát černým a po desáté červeným ingoustem opsal. Je pravda, Strahovskou bránu zavřeš klíčem, ústa utrhačná ničím, a jednou vyslovené podezření, jednou rozpředená pochybnost přede se jako tasemnice dál. Avšak tasemnice nerozpřede se ve zdravém těle — nechť se pan Borový poptá pod adresou „Budějovice“ — a snaha našeho národa je zdrava,

cit jeho rovněž, v něm se takový neduh nezaklíčí. U nás ještě panuje pro poctivost smysl, křesťanský, křesťansko-lidský; poctivé snahy národa byly příliš často zlehčovány, než aby neměl národ sám potěšení z mužů poctivých. Nemocná povaha ovšem nezažije radostí zdravých, morální migréna má radost jen z neduhů a váží ji i z „přátelských dopisů“.

Pan Borový nebyl o první kalumniaci ani okamžik na rozpacích, nechť není také nadál; přejem mu rolničky i koníčka, vykazujem mu za volné rejdiště jeho „časopis“, ale ať se neplete pracovním lidem příliš mezi nohy! Amerických mravů nemusí se bát, naši soudcové také neodpovídají žalujícím pro utrhaní na cti: „Jste tak zdrav, máte tak silnou ruku — a žalujete,“ jak odpovídají někdy soudcové američtí; ale opakujem panu doktorovi přec napomenutí stran nepletení se mezi nohy ještě jednou. Dostane-li se ještě jednou do našeho prádla, vezmem žíravější mýdlo a trochu tvrdší vodu.

NÁRODNÍ LISTY 29. listopadu 1867

NÁSLEDKY POKROKŮ ŽENSKÉHO POHLAVÍ
DOHRY BĚLOHORSKÉ
PAN FORSTER A JEHO TAJNÉ PŘÍČINY
MOSTECKÁ ZKOUŠKA

△ V Praze 2. prosince.

Půjde-li to tak dál, zemrou spisovatelé nedostatkem „oborů“, neb z jednoho po druhém vytlačuje je emancipace dam. Když už nic jiného, ani román ani divadlo, ani báseň ani filosofie, nezbyvalo ubohému muži vyštvanému vždy dál a dál a ustupujícímu před „novým lidem“ jako Indián ustupující před bělochy, zbylo mu alespoň jedno místečko, jedna komůrka, nevelká a nepěkná, avšak dobře chráněná. Spáchal totiž něco, co dle jeho názoru nebylo trestuhodné, a vandroval za svůj náhled ihned do žaláře či vězení či šatlavy, kdež mohl konat zajímavá studia na svých soubydlitelích a široce pak popsat v nějakých „zamřížovaných obrázcích“, jak poeticky žijí, tyjí a koumají ti, kdož jsou „v boji s pedantickým návykem copatě mravního světa“ nebo „dřív něco nalezají, než to byl někdo ztratil“. Avšak ani toto nejposlednější útočiště nechtějí nám nechat víc naše dámy, chtějí samy také mít trestuhodné názory o beztrestuhodnosti, páchají věnce a mají být za to zavřeny. Co nám pak ještě zbývá!? Nic než naděje, že páni soudcové přec jen budou držet s námi muži, že vyšší instance zruší nález instance nižší, a kdyby přec mělo dojít k zavření, že dají vězněným dámám elegantní byt, pozorlivou obsluhu, úctyplnou izolaci, takže ani zvučku nezaslechnou z ostatního zamřížovaného světa a konečně právě tak moudry vyjdou, jak tam byly vešly. Na památku nechť sobě vezmou cokoliv s sebou, jen žádné trpké zkušenosti, ty nechť přenechají nám!

Jak obratně to navlékly, aby svého cíle došly! Přiznám se, že kdyby mně byl někdo dal věnec do ruky a řekl: „Jdi a polož jej na rov tisíců těch českých bratří, kteří před *třemi* skoro *stoletími* padli na Bílé hoře“, byl bych šel beze všech rozpaků a nečinil sobě přitom ani nejmenší naděje na 48 klid-

ných hodin. Teď arci pochopuju, proč Prusové smějí na *loňských bojištích* stavět pomníky a oplakávat své mrtvé: je to chytrá léčka, přicházejí beze všeho tušení, ale my jim uděláme proces a zavřeme je všechny. Co se nepovedlo Benedekovi, povede se hloubavé mysli soudnické, a mám takové potěšení z toho, že samou radostí musím a musím zde vyplácnout ten nový tajný plán. Jen to nebylo hezké, že na tom inkriminovaném věnci dámském bylo vyšito: „Vlasti, *dáme* Tobě zahynouti!“ Vlasti dát zahynouti považuje se v celém světě za nepěkné, u nás pak je to zvlášť nevlastenecké, nerakouské; vidíte, kdybyste — — teď ale nevím, bylo na věnci „*dáme*“ nebo „*nedáme*“ — člověk sobě v Rakousku skutečně hlavu tak splete, že ani neví, co právě se trestá! Naposled byl bych býval také trestán, kdybych byl uposlechl pozvání přítele, jenž mne vybídl k návštěvě Bílé hory tvrdě, že v týž den — náhodou výroční den bitvy — je tam velké cvičení c. kr. četnictva. Přítel můj je velký přítel vojenských evolucionů; každá zábava ale něco stojí a jeho stála dvanáct hodin. Co je to na-proti pěkné upomínce pro celý ostatní život!

Kdyby bylo dle nového spolkového zákona dovoleno podat někomu adresu více než desíti podpisy opatřenou, navrhl bych v některém českém spolku děkovací adresu pro pana Forstra, c. k. policejního komisaře a tajného vlastence. Zapověděl pod jeho komandem stojícím „tajným“ existencím užívání vznešeného jazyka českých králů a přikázal jim pod ztrátou hrdla a zlatky denně, aby se spokojili vždy a všude druhým jen jazykem zemským, — jaký to jemný ohled! Nechtě sobě pranic z toho pan Forster nedělá, cuchají-li ho noviny za to, vždyť je známe, ty novináře, cuchali už jiné a snad ještě lepší lidi. Jediné zaklepaní na rameno „provedené“ rukou, která shrabuje diéty vyšší třídy, vše napraví. A to uznání musí přijít, vždyť se proneslo veřejné mínění *proti* panu Forstrově, což mu na jeho kariéře rozhodně prospět musí. Ovšem, než se na ten velký čin vzmohl, musila být jeho vášeň rozprou-děna, krev rozohněna, jak již i u jiných, napotomně velkých mužů bylo. Pan Forster je rodilý Kralodvořan. Jistému lékárníku kralodvorskému ale, který měl přijít do jednoho

vídeňského závodu, dostalo se odtamtud přípisu, že „ho nemohou přijmout, poněvadž je z města, ve kterém měl Sladkovský řeč proti Beustovi“. To zbolelo ovšem krajanské srdce páně Forstovo nanejvýš, zbolelo i roztrpčilo, roztrpčilo a i rozzlobilo, krev začala míchat vášní a vašeň krví, „zub za zub“ napsal sobě p. Forster křídou na koženou svou psací podložku a zasadil „druhé straně“ ránu, arcíže tajnou, protože je vlastencem jen tajným. Veřejní vlastenci ale nechť sobě vezmou příklad z té rázné vídeňské firmy!

Takto není v Praze pranic nového, než že se budou nyní dít zkoušky z pevnosti dobudovaného třetího mostu. Jedna z těch zkoušek bude, že se přežene mostem skot sto volů čítající. To prý je přihlašování rozdílných dvounohých, kteří se cítí, že ani čas na odbývání nestačí! Nabízejí se lacině, podávají důkazy, přinášejí vysvědčení. Ale městská rada se již rozhodla a určila, že jen opravdovými, pravými voly, odvěkými to „nepřáteli pokroku“, bude se praktičnost mostu zkoušet.

NÁRODNÍ LISTY 3. prosince 1867

Podle Nemina odjinud do Prahy volným letem
přenesl Δ

„Domácích pánů“ už není! Odešli k otcům, jako odešla ta celá stará „dobrá“ doba, jako odešly ty romantické dostavníky a za nimi to laciné pivo, které tak pevně klížilo rukávy k stolům! Když zmizela rokem 1848 dřevní doba plná klidu, sádla, dřímoty a jiné konservativnosti, zmizeli i ti staří domácí páni, a chceš-li sobě je vyhledat, musíš ven do tichých Volšan nebo ještě tišších Košíř. Tam je najdeš jistě, neboť tabulky nad jejich hroby udávají stav: „domácí pán“, dědicové tam připsali číslo i čtvrt osiřelého domu, aby anděl Páně nemusel v soudný den teprv dlouho hledat, a připsali také k tomu, že vzdor dědictví jejich „bol je neskonalý“. Poněvadž by ale duplovaně neskonalého bolu zajisté nesnesli, navalili na hrob kamenný balvan, takže nebožtík jistě více nevyleze. Balvan ten má někdy podobu kapličky, na jejímž vrcholi stojí „řecký“ hrnek, s něhož dlouhá poslámka malebně dolů splývá, nebo má podobu kostky, na níž sedí co obraz smutku zahalená stará baba nebo nějaké jiné strašidlo z kamene, nebo konečně má podobu všelijakou a vedle té podoby nějakého anděla z Hergeselovy dílny, s koštětem, chci říci s obrácenou fakulí v ruce a s takým bezmyšlenkovým výrazem v buclaté tváři, jako by naznačiti chtěl, že ten tam dole nevynalezl střelného prachu, ba že nevynalezl ani nic menšího, na př. kněhtiskařství nebo telegrafu. Nu, *geniové* nebyli ti staří domácí páni, nebyloť to také jejich povoláním; ale dobří a ctihodní lidé to byli přec, a až přijde onen den posledního soudu, budou stát zajisté skoro všichni po pravici, kdežto se ještě pranic jistého neví, kde budou stát jejich dědicové, zvlášť nehlasují-li se stranou „pokroku“.

Myslím ale, že kdyby i mohli vstát, ani by nechtěli, a kdyby i chtěli, že by jim chtě nechtě srdce puklo nad světem zvráceným a zase by raděj ulehli pod řecký hrnek svůj. Pomyslete

si, že by nějaký předpotopní mamut najednou vstal z hrobu a začal se procházet znivelisovaným nynějším světem! Chvilku by ho těšilo slunko a žrádlo, ale brzy by poznal, že není více členem zvláštního „stavu“ v tomto světě, srdce by mu puklo, neboť i mamutské srdce atd. Ano, „domácím pánem“ být, to vyznačovalo zvláštní *stav*! „Domácím pánem“ nemohl každý člověk být, a stal-li se jím, stal se ihned jiným člověkem. Divně by se byl na tebe podíval, kdybys vyslovivšího, že je domácím pánem, byl se snad tázal, jakého je stavu. Domácím pánem být bylo *povoláním* — ale, jak praveno, už *není*, ani Schmerling neměl více místa pro domácí pány ve svém „*intessenvertretungu*“! Jakž by se tam byli vyjímali, ti dobří nebožtíci, na tom sněmě, olejem by byli bývali v bouřích, kulatou stafází v klidu, a ten dojem na jich manželky, na jich nájemníky!

Stav domácích pánů užíval v Praze nesmírné, takřka posvátné úcty. Pomníkem té úcty je pražské pořekadlo: „Stalo se již, že *i* domácí pán umřel.“ A když umřel takový pravý domácí pán, byl z toho větší poprask po celé čtvrti, než když se nějaký nový domácí pán narodil čili obyčejný člověk náhle se v úctyhodné řady domácích pánů vyšinul. Vždyť mezi takovým parvenuem a starou šlechtou byl velký, velikánský, do očí bijící rozdíl! Parvenu ihned přestavoval, oškraboval, bílil, natíral, zkrátka byl jako ti, kteří nosí dlouhé řetízky a mnoho prstenů na prsty navlékají; šlechta ale sobě libovala v aristokratické začmoudlosti. Starý, pravý domácí pán, zdálo se, narodil se a rostl zároveň se svým domem. Dům a domácí pán stali se sobě podobni i co do tvářnosti své, jako muž a žena, když dlouho spolu žijou. Byl jsem toho štěstí účasten, že jsem co dítě seznal ještě ty staré domácí pány. Vždy jsem viděl nepopíratelnou podobu mezi domem a pánem jeho, nos se podobal tamtomu hrbolovitému, začazenému komínu, křivá lopatka střeše, sloupovité nohy těm pilířům, u nichž jsme sobě vydloubávali důlky na fisole. Někdy nás sice ta noha za ty důlky kopla, obyčejně jsme ale utekli, neboť jsme měli nesmírnou úctu před domácím pánem.

A jako s domem byl domácí pán také srostlý se svými ná-

jemníky. Nájemníci ho měli u velké úctě, neboť byl souborem všech občanských hodností, co domácí pán byl pražským měšťanem, co pražský občan uniformovaným členem pražského ostrostřeleckého sboru atd. Celý dům chodil se k němu dívat, když sobě koupil nové portepé, a v celém domě se o tom vypravovalo, zač to staré prodal židovi. O Boží tělo čekal celý dům před domem, až vyjde domácí pán; když stál v špalíru, ukazovali na něho nájemníci pyšně prstem, a když se z parády vracel, vypravovali mu, že při dešaržích střílel s pány soudruhy jako „ze stříkačky“. Milovali ho upřímně, v matekách se ani nevzbouřil mateřský cit, když vlastnoručně někomu z nás za vlasy vykrákal, a o Nový rok, o jeho jmeninách a narozeninách šli jsme všichni kluci i s příslušnými děvčaty k němu gratulovat a pan domácí přitom vždycky plakal a dal nám po pětníčku. Osudy starších otcovsky sledoval; kdekoli objevila se v domě nějaká choroba, heřmánek musil se vařit v kuchyni jeho. Při pohřbech šel vždy první za umrlčím vozem, ke křtům ho zvali sice jen málokdy, aby se neřeklo toto ono o vynucených dárcích a o špinavosti, ale při biřmování měl pravidelnou výroční službu i se ženou svou. Radil všem, byl všem pomocen, staral se v ouřadních záležitostech o všechny a hleděl hlavně k tomu, aby každý méně zámožný členem byl haštalského pohřebního bratrstva ševcovských dekretářů, kvůli tomu, „aby ve smutném případě rodina nebyla v rozpacích“. Výpověď nedal nájemníkům nikdy, byl pyšen tím, že kdo se za jeho otce v domě narodil, za něho v témž domě i v témž bytu žil a třeba i umřel. U kterého domácího pána bylo to jako „v holubníku“, ten se těšil v čtvrti své pověsti velmi špatné; rovněž střežil se ale každý řádný domácí přijmout nájemníka, o kterém se vědělo, že měl v desíti letech dva byty. Stalo se ovšem — lidé jsou lidé —, že se někdy rozkmotřil kvůli kamnům, kvůli podlaze, kvůli půdě nebo dřevníku s některým nájemníkem, stalo se i, že spolu nemluvili dvě leta, ba i dýl, ale výpověď proto nepřišla a domácí paní hrála zatím úlohu „moudré ženy v rodině“ a pořádala vše, až konečně „náhodou“ stalo se smíření. Ba ani tenkrát nepřišla výpověď, když některý chudás nemohl po

delší dobu s činží se dostavit. Teď — teď žádají majitelé domu hned činži na čtvrt roku napřed, — fuj, hanba!

Ano — doba zašla a mužové doby té jsou tam venku v Košířích a na Volšanech. Jakož máme místo „pražských měšťanů“ skoro již jen samé „obyvatele pražské“, jsou také místo „domácích pánů“ již jen „majitelé domů“. Žije prý ještě jeden pravý, starý domácí pán kdesi na Hradčanech, ale kdopak by šel tak daleko ho hledat!

NÁRODNÍ LISTY 17. prosince 1867

△

Pánové, to není tak snadné, chce-li někdo dokázat, že věc zbytečná *není* zbytečna! Tu třeba sáhnout k divným důkazům, třeba až k těm, které v logice mají název „ad absurdum“ a kteréž sobě historie schovává jako pečlivá matka do zvláštní škatulky, aby nemusila pro příští děti koupit zas nové hračky. Jen se podívejte na pána a pana Strauba, pražského policejního ředitele! Co ho stojí práce, aby dokázal nutnost pražských policejních komisařství. Jako nějaký poštovní poslíček je stále na nohou mezi dvěma místy, Prahou a Vídní, a sotva dojel, musí již zase znovu odjíždět. Člověk by myslil, že by bylo dost, kdyby pán a pan Straub jednou za rok, takhle k svátkům, napsal ceduličku do Vídně k dodání: „Doufám, že Vás těmato párma řádkama při dobrém zdraví vynatrefím; já jsem chválabohu zdráv“ a z Vídně kdyby mu za to poslali pochvalný dekret. Ale to nestačí, pražská policie musí mít *politickou* důležitost, a to je tím důležitější, že důležitost ta je předně důležitá pro samu existenci policie. A když někdo hodně čile pořád přechází sem a tam, zdá se být již tím činnost jeho důležitá. Z čehož každý nahlídne, že pan Straub musí jezdit sem a tam.

Ale s prázdnýma rukama přicházet, toho neučiní žádný venkovan, jde-li k městským přátelům na návštěvu; pan Straub musí mít vždycky něco v kapse. Ovšem nejlacinější dárek by byl kousek něčeho, „co tak domácnost s sebou přináší“, co u nás roste i na polích za Strahovskou nebo kteroukoli jinou branou, na př. kousek té české nespokojenosti. Jenže je ten dárek příliš laciný, ve Vídni sobě ho ani neváží. Tam chtějí něco výdatnějšího, něco sytějšího, a dost to stojí starosti, aby bábovky nebo jaternice jim přinášené byly vždy něčím jiným nadívány a jinou příchuť měly. Kuchtíci jsou dost obratní.

Když na př. na dolejší Novém Městě je průvod pochodňový, jde policie na *hořejší* Nové Město a střeží tam kterýkoli dům. Když pak nikdo k domu tomu nepřichází, aby tam učinil nějakou demonstraci, odebeře se redakce ouřadního Prager Ztgu také tam, popíše, že tam bylo arci dost *místa* na demonstrace, a že tam tedy demonstrace *mohly* být. Což pak všechno telegrafuje se nebo samo jede do Vídně; děti mají z obrázku radost, i když je skreslen, a Presse jim jej ziluminuje svými hrudkami. —

Avšak nyní přijde opravdové posvícení, pražská policie přišla na celou řadu českých tajných spolků, telegraf už to do Vídně zvěstoval. Nedivíme se, že také u nás jsou policejně odkryté tajné spolky, naopak, je nám to zcela přirozeno. Když byly tajné spolky po celém světě od staroperských a staroegyptských, kněžských, od manicheů přes illumináty, masony, karbonáry, polské filarety a filomaty až k novofrancouzskému „aide-toi“ a ruskému nihilismu, proč bychom právě my neměli mít také talent k nim? Tajemství má nesmírný půvab pro člověka, básníci nemají pravdu tvrdíce, že v širém světě není tajemství mimo tajemství lásky, a *když* už člověk zakládá nějaký spolek, proč by nezaložil sobě raděj ihned *tajný* spolek, který mu, když třeba ne jiné příjemnosti, alespoň několik let pevnostního zaopatření poskytnouti může!? Tajemství zamlčené zdobí muže ještě víc než síla a zmužilost, tajemství cizího se dopátrat jde ale nade všechny lahůdky, ba i nad lechtání se na patě! Ovšem vypátrané tajemství prozradit smí se jen tenkrát, když tomu povinnost káže, nu a policii káže povinnost zajisté, proč, má-li telegram pravdu, pranic se jí vytknouti nemůže.

Dle telegramu našla policie hned celou řadu tajných spolků českých, jaké to požehnání! Jsme pyšni na svou úrodnost i na tu ostražitost. Nejnebezpečnější spolek odkryt as před čtrnácti dny. Spolek ten scházel se zcela veřejně, za plynového světla a za stoly staroměstské pivnice, mluvil hlasitě přede všemi hostmi o záležitostech svých, ba hádal se o nich někdy až hlučně, — a přece neušel bystrému zraku slavné c. kr. policie! Musíme se obdivovat té bystrosti, jakou prohlédnuto, že

právě ta veřejnost je jen pláštíkem, že pozornost právě jen proto na sebe poutají, aby jí nepoutali. A jednou uchopivše nit, měli ale ihned také koneček její. Jsou příliš rozumni, než aby věřili, že v naší materialistické době může být nějaká pouze literární, pouze poetická intence. Zkonfiskované zápisky nebo „časopis“, jak to odvážliví spiklenci ošemetně nazývali, až příliš tvrdě podezření potvrdil. Článek „Mladá husa“ příliš jasně připomínal názvy „Mladé Německo“, „Giovine Italia“ a „Mladou Evropu“, mimo to stálo tam na jednom místě zcela upřímně, že pisatelé toho „časopisu“ jsou „mladí“; rubrika „Vzájemná kritika“ připomínala zcela jasně politické intence německé „Vehmy“; bájka „o tom psu s tím kusem masa“ měla starobylostí svou patrně právě tak klamat jako výše zmíněná veřejnost — o takoví spiklenci, ti mají finesy! Také není divu, od doby staroperské mohli se spiklenci už něčemu naučit!

Ostatně — ostatní tajné a nyní odkryté spolky jsou prý rovněž nebezpečny, ba pro jistou v nich panující vzájemnost ještě nebezpečnější. Telegrafista vídeňské Presse zná jich prý sám několik, on vypravuje prý o spolku „na vzájemné se dlužení explikac“ (universita), o spolku „na vzájemné pojištění každodenního večerního vurstu“ (všechny školy), o daleko široko rozvětveném, dle příkladu Napoleonova na jaro se připravujícím spolku „českých gumibolistů“ (školy nižší), ba vypravuje, že i katechetové škol jsou do tajných věcí spleteni, že alespoň pětkrát do roka nechají sobě žáky říkat všechno, co vědí, aniž by to prozradili. O, jsme rádi, že jsme tak bystře střeženi! Nemůže se nám přece snad nic více stát, neboť od onoho dne, co střelil na staveništi Národního divadla jistý sedmiletý hoch — spiklenec, to se rozumí — mezi dvěma kameny opravdovou kapslí, nosí prý každý „tajný“ (ne člen tajných spolků, nýbrž ústavu na *zmaření* vší tajnosti!) nabitou bambitku při sobě. Jen, prosím — bez kohoutku!

HRAČKY ČESKÉ
DĚLATELÉ A POSUZOVATELÉ
REVOLUCE V ČESKÉM ORCHESTRU
MILÁČEK MŮJ PAN DEDERA

△ *V Praze 21. prosince.*

„Živobytí je už velmi těžké,“ mohl by s paní Marjánkou, „matkou pluku“, zvolat nyní každý městský mušketýr, člen měšťanské ozbrojené pěchoty pražské. Sešli se stran českého komanda a žádali ministerstvo, aby ano, a ministerstvo odpovědělo, že ne. Nevím, zda někdo se ptal vídeňského ministerstva, když se pražské měšťanské sbory zakládaly, nevím, zda musili se naši mušketýři nyní ptát ve Vídni a zda Vídeň má právo k těm právě rozsudkům, to přenechávám právníkům a znalcům historického práva a nežádám jich ani za poučení. Ale to vím, že celá věc dostala se nyní na stanovisko zcela jiné. Jakpak, pánové, kdybychom nechali vůbec té mušketýrské, granátnické a ostrostřelecké hračky a počkali sobě, až bude takhle všeobecná národní obrana, do níž vůči bataillonům maďarských honvédů, plukům maďarských tužeb, zajisté tak příliš daleko není. Je to ovšem hezké, velmi hezké, když na př. o Boží tělo řinčí turecká muzika a lesknou se zlaté porty, jakož také každého o čest dbajícího nebožtíka musí to zajisté těšit, když jde před umrlčím vozem „cuk“ a za vozem také „cuk“, ale jsou lidé, také už hezky dorostlí, kteří to *vše* nazývají „hračkou“.

Ano, ty doby opravdového významu měšťanských sborů byly sic, ale už nejsou. Počkejte, napadá mi jedna historická událost. Stalo se jednou jistému městu — které to bylo, zapomněl jsem již, také na tom nezáleží: dobrý historik sobě vzpomene sám a dobrý nehistorik zapomněl by zas právě tak jako já — stalo se mu tedy, že přišel nepřítel a oblehal je. Velitel města vyzval veškeré obyvatele, aby vyšli se zbraní na hradby, ale měšťané se ze svých vínáren ani nehnu. Velitel byl vtipná hlava, ex offio jako všichni velitelé, kázal zavřít vínárny v městě a rychle postavil nové vínárny na hradbách, a ejhle —

dostavili se všichni a ubránili šťastně ty vinnárny, s nimi pak tak mimochodem také hradby a město. Ta historka není snad urážlivá pro našince, nechcemeť urážet a nemáme k tomu ani času ani pobůdky, nepřipomíná ale těm našincům ty jisté manévry a jiné vojenské evoluce cum sua causa? Nu, a když je to u nás historická již jen hračka, nač bychom sobě hráli, když není ani dovoleno zahrát sobě po česku!?

Ovšem, dělá-li se něco a je-li to něco k něčemu, o tom bývá často dělatel i posuzovatelé jeho v klamu. O tom jsme se nově přesvědčili tyto dny, kdy spisovatelský jeden kompilátor, který kompiloval již všechno možné a ještě o něco víc než všechno, samostatně ale nikdy ničeho kloudného neprovedl, a když se o to pokusil, vždy zas za trest do koutku musil, uznán i odměněn náhle co „spisovatel velezasloužilý“. Avšak také do toho přijde soud vyšší, nestrannější.

Náhledy začínají se přece u nás tříbit a jasnit, s náhledy přichází rozhodnost, z rozhodnosti plyne prospěch, a my již potřebujem pro své zájmy nějakých prospěchů. Národní rozhodnost zjevila se tyto dny již i tam, kde jsme neuvykli ji hledat, v českém totiž divadle, a sice v orchestru jeho. Ano, český orchestr způsobil tyto dny opravdovou revoluci. Členové jeho nesli již dávno trpce, že kdykoliv jednalo se ve veřejnosti o orchestry obou pražských divadel, německý shrábnul vždy všechnu čest a vše, co s tím souviselo, a český hrál elegický sekund popelky. Když se jednalo o koncert placený, brán vždy orchestr divadla německého, to se u nás rozumí tak samo sebou; když se jednalo ale o koncert dobročinný, a tedy bezplatný, nikdo ani nepochyboval, to se opět rozumí, že musí orchestr divadla českého bezplatně dobré srdce mít. Mimo to musili při podnikcích společných čeští hudebníci svědomitě být při všech zkouškách, kdežto němečtí páni „profesoři“ zatím šli na procházku, teprv navečer se dostavili, ale tutéž mzdu jako na biblické vinici a mimo to všechnu chválu obdrželi. I měl být tyto dny zase koncert dobročinný a vše se mělo stát jako jindy. Avšak do orchestru českého vjel ďábelský duch revoluce, „viola d'amour“ zapívala trucovitou, vedla své voje k tuhému odporu a byla

tvrdší Coriolana, nedadouc se mýliti ani bručením matky basy, ani prosbami ženy violiny, ani pronikavým hláskem děťátka pikoly. A stal se velký rámus, a když přišel první večer samostatného sobě počínání českého orchestru, vidělo se, že se nepůjde nikam a že je to dobré.

Zdalipak věděla slavná cís. kr. policie o té revoluci, která se děla v nejbližším jejím rajonu? Že se učí slavná policie nyní rusky, vypravujete? Nu snad ne celá, snad jen ten jeden pan nadkomisař, kterého jste ani nechtěli jmenovat, ale kterého já jmenuju, poněvadž je mně nejmilejší ze všech policejních státních úředníků, které jsem kdy poznal. A je mně proto pan Dederer nejmilejší, protože je nejvšestrannější, pravý kaleidoskop všech možných citů, k tomu že má trochu nevinně vypadající satiry a mnoho humoru, zkrátka že je originálem. Je vlastencem, a přec prý mu není u nás volno. „V Itálii a Polsce, ano — tam mne milovali,“ praví s povzdechem a vypravuje, jak musil z Milána utéct. — „Ach jak ten osud ukrutně s člověkem nakládá! Mne přinutil, abych přítele Havlíčka odvezl do Brixenu,“ vzdychal za slavnosti borovské! — „Tak daleko jsme to přivedli!“ zvolal chvějícím se hlasem před pruskou okupací, vida slavné ouřady neslavně utíkat, a *opravdová* slza kanula mu po buclaté tváři. — „Dejte mně ruskou mluvnici, umím sice již něco, chci se ale *dotvrdit*,“ šeptá v kněhkupectví. — „Písnička ‚Na tom pražském mostě‘ připomíná r. 1848 a Windischgrätze — zlatka trestu!“ hřmí ve svém úřadě. A k tomu se vypravuje, že co člen jednoho jesuitského růžence nosí tajně škapulíř na prsou, — nu není to humorista, satirik, originál, nemusí ho člověk milovat?

NÁRODNÍ LISTY 22. prosince 1867